

2021

TÜRKİYE UYUŞTURUCU RAPORU

Eğilimler ve Gelişmeler

T.C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
NARKOTİK SUÇLARLA MÜCADELE
DAİRE BAŞKANLIĞI

ANKARA - 2021

EGM Yayın Katalog No: 736
NDB Yayınları: 33
Yayın No: 2021/7
1. Baskı

iÇİNDEKİLER

SUNUŞ.....	9	2.1.3. Kokain	38
GRAFİKLER.....	10	2.1.4. MDMA/Ecstasy	39
TABLOLAR	11	2.1.5. Captagon	41
RESİMLER	11	2.1.6. Metamfetamin	44
KISALTMALAR.....	12	2.1.7. Yeni Psikoaktif Maddeler (NPS)	47
1.BÖLÜM.....	15	2.1.8. Sentetik Eczacılar.....	50
UYUŞTURUCU İLE MÜCADELE POLİTİKASI, KOORDİNASYON VE YASAL ÇERÇEVE	16	2.2. SUÇ GELİRLERİYLE MÜCADELE.....	52
1.1. ULUSAL UYUŞTURUCU POLİTİKA VE STRATEJİSİ... 16		2.3. TRAFİKTE UYUŞTURUCU KULLANIMI İLE MÜCADELE	54
1.2. UYUŞTURUCUYLA MÜCADELE BAĞLANTILI KAMU HARCAMALARI	17	2.4. PROJELER	55
1.3. YASAL ÇERÇEVE.....	17	2.4.1. NARKOTİM Projesi	55
1.4. YENİ GELİŞMELER.....	20	2.4.2. Alan Denetimi Projesi	55
1.4.1.Kenevirin Uluslararası Kontrolüne İlişkin Dünya Sağlık Örgütü'nün (DSÖ) Tavsiyeleri	20	2.4.3. NARKONET Projesi	56
1.4.2. Kenevir Tohumu.....	21	2.4.4. Uyuşturucu ile Mücadele Uygulaması (UYUMA) Projesi....	57
1.4.3. "Türkiye'nin Adli Bilim Laboratuvarlarının Yasa Dışı Uyuşturucu Kaçakçılığı ile Mücadele Konusundaki Kapasitesinin Güçlendirilmesi": IPA II AB Projesi	22	2.4.5. Açık Kapı Projesi.....	57
1.4.4. Uyuşturucu Karar Destek Sistemi (UKDS)	22	2.4.6. Atık Sulardan Uyuşturucu ve Diğer Psikoaktif Maddelerin İzlenmesi Projesi	58
1.4.5. 15 Yaş ve Üzeri Nüfusta Sağlık Davranış Araştırması 2020 Projesi	23	2.5. EĞİTİM	59
1.4.6. Sağlık Uygulama Tebliğinde Düzenlemeler	23	2.5.1. Narkotik Suçlarla Mücadele Eğitim Akademisi (NEA)	59
2. BÖLÜM.....	27	2.5.2. Narkotik Madde Arama Köpeği Eğitimleri.....	60
UYUŞTURUCU MÜCADELESİNİN ARZ BOYUTU	27	3.BÖLÜM	61
2.1. PANDEMİ SÜRECİNDE GENEL KAÇAKÇILIK EĞİLİMLERİ, OPERASYONEL FAALİYETLER VE YAKALAMALAR	28	ÖNLEME/EĞİTİM	61
2.1.1. Eroin ve Asetik Anhidrit.....	31	3.1. AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI / ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI	63
2.1.2. Esrar, Skunk ve Kök Kenevir.....	35	3.1.1. Sosyal Hizmet Merkezi (SHM).....	63
		3.1.2. Aile Eğitim Programı (AEP)	63
		3.1.3. Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitimleri (TBM).....	63
		3.1.4. Mesleki Eğitim Kursları (İŞKUR)	64

3.2. GENÇLİK VE SPOR BAKANLIĞI	65
3.3. İÇİŞLERİ BAKANLIĞI	66
3.3.1. "En İyi Narkotik Polisi Anne Projesi"	66
3.3.2. NARKOREHBER Yetişkin Eğitim Modülü	67
3.3.3. NARKO-NOKTA Projesi	68
3.3.4. NARKO-TIR (Hedef Olma Hedefsiz Kalma) Projesi ..	68
3.3.5. NARKOYARIŞMA / Uyuşturucu Madde Kullanımını Önleme Öykü Yarışması	69
3.3.6. Metruk Binalar	70
3.4. MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI.....	71
3.5. MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI VE YEŞİLAY.....	72
3.5.1. Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitimleri (TBM).....	72
3.5.2. Okulda Bağımlılığa Müdahale (OBM) Programı	74
3.5.3. Sağlıklı Nesil Sağlıklı Gelecek Projesi	76
3.5.4. YEŞİLAY Yaşam Becerileri Eğitim Programı (YYBE) ...	77
3.6. SAĞLIK BAKANLIĞI	78
3.7. DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI.....	80
3.8. RADYO VE TELEVİZYON ÜST KURULU (RTÜK)	81
3.9. TÜRKİYE RADYO VE TELEVİZYON KURUMU (TRT) 82	
3.10. YEŞİLAY	83
3.10.1. Kamp Faaliyetleri.....	83
3.10.2. Benim Kulübüm Yeşilay Projesi	83
3.10.3. Yeşilay Elçileri Projesi.....	83
3.10.4. Akran Eğitimi Projesi.....	83
3.10.5. Yeşil Sahne Projesi	84
4.BÖLÜM	85
TEDAVİ, REHABİLİTASYON VE SOSYAL UYUM.....	85
4.1. TEDAVİ	86
4.1.1. Uyuşturucu Tedavisinin Organizasyonu ve Sağlanması.	86
4.1.2. Ayaktan Tedavi Ağı.....	86
4.1.3. Yatarak Tedavi Ağı.....	87
4.1.4. Yeni Gelişmeler.....	91
4.2. REHABİLİTASYON VE SOSYAL UYUM.....	92
4.2.1. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	92
4.2.2. Sağlık Bakanlığı.....	95

4.2.3. Yeşilay.....	99
5.BÖLÜM	101
MADDE BAĞLANTILI ÖLÜMLER.....	101
6.BÖLÜM	105
CEZA, İNFAZ VE DENETİMLİ SERBESTLİK	105
6.1. CEZA İNFAZ KURUMLARI	106
6.1.1.Uyuşturucu ile Mücadelede Ceza İnfaz Kurumlarında Yürütülen İyileştirme Çalışmaları	106
6.2. DENETİMLİ SERBESTLİK	107
6.2.1. Uyuşturucu ile Mücadelede Denetimli Serbestlik Müdürlüklerinde Yürütülen İyileştirme Çalışmaları	107
6.2.2. Hizmet İçi Eğitimler.....	108
6.2.3. 5 Yıllık Denetimli Serbestlik Süresi Boyunca Adalet Bakanlığı Tarafından Ara Kontrollerin Yapılacağı Yeni Model	109
6.2.4. Bütüncül Modelin Ceza İnfaz Kurumlarında Uygulanması.....	110
6.2.5.Bağımsızlık Köyü.....	110
6.2.6. Türk Denetimli Serbestlik Hizmetlerinde Çocuklar İçin Etkin Bir Risk Değerlendirme Sisteminin Geliştirilmesi Projesi (Denetimli Serbestlik Gençlik Programı-DENGE)	111
7.BÖLÜM.....	113
NARKOTERÖR.....	113
7.1. TERÖRİZMİN FİNANSMANI BAKIMINDAN UYUŞTURUCU KAÇAKÇILIĞI	114
7.2. PKK/KCK/PYD Terör Örgütünün Uyuşturucu Faaliyetlerine Ayrıntılı Bakış	117
7.2.1. Uluslararası Alandaki Tespit ve Raporlar: PKK	117
7.2.2. PKK/KCK/PYD'nin Uyuşturucu Kaçakçılığındaki Rolü.....	122
7.2.3. Terör Örgütünün Uyuşturucu İmalat ve Ticaretindeki Rolü.....	128
7.2.4. Terör Örgütü PKK/KCK/PYD'nin Uyuşturucu Üretici ve Kaçakçılarından Komisyon ve Haraç Alması	130
7.2.5. PKK Terör Örgütünün Dünya'daki Narkoterör Faaliyetleri.....	130
7.2.6. PKK/KCK/PYD Terör Örgütünün Suriye'deki Uyuşturucu Faaliyetleri.....	132
7.3. DİĞER TERÖR ÖRGÜTLERİ.....	132
7.4. SONUÇ.....	133
KAYNAKÇA	134

SUNUŞ

Dünyayı etkileyen sorunların önde gelenlerinden biri olan uyuşturucunun insanlık tarihi kadar eski bir geçmişi vardır. Ancak günümüzde alışlagelen geleneksel uyuşturucuların ötesinde kimyasal yöntemler kullanılarak üretilen, bağımlılık potansiyelleri çok yüksek sentetik uyuşturucular ile NPS'ler bu sorunu çok daha karmaşık bir noktaya taşımıştır.

Sorunun karmaşıklığında bu maddelerin imalatında kullanılan ve aynı zamanda yasal kullanım alanları da olan kimyasalların kaççağa kayması belirleyici bir rol oynamaktadır. Suç örgütlerince uyuşturucu üretiminde kullanılan kimyasalların kaçakçılık sürecine entegrasyonu çok farklı tekniklerle gerçekleştirilmekte, hem bu kimyasalların çeşit ve çokluğu hem de kaççağa kaydırılmalarında uygulanan akıl almaz yöntemler bilimsel delillere dayalı, bütünlük içeren, ulusal boyutun ötesinde uluslararası iş birliğini de gerektiren bir mücadeleyi zorunlu kılmaktadır.

Türkiye, uyuşturucu ile mücadele alanında uluslararası toplum tarafından kurulan BM/UNODC, Avrupa Birliği/EMCDDA ve AGİT gibi pek çok öncü kuruluşun üyesi ve bu alanda imzalanan uluslararası anlaşmaların bir tarafı olarak ulusal mücadelesini "Tüm dünya çocuklarını kendi çocukları olarak gören" bir bakış açısıyla, çok yönlü ve bütüncül bir anlayışla sürdürmektedir.

Ülkemizce önleme/egitim, arzla mücadele, tedavi ve rehabilitasyon aşamalarında uygulanan politika ve stratejiler küresel toplumca yakından takip edilmekte, edinilen başarılar uluslararası raporlarda karşılığını bulmaktadır.

Gelinen noktanın ileri götürülmesinde tüm kurumlarımızca çok kıymetli çalışmalar yürütülmekte, söz konusu çabalardan edinilen bilgi ve tecrübenin ulusal/uluslararası paydaşlara aktarılması ise önem arz etmektedir.

Dolayısıyla ilgili kurumlarımızın katkılarıyla ve 2020 yılı verilerine dayanılarak hazırlanan bu rapor, ülkemizde uyuşturucu ile mücadele alanında uygulanan ulusal politika, arzla mücadele, önleme-egitim, tedavi-rehabilitasyon, madde bağlantılı ölümler, ceza-infaz ve denetimli serbestlik ile narkoterör başlıklarında olmak üzere, alanda yürütülen faaliyetlere ilişkin bir değerlendirme ve gelecekte hayata geçirilebilecek projeler hakkında ise fikir uyandırabilecek önemli bir doküman niteliğine sahiptir.

Raporun uyuşturucu ile mücadelenin tüm aşamalarında sürdürülen çalışmalara katkı sağlaması ümidiyle, hazırlık ve yayın sürecinde destek veren kişi ve kurumlara teşekkür ederiz.

Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı

GRAFİKLER

Grafik 1.1 Uyuşturucu ile Mücadele Alanında Yapılan Kamu Harcamalarının Yıllara Göre Dağılımı.....	17
Grafik 1.2 Türkiye’de Morfine Eşdeğer Opiyat Ham Madde Üretim Miktarı ve Haşhaş Ekim Alanları.....	19
Grafik 2.1 Yıllara Göre Toplam Olay Sayısı.....	29
Grafik 2.2 Yıllara Göre Toplam Şüpheli Sayısı.....	30
Grafik 2.3 2018-2019-2020 Eroin Yakalama Miktarları, Olay ve Şüpheli Sayıları.....	34
Grafik 2.4 Yıllara Göre Eroin Yakalama Miktarları.....	35
Grafik 2.5 Yıllara Göre Eroin Olay Sayıları.....	35
Grafik 2.6 Yıllara Göre Eroin Şüpheli Sayıları.....	35
Grafik 2.7 Yıllara Göre Eroin Olay Sayısının Suç Türlerine Göre Dağılımı.....	35
Grafik 2.8 Yıllara Göre Esrar Yakalama Miktarları.....	36
Grafik 2.9 Yıllara Göre Esrar Olay Sayıları.....	37
Grafik 2.10 Yıllara Göre Esrar Şüpheli Sayıları.....	37
Grafik 2.11 Yıllara Göre Esrar Olay Sayısının Suç Türlerine Göre Dağılımı.....	37
Grafik 2.12 Yıllara Göre Kök Kenevir Yakalama Miktarları.....	37
Grafik 2.13 Yıllara Göre Kök Kenevir Olay Sayıları.....	37
Grafik 2.14 Yıllara Göre Kök Kenevir Şüpheli Sayıları.....	38
Grafik 2.15 Yıllara Göre Kokain Yakalama Miktarları.....	38
Grafik 2.16 Yıllara Göre Kokain Olay Sayıları.....	39
Grafik 2.17 Yıllara Göre Kokain Şüpheli Sayıları.....	39
Grafik 2.18 Yıllara Göre Kokain Olay Sayısının Suç Türlerine Göre Dağılımı.....	39
Grafik 2.19 Yıllara Göre Ecstasy Yakalama Miktarları.....	40
Grafik 2.20 Yıllara Göre Ecstasy Olay Sayıları.....	40
Grafik 2.21 Yıllara Göre Ecstasy Şüpheli Sayıları.....	40
Grafik 2.22 Yıllara Göre Ecstasy Olay Sayısının Suç Türlerine Göre Dağılımı.....	41
Grafik 2.23 Yıllara Göre Captagon Yakalama Miktarları.....	43
Grafik 2.24 Yıllara Göre Captagon Olay Sayıları.....	43
Grafik 2.25 Yıllara Göre Captagon Şüpheli Sayıları.....	43
Grafik 2.26 Yıllara Göre Captagon Olay Sayısının Suç Türlerine Göre Dağılımı.....	43
Grafik 2.27 Yıllara Göre Metamfetamin Yakalama Miktarları.....	46
Grafik 2.28 Yıllara Göre Metamfetamin Olay Sayıları.....	46
Grafik 2.29 Yıllara Göre Metamfetamin Şüpheli Sayıları.....	46
Grafik 2.30 Yıllara Göre Metamfetamin Olay Sayısının Suç Türlerine Göre Dağılımı.....	47
Grafik 2.31 Kanun Kapsamına Alınan Yeni Psikoaktif Maddeler.....	49
Grafik 2.32 Yıllara Göre Sentetik Kannabinoidler Yakalama Miktarları.....	49
Grafik 2.33 Yıllara Göre Sentetik Kannabinoidler Olay Sayıları.....	49
Grafik 2.34 Yıllara Göre Sentetik Kannabinoidler Şüpheli Sayıları.....	50
Grafik 2.35 Yıllara Göre Sentetik Kannabinoidler Olay Sayısının Suç Türlerine Göre Dağılımı.....	50
Grafik 4.1 Madde Bağımlılığı Tedavi Merkezleri ve Bulunduğu İllerin Yıllara Göre Dağılımı.....	86
Grafik 4.2 Ayaktan Tedavi Gören Kişilerin Yıllara Göre Dağılımı.....	87
Grafik 4.3 Yatarak Tedavi Gören Tekil Kişilerin Yıllara Göre Dağılımı.....	87
Grafik 4.4 2020 Yılında Tedavi Merkezlerine Başvuran Hastaların Dağılımı.....	88
Grafik 4.5 Tedavi Gören Kişilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı.....	89
Grafik 4.6 Tedavi Gören Kişilerin Yaşlarına Göre Dağılımı.....	89
Grafik 4.7 Tedavi Gören Kişilerin İlk Kullanım Yaşlarına Göre Dağılımı.....	89
Grafik 4.8 Tedavi Gören Kişilerin İlk Kullanım Yaş Ortalamalarına Göre Dağılımı.....	89
Grafik 4.9 Tedavi Gören Kişilerin Eğitim Durumlarının Dağılımı.....	90
Grafik 4.10 Tedavi Gören Kişilerin Çalışma Durumlarının Dağılımı.....	90
Grafik 4.11 Tedavi Gören Kişilerin Tedavi Oldukları Madde Türlerine Göre Dağılımı.....	90
Grafik 4.12 Tedavi Gören Kişilerden Damar Yoluyla Uyuşturucu Kullananlara Uygulanan Tarama Testi Sonuçlarının Dağılımı.....	91
Grafik 4.13 Yıllara Göre Alo 191 Uyuşturucu ile Mücadele Danışma ve Destek Hattından Alınan Hizmet Sayısı.....	98
Grafik 5.1 Yıllara Göre Madde Bağlantılı Ölümlerin Dağılımı.....	102
Grafik 5.2 2020 Yılı Madde Bağlantılı Ölümlerin Cinsiyete Göre Dağılımı.....	102
Grafik 5.3 2020 Yılı Madde Bağlantılı Ölüm Vakalarının Yaş İstatistikleri.....	103
Grafik 5.4 Yıllara Göre Madde Bağlantılı Ölümlerin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı.....	103
Grafik 5.5 2020 Yılı Madde Bağlantılı Ölümlerin Metamfetamin Sayısı Dağılımı.....	103
Grafik 5.6 Yıllara Göre Madde Bağlantılı Ölümlerin Çoklu ve Tekil Maddelere Göre Dağılımı.....	103
Grafik 6.1 Uyuşturucu Madde Bağlantılı Suçlardan Ceza İnfaz Kurumlarında Bulunanların Sayısının Yıllara Göre Dağılımı.....	106
Grafik 6.2 Ceza İnfaz Kurumlarında Bulunanların Sayısının Yıllara Göre Dağılımı.....	106

TABLolar

Tablo 1.1 Lif ve Tohum Amaçlı Kenevir Ekimi 2018-2020 Yıllarına Göre Dağılımı.....	20
Tablo 2.1 2020 Yılı Toplam Olay Sayısının Suç Türlerine Göre Dağılımı.....	30
Tablo 2.2 2020 Yılı Toplam Şüpheli Sayısının Suç Türlerine Göre Dağılımı.....	30
Tablo 2.3 Yıllara Göre Sentetik Ecza/İlaç Yakalamaları.....	51
Tablo 2.4 Uyuşturucu Test Kiti Kullanıcı Eğitici Sayıları Dağılımı.....	54
Tablo 2.5 Yıllara Göre Narkotimler Tarafından Müdahale Edilen Olay ve Şüpheli Sayısı.....	55
Tablo 2.6 Alan Denetimi Projesi.....	56
Tablo 2.7 2019 ve 2020 Yıllarında Narkotik Madde Arama Köpeği Temel Eğitim Sayıları.....	60
Tablo 3.1 2020 Yılında Verilen NARKOREHBER Eğitim Sayıları Dağılımı.....	68
Tablo 3.2 Eğitim-Öğretim Yıllarına Göre Sağlıklı Nesil Sağlıklı Gelecek Yarışmasına Yapılan Başvuru Sayıları.....	76
Tablo 3.3 Diyanet İşleri Başkanlığı Tarafından 2020 Yılı Faaliyet ve Katılan Kişi Dağılımı.....	81
Tablo 4.1 2020 Yılında Tedavi Merkezlerinde Tedavi Gören Hastaların Madde Türlerine Göre Dağılımı.....	88
Tablo 4.2 2020 Yılı İçerisinde Alo 191 Uyuşturucu ile Mücadele Danışma ve Destek Hattından Alınan Hizmet Sayısı ve Konu Başlıkları.....	99
Tablo 4.3 YEDAM Merkezlerine Yapılan Başvuru Sayıları Dağılımı.....	100
Tablo 6.1 Eğitim Verilen Personel Sayısı.....	107
Tablo 6.2 Hükümlü/Tutuklu ve Personele Yönelik Yapılan İyileştirme Çalışmaları Dağılımı.....	109
Tablo 7.1 PKK/KCK/PYD Terör Örgütünün Uyuşturucu Kaçakçılığı Bağlantılı Olaylarına Ait Yakalamalar.....	123
Tablo 7.2 DHKP/C, TİKKO vb. Kapsamında Yapılan Yakalamalar.....	132
Tablo 7.3 FETÖ/PDY Terör Örgütünün Uyuşturucu Kaçakçılığı Bağlantılı Olaylarına Ait Yakalamalar.....	133

RESİMLER

Resim 2.1 Balkan, Güney ve Kuzey Rotaları.....	31
Resim 2.2 Erken Uyarı Sistemi Çalışma Sistemi.....	48
Resim 3.1 En İyi Narkotik Polisi Anne Logosu.....	67
Resim 3.2 İstanbul Narkotir.....	68
Resim 3.3 Konya Narkotir.....	69
Resim 3.4 BMYK Web Sitesi.....	78
Resim 3.5 Başarabilirsin Sosyal Medya Hesabı.....	79
Resim 3.6 Başarabilirsin Sosyal Medya Hesabı.....	79
Resim 3.7 Başarabilirsin Sosyal Medya Hesabı.....	79
Resim 3.8 Bağımlılık ile Mücadele Stratejik İletişim Belgesi Uzaktan Eğitim İçerikleri.....	79
Resim 3.9 Bağımlılık ile Mücadele Stratejik İletişim Belgesi Uzaktan Eğitim İçerikleri.....	79
Resim 6.1 TCK 191 Model 1.....	109
Resim 6.2 TCK 191 Model 2.....	109
Resim 6.3 Cezaevi Süreçlerindeki Tedavi Ve Sosyal Hayata Adaptasyonu Sağlayacak Rehabilitasyon Modeli.....	110
Resim 7.1 Narkoterör Kenevir Bitkisi Operasyonu.....	123
Resim 7.2 Diyarbakır Narkoterör Yakalamaları.....	124
Resim 7.3 Narkoterör Operasyonu Yakalamaları.....	126
Resim 7.4 Narkoterör Operasyonu Yakalamaları.....	129
Resim 7.5 Narkoterör Operasyonu Yakalamaları.....	129

BMKBYKEGMECDDA
GMGMINCB IPAJGKJAK
EUROPOLGFIMASAKMB
NEANPSMFIBRMIFÇTAD
THCTITCKTMOTUBİMUK
UNODCUYUMAYARDM

KISALTMALAR

- AB** : Avrupa Birliği
- AMATEM** : Alkol ve Madde Bağımlılığı Tedavi Merkezi
- ATS** : Amphetamine Type Stimulants (Amfetamin Tipi Uyarıcılar)
- AGİT** : Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı
- ARDEF** : Araştırma ve Değerlendirme Formu
- BM** : Birleşmiş Milletler
- BMK** : Bağımlılıkla Mücadele Kurulu
- BYK** : Bağımlılıkla Mücadele Yüksek Kurulu
- ÇEMATEM** : Çocuk ve Ergen Madde Bağımlılığı Tedavi Merkezi
- DSÖ** : Dünya Sağlık Örgütü
- EGM** : Emniyet Genel Müdürlüğü
- EMCDDA** : European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction
(Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı Merkezi)
- EUROPOL** : European Union Agency for Law Enforcement Cooperation
(AB Kanun Uygulama İşbirliği Ajansı)
- GFI** : Global Financial Integrity (Küresel Finansal Bütünlük)
- GMGM** : Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü
- INCB** : International Narcotic Control Board (Uluslararası Narkotik Kontrol Kurulu)

EUİPO EMKOM ÖMDMANDB OCTCK KDS

IPA	: Instrument for Pre-Accession Assistance (AB Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı)
JGK	: Jandarma Genel Komutanlığı
JAKEM	: Jandarma Köpek Eğitim Merkezi
MASAK	: Mali Suçları Araştırma Kurulu
MBÖ	: Madde Bağlantılı Ölüm
MDMA	: Methylenedioxymethamphetamine
NDB	: EGM Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı
NEA	: NDB Narkotik Suçlarla Mücadele Eğitim Akademisi
NPS	: New Psychoactive Substances (Yeni Psikoaktif Maddeler)
MFİB	: Merkezi Finans ve İhale Birimi
SUT	: Sağlık Uygulama Tebliği
TCK	: 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu
THC	: Tetrahydrocannabinol
TİTCK	: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu
TMO	: Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğü
TUBİM	: NDB Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi
UKDS	: Uyuşturucu Karar Destek Sistemi
UNODC	: United Nations Office on Drugs and Crime (BM Uyuşturucu ve Suç Ofisi)
UYUMA	: Uyuşturucu ile Mücadele Uygulaması

BÖLÜM

UYUŞTURUCU İLE MÜCADELE
POLİTİKASI, **KOORDİNASYON**
VE YASAL ÇERÇEVE

1.1. ULUSAL UYUŞTURUCU POLİTİKA VE STRATEJİSİ

Mevcut Durum¹

09.07.2018 tarihinde ülkemizde **Cumhurbaşkanlığı Yönetim Sistemine** geçilmiştir. Bu gelişme ile birlikte ülkemizdeki kurumların yapılarında da bir takım değişiklikler söz konusu olmuştur. Dolayısıyla bağımlılıkla mücadele çalışmalarının kesintisiz sürdürülmesi amacıyla yeni bir mevzuat düzenlemesi yapılmıştır.

Bu bağlamda **2019/2 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesiyle²** Bağımlılıkla Mücadele Yüksek Kurulu'nun (BMYK) **Cumhurbaşkanı Yardımcısı** başkanlığında toplanmasına karar verilmiştir.

Bağımlılıkla Mücadele Yüksek Kurulu³; Adalet, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler, Çevre ve Şehircilik, Gençlik ve Spor, Hazine ve Maliye, İçişleri, Milli Eğitim, Sağlık, Tarım ve Orman, Ticaret, Ulaştırma ve Altyapı Bakanları ile Cumhurbaşkanlığı Sağlık ve Gıda Politikaları Kurulu Başkanvekilinin katılımıyla yeniden oluşturulmuştur.

Cumhurbaşkanı Yardımcısının katılmadığı hallerde BMYK'ye Sağlık Bakanının başkanlık etmesi ayrıca Sağlık Bakan Yardımcısının başkanlığında Bağımlılıkla Mücadele Kurulu ve illerde de vali başkanlığında il koordinasyon kurullarının oluşturulabileceği, ayrıca Yüksek Kurul tarafından ihtiyaç halinde çalışma gruplarının oluşturulabileceği hükme bağlanmıştır.

03.07.2019 tarihinde yapılan Bağımlılık ile Mücadele Yüksek Kurulunda Bağımlılıkla Mücadele Kurullarının Çalışma Usul ve Esasları onaylanmış ve yürürlüğe girmiştir. Böylece; Bağımlılıkla Mücadele

Yüksek Kurulu (BMYK), Bağımlılıkla Mücadele Kurulu (BMK), Bağımlılıkla Mücadele Teknik Kurulu (BMTK) ve Bağımlılıkla Mücadele İl/İlçe Koordinasyon Kurullarının Çalışma Usul Esaslarına yönelik düzenleme yapılmıştır. Yeni usul esaslar 09.08.2019 tarihinde 81 ile ve ilgili kurumlara iletilmiştir.

2020 yılında uyuşturucu ile mücadele kapsamında 2 kez BMK (Bakan Yardımcıları düzeyinde Sağlık Bakanlığı Bakan Yardımcısı başkanlığında) ve 3 kez BMTK toplantısı (Daire Başkanları düzeyinde Halk Sağlığı Genel Müdürü başkanlığında) düzenlenmiştir. BMYK toplantısı ise pandemi nedeniyle gerçekleştirilememiştir.

Uyuşturucu ile mücadele kapsamında yürütülen faaliyetlerin takibinin sağlanması amacıyla tüm paydaşlar tarafından elektronik ortamda veri kaydının ve bu verilere ilişkin raporlamanın yapılabilmesi için hazırlanan "Uyuşturucu ile Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı İzleme Platformu"na paydaş tüm kurumların merkez ve taşra teşkilatları tarafından 2020 yılına ait veri girişleri tamamlanmıştır.

Ayrıca, "Uyuşturucu ile Mücadelede Merkezdeki Çalışmaların Yerele Yaygınlaştırılması ve İller Arası Bilgi Paylaşımı ve İl Değerlendirme Toplantıları" kapsamında 03-04 Mart 2020 tarihlerinde Ankara'da yapılan bölge toplantısı, Aydın, Denizli, Gaziantep, Kocaeli, Konya ve Mersin illerinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir (Sağlık Bakanlığı, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, 2021).

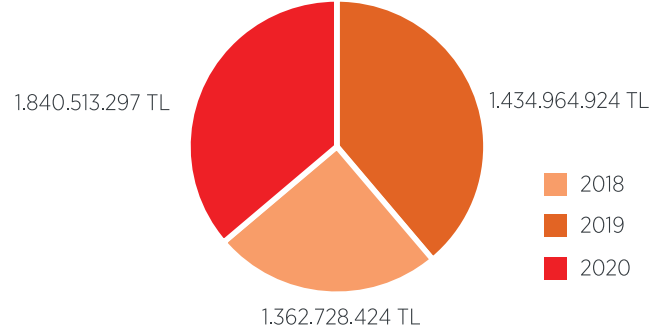
1 Tarihsel Süreç için bakınız 2020 Türkiye Uyuşturucu Raporu, www.narkotik.pol.tr.

2 Ek-1: 2019/2 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi

3 21 Nisan 2021 tarih ve 31461 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan Cumhurbaşkanlığı Kararı ile Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı; Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı olarak tekrar yapılandırılmıştır.

1.2. UYUŞTURUCUYLA MÜCADELE BAĞLANTILI KAMU HARCAMALARI

Ülkemizde uyuşturucu ile mücadele alanında yapılan harcamalar kurumların genel bütçelerinden karşılanmaktadır. Harcama verileri her yıl, bir önceki yıl esas alınarak, uyuşturucu ile mücadele alanında görevli kurumlarla yapılan resmi yazışmalar aracılığıyla TUBİM tarafından toplanmaktadır. Bu bölümdeki kamu harcamaları kurumlarımızdan edinilen yaklaşık harcama verilerini kapsamaktadır.

Grafik 1.1 Uyuşturucu ile Mücadele Alanında Yapılan Kamu Harcamalarının Yıllara Göre Dağılımı.

Grafik 1.1'in de incelenmesinden görüleceği üzere, 2020 yılı kamu harcamaları, 2019 yılına oranla yaklaşık %28,2 artışla 1 milyar 840 milyon 513 bin Türk Lirası olarak gerçekleşmiştir.

1.3. YASAL ÇERÇEVE

Türkiye, başta 1961 Tek Sözleşmesi, 1971 Psicotrop Maddeler Sözleşmesi, 1988 BM Uyuşturucu ve Psicotrop Maddelerin Kaçakçılığı ile Mücadele Sözleşmesi ve 1961 Tek Sözleşmesini tadil eden 1972 Protokolü olmak üzere uyuşturucu ile mücadele alanında ilgili bütün anlaşmalara taraftır.

Bu anlaşmalarla uyumlu olarak ülkemizde uyuşturucu ile mücadele alanında hazırlanan yasal düzenlemeler birçok farklı kanunda yer alsa da bu alanda hazırlanmış temel kanuni düzenlemeleri üç ana başlıkta incelemek mümkündür;

- 26.09.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu (TCK),

- TCK Md. 188 Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti,
- TCK Md. 190 Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırmak,
- TCK Md. 191 Kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak, kabul etmek veya bulundurmak ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmak.
- 03.06.1986 tarihli ve 3298 sayılı Uyuşturucu Maddelerle İlgili Kanun.
- 12.06.1933 tarihli ve 2313 sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun.

Türkiye, başta 1961 Tek Sözleşmesi, 1971 Psikotrop Maddeler Sözleşmesi, 1988 BM Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığı ile Mücadele Sözleşmesi ve 1961 Tek Sözleşmesini tadil eden 1972 Protokolü olmak üzere uyuşturucu ile mücadele alanında ilgili bütün anlaşmalara taraftır.

Türk Ceza Kanununda gerek uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin imal ve ticareti veya temini, gerek kullanmak için satın alınması, kabul edilmesi veya bulundurulması, gerekse de kullanımının kolaylaştırılması veya özendirilmesi gibi eylemler ceza yaptırımına bağlanmıştır.

Uyuşturucu veya uyarıcı maddeleri kullanmak ya da kullanmak için bulundurmak eylemleriyle ilgili olarak mevzuatımızda, cezalandırmaya alternatif olacak şekilde kişi hakkında erteleme kararı verilmesi, ayrıca erteleme süresi zarfında tedavi ve/veya denetimli serbestlik tedbiri uygulanması imkanı getirilmiştir. Kişi erteleme süresi içerisinde kendisine yüklenen yükümlülükleri ihlal ettiğinde ya da tekrar uyuşturucu kullandığında, bu kez iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası istemiyle hakkında kamu davası açılabilir.

Bununla birlikte, uyuşturucu suçları için etkin pişmanlık müessesesine de 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 192. maddesinde yer verilmiştir.

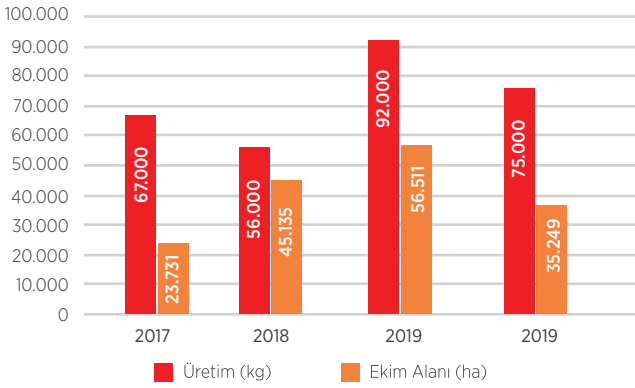
3298 Sayılı Uyuşturucu Maddelerle İlgili Kanun ve Haşhaşın Ekimi, Kontrolü, Toplanması, Değerlendirilmesi, İmhası, Satın Alınması, Satılması, İhracı ve İthali Hakkında Yönetmelik kapsamında;

Birleşmiş Milletler Teşkilatı denetiminde dünyada yasal ana üretici olarak Türkiye, Hindistan, Avustralya, Fransa, İspanya ve Macaristan'da tıbbi amaçlı haşhaş ekimi yapılmaktadır. Türkiye, dünyada geleneksel haşhaş üreticisi ve tıbbi amaçlı haşhaş kökenli alkaloid tedarikçisi ülke olarak kabul edilmektedir. Türkiye'de haşhaş ekilecek yerler Bakanlar Kurulunca belirlenmektedir. Bakanlar Kurulunca tespit edilen yörelerin dışında ne maksatla olursa olsun haşhaş ekilmesi yasaktır. Ekimi yapılan haşhaş, 3298 sayılı "Uyuşturucu Maddelerle İlgili Kanun" ve bu kanuna dayanılarak çıkarılan "Haşhaşın Ekimi, Kontrolü, Toplanması, Değerlendirilmesi, İmhası, Satın Alınması, Satılması, İhracı ve İthali Hakkında Yönetmelik" hükümlerine göre kontrol altına alınmakta ve denetimi Toprak Mahsulleri Ofisi ve kolluk güçlerince yapılmaktadır.

20.06.2015 tarihli ve 29392 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan ve yürürlükte bulunan Bakanlar Kurulu'nun 2015/7725 sayılı "Haşhaş Kapsülü ve Tohumu Alımı ve Satımı Hakkında Kararına göre; 2015 yılından itibaren Afyonkarahisar, Amasya, Burdur, Çorum, Denizli, Isparta, Kütahya, Tokat, Uşak illerinin tamamı ile Balıkesir ilinin Balya, Bigadiç, Dursunbey, İvrindi, Kepsut, Savaştepe ve Sındırgı ilçeleri, Eskişehir ilinin Alpu, Beylikova, Çifteler, Günyüzü, Han, Mahmudiye, Mihaliççık, Seyitgazi ve Sivrihisar ilçeleri, Konya

ilinin Ahırlı, Akören, Akşehir, Beyşehir, Derbent, Doğanhisar, Hüyük, Ilgın, Kadınhanı, Seydişehir, Tuzlukçu, Yalınhüyük ve Yunak ilçeleri, Manisa ilinin Şehzadeler, Yunus Emre, Demirci, Gördes, Köprübaşı, Kula, Sarıgöl ve Selendi ilçelerinde izin belgesi karşılığında haşhaş ekimi ve çizilmemiş haşhaş kapsülü üretimine müsaade edilmiştir.

Yasal ekim alanlarında üretilen haşhaş kapsülleri Toprak Mahsulleri Ofisi taşra teşkilatları vasıtasıyla üreticilerden satın alınarak işlenmek üzere Afyon Alkaloidleri Fabrikasına sevk edilmektedir. Afyon Alkaloidleri Fabrikasında üretilen morfin ve türevleriyle yurt içi ve yurt dışı ilaç fabrikalarının alkaloid ham madde ihtiyaçları karşılanmaktadır (Tarım ve Orman Bakanlığı, Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğü, 2021).

Grafik 1.2 Türkiye’de Morfine Eşdeğer Opiyat Ham Madde Üretim Miktarı ve Haşhaş Ekim Alanları (Tarım ve Orman Bakanlığı, Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğü, 2021).

2313 Sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun kapsamında;

2313 Sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanununun 3. maddesine göre **“Münhasıran esrar yapmak için kenevir ekilmesi ve her ne şekilde olursa olsun esrarın ihzar, ithal, ihraç ve satışı yasaktır”.**

Kenevir ekimi ve yetiştiriciliği izne tabidir. “Kenevir Yetiştiriciliği ve Kontrolü Hakkında Yönetmelik” kapsamında Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından yetiştiricilik yapılmasına izin verilmektedir. Yönetmeliğin 5. maddesinde yetiştiricilik izni verilebilecek bölgeler tanımlanmaktadır. Ancak yönetmeliğin 5. maddesinin 2. fıkrasında “1. fıkrada izin verilen il ve ilçelerin dışında kenevir yetiştiriciliği yasaktır” hükmünün yanı sıra 6. maddesinde “İhtiyaç hallerinde kenevir yetiştiricilik bölgelerini azaltmak veya çoğaltmak Bakanlık yetkisindedir. Bu kapsamda, Bakanlık yeni yetiştiricilik bölgeleri ihdas edebileceği gibi mevcut yetiştirme bölgelerini de iptal edebilir” hükmü yer almaktadır.

Bu kapsamda 21.01.2021 tarihli Bakanlık Oluru ile Sivas ili de izinli kenevir yetiştiriciliği yapılan illere dahil edilmiştir. Böylelikle **Amasya, Antalya, Bartın, Burdur, Çorum, İzmir, Karabük, Kastamonu, Kayseri, Kütahya, Malatya, Ordu, Rize, Samsun, Sinop, Sivas, Tokat, Uşak, Yozgat ve Zonguldak** olmak üzere 20 il ve ilçelerinde izinli kenevir yetiştiriciliği yapılabilmektedir.

Lif, tohum, sap ve benzeri amaçlara yönelik kenevir yetiştiriciliği yapmak isteyen çiftçilerin, 1 Ocak-1 Nisan tarihleri arasında yetiştiricilik yapacakları yerin en büyük mülki idare amirliğine izin almak için başvurmaları gerekmektedir.

İl veya ilçe müdürlükleri teknik personelince kenevir yetiştiriciliği izni verilen yer ekiminden hasada kadar en az ayda bir defa kontrol edilmektedir. Bu kontroller aşağıdaki şekilde yürütülmektedir.

- İzin belgesinde belirtilen kenevir ekim alanından fazla veya izin belgesinde kayıtlı yerden başka yerde kenevir yetiştiriciliği yapıp yapılmadığı kontrol edilmektedir.

- Üretimin her aşamasında yapılan uygulamaların, yetiştiricilik amacına uygun olup olmadığı incelenmektedir.
- Hasat sonrasında esrar elde edilmesini önlemek için kenevir bitkisinin yan dal, yaprak ve çiçek gibi artıkları ilgili mevzuata uygun olarak derhal imha ettirilmektedir.
- Yıl içerisinde kolluk kuvvetleri ile birlikte tespit edilen kaçak ekimler ve imha edilen kök sayıları altı aylık dönemler halinde bildirilmektedir.

Tablo 1.1 Lif ve Tohum Amaçlı Kenevir Ekimi 2018-2020 Yıllarına Göre Dağılımı (Tarım ve Orman Bakanlığı, Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü, 2021).

Yıl	Ürün Adı	Ekilen Alan (Da)	Üretim (Ton)
2018	Kenevir (lif)	60	7
	Kenevir (Tohum)	65	3
2019	Kenevir (lif)	160	19
	Kenevir (Tohum)	536	20
2020	Kenevir (lif)	96	9
	Kenevir (Tohum)	4.241	273

1.4. YENİ GELİŞMELER

1.4.1. Kenevirin Uluslararası Kontrolüne İlişkin Dünya Sağlık Örgütü'nün (DSÖ) Tavsiyeleri

Bilindiği üzere uyuşturucu maddelerin uluslararası kontrolü Birleşmiş Milletler 1961 Tek Sözleşmesi ve 1971 Psicotrop Maddeler Sözleşmesinin farklı cetvellerinde, söz konusu maddelerin tıbbi kullanımı, suistimali, bağımlılık potansiyeli vb. kriterler kapsamında sınıflandırılarak kontrol altına alınmaktadır.

BM sözleşmeleri kontrol altına alınan maddenin bulunduğu cetvele göre değişik yasal düzenlemeler ve yükümlülükler içeren kontrol rejimine tabidir. Bu yükümlülükler sözleşmeye taraf tüm ülkeler için kendi ulusal mevzuatında asgari uygulanması gereken yükümlülüklerdir. Bununla birlikte sözleşmelere taraf ülkeler daha sıkı kontrol tedbirleri uygulamakta özgürdür.

Kenevir, BM 1961 Tek Sözleşmesi ve 1971 Psicotrop Maddeler Sözleşmesi'nin ilgili cetvelleri kapsamında

uluslararası kontrole tabi olmasına karşın, özellikle son dönemlerde dünyada en çok tartışılan uyuşturucu maddelerin başında gelmektedir.

Kenevirin tıbbi ve bilimsel kullanımı olan mucize bir bitki olduğu iddialarıyla kenevir ve bağlantılı maddelerin BM Sözleşmelerindeki mevcut statüsünün değiştirilmesi yönünde süregelen talepler sonrasında, bu konudaki tartışmaların ve öne sürülen savların bilimsel temelde araştırılması ve değerlendirilmesi amacıyla Birleşmiş Milletler Uyuşturucu Maddeler Komisyonu'nun (UMK) kararı doğrultusunda, kenevir ve kenevirle bağlantılı maddelere ilişkin Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) Uyuşturucu Bağımlılığı Uzmanlar Komitesi (Expert Committee on Drug Dependence-ECDD) tarafından 18 ay süreyle gerçekleştirilen araştırma-değerlendirme çalışmaları neticesinde son şekli

verilen 6 tavsiye kararı DSÖ'nün 24.01.2019 tarihli mektubu ile Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine sunulmuştur.

Bu tavsiyeler;

1. 1961 Sözleşmesinin 1. ve 4. cetvellerinde bulunan kenevir ve kenevir reçinesinin 4. cetveldен silinmesi,
2. 1971 Sözleşmesinin 2. cetvelinde yer alan Dronabinol'ün (Delta-9-THC); 1961 Sözleşmesinin 1. cetveline eklenmesi ve 1971 Sözleşmesinden tamamen silinmesi,
3. 1971 Sözleşmesinin 1. cetvelinde bulunan THC izomerlerinin; 1961 Sözleşmesinin 1. cetveline eklenmesi ve 1971 Sözleşmesinden tamamen silinmesi,
4. 1961 Sözleşmesinin 1. cetvelinde bulunan kenevir ekstraktlarının (özütleri) ve tentürlerinin BM Sözleşmelerinden çıkarılması,
5. Kannabidiol preparatlarının 1961 Sözleşmesinin 1. cetvelinde dipnot olarak açıklanması,
6. Dronabinol (Delta-9-THC) preparatlarının 1961 Sözleşmesinin 3. cetveline alınmasıdır.

Kenevir ve kenevirle bağlantılı maddelere ilişkin 6 tavsiye kararı oylanmak üzere 02-06 Mart 2020 tarihleri arasında gerçekleştirilen UMK'nın 63. Oturumu gündemine alınmıştır. Ancak söz konusu oylama, UMK üyesi ülkelerin fikir birliğine varamaması ve o dönemde tüm dünyayı etkisi altına alan COVID-19 salgını sebebiyle Aralık 2020'ye ertelenmiş, oylama tarihine kadar ilgili BM organları ve üye ülkelerden uzmanların da katılımıyla 6 tavsiye üzerine müzakerelerin devam etmesi kararlaştırılmıştır.

UMK kapsamında yapılan tartışmalar ve ülkemizin de aktif olarak katılım sağladığı uzmanlar grubu

toplantıları neticesinde 02.12.2020 tarihinde 53 UMK üyesi ülkenin katılımıyla yapılan oylamada yalnızca "**kenevir ve kenevir reçinesinin BM 1961 Sözleşmesinin 4. cetvelinden silinmesi**" tavsiyesi onaylanmış ve diğer 5 tavsiye reddedilmiştir. Ülkemiz oylamada tavsiyelerin tamamında hayır oyu kullanmıştır.

UMK Sekretaryası tarafından oylama sonucunun 22.01.2021 tarihinde tüm üye ülkelere bildirilmesi sonrasında oylama sonuçları yürürlüğe girmiştir. Bu sonuca göre "kenevir ve reçinesi" 1961 Sözleşmesinin 4. cetvelinden çıkarılmış yalnızca aynı sözleşmenin 1. cetveli hükümlerine tabi olmuştur.

Bu oylama ile uluslararası uyuşturucu kontrol rejiminde **kenevirin serbestleştirilmesi, başka bir anlatımla kenevirin uyuşturucu maddeler arasından çıkarılması yönünde bir değişim** olmamıştır. Sadece kenevir ve reçinesi üzerinde tıbbi ve bilimsel araştırmalar yapılabilmesi nispeten kolaylaştırılmıştır.

1.4.2. Kenevir Tohumu

Yerli ve milli kenevir yetiştirmek için 2019 yılında tescil süreci başlatılan, Ondokuz Mayıs Üniversitesi tarafından ıslah edilen "Narlı" isimli endüstriyel kenevir tohumu ile Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğüne bağlı Karadeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsü tarafından ıslah edilen "Vezir" isimli endüstriyel kenevir tohumu Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü tarafından tescillenmiştir (Tarım ve Orman Bakanlığı, Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü, 2021).

1.4.3. “Türkiye’nin Adli Bilim Laboratuvarlarının Yasa Dışı Uyuşturucu Kaçakçılığı ile Mücadele Konusundaki Kapasitesinin Güçlendirilmesi”: IPA II AB Projesi

03.09.2018 tarihinde başlayan ve bu süreç içerisinde Birleşik Krallık ile birlikte yürütülen, EGM Kriminal Daire Başkanlığı’nın yararlanıcı, Jandarma Genel Komutanlığı Kriminal Daire Başkanlığı’nın eş yararlanıcı olduğu “Türkiye’nin Adli Bilim Laboratuvarlarının Yasa Dışı Uyuşturucu Kaçakçılığı ile Mücadele Konusundaki Kapasitesinin Güçlendirilmesi” Avrupa Birliği (AB) Eşleştirme Projesi, pandemi sebebiyle 3 ay uzatılarak 03.12.2020 tarihinde tamamlanmıştır.

Proje ile uyuşturucu maddelerin (erooin, kokain ve amfetamin türü uyarıcılar) profillenmesi sonucunda elde edilecek verilerle farklı olaylar arasındaki irtibatlar tespit edilerek organize suç örgütleri ile daha etkin bir mücadele öngörülmektedir.

Bu kapsamda; profilleme işlemlerine temel oluşturması amacıyla hazırlanan “2313 Sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik” 31267 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak 07.10.2020 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Yayımlanan yönetmelik değişikliği gereğince, her iki kurumun mevcut işleyişi içerisinde profilleme çalışması yapılması için iş ve işlemlerin düzenlenmesi amacıyla hazırlanan Protokol 09.03.2021 tarihinde imzalanmıştır.

Jandarma Genel Komutanlığı ile imzalanan protokol ile birlikte 2021 yılı içerisinde uyuşturucu madde profilleme çalışmalarına başlanacaktır.

1.4.4. Uyuşturucu Karar Destek Sistemi (UKDS)

2014/19 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile yürürlüğe giren “2015 Uyuşturucu ile Mücadele Acil Eylem Planı” ve “2016-2018 Uyuşturucu ile Mücadele Eylem Planı” kapsamında EGM Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı TUBİM Şube Müdürlüğüne ulusal verilerin anlık toplanması ile ilgili bir görev verilmiştir. Bu görevin hayata geçirilmesi amacıyla, AB Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (IPA: Instrument for Pre-Accession Assistance) fonlarından “TUBİM’in Veri Toplama Kapasitesinin Güçlendirilmesi” isimli birbirinden bağımsız yürütülecek olan Eşleştirme ve Tedarik (Twinning ve Supply) Bileşenlerinden oluşan bir AB projesi hazırlanmıştır.

Anılan projenin hayata geçmesi ile birlikte ülkemizde uyuşturucu ile mücadele alanında ulusal kurum ve kuruluşlarca yürütülen faaliyetlere ilişkin bilgi ve veriler en hızlı şekilde toplanarak hızlı ve etkin şekilde politika ve stratejiler oluşturulması hedeflenmiştir.

08.08.2018’de Romanya ile başlatılan eşleştirme bileşeni pandemi nedeniyle 3 ay uzatılarak 14.02.2021 tarihinde tamamlanmıştır.

Projenin tedarik bileşeni donanım ve yazılım süreçlerini kapsamaktadır. UKDS’nin tam anlamıyla kurulmasına ilişkin gerekli donanımın kurulumu tamamlanmış, test çalışmaları sürmektedir.

03.12.2018 tarihinde başlanan yazılım geliştirme süreci ise 22.02.2021 tarihi itibarıyla tamamlanarak Merkezi Finansveİhale Birimi (MFİB) koordinesinde geçici kabul aşaması gerçekleştirilmiştir.

Geliştirilen yazılımın tedarik edilen donanımla entegrasyonunun sağlanması ve paydaş kurumlarla

sağlanacak canlı veri akışı süreçlerinin test ve kontrol aşamaları sürmektedir.

Anlık veri toplamaya ilişkin yazılım süreci halen süren UKDS'nin test süreçleri tamamlandıktan sonra 2021 yılı içerisinde tam anlamıyla kullanıma açılması planlanmaktadır.

1.4.5. 15 Yaş ve Üzeri Nüfusta Sağlık Davranış Araştırması 2020 Projesi

Bağımlılık ile Mücadele Yüksek Kurulu'nun görevlendirmesiyle Türkiye Yeşilay Cemiyeti tarafından "15 Yaş ve Üzeri Nüfusta Sağlık Davranış Araştırması, 2020" projesine 01.03.2020 tarihinde başlanmıştır. Projenin amacı, Türkiye'de 15 yaş ve üzeri nüfusta tütün, alkol, uyuşturucu madde kullanım sıklığı ve dağılımının ölçülmesi ile dijital oyun, şans, bahis ve talih oyunları oynama sıklığı ve dağılımının ölçülmesi ve ayrıca bu konularla ilgili tutum ve davranışların tespit edilmesidir.

15 yaş ve üzeri nüfusta sağlık davranış araştırması, 2020 çalışmasının örneklem büyüklüğü ve illere dağılımı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi'ne (ADNKS) göre belirlenmiş, araştırma metodolojisi oluşturulmuş, etik kurul onayı Sağlık Bilimleri Üniversitesi'nden alınmış, proje danışmanı ve saha araştırma şirketi ile hizmet alım sözleşmeleri imzalanmış, anketör eğitimi gerçekleştirilmiştir. 161 soruluk ölçme aracı (anket soru formu) ve bağımlılık yapıcı ürün/davranışlara ilişkin bilgilendirme kartları hazırlanmıştır. 13-20 Mart 2020'de Ankara İli Altındağ İlçesi'nde 206 hanede pilot çalışma tamamlanmıştır.

COVID-19 tedbirleri çerçevesinde 29.06.2020 - 11.11.2020 tarihleri arasında 26 ilde 37.730 hanede yüz yüze görüşme tekniği ile saha

çalışması gerçekleştirilmiştir. Anket saha çalışması İstanbul, Edirne, Balıkesir, İzmir, Muğla, Manisa, Bursa, Kocaeli, Ankara, Konya, Antalya, Adana, Kahramanmaraş, Nevşehir, Kayseri, Karabük, Sinop, Samsun, Trabzon, Erzurum, Iğdır, Elazığ, Van, Gaziantep, Şanlıurfa ve Siirt'te yapılmıştır. Proje kapsamında seçilen söz konusu 26 il; İstatistik Bölge Birimleri Sınıflandırılması Düzey 2 olarak nitelendirilen, Türkiye'nin sosyo-ekonomik ve kültürel dinamiklerine göre ayrılmış 26 bölgeyi temsilen seçilen 26 ili ifade etmektedir.

Kasım-Aralık 2020 döneminde veri analizinde kullanılmak üzere ağırlıklandırma katsayıları hesaplanmıştır. SPSS Programı ile veri analizi devam etmekte olup, raporlamanın tamamlanması ile birlikte proje kapanış çalışmayı düzenlenmesi ve proje sonuçlarının paylaşımının yapılması planlanmaktadır.

Bu çalışmanın ulusal araştırma projesi olması sebebi ile elde edilen verilerin uluslararası karşılaştırmalarda kullanılması söz konusu olacaktır. Ayrıca, sağlığın bozulmasına yol açan risk faktörleri alanında çalışılacak olması sebebi ile de proje ayrı bir önem arz etmektedir.

1.4.6. Sağlık Uygulama Tebliğinde Düzenlemeler

Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) tarafından bağımlılık tedavisi alan kişilerin, ayaktan ve yatarak tedavide sağlanan sağlık hizmetleri (ilaç ve tedavi) giderleri karşılanmaktadır.

Bağımlılık tedavisi alan kişiler için Sağlık Uygulama Tebliğinde halihazırda tanımlanmış olan Tıbbi Rehabilitasyon Hizmetlerinden "Aile Görüşmesi-Değerlendirme", "Bireysel Psikoterapi", "Grup Psikoterapisi" hizmetlerinin sıklık ve sayılarının

artırılmasına yönelik yapılan düzenlemeler 11.01.2020 tarihi itibarıyla Sağlık Uygulama Tebliğinde (SUT) yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Madde bağımlılığı tedavisi için yapılan bu düzenlemede SUT eki EK/2B listesinde bulunan;

- “Aile görüşmesi - değerlendirme” mevcut durumu yılda 3 kez iken düzenleme ile 30 günde 1 kez,
- “Bireysel psikoterapi” mevcut durum 10 günde 1 iken düzenleme ile 10 günde 3 kez,
- “Grup psikoterapisi” mevcut durum 10 günde 1 iken düzenleme ile 10 günde 3 kez şeklinde düzenlenerek sayı ve sıklıkları artırılmıştır.

Ayrıca, SGK ve Sağlık Bakanlığı tarafından laboratuvar hizmetlerinin daha etkin hale getirilmesi amacıyla tarama ve doğrulama laboratuvarlarında yapılan analizlerin SUT kodlarının belirlenerek finansmanının sağlanması çalışmaları da tamamlanmış, 11.01.2020 tarihi itibarıyla Sağlık Uygulama Tebliğinde yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu kapsamda SUT eki EK-2/B listesinde “Yasa Dışı ve Kötüye Kullanılan Madde Analizleri” başlığı altında “Tarama Analizleri” ve “Doğrulama Analizleri” ile ilgili yeni işlem kodları oluşturulmuştur. Doğrulama analizleri için kullanılmak üzere “Yasa Dışı ve Kötüye Kullanılan Madde Doğrulama Analizleri Formu (EK-2/Y)” hazırlanmıştır.

GENELGE

Cumhurbaşkanlığından:

Konu: Bağımlılık ile Mücadele

GENELGE

2019/2

Uyuşturucu, alkol, tütün gibi madde bağımlılıkları ile kumar, teknoloji bağımlılığı gibi davranışsal bağımlılıklarla mücadele çalışmalarının kararlılıkla sürdürülmesi, bakanlıklar ve kamu kurum ve kuruluşları arasında koordinasyonun sağlanması amacıyla Bağımlılıkla Mücadele Yüksek Kurul (Yüksek Kurul)'u ile Cumhurbaşkanı Yardımcısının başkanlığında Adalet, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler, Çevre ve Şehircilik, Gençlik ve Spor, Hazine ve Maliye, İçişleri, Milli Eğitim, Sağlık, Tarım ve Orman, Ticaret, Ulaştırma ve Altyapı Bakanları ile Cumhurbaşkanlığı Sağlık ve Gıda Politikaları Kurulu Başkan Vekilinin katılımıyla yeniden oluşturulmuştur. Cumhurbaşkanı Yardımcısının katılmadığı hallerde Yüksek Kurula Sağlık Bakanı başkanlık edecektir.

Yüksek Kurulun oluşturacağı strateji ve eylem planları çerçevesinde görev icra etmek üzere Yüksek Kurul tarafından Sağlık Bakanının teklifi üzerine Sağlık Bakanlığı Bakan Yardımcısının başkanlığında kurul ve vali başkanlığında il koordinasyon kurulları oluşturulabilecektir. Ayrıca Yüksek Kurul tarafından ihtiyaç halinde çalışma grupları oluşturulabilecektir.

Yüksek Kurul, kurul ve çalışma gruplarının sekreteryaya hizmetleri ile alınan kararların takibi Sağlık Bakanlığınca yürütülecektir.

Sağlık Bakanlığınca altı aylık periyotlarla ilerleme raporları hazırlanarak Yüksek Kurulun değerlendirmesine sunulacaktır. Yapılan değerlendirmeler, yürütülen faaliyetler ve elde edilen sonuçlar Yüksek Kurul Başkanınca yıllık faaliyet raporu olarak kamuoyu ile paylaşılacaktır.

Kurullar tarafından bağımlılık ile mücadele alanında yürütülecek çalışmalarda ihtiyaç duyulacak her türlü destek, yardım ve kolaylık ilgili kamu kurum ve kuruluşlarınca sağlanacak, alınan kararların uygulanmasında üstlenilen görev ve sorumluluklar özenle yerine getirilecektir.

2017/23 sayılı Genelge yürürlükten kaldırılmıştır.
Bilgilerinizi ve gereğini önemle rica ederim.

13 Şubat 2019

Recep Tayyip ERDOĞAN

CUMHURBAŞKANI

BÖLÜM

UYUŞTURUCU MÜCADELESİNİN
ARZ BOYUTU

2.1. PANDEMİ SÜRECİNDE GENEL KAÇAKÇILIK EĞİLİMLERİ, OPERASYONEL FAALİYETLER VE YAKALAMALAR

Yasal ekonomiye, güvenliğe, toplum sağlığına ve çevreye verdiği zararlar göz önüne alındığında yasa dışı uyuşturucu ticareti ve kullanımı tüm insanlığın ortak bir sorunu olmaya devam etmektedir.

Son 20 yıldır daha da fazla bir ivme kazanan küreselleşme ile özellikle iletişim teknolojisinde yaşanan gelişmeler, yasa dışı uyuşturucu türleri ve kaçakçılık yöntemlerinde radikal değişikliklere neden olmaktadır. Bu gelişmelerin sonucu olarak yasa dışı uyuşturucu imal ve ticareti yapan suç gruplarının klasik yöntem ve yapılanmalarında hızlı değişimler gözlemlenmektedir. Benzer olarak ulusal ve uluslararası yasa dışı uyuşturucu pazarlarındaki madde türlerinin çeşitliliğinde de önemli artışlar yaşanmaktadır.

Uyuşturucu ile mücadele kapsamında faaliyet gösteren UNODC, INCB ve EMCDDA gibi uluslararası kuruluşlarca yayınlanan rapor ve benzeri dokümanlarda uyuşturucu sorunun küresel ve bölgesel boyutta neden olduğu sorunlar ve tehditler kapsamlı olarak sunulmaktadır.

Bu kuruluşlarca yapılan tespitlerde; Kuzey Amerika, Doğu ve Güney Doğu Asya, Yakın ve Orta Doğu, Orta ve Batı Avrupa'nın amfetamin tipi uyarıcıların (ATS) kaçakçılığında, Güney Amerika'nın kokain kaçakçılığında, Batı ve Güney Batı Asya'nın ise afyon ve türevleri kaçakçılığında ana çıkış ve üretim bölgeleri oldukları görülmektedir.

Diğer yandan, özellikle son 20 yıldır dünya gündemini meşgul eden Yeni Psikoaktif Maddelerin (NPS) küresel düzeyde çeşitliliği ve kullanımında da artışlar kaydedilmekte, bu tür uyuşturucuların kaynağı olarak özellikle Uzak Doğu Asya bölgesi öne çıkmaktadır.

Bu küresel tablo içerisinde ülkemiz hiçbir yasa dışı uyuşturucu maddenin ana üretim alanlarından biri olarak gösterilmemektedir.

Uyuşturucu kaçakçılığı bağlamında son derece önemli bir güzergah olan "Balkan Rotası" üzerindeki konumu ile Türkiye, gerek Asya'da üretilen ve Avrupa'ya transfer edilen başta eroin olmak üzere afyon türevleri kaçakçılığında ve aynı bölgede son yıllarda imalatı ve kaçakçılığı artmaya devam eden metamfetaminde, gerekse Avrupa'da üretilen ve Asya'ya sevkiyatı yapılan sentetik uyuşturucu ve bu maddelerin üretiminde kullanılan kimyasaların kaçakçılığında transit ve hedef ülkedir.

Bu coğrafyada görev yapan güvenlik güçlerimiz, insanlık suçu olan uyuşturucu suçları ile mücadeleyi, "Tüm dünya çocuklarını kendi çocukları olarak gören" bir anlayışla sürdürmektedir.

Ülkemizde uyuşturucu maddelerin arzı ile mücadelede; Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM), Jandarma Genel Komutanlığı (JGK), Sahil Güvenlik Komutanlığı ve Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü (GMGM) etkin olarak görev almaktadır.

Bu kurumlar ile birlikte Toprak Mahsülleri Ofisi Genel Müdürlüğü (TMO), Adli Tıp Kurumu (ATK), Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK) ve Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu (TİTCK) gibi kurumlar da uyuşturucu ile mücadelede önemli görevler üstlenmektedir.

2020 yılı tüm dünyada COVID-19 salgınının her alanda olumsuz etkilerini gösterdiği bir yıl olmuştur. Sınır tanımaksızın global bir sorun haline gelen salgınla mücadelede ülkelerce uygulanan tedbirler hiç şüphesiz yasa dışı uyuşturucu pazarlarını da etkilemiştir. Bu pazarın üretim, kaçakçılık ve dağıtım aşamalarının tamamında önemli eğilimler gözlenmiştir.

Bu eğilimler genel olarak ülkeler tarafından uygulanan karayolu taşımacılığına ilişkin kısıtlamalar, ulusal düzeyde alınan tedbirlerde güvenlik güçlerinin katkıları, sokağa çıkma yasağı uygulamaları ile uyuşturucuya ulaşımın zorlaşması ve suç örgütlerince kullanılan farklı metotlar şeklinde gözlemlenebilir.

Hala sürmekte olan pandeminin yasa dışı uyuşturucu pazarı üzerindeki etkilerini net olarak ortaya koymak bu aşamada mümkün değildir.

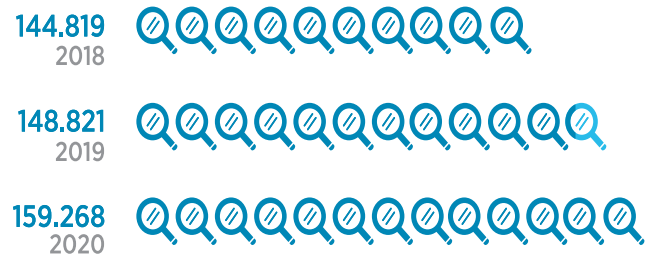
Ancak küresel düzeyde yapılacak bir tahminle kimi ülkelerdeki hava ulaşımı ve karayolu kısıtlamalarının kaçakçılığı deniz yollarına kaydırması olabileceği, internet üzerinden dolayısıyla kargo firmaları kullanılarak kaçakçılık faaliyetlerinin artabileceği, dünya üzerinde dolaşımda olan tıbbi malzeme sevkinin suistimal edilebileceği ve uyuşturucuya ulaşımında yaşanan zorlukların alternatif maddelere talebi artıracak gibi öngörülerde bulunulabilir.

Bu bakış açısı çerçevesinde 2020 yılında ulusal güvenlik güçlerimizce sadece pandemi sürecindeki tedbirlere katkı yapılmamış, aynı zamanda yaşanan

küresel gelişmelerin uyuşturucu ile mücadele alanına yansıtılabilecek olumsuz etkilerinin bertaraf edilmesi amacıyla proaktif bir yaklaşımla hareket edilmiştir. Mücadele salgın nedeniyle alınan tedbirlerde görevlendirilen insan kaynakları ile sınırlandırılabilir dar bir çerçevenin ötesinde, bilgi kaynaklarının çeşitliliği ve teknolojik yeniliklerin en üst düzeyde kullanıldığı etkin metotlarla yürütülmüştür.

Pandemi sürecinde ulusal güvenlik güçlerimizce müdahale edilen olay ve şüpheli sayıları ile yakalamalarda kaydedilen noktanın 2020 verileri ile yayınlanacak 2022 Dünya ve Avrupa Raporlarının incelenmesiyle daha net anlaşılacağı değerlendirilmektedir.

2020 yılında başlayan COVID-19 pandemisine rağmen olaylara müdahale ve şüpheli yakalamalarında artış eğilimi sürmüştür. Güvenlik güçlerimizce Türkiye genelinde 2019 yılında 148.821, 2020 yılında ise; %7 artışla, 159.268 olaya müdahale edilmiştir. Bu olaylarda bir önceki yıla göre %5,3 artışla 231.652 şüpheli yakalanmıştır.

Grafik 2.1 Yıllara Göre Toplam Olay Sayısı.

206.134
2018

220.010
2019

231.652
2020

Grafik 2.2⁴ Yıllara Göre Toplam Şüpheli Sayısı.

Tablo 2.1 2020 Yılı Toplam Olay Sayısının Suç Türlerine Göre Dağılımı.

	TCK m. 191	TCK m. 188	2313 SKM	TCK m. 190	3298 SKM	Toplam
Olay Sayısı	123.649	30.341	4.568	528	182	159.268
Yüzde	77,64	19,05	2,87	0,33	0,11	100

Türkiye’de 2020 yılında gerçekleşen toplam 159.268 uyuşturucu olayının suç türlerine göre dağılımı incelendiğinde;

- 123.649 olayın (%77,64) kullanma amaçlı uyuşturucu madde satın almak/kabul etmek/bulandırmak (TCK m.191),
- 30.341 olayın (%19,05) uyuşturucu madde imal ve ticareti (TCK m.188),
- 4.568 olayın (%2,87) 2313 sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanuna muhalefet,
- 528 olayın (%0,33) uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma/ özendirme (TCK m.190),
- 182 olayın (%0,11) ise 3298 sayılı Uyuşturucu Maddelerle İlgili Kanuna muhalefet kapsamında gerçekleştiği görülmektedir (Tablo 2.1).

Tablo 2.2 2020 Yılı Toplam Şüpheli Sayısının Suç Türlerine Göre Dağılımı.

	TCK m. 191	TCK m. 188	2313 SKM	TCK m. 190	3298 SKM	Toplam
Şüpheli Sayısı	167.531	59.186	4.166	578	191	231.652
Yüzde	72,32	25,55	1,80	0,25	0,08	100

Türkiye’de 2020 yılında yakalanan toplam 231.652 şüphelinin suç türlerine göre dağılımı incelendiğinde;

- 167.531 şüpheliye (%72,32) kullanma amaçlı uyuşturucu madde satın almak/kabul etmek/bulandırmak (TCK m.191),
- 59.186 şüpheliye (%25,55) uyuşturucu madde imal ve ticareti (TCK m.188),
- 4.166 şüpheliye (%1,80) 2313 sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanuna muhalefet,
- 578 şüpheliye (%0,25) uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma/özendirme (TCK m.190),
- 191 şüpheliye (%0,08) 3298 sayılı Uyuşturucu Maddelerle İlgili Kanuna muhalefet kapsamında işlem yapıldığı görülmektedir (Tablo 2.2).

4 Şüpheli sayısı verilerinde mükerrer kayıtlar mevcuttur. 2020 yılında 35.564 şüpheliye birden fazla adli işlem yapılmıştır.

2.1.1. Eroin ve Asetik Anhidrit Eroin Kaçakçılık Eğilimleri

Eroin, haşhaş bitkisinde doğal olarak bulunan afyondan elde edilen yarı sentetik bir opioiddir.

2015-2019 döneminde dünya genelinde afyon üretiminin gerçekleştiği bildirilen 50 ülke arasında tahmini %97 oran ile en fazla üretim üç ülkededir (UNODC, 2021, s. 87).

Ancak küresel boyutta Afganistan hem haşhaş ekiminin hem de afyon üretiminin en fazla gerçekleştiği ülkedir. Nitekim UNODC tarafından 2020 yılında Afganistan'da haşhaş ekiminin bir önceki yıla göre %37 artışla 224.000 hektara ulaştığını ve afyon üretiminin ise 6.300 ton olarak gerçekleştiği tahmin edilmektedir (UNODC, 2020a, s. 5).

Öte yandan Güney Doğu Asya (Myanmar ve Laos) ve Orta Amerika (genellikle Meksika) ise afyon ve türevlerinin üretim ve kaçakçılığında öne çıkan diğer bölgelerdir.

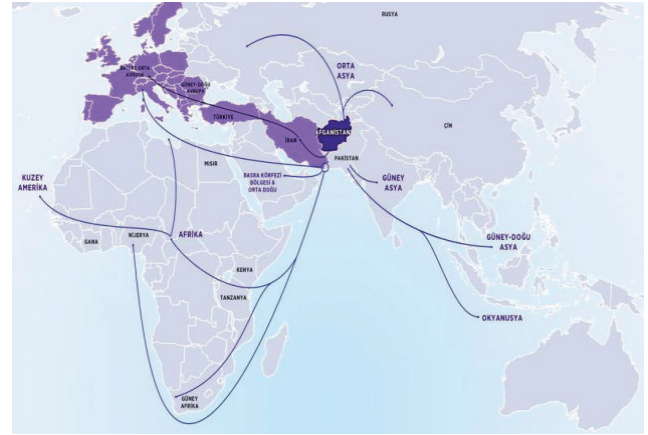
Son beş yılda küresel afyon üretiminin yaklaşık %84'ünün gerçekleştiği Afganistan; Avrupa, Yakın ve Orta Doğu, Güney Asya, Afrika ve az oranda olmak üzere Kuzey Amerika (özellikle Kanada) ve Okyanusya'daki yasa dışı uyuşturucu pazarlarının kaynağıdır. Çoğunlukla Myanmar (küresel afyon üretiminin %7'si) ve az oranda Laos (küresel afyon üretiminin %1'i) ise Doğu ve Güneydoğu Asya ile Okyanusya pazarlarının tedarikini sağlamaktadır. ABD'ye olan eroin sevkiyatında ise Meksika'nın (küresel afyon üretiminin %6'sı) ön plana çıktığı görülmektedir (UNODC, 2020, s. 9).

2018 yılında küresel boyutta ele geçirilen eroin ve morfinin %70'i genellikle Güney Batı Asya'da ele

geçirilmiştir. Asya dışında en fazla miktarda eroin ve morfin (küresel miktarda ele geçirilen eroinin %22'si), tüketimde önemli bir pazar olan Avrupa'da ele geçirilmiştir. 2018 yılında Avrupa'da en fazla miktarda eroin yakalaması Doğu ve Güneydoğu Avrupa'da gerçekleşmiş (%66), bu bölgede en fazla eroin ve morfin yakalaması ise %62 oranında Türkiye tarafından yapılmıştır (UNODC, 2020, s. 13-14).

Yine, BM verilerine göre 2019 yılında 20.165 kg yakalamasıyla Türkiye; küresel düzeyde⁵ en fazla miktarda eroin ele geçiren ülkedir (UNODC, 2021, s. 91).

Ulusal ve uluslararası yakalamalar göz önüne alındığında eroin kaçakçılığının sıklıkla yasal yüklerle birlikte karayolu üzerinden yapıldığı görülmektedir.

Resim 2.1 Balkan, Güney ve Kuzey Rotaları

5 2019 yılı küresel eroin yakalama miktarı toplam 96 tondur.

**BM verilerine göre
2019 yılında 20.165 kg
yakalamasıyla Türkiye; küresel
düzeyde en fazla miktarda
eroin ele geçiren ülkedir
(UNODC, 2021, s. 91).**

Balkan Rotası, Güney Rotası ve Kuzey Rotası Afganistan kaynaklı opiyatların Avrupa ve dünyanın geri kalan bölgelerine olan kaçakçılığında kullanılan başlıca güzergahlardır.

Ancak, özellikle Balkan Rotası olmak üzere söz konusu ana rotalar üzerinde çeşitlenen yan ve alt kolların da (Kafkas Rotası, Kuzey Karadeniz Rotası, Doğu Akdeniz Rotası, Kuzey Irak-Suriye Rotası vb.) uyuşturucu kaçakçılığında yoğunlukla kullanıldığı görülmektedir.

Balkan Rotası; Afganistan'dan başlayarak İran, Türkiye ve Balkan ülkeleri üzerinden Orta ve Batı Avrupa'ya ulaşan bu güzergah eroin dahil diğer opiyatların Avrupa'ya kaçakçılığında on yıllardır en sık kullanılan rotadır.

2018 yılında Afganistan dışında gerçekleşen eroin yakalamalarının %58'i bu rota üzerinde gerçekleşmiştir. Sadece 2009 ve 2012 yılları arasında, Balkan Rotası üzerinden kaçakçılığı yapılan opiyatlardan yılda ortalama 28 milyar ABD Doları gelir elde edildiği tahmin edilmektedir (UNODC, 2020b, s. 54).

Bu önemli güzergah tersi yönde Orta ve Batı Avrupa kaynaklı asetik anhidrit olmak üzere diğer önemli öncü kimyasalların ve sentetik uyuşturucuların Asya'ya kaçakçılığında da

kullanılmaktadır. Bunun yanı sıra son dönemlerde Balkan Rotası'nın Afganistan ve İran kaynaklı metamfetamin kaçakçılığında da kullanılmaya başlandığı görülmektedir.

Rekor olarak nitelendirilen yüklü eroin yakalamaları nedeniyle Türkiye; Balkan Rotası üzerinde hayati bir öneme sahiptir. Eroinin AB'ye girişinde Balkan Rotasının hala kilit bir koridor olma özelliğini sürdürdüğü, bu nedenle de Türkiye'nin eroinin AB pazarlarına girişinin önlenmesi adına merkezi bir öneme sahip olduğu 2019 Avrupa Uyuşturucu Pazarları Raporunda da belirtilmiştir (EMCDDA & EUROPOL, 2019, s. 16).

Geçmiş yıllarda olduğu gibi halen ülkemiz kolluk birimleri tarafından tüm AB ülkelerinden daha fazla miktarda eroin yakalaması gerçekleştirilmektedir. 2019 yılında tüm AB ülkelerinin ele geçirdiği eroin miktarının **iki buçuk katı** ülkemizde gerçekleştirilen yakalamalarda ele geçirilmiştir (AB ülkeleri: 7,9 ton, Türkiye: 20.2 ton). Bu miktar son 10 yılda ele geçirilen en yüksek miktardır (EMCDDA, 2021, s. 30).

Güney Rotası; Afganistan kaynaklı opiyatların kaçakçılığının bir kısmı da Güney Rotası diye adlandırılan güzergah üzerinden yapılmaktadır. Güney Rotası, Afganistan'dan Körfez ülkeleri ve Doğu Afrika'ya sevkiyat için Pakistan'a (kısmen de İran'a) ve buradan Güney ya da Batı Afrika üzerinden Avrupa'ya uzanan rotadır.

Yine, Güney Rotası üzerinden Hindistan ve Güney Asya'daki diğer ülkelere yönelik Avrupa ya da Kuzey Amerika hedefli opiyat kaçakçılığının yapıldığı alternatif güzergahlar da mevcuttur.

2020 BM Raporlarına göre küresel miktarlarda ele geçirilen eroin ve morfinin (Afganistan'da gerçekleştirilen yakalamalar hariç) %6'sı Pakistan dışındaki Güney Rotası üzerindeki ülkeler tarafından ele geçirilmiştir (UNODC, 2020, s. 18).

Son dönemlerde uluslararası operasyonel iş birliği alanında ülkemiz tarafından sağlanan önemli katkıların, artan kolluk tedbirlerinin ve sınırlarımızda yürütülen etkin kontrollerin uyuşturucu kaçakçılarını başta Güney Rotası olmak üzere alternatif rota arayışları içerisine soktuğu değerlendirilmektedir.

Özellikle Belçika Antwerp Limanı ile son zamanlarda Hint Okyanusu'ndaki yüklü eroin yakalamalarındaki artışın (UNODC, 2020c, s. 25) böyle bir öngörüye destekler nitelikte olduğu değerlendirilmektedir.

Kuzey Rotası; Afganistan kaynaklı opiyatların yasa dışı uyuşturucu pazarlarına ulaştırılması için Afganistan'ın kuzey sınırlarından Tacikistan, Kırgızistan ve Kazakistan'a uzanan ve nihai varış noktası Rusya Federasyonu ve Ukrayna olan güzergahtır.

Son on yılda Kuzey Rotası üzerinden eroin kaçakçılığında düşüş olmuştur. 2018'de küresel miktarlarda ele geçirilen eroin ve morfinin sadece %1'i Kuzey Rotası üzerinde ele geçirilmiştir (UNODC, 2020, s. 18).

Bunun yanı sıra son dönemde Balkan Rotası üzerinde yapılan başarılı çalışmaların önümüzdeki dönemde Kuzey Rotasında da bir canlanma yaratacağı ve bu güzergahtaki eroin yakalamalarında artışların olabileceği öngörülmektedir.

Son yıllarda Belarus, Romanya ve Ukrayna'da Orta Asya orijinli Avrupa pazarlarını hedef aldığı raporlanan yakalamalar (EMCDDA & EUROPOL, 2019, s. 121) ile yine Kuzey Rotasından sevkiyatı yapılan ve EGM Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı ile Hollanda Polisi iş birliğinde gerçekleştirilen çalışmalarda, 31.05.2019 tarihinde Hollanda'da 171 kg, 18.06.2019 tarihinde Almanya'da 670 kg, 02.11.2019 tarihinde Kazakistan gümrüğünde 1.105 kg ve 02.03.2020 tarihinde Polonya'da 350 kg eroin yakalamaları ile sonuçlanan uluslararası operasyonların bu öngörüye destekleyen örnekler olarak verilebileceği değerlendirilmektedir.

Asetik Anhidrit Kaçakçılık Eğilimleri

1988 BM Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığı ile Mücadele Sözleşmesi ekinde Tablo 1'de yer alan asetik anhidrit, morfinden eroin elde edilmesinde kullanılan temel öncü kimyasaldır. Eroinin yanı sıra amfetamin ve metamfetamin imalatında kullanılmaktadır. 1988 Sözleşmesi Tablo 1'de en sık ve en çok ticareti yapılan maddeler arasındadır. Bunun yanı sıra ilaç, boya, plastik, polimer, selüloz ve patlayıcı madde üretiminde de kullanılan son derece önemli bir endüstriyel maddedir.

Asetik anhidrit kaçakçılığında bazı kimyasalların maskeleye ya da asetik anhidridi gizleme amacıyla kullanıldığı bilinmektedir. Buna örnek olarak eroin elde etmek için morfin asetilasyonunda kullanıldığından şüphe edilen ve muhtemelen asetik anhidrit ile karıştırılan glasiyal (buzlu) asetik asit verilebilir (INCB, 2020, s. 27).

Balkan Rotası üzerindeki konumu nedeniyle ülkemiz üzerinden Orta ve Batı Avrupa kaynaklı asetik anhidritin geleneksel opiyat üreticisi ülkelere kaçakçılığı sürmekte ve önemli miktarlarda yakalamalar gerçekleştirilmektedir.

2018 yılında Çin, Gürcistan, İran, Hollanda, Pakistan ve Türkiye'nin de yer aldığı altı ülkenin her biri tarafından 10.000 litrenin üzerinde asetik anhidrit maddesi ele geçirilmiştir. 2019 yılında ise sadece İran (15.000 litre) ve Pakistan (19.060 litre) tarafından bu miktarın üzerinde yakalamalar gerçekleştirilmiştir (INCB, 2020, s. 25).

2020 yılında INCB, Europol, Bulgaristan, İran, Hollanda ve Türkiye arasında yapılan iş birliği ile altı yakalamada 10 tondan fazla eroin üretilebilecek 22.000 litre asetik anhidrit ele geçirilmiştir (INCB, 2020a, s. 45).

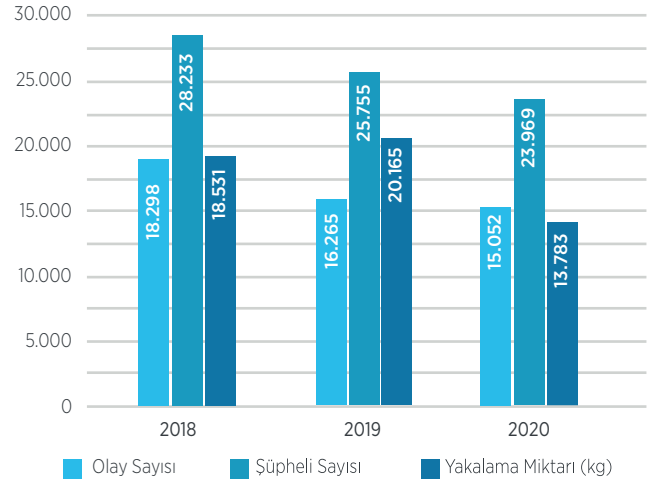
Asetik anhidritin kaçağa kayması sadece Afganistan'daki eroin üretimi ile sınırlı bir konu değildir. Bir sonraki bölümde ifade edilen Kuzey Irak örneğinde olduğu gibi eroin üretimine ilişkin pek çok ülke işaret edilebileceği gibi, şaşırtıcı bir biçimde, bu örnekler arasında AB Ülkeleri de gösterilebilir.

Afyon üretiminin yapıldığı ülkelere oranla asetik anhidritin daha ucuz ve kolay ulaşılabilir olması, uyuşturucu pazarlarına yakın bölgelerde üretim yapılarak kaçakçılık sürecindeki risklerin azaltılması gibi sebeplerle Avrupa'nın kimi ülkelerinde de eroin üretim laboratuvarlarına rastlanmaktadır. Son yıllarda Bulgaristan, Çekya, İspanya ve Hollanda'da eroin laboratuvarları tespit edilmiştir (EMCDDA, 2019, s. 24).

UNODC kaynaklarına göre; 2012-2018 döneminde Yunanistan'dan yıllık ortalama 7 eroin laboratuvarı imhası bildirilmektedir (UNODC, 2019, s. 12). Ayrıca 2018 yılında, Almanya'da 30 kg eroin ve bir miktar asetik anhidritin ele geçirildiği eroin imalathanesi ile Arnavutluk'ta 180 kg'dan fazla eroinin ele geçirildiği bir eroin üretim tesisi imha edilmiştir (EMCDDA, 2019, s. 114). 2019 yılında Hollanda'da 4 eroin imalathanesi imha edilmiştir (EMCDDA, 2021, s. 32).

Eroin ve Asetik Anhidrit Yakalama İstatistikleri

2020 yılında Türkiye'de gerçekleşen 15.052 olayda 13.783 kg (önceki yıla göre %31,6 azalış) eroin ele geçirilmiştir.

Grafik 2.3 2018-2019-2020 Eroin Yakalama Miktarları, Olay ve Şüpheli Sayıları.

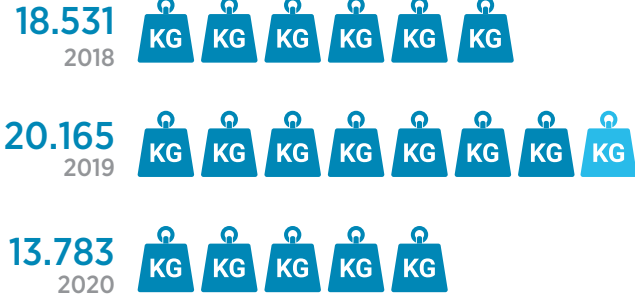
Grafik 2.3'ten de anlaşılacağı üzere, 2019 yılında rekor miktarda ele geçirilen eroin yakalamalarında 2020 yılında keskin bir düşüş yaşanmıştır. Benzer şekilde olay ve şüpheli sayılarında da aynı oranda olmasa da düşüşler kaydedilmiştir.

Yakalama miktarlarındaki düşüş sebebinin karayolu taşımacılığındaki yoğunluğun azalmasından kaynaklandığı değerlendirilmektedir.

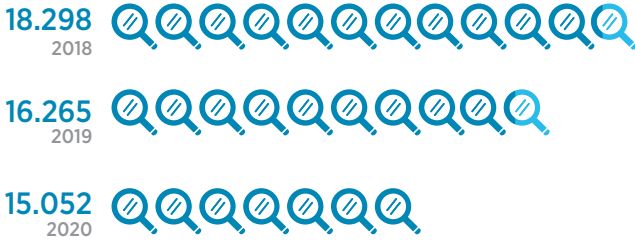
Yine, İran ve Afganistan'da son dönemlerde metamfetamin imalatı ve kaçakçılığındaki artışların suç gruplarının eroin yerine metamfetamin üretimine yoğunlaştığı yönündeki bir varsayımı da kuvvetlendireceği düşünülmektedir.

2019 yılında önceki yıllara göre keskin bir düşüş gösteren asetik anhidrit yakalama miktarı 2020 yılında tekrar bir artış göstererek 12.136 litreye ulaşmıştır. Asetik anhidrit yakalamaları ile ilgili olarak soruşturmayı yürüten ilgili kolluk görevlileri ile yapılan görüşmelerde; ele geçirilen asetik anhidritin İran, Afganistan ve Kuzey Irak hedefli olduğu bilgisi alınmıştır. Önceki yıllarda olduğu gibi Kuzey Irak bölgesinin halen eroin imalatında yasa dışı uyuşturucu üreticisi suç grupları tarafından

kullanıldığı değerlendirilmektedir. Nitekim önceki yıllarda ülkemiz ve Irak arasındaki Habur sınır kapısında eroin yakalamaları gerçekleştirilmiştir.

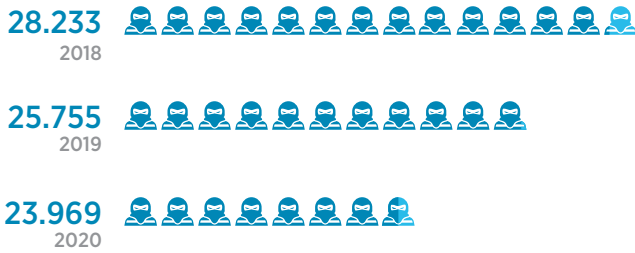

Grafik 2.4 Yıllara Göre Eroin Yakalama Miktarları (kg).

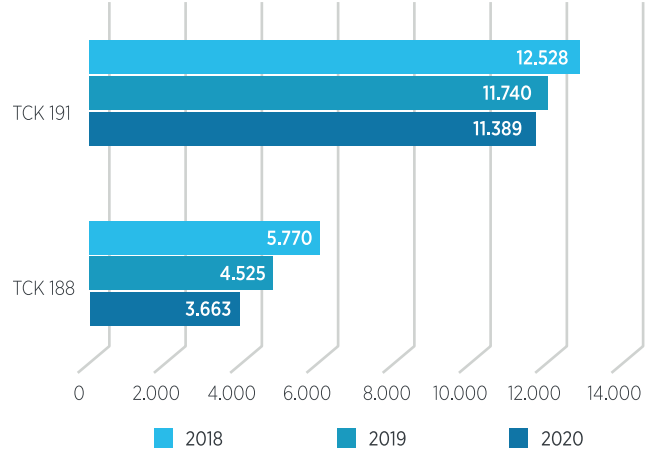
Grafik 2.5 Yıllara Göre Eroin Olay Sayıları.

2020 yılı eroin olay sayısında, 2019 yılına göre %7,46 oranında düşüş gerçekleşmiştir (Grafik 2.5).

Grafik 2.6 Yıllara Göre Eroin Şüpheli Sayıları.

Eroin olay sayılarında 2020 yılında yaşanan düşüşe birlikte şüpheli sayılarında da bir önceki yıla göre %6,93 oranında düşüş gerçekleşmiştir (Grafik 2.6).

Grafik 2.7 Yıllara Göre Eroin Olay Sayısının Suç Türlerine Göre Dağılımı.

Eroin olay sayılarının suç türlerine göre dağılımı incelendiğinde; 2018 yılında %68,4'ünün TCK 191, %31,5'inin TCK 188, 2019 yılında %72,1'inin TCK 191, %27,8'inin TCK 188, 2020 yılında ise %75,6'sının TCK 191, %24,3'ünün TCK 188 suçu olduğu görülmektedir.

2.1.2. Esrar, Skunk ve Kök Kenevir

Esrar Kaçakçılık Eğilimleri

Genel adı ile kenevir, ülkemizdeki adlandırması ile esrar dünya genelinde en yaygın kullanılan uyuşturucu olmaya devam etmektedir. Sınırlı sayıda ülkede yoğunlaşan diğer bitkisel bazlı uyuşturucuların aksine, esrar dünyanın hemen hemen her bölgesinde üretilmekle birlikte yasa dışı ekimi ve kaçaklığı da en çok yapılan uyuşturucu maddedir.

BM verilerine göre 2018 yılında dünyada tahminen 192 milyon kişi esrar kullanmıştır. Yine bu yıl dünya genelinde UNODC'ye, 2008 yılına oranla %40 artışla, 1,4 milyon esrar bağlantılı uyuşturucu olayı bildirilmiştir (UNODC, 2020, s. 70).

Ayrıca 2019 yılında dünya üzerinde yaklaşık 200 milyon kişinin esrar kullandığı tahmin edilmektedir (UNODC, 2021, s. 19).

Kubar esrar, toz esrar ve likit esrar yasa dışı uyuşturucu pazarlarında en fazla bulunan esrar ürünleridir. Kubar esrar hemen hemen dünyada tüm ülkelerde üretilmektedir. Ancak toz esrar üretiminde Kuzey Afrika, özellikle Fas ön plana çıkmaktadır. Son dönemde bu yönde belirgin bir trend Suriye ve Lübnan'da da görülmektedir.

2017 yılında tüm Avrupa'da yapılan uyuşturucu yakalamalarının dörtte üçünü esrar oluşturmaktadır. 2009-2017 döneminde her yıl, Türkiye'de ele geçirilen kubar esrar miktarı herhangi bir AB ülkesinde ele geçirilen miktardan daha fazladır. 2019'da AB Üye Ülkeleri tarafından 326.000 yakalamada 465 ton toz esrar ve 313.000 yakalamada ise 148 ton kubar esrar ele geçirilmiştir (EMCDDA, 2021, s. 16). Burada özellikle belirtilmesi gereken konu, 2019'da İtalya'da 5,5 ton, İspanya'da 12,8 ton toz esrar yakalamasının, Türk Narkotik Polisinin desteğiyle yapılmasıdır.

Skunk Kaçakçılık Eğilimleri

Özellikle 2017-2019 döneminde kenevir ekimi ve esrara yönelik kolluk birimlerimizce gerçekleştirilen başarılı operasyonlar ülke içinde esrarın ulaşılabilirliğinde ciddi bir düşüş sağlamıştır. Bu yönde bir eğilim iç talebin karşılanması amacıyla, uyuşturucu tacirleri tarafından "skunk" olarak bilinen kenevir türü kaçakçılığına başlanmasına neden olmuştur.

Skunk; genellikle ülkemize Avrupa'dan gelen, farklı tür kenevir tohumlarının (Cannabis Sativa ve Cannabis Indica) melezlenmesi ile elde edilen, yüksek THC oranları içeren, Hibrid Esrar (Hybrid Cannabis), Sinsemilla, Nederwiet (Hollanda Esrarı)

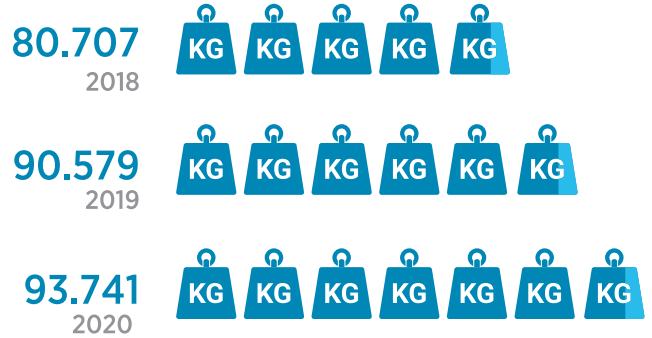
gibi isimlerle de anılan esrar türüdür. İçeriğindeki zengin THC miktarı nedeniyle kullanıcıda kısa vadede psikiyatrik rahatsızlık meydana getirebilir.

2020 yılındaki skunk yakalamalarında 2018 yılına göre %47, 2019 yılına göre ise %78 düşüş kaydedilmiştir. Özellikle Balkanlardan deniz yoluyla ülkemize yapılan skunk kaçakçılığına ilişkin güvenlik kuvvetlerimizce yürütülen operasyonel çalışmalarla, pandemi sebebiyle alınan tedbirler bu yöndeki kaçakçılık faaliyetlerinin de önemli oranda kırılmasına neden olmuştur.

Esrar ve Skunk Yakalama İstatistikleri

Türkiye'de 2020 yılında 55.148 esrar ve skunk olayı gerçekleşmiştir. Bu olaylarda 79.335 şüpheli yakalanmış ve 93.741 kg esrar ve skunk maddesi ele geçirilmiştir.

Bir esrar türü olarak skunk, aşağıdaki tablolarda esrar verilerine dahil edilerek sunulmuştur.

Grafik 2.8 Yıllara Göre Esrar Yakalama Miktarları (kg).

2020 yılında esrar yakalama miktarında bir önceki yıla göre %3,5 oranında artış gerçekleşmiştir (Grafik 2.8).

67.984
2018

72.695
2019

59.716
2020

Grafik 2.9 Yıllara Göre Esrar Olay Sayıları⁶.

Esrar olay sayısında 2020 yılında bir önceki yıla oranla %17,9'luk bir düşüş yaşanmıştır (Grafik 2.9).

95.013
2018

104.570
2019

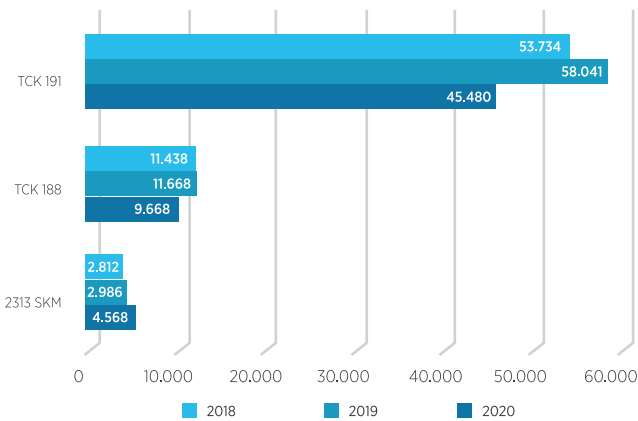

83.501
2020

Grafik 2.10 Yıllara Göre Esrar Şüpheli Sayıları⁷.

Esrar olay sayısında 2020 yılında yaşanan %17,9'lık düşüğe paralel olarak şüpheli sayısında da bir önceki yıla göre %20,1 oranında düşüş gerçekleşmiştir (Grafik 2.10).

Grafik 2.11 Yıllara Göre Esrar Olay Sayısının Suç Türlerine Göre Dağılımı.

⁶ Kenevir bitkisi yakalamalarına ait olay sayıları da dahil edilmiştir.

⁷ Kenevir bitkisi yakalamalarına ait şüpheli sayıları da dahil edilmiştir.

Esrar olay sayılarının suç türlerine göre dağılımı incelendiğinde; 2018 yılında %82,3'ünün TCK 191, %17,6'sının TCK 188, 2019 yılında %83'ünün TCK 191, %16,7'sinin TCK 188, 2020 yılında ise %82,2'sinin TCK 191, %17,5'inin TCK 188 suçu olduğu görülmektedir.

Kök Kenevir Yakalama İstatistikleri

Ülkemizde yasal ekimin yanı sıra, hemen her bölgemizde yasa dışı kenevir ekimi gerçekleştirilmekle birlikte bazı bölgelerde yasa dışı kenevir ekimi yoğunlaşmaktadır. 2020 yılında kök kenevir yakalamalarının yaklaşık %95'i, Diyarbakır (%86,4) ve Bingöl (%8,3) illerinde gerçekleştirilmiştir.

10.161.743
2018

42.276.694
2019

114.965.801
2020

Grafik 2.12 Yıllara Göre Kök Kenevir Yakalama Miktarları (kök).

2020 yılında kök kenevir yakalama miktarında bir önceki yıla göre %171,9 oranında artış gerçekleşmiştir (Grafik 2.12).

2.812
2018

2.986
2019

4.568
2020

Grafik 2.13 Yıllara Göre Kök Kenevir Olay Sayıları.

Kök kenevir olay sayısında 2020 yılında bir önceki yıla oranla %53'lük bir artış yaşanmıştır (Grafik 2.13).

3.142
2018

3.120
2019

4.166
2020

Grafik 2.14 Yıllara Göre Kök Kenevir Şüpheli Sayıları.

Kök kenevir olay sayısında 2020 yılında yaşanan %53'lük artışa paralel olarak şüpheli sayısında da bir önceki yıla göre %33,5 oranında artış gerçekleşmiştir (Grafik 2.14).

2.1.3. Kokain

Kokain Kaçakçılık Eğilimleri

Merkezi sinir sistemi üzerinde uyarıcı bir etki gösteren kokain; en fazla Kolombiya, Peru ve Bolivya'da yetişen Erythroxylon Coca isimli bitkinin yapraklarından elde edilir.

2019'da küresel kokain yakalama miktarı bir önceki yıla göre %9,6 oranında bir artış göstererek tüm zamanların en yüksek miktarı olan 1.436 tona ulaşmıştır (UNODC, 2021a, s. 11).

2019'da küresel boyutta kokain yakalama miktarının %83'ü çoğunluğu Güney Amerika'da olmak üzere Kıta Amerika'sında gerçekleştirilen yakalamalarda ele geçirilmiştir. 2018 ve 2019 yılları arasında Güney Amerika'da kokain yakalama miktarı %5 artış göstererek şimdiye kadar ki en yüksek miktar olan 755 tona ulaşmıştır (UNODC, 2021a, s. 17).

2019 yılında AB ülkeleri tarafından 98.000 olayda toplam 213 ton (2018'de 177 ton) kokain yakalanmıştır. Bu miktarın %69'u Belçika (65 ton), Hollanda (44 ton) ve İspanya (38 ton) tarafından gerçekleştirilen yakalamalarda ele geçirilmiştir (EMCDDA, 2021, s. 18).

Dünyadaki gelişmelerle doğru orantılı olarak son yıllarda kolluk birimlerimizce gerçekleştirilen kokain yakalamalarında da bir artış söz konusudur.

Özellikle Amerika ve Avrupa'daki yüklü yakalamaların kaçakçıları alternatif güzergahlara sevk ettiği, bu yönde ülkemiz üzerinden, özellikle Avrupa hedefli kokain kaçakçılığı teşebbüslerinde de artışlar olduğu değerlendirilmektedir.

2017 yılından itibaren birimlerimiz tarafından önceki yıllara göre rekor düzeylerde gerçekleştirilen yakalamalar ülkemizin Güneydoğu ve Doğu Avrupa'ya hedefli kokain kaçakçılığında artan bir şekilde alternatif transit ülke olarak kullanıldığının önemli bir göstergesidir.

Kokain kaçakçılığı bağlamında önemli bir tehdit olarak algılanabilecek bu gelişmeden Avrupa periferinin Doğu-Güneydoğu ekseninde yer alan Yunanistan, Romanya, Bulgaristan, Rusya ve Ukrayna'nın da etkileneceği, dolayısıyla önümüzdeki dönemde bu ülkelerce yapılacak kokain yakalamalarında da artışlar kaydedilebileceği öngörülmektedir.

Kokain Yakalama İstatistikleri

Türkiye'de 2020 yılında 2.573 kokain olayı gerçekleşmiştir. Bu olaylarda 4.446 şüpheli yakalanmış ve 1.961 kg kokain ele geçirilmiştir.

1.509
2018

1.638
2019

1.961
2020

Grafik 2.15 Yıllara Göre Kokain Yakalama Miktarları (kg).

2020 yılında ele geçirilen kokain miktarı bir önceki yıla göre %19,7 oranında artış göstermiş ve bu miktar ile 2019 yılında kırılan Cumhuriyet tarihi rekoru geçilerek 1.961 kg ile bir rekora daha imza atılmıştır. (Grafik 2.15).

3.516
2018

3.018
2019

2.573
2020

Grafik 2.16 Yıllara Göre Kokain Olay Sayıları.

Türkiye’de 2019 yılında da olduğu gibi 2020 yılında yakalanan kokain miktarındaki artışa rağmen olay sayılarında geçen yıla oranla %14,7’lik düşüş yaşanmıştır (Grafik 2.16).

4.976
2018

4.895
2019

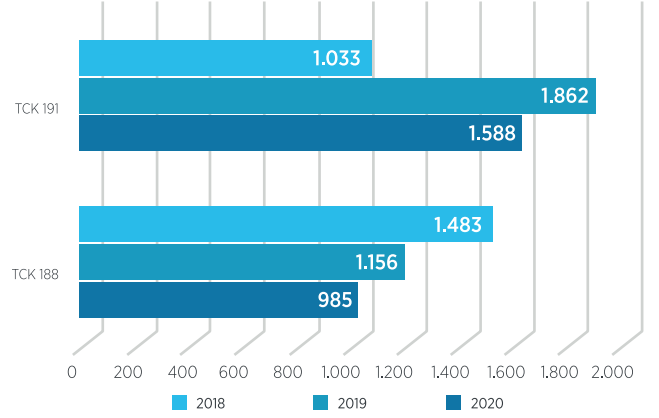
4.446
2020

Grafik 2.17 Yıllara Göre Kokain Şüpheli Sayıları.

2020 yılı şüpheli sayılarında bir önceki yıla göre %9,2 oranında bir düşüş meydana gelmiştir (Grafik 2.17).

Yakalama miktarlarındaki artışa rağmen olay ve şüpheli sayılarındaki düşüş, alternatif rota kaymaları olduğu değerlendirilmemize destek niteliğindedir. Türkiye hedef olmaktan çok alternatif bir transit ülkedir.

Grafik 2.18 Yıllara Göre Kokain Olay Sayısının Suç Türlerine Göre Dağılımı.

Kokain olay sayılarının suç türlerine göre dağılımı incelendiğinde; 2018 yılında %57,8’inin TCK 191, %42,2’sinin TCK 188, 2019 yılında %61,6’sının TCK 191, %38,3’ünün TCK 188, 2020 yılında ise %61,7’sinin TCK 191, %38,3’ünün TCK 188 suçu olduğu görülmektedir.

2.1.4. MDMA/Ecstasy

MDMA/Ecstasy Kaçakçılık Eğilimleri

Amfetamin tipi uyarıcılardan olan MDMA/Ecstasy sentetik yollarla ele edilen bir maddedir.

2015-2019 döneminde, dünya genelinde 18 ülke tarafından 340 ecstasy laboratuvarı tespit edilmiş ve 36 ülke dünya genelinde ele geçirilen ecstasynin kaynağı olarak bildirilmiştir. Bunun yanı sıra, çoğunlukla Batı ve Orta Avrupa’da olmak üzere ecstasy imalatı genellikle Avrupa’da gerçekleşmeye devam etmektedir. 2015-2019 dönemi içinde dünya genelinde tespit edilen yasa dışı laboratuvarların %58’i Avrupa’da tespit edilmiştir. Avrupa’yı %19 ile Okyanusya, %12 ile Kıta Amerika ve %11 ile de Asya takip etmiştir (UNODC, 2021a, s. 74).

2018 yılında AB Üyesi ülkelerde imha edilen 23 MDMA laboratuvarı sayısı 2019 yılında 28’e ulaşmıştır (EMCDDA, 2021, s. 24).

2014-2018 döneminde de Hollanda %41 ve Belçika %14 oran ile dünya genelinde MDMA/Ecstasy'nin kaynak ülkeleri olarak en sık gösterilen ülkelerdir. Bunun yanı sıra aynı dönem içinde İspanya, Birleşik Krallık, Fransa ve Bulgaristan gibi Avrupa ülkeleri, yasa dışı uyuşturucu pazarlarında bulunan ecstasynin kaynağı ya da çıkış noktaları olarak bildirilmiştir (UNODC, 2020, s. 64).

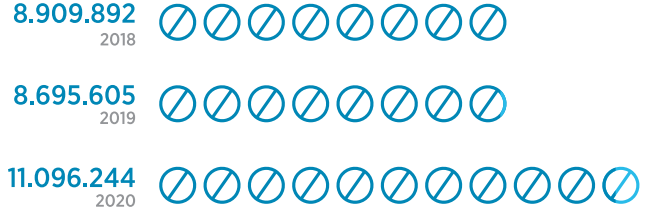
2011 yılında yaşanan düşüşten sonra 2019 yılında küresel boyutta ecstasy yakalama miktarı yaklaşık dört kat artış göstererek 16 tona ulaşmıştır. 2011 yılından bu yana tüm bölgelerde ecstasy yakalama miktarında artış yaşanmıştır. Benzer şekilde Avrupa'da 2019 yılında ecstasy yakalama miktarı dört kat artarak 7 tona ulaşmıştır (UNODC, 2021a, s. 75).

2019 yılında küresel boyutta ele geçirilen ecstasy miktarının %54'ü ABD, Avustralya ve Türkiye tarafından ele geçirilmiştir (UNODC, 2021a, s. 49).

2017 ve 2018 yıllarında Türkiye'de yıllık olarak 8 milyondan fazla ele geçirilen MDMA/Ecstasy miktarı tüm AB'de ele geçirilen miktardan fazladır. Bu durum 2019 yılında da sürmüştür, 27 AB Ülkesi ve İngiltere'de 5,3 milyon MDMA/Ecstasy tablet yakalanırken, Türkiye tarafından aynı yıl yakalanan miktar 8,6 milyon tablete ulaşmıştır (EMCDDA, 2021, s. 24-53).

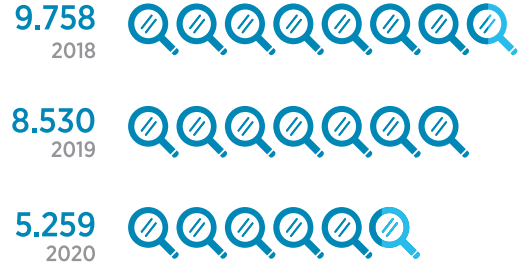
MDMA/Ecstasy Yakalama İstatistikleri

Türkiye'de 2020 yılında 5.259 ecstasy olayı gerçekleşmiştir. Bu olaylarda 8.211 şüpheli yakalanmış ve **11.096.244** adet ecstasy ele geçirilmiştir.

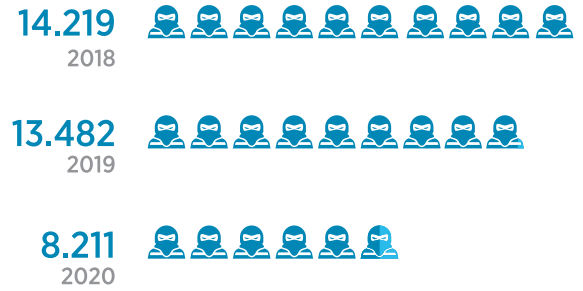
Grafik 2.19 Yıllara Göre Ecstasy Yakalama Miktarları (adet).

2020 yılında ele geçirilen ecstasy miktarında bir önceki yıla göre %27,6 oranında bir artış gerçekleşmiştir. Bu miktar Cumhuriyet tarihi rekorudur (Grafik 2.19).

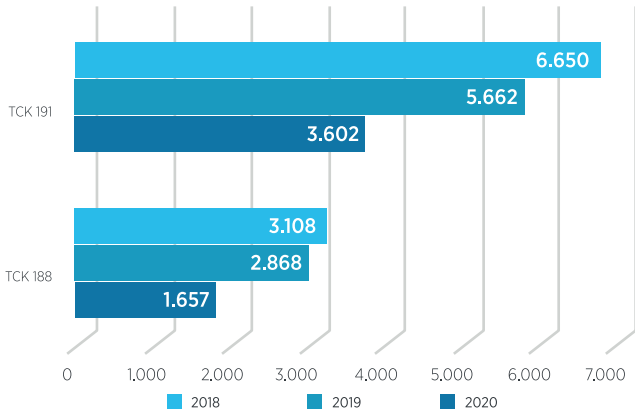
Grafik 2.20 Yıllara Göre Ecstasy Olay Sayıları.

2020 yılı ecstasy olay sayısında bir önceki yıla göre %38,3 oranında düşüş yaşanmıştır (Grafik 2.20).

Grafik 2.21 Yıllara Göre Ecstasy Şüpheli Sayıları.

Ecstasy olay sayısında 2020 yılında gerçekleşen düşüşle birlikte şüpheli sayısında da bir önceki yıla göre %39,1 oranında düşüş gerçekleşmiştir (Grafik 2.21).

Grafik 2.22 Yıllara Göre Ecstasy Olay Sayısının Suç Türlerine Göre Dağılımı.

Ecstasy olay sayılarının suç türlerine göre dağılımı incelendiğinde; 2018 yılında %68,1'inin TCK 191, %31,9'unun TCK 188, 2019 yılında %66,3'ünün TCK 191, %33,6'sının TCK 188, 2020 yılında ise %68,5'inin TCK 191, %31,5'inin TCK 188 suçu olduğu görülmektedir.

2.1.5. Captagon

Captagon Kaçakçılık Eğilimleri

Amfetaminin de yer aldığı phenethylamine sentetik uyuşturucu grubunda yer alan ve fenetylline içeren Captagon, ilk olarak 1960'larda Almanya'da bulunan bir ilaç firması tarafından tıbbi amaçlı üretilmiştir. Captagon adı aynı zamanda üretilen bu ilacın ticari ismidir.

1986 yılında fenetylline Birleşmiş Milletler 1971 Tarihli Psicotrop Maddeler Sözleşmesinde Tablo II'ye dahil edilmiştir. Böylece Captagon ilacının üretimi ve kullanımı yasaklanmıştır (EMCDDA, 2018, s. 4).

2013–2018 döneminde, küresel yıllık amfetamin yakalama miktarları 45 ile 71 ton arasında bir değişiklik göstermiştir. Bununla birlikte, miktarlardaki dalgalanmalar esas olarak, en büyük amfetamin (Captagon) pazarına sahip olan Yakın ve Orta Doğu'daki ülkelerle ilgiliyen,

diğer bölgelerdeki yakalamalar nispeten sabit kalmıştır. Yakın ve Orta Doğu'daki ülkeler arasında en fazla miktarlarda amfetamin Lübnan, Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri tarafından ele geçirilmiştir. Bölgede ele geçirilen amfetaminin büyük çoğunluğunun Lübnan ve Suriye kaynaklı olduğu bildirilmiştir (UNODC, 2020d, s. 7).

Avrupa, Yakın ve Orta Doğu'daki ülkelerle "Captagon" kaçakçılığında artan bir şekilde önemli bir rol oynamaktadır (UNODC, 2020d, s. 31).

2013–2018 döneminde Avrupa'da amfetamin yakalamalarında artış yaşanmış ve 2018 yılında ilk kez diğer amfetamin formlarından daha fazla Captagon yakalaması gerçekleşmiştir (UNODC, 2020d, s. 8).

Günümüzde amfetamin içeren Captagon logolu tabletler, çoğunlukla Suriye ve Lübnan'da, ayrıca bu ülkelerin yanı sıra son dönemlerde Avrupa'nın bazı bölgelerinde yasa dışı olarak imal edilmekte ve fenethylline içermediği için sahte (fake) Captagon olarak nitelendirilmektedir. UNODC tarafından 2020 yılında yayınlanan Küresel Sentetik Uyuşturucular Değerlendirmesi Raporu'nda; "Muhtemelen Avrupa, Orta Doğu'ya yönelik artan miktarlarda "Captagon" tabletlerinin kaynağı ve Suriye'den Arap Yarımadası'na "Captagon" kaçakçılığı için bir geçiş bölgesi görevi görmektedir" ifadesi yer almaktadır (UNODC, 2020d, s. 37).

Aşağıda ifade edilen bazı örnek vakalar bu durumu doğrular niteliktedir.

Suudi Arabistan'da gerçekleştirilen bazı yakalamalarda Avrupa transit bölge olarak kullanılmıştır. 2017 Ocak ve Şubat aylarında Fransa gümrük yetkilileri tarafından Paris Charles de Gaulle Havalimanı'nda 350.000 tablet Captagon yakalaması gerçekleştirilmiştir. Lübnan kaynaklı endüstriyel ürünlere gizlenmiş Captagon tabletleri

Çekya'ya (Çekya'dan sonra Türkiye üzerinden Suudi Arabistan'a) sevk edilmeye çalışılmıştır.

2018 Aralık ayında Yunanistan yetkilileri tarafından Akdeniz'de Suriye bayraklı bir gemide Libya'ya hedefli 3 milyon tablet Captagon ele geçirilmiştir.

2019 Haziran ve Temmuz ayında yine Yunanistan yetkilileri tarafından Pire limanında 33 milyon tablet Captagon yakalaması gerçekleşmiştir. Söz konusu yakalamada Captagon tabletleri Suriye-Lazkiye limanından gelen üç konteynerdeki lif levhaların içine gizlenmiş ve alışılmışın dışında hedef pazar olmayan Çin'e sevk edilmek istenmiştir.

2019 Şubat ayında Suudi Arabistan Cidde Limanında Hollanda/Rotterdam Limanından gelen suni çim yüklü bir konteynere gizlenmiş halde 384.000 Captagon tablet ele geçirilmiştir (UNODC, 2020, s. 59).

2020 Temmuz ayında İtalyan yetkililerce 84 milyondan fazla Captagonun da yer aldığı rekor miktarda 14 ton amfetamin ele geçirilmiştir. İtalyan yetkililere göre ele geçirilen amfetaminler Suriye'de imal edilmiş ve DEAŞ'a gelir sağlanması amacıyla Avrupa pazarları hedeflidir (INCB, 2020a, s. 92).

30 Ağustos 2020 tarihinde Romanya tarafından Suriye-Lazkiye Limanı'ndan gelen bir gemide 4 milyonun üzerinde Captagon ve 1,5 ton esrar ele geçirilmiştir.

Yunanistan kolluk birimleri tarafından; Haziran-Temmuz 2019 döneminde üç konteyner içinde Suriye kaynaklı olduğu değerlendirilen 33 milyon adet, 2018 Aralık ayı başlarında Suriye bayraklı bir yük gemisinde Libya hedefli olduğu değerlendirilen 3 milyon adet ile 07.01.2019 tarihinde Türk Narkotik Polisinin bizzat yer aldığı ve Yunanistan Pire Limanı'nda ele geçirilen 4,5 milyon adet Captagon yakalamalarının rota değişikliği

konusunda yaptığımız değerlendirmeyi destekler nitelikte olduğu düşünülmektedir.

Benzer şekilde 2019 Avrupa Uyuşturucu Pazarları Raporu'nda da AB'de imal edilen amfetaminin bir kısmının Orta Doğu'ya Captagon tabletleri olarak sevk edildiği ve Avrupalıların Ortadoğu'daki amfetamin üretiminde yer aldıkları belirtilmiştir (EMCDDA & EUROPOL, 2019, s. 92).

Geçmişten bugüne uyuşturucu kaçakçılığı terör örgütlerinin temel gelir kaynaklarından biridir. Captagon ana üretici bölgelerinden olan Suriye'deki mevcut yasa dışı silahlı grup ve terör örgütlerinin Captagon üretimi ve ticaretinden gelir elde ettikleri yönünde bildirimler mevcuttur.

Yakın dönemlere kadar Suriye ve Orta Doğu'nun bazı bölgelerinde imal edilen Captagonun, Suriye üzerinden kara yolu ile ülkemize kaçakçılığı yapılarak tekrar ülkemiz üzerinden Orta Doğu ve Körfez ülkelerine sevk edildiği görülmektedir. Ancak, son dönemlerde ülkemizde Captagon yakalama miktarlarında gözle görülür bir düşüş kaydedilmektedir. Bu düşüşün nedenleri olarak Suriye'de yaşanan iç savaştan kaynaklı ülkemize yönelik terör tehditlerini bertaraf etmek için yapılan sınır ötesi operasyonlar ve artırılan güvenlik tedbirleri gösterilebilir. Uluslararası rapordan örnekleri verilen Avrupa merkezli yakalamaların ülkemiz tarafından alınan tedbirlerin kaçakçıları alternatif güzergahlara yönlendirmesinden kaynaklandığı değerlendirilmektedir.

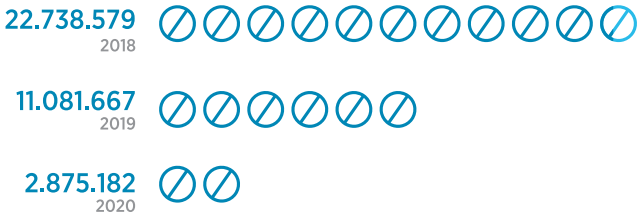
Bu yönde, 2020 Küresel Sentetik Uyuşturucular Değerlendirmesi Raporu'nda yer alan "Yakın ve Orta Doğu'daki istikrarsızlık ve çatışmalar bölge içinde Captagon üretimi ve kaçakçılığını arttırdığı görülmektedir" ifadesi (UNODC, 2020d, s. 7) ile 2019 BM Dünya Uyuşturucu Raporu'nda yer alan "2011 yılında Suriye'de başlayan çatışmalar

bölgedeki muhtelif grupları mali kaynak elde etmek amacıyla Captagon imalatı dahil yasa dışı uyuşturucu ticaretine yönlendirmiştir” (UNODC, 2019a, s. 53) şeklindeki ifade anlamlıdır.

Türkiye’de 2019 yılı içerisinde gerçekleşen Captagon olaylarına ilişkin kriminal inceleme raporlarında Captagon logolu tablet içeriklerinde son yıllarda alışlagelen amfetamin içeriğinin yanı sıra bazı olaylarda MDMA ve methadone tespit edilmiştir. Sadece birkaç olayda rastlanan bu durum kesin bir hüküm vermek için yeterli görülmesi de Captagon logolu tablet imalat ve kaçakçılığına ilişkin yeni bir trendin ilk bulguları ve habercisi olabilir.

Captagon Yakalama İstatistikleri

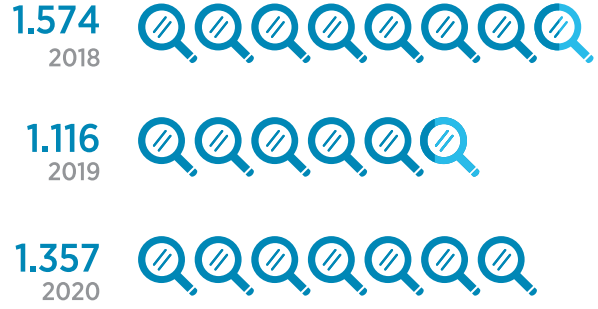
2020 yılında 1.357 Captagon olayı gerçekleşmiştir. Bu olaylarda 2.020 şüpheli yakalanmış ve 2.875.182 adet Captagon ele geçirilmiştir.

Grafik 2.23 Yıllara Göre Captagon Yakalama Miktarları (adet)⁸.

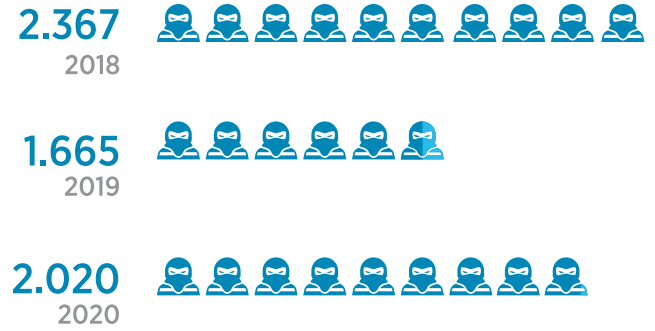
2020 yılında Captagon yakalama miktarında bir önceki yıla göre %74 oranında düşüş gerçekleşmiştir (Grafik 2.23).

8 1 kg Captagon 5000 tablet olarak hesaplanmıştır.

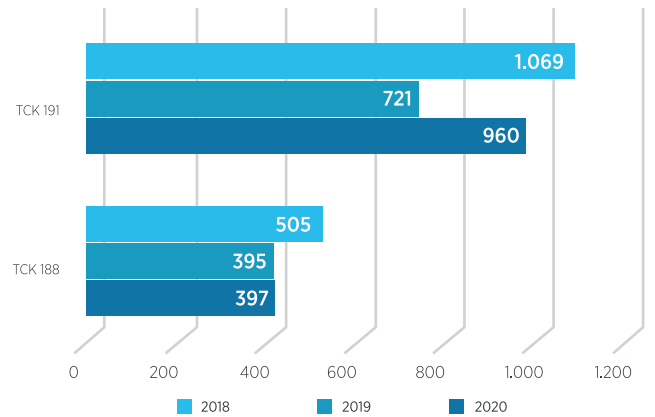
Grafik 2.24 Yıllara Göre Captagon Olay Sayıları.

2020 yılında Captagon olay sayısında %21,6’lık bir artış yaşanmıştır (Grafik 2.24).

Grafik 2.25 Yıllara Göre Captagon Şüpheli Sayıları.

2020 yılında gerçekleşen olay sayılarındaki artış şüpheli sayısına da yansımış ve bir önceki yıla göre %21,3 oranında bir artış gerçekleşmiştir (Grafik 2.25).

Grafik 2.26 Yıllara Göre Captagon Olay Sayısının Suç Türlerine Göre Dağılımı.

Captagon olay sayılarının suç türlerine göre dağılımı incelendiğinde; 2018 yılında %68’inin TCK

191, %32'sinin TCK 188, 2019 yılında %65,4'ünün TCK 191, %35,4'ünün TCK 188, 2020 yılında ise %70,7'sinin TCK 191, %29,3'ünün TCK 188 suçu olduğu görülmektedir.

2.1.6. Metamfetamin

Metamfetamin Kaçakçılık Eğilimleri

Metamfetamin; bağımlılık yapma potansiyeli yüksek olan Captagon, amfetamin ve ecstasyenin de yer aldığı Amfetamin Tipi Uyarıcılar (ATS: Amphetamine Type Stimulants) sınıfında yer alan sentetik bir uyarıcıdır.

Esrar ve opioidlerden sonra ATS'ler dünya genelinde en fazla kullanılan uyuşturuculardır. Yasa dışı uyuşturucu pazarlarında metamfetamin toz, kristal ve tablet formunda bulunmaktadır. Dünyanın birçok ülkesinde metamfetamin en tehlikeli narkotik maddeler arasında gösterilmektedir.

Birleşmiş Milletler 1971 Tarihli Psikotrop Maddeler Sözleşmesi'ne tabi olan metamfetamin; dünya genelinde ATS'ler arasında en fazla yakalananıdır.

2015-2019 döneminde küresel boyutta ele geçirilen ATS'lerin %72'si metamfetamin, %19'u amfetamin ve %4'ü ecstasyedir. Geri kalan %5 oranı ise mephedrone, MDPV ya da methyline gibi sentetik NPS'ler oluşturmaktadır (UNODC, 2021a, s. 48).

Küresel boyutta son beş yıllık dönem içinde metamfetamin pazarı büyümüş ve 2013 yılında ele geçirilen 100 ton metamfetamin miktarı 2018 yılında iki kattan daha fazla artış göstererek 228 tona ulaşmıştır. Kuzey Amerika ile Doğu ve Güney Doğu Asya metamfetamin kaçakçılığında iki ana merkez olmaya devam etmektedir. 2018'de en fazla miktarda yakalamalar Kıta Amerikada ABD

ve Meksika tarafından, Güney Doğu Asya'da ise Çin ve Tayland tarafından gerçekleştirilmiştir (UNODC, 2020d, s. 6).

2019 yılında metamfetamin yakalama miktarı bir önceki yıla göre (2018: 228 ton) %43 artış göstererek 325 tona ulaşmıştır (UNODC, 2021a, s. 47).

2015-2019 döneminde dünya genelinde 45 ülke tarafından yaklaşık 24.000 yasa dışı ATS laboratuvarı tespit edilmiştir. Tespit edilen laboratuvarlardan, %95'i metamfetamin, %2'si amfetamin, %1'i ecstasye ve geri kalanlar ise diğer uyarıcıların imalatında kullanılan laboratuvarlardır (UNODC, 2021a, s. 47).

Tablet formunda metamfetamin en fazla Doğu ve Güney-Doğu Asya'da yaygın olarak görülmekte ve "yaba" ya da "shabu" olarak anılmaktadır. Bunun yanı sıra "kristal met", "ice" ya da "shabu" olarak anılan kristal metamfetaminin saflığı tablet formundan daha fazladır (EMCDDA & EUROPOL, 2019, s. 112). Avrupa'da ve ülkemizde kristal formunda görülmektedir.

Asetik anhidritin metamfetamin imalatında da kullanıldığı bilinmekte ve opiyat üretimi ve kaçakçılığında geleneksel olarak bilinen ülkelerde metamfetamin imalatının arttığı görülmektedir.

En fazla metamfetamin yakalaması Kuzey Amerika, Doğu ve Güney Doğu Asya'da gerçekleşmeye devam etmektedir. 2015-2019 dönemi içinde; küresel boyutta ele geçirilen metamfetaminin %49'u Kuzey Amerika ve %43'ü ise Doğu ve Güney Doğu Asya'da ele geçirilmiştir. Önceki yılda olduğu gibi 2019 yılında da en fazla miktarda metamfetamin yakalaması sırasıyla ABD, Tayland, Meksika, Çin, İran ve Myanmar tarafından gerçekleştirilmiştir (UNODC, 2021a, s. 61).

2015-2019 dönemi içinde dünya genelinde 35 ülkede yaklaşık 23.000 yasa dışı metamfetamin laboratuvarı tespit edilmiştir. Laboratuvarların yaklaşık %85'i Kuzey Amerika'da tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra tespit edilen ülke sayılarına bakıldığında ise; Avrupa'da 16, Asya'da 10, Kıta Amerika'sında 5, Okyanusya ve Afrika'da 2 ülke tarafından laboratuvar tespitleri gerçekleştirilmiştir. Kuzey Amerika'da en fazla laboratuvar tespiti ABD (890), Meksika (43) ve Kanada (18) tarafından gerçekleştirilmiştir (UNODC, 2021a, s. 52).

2019 yılında AB ülkelerinde 267 metamfetamin laboratuvarı tespit edilmiş, Belçika ve Hollanda'da tespit edilen laboratuvarlar bunlar arasında en büyük ölçekli olanlardır (EMCDDA, 2021, s. 32).

Son dönemlerde Daire Başkanlığımızca katılım sağlanan uluslararası toplantılar ve EMCDDA, UNODC ve INCB gibi uluslararası örgütlerce yayınlanan rapor ve dokümanlarda, başta Afganistan ve İran gibi Batı Asya ülkelerinde metamfetamin üretimi ve kaçakçılığında artışlar olduğuna dair değerlendirmeler yapılmıştır.

2014 yılından itibaren Afganistan'da görülmeye başlayan metamfetamin kaçakçılığı artışı 2019 yılında da devam etmiştir. Afganistan'daki metamfetamin imalatındaki bu artış bölge ülkeleri ve dünyanın geri kalan bölgeleri için başlıca bir sorun olarak ortaya çıkmıştır. 2018 yılında Afganistan'da ele geçirilen 182 kg metamfetamin yakalama miktarı 2019 yılında 1.251 kg'a ulaşmıştır (INCB, 2020a, s. 88).

Afganistan'da son yıllarda gözlemlenen metamfetamin imalatındaki hızlı artışlara paralel olarak diğer ülkelerce Afganistan kaynaklı önemli miktarda metamfetamin ele geçirildiği bildirilmiştir. İran'daki metamfetamin üretimi ve yakalamalarına ilişkin rakamlar dikkat çekicidir. 2017

yılında İran'da 2,3 ton metamfetamin yakalanmış ve 141 laboratuvar imha edilmiştir. 2018 yılında ise İran'da ele geçirilen metamfetaminin büyük çoğunluğunun Afganistan kaynaklı olduğunu bildirmiştir (EMCDDA & EUROPOL, 2019a, s. 15).

Mart 2019 ve Mart 2020 dönemi arasında İran'da metamfetamin yakalama miktarı bir önceki yılın aynı dönemine göre %208 artış göstererek 17 tona ulaşmıştır. İranlı yetkililer tarafından Mart 2020 ve Kasım 2020 döneminde ele geçirilen 10 ton metamfetaminin 9 tonunun Afganistan kaynaklı olduğu bildirilmiştir.

Ülkemizde ilk defa 2009 yılında İstanbul'da İran kaynaklı bir yakalamada rastlanan metamfetamin, 2019 yılına gelindiğinde 81 ilimizin tamamının sokaklarında görülmüştür. Önümüzdeki dönemin en büyük tehdidinin bu madde olacağı düşünülmektedir.

Ülkemizde 2313 Sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun kapsamına alınmış olan metamfetaminin 2016-2020 döneminde küresel boyutta artan üretim ve kaçakçılığı ile paralel olarak her geçen yıl yakalama miktarlarında artışlar yaşanmıştır. En keskin artış 2020 yılında yaşanmış ve metamfetamin yakalama miktarı bir önceki yıla göre dört kat artış göstererek 4.162 kg'a ulaşmıştır. Bu yakalama Cumhuriyet tarihinde ulaşılan en yüksek miktardır.

Genellikle kristal formunda olmak üzere Ülkemizde en fazla miktarlarda metamfetamin İstanbul ve İran ile olan sınır olan bölgelerde ele geçirilmektedir. Türkiye'de yakalanan metamfetaminin kaynak ülkeleri arasında büyük oranla İran ilk sırada, Avrupa ise ikinci sırada gösterilebilir. Bunun yanı sıra metamfetamin İran uyruklu şüphelilerden en fazla miktarda ele geçirilen maddedir.

Son dönemlerde özellikle İran ile sınır olan illerimiz başta olmak üzere ülkemizde sıvı metamfetamin yakalamalarında da önemli artışlar olduğu görülmüştür.

Metamfetamin yakalamalarındaki gözlemlenen artışlar ve yoğunlaştığı bölgelere bakıldığında; Afganistan kaynaklı opiyat kaçakçılığına benzer şekilde ülkemizin metamfetamin kaçakçılığında da transit ve hedef ülke konumuna girmeye başladığı söylenebilir. Bir başka ifade ile eroin kaçakçılığında halen kaçakçıların en fazla tercih ettiği Balkan Rotası aynı zamanda metamfetamin kaçakçılığında da önem arz etmeye başlamış olabilir. Bunun yanı sıra küresel boyutta rekor düzeylerde artan metamfetamin imalatı, kaçakçılığı ve kullanımı ülkemizin mevcut kilit noktadaki coğrafi konumundan dolayı son dönemlerde ulusal metamfetamin yakalamalarına da yansımaktadır.

Önceki yıllarda Kuzey Irak bölgesinden ülkemize hedefli eroin ve aynı bölgeye ülkemiz üzerinden asetik anhidrit yakalamalarının gerçekleştirildiği, bu gelişmelerden yola çıkarak merkezi otoritenin kontrolünün yetersiz olduğu bu bölgede eroin imalatının olabileceği bildirilmiş olup benzer yorumlar uluslararası raporlara da yansımıştır. 2020 Dünya Uyuşturucu Raporunda; Irak tarafından gizli metamfetamin laboratuvarlarının raporlandığına işaret edilmektedir (UNODC, 2020, s. 42). Söz konusu laboratuvarların Kuzey Irak'ta istikrarsız bölgede konuşlanmış olması kuvvetle muhtemeldir. 2020 yılı içinde GMGM birimleri tarafından Habur sınır kapısında ülkemize giriş istikametinde üç olayda yaklaşık olarak 71 kg metamfetamin yakalaması bu kanıyı güçlendirmektedir.

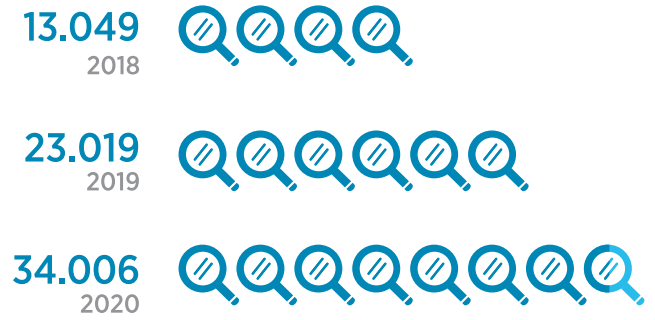
Metamfetamin Yakalama İstatistikleri

2020 yılında Türkiye'de 34.006 metamfetamin olayı gerçekleşmiştir. Bu olaylarda 49.610 şüpheli yakalanmış ve 4.162 kg metamfetamin ele geçirilmiştir. Bu Cumhuriyet tarihi rekorudur.

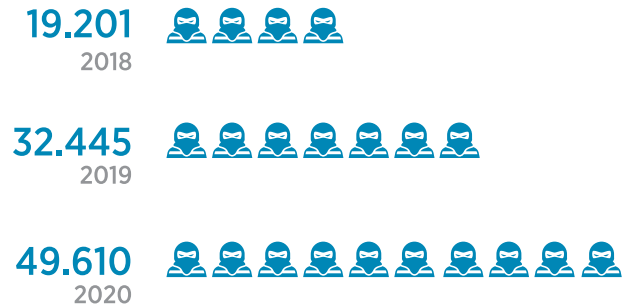
Grafik 2.27 Yıllara Göre Metamfetamin Yakalama Miktarları (kg).

2020 yılında ele geçirilen metamfetamin yakalama miktarında bir önceki yıla göre %299,4 oranında artış gerçekleşmiştir (Grafik 2.27).

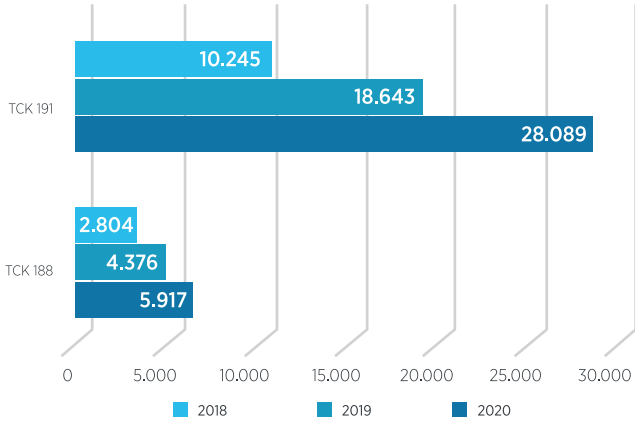
Grafik 2.28 Yıllara Göre Metamfetamin Olay Sayıları.

2020 yılında metamfetamin olay sayısı, bir önceki yıla oranla %47,7'lik artış göstermiştir (Grafik 2.28).

Grafik 2.29 Yıllara Göre Metamfetamin Şüpheli Sayıları.

Artan olay sayısına paralel olarak 2020 yılı metamfetamin olaylarında yakalanan şüpheli sayısında da bir önceki yıla göre %52,9 oranında artış gerçekleşmiştir (Grafik 2.29). Olay ve şüpheli sayılarındaki artış, metamfetamin açısından ülkemizin transitin yanında hedef olduğunun da göstergesidir.

Grafik 2.30 Yıllara Göre Metamfetamin Olay Sayısının Suç Türlerine Göre Dağılımı.

Metamfetamin olay sayılarının suç türlerine göre dağılımı incelendiğinde; 2018 yılında %78,4'ünün TCK 191, %21,5'inin TCK 188, 2019 yılında %80,9'unun TCK 191, %19'unun TCK 188, 2020 yılında ise %82,5'inin TCK 191, %17,4'ünün TCK 188 suçu olduğu görülmektedir.

2.1.7. Yeni Psikoaktif Maddeler (NPS)

NPS'ler küresel uyuşturucu pazarlarına daha fazla talep olması için sıklıkla yasal psikoaktif maddeler (legal highs) olarak sunulmaktadır. Ancak etkileri kokain, esrar, eroin, LSD, ecstasy ve metamfetamin gibi uluslararası kontrollere tabi geleneksel uyuşturucu ve uyarıcılara benzerlik göstermektedir. Birçoğu içindeki etken maddeleri de dahil olmak üzere BM 1961 ve 1971 Sözleşmelerinde yer

almadığından yeni psikoaktif maddeler olarak tanımlanmaktadır.

Küresel yasa dışı uyuşturucu pazarlarında fazla sayıda NPS'lerin ortaya çıkması, halk sağlığına yönelik ciddi riskler ve ulusal/uluslararası uyuşturucu politikalarına tehditler oluşturmakta ve yeni yaklaşımlara yönelme ihtiyacı doğurmaktadır.

Son yıllarda, yasa dışı uyuşturucu pazarlarında 1.000'den fazla NPS ortaya çıkmıştır. Çoğunluğu uyarıcılar olmak üzere her yıl küresel düzeyde 500'e yakın NPS bildirim yapılmaktadır (UNODC, 2020c, s. 1). Bunların büyük bir çoğunluğunu sentetik kannabinoidler, sentetik katinonlar ve sentetik opioidler oluşturmaktadır. Çok fazla sayıda maddenin varlığı ve NPS pazarının dinamik doğası, bu maddelerin zamanında tespiti ve ortaya çıkan sağlık sorunlarına müdahalelerde ciddi zorluklara neden olmaktadır (UNODC, 2020d, s. 1).

İzleme, bilgi paylaşımı, işlevsel bir erken uyarı sisteminin tesisi ve farkındalık artırımı bu tür uyuşturucularla mücadelede en gerekli vasıtalar.

Bunların yanı sıra bu maddelerin hızlı bir şekilde tespiti ve etkilerini ortaya çıkarmak için mevcut laboratuvarların kapasitelerinin güçlendirilmesi de hayati bir önem teşkil etmektedir.

Ülkemizin de TUBİM aracılığıyla bir parçası olduğu EMCDDA Erken Uyarı Sistemi çerçevesinde Avrupa'da 2020 yılı sonu itibarıyla takip edilen NPS sayısı 830'dur. Bunlardan 46'sı ilk kez 2020 yılında tespit edilmiştir. 2019 yılında Avrupa uyuşturucu pazarlarında 400'ün üzerinde NPS tespit edilmiştir (EMCDDA, 2021, s. 26).

Erken Uyarı Sistemi

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de hızla yayılan yeni psikoaktif maddeler ile mücadele, 2006 yılında kuruluş çalışmalarına başlanan ve 2008 yılında tam anlamıyla hayata geçirilen TUBİM **Erken Uyarı Sistemi** (EWS: Early Warning System) Ulusal Çalışma Grubu aracılığıyla yapılmaktadır.

Haziran ve Aralık dönemlerinde yılda 2 kez düzenli olarak toplanarak faaliyetlerine devam eden Erken Uyarı Sistemi içerisinde Sağlık, Adalet, Ticaret, Tarım ve Orman Bakanlıkları, Jandarma Genel Komutanlığı, EGM, Sahil Güvenlik Komutanlığı, Üniversiteler ve ilgili diğer kurumlardan temsilciler bulunmaktadır.

EWS kapsamındaki kurumlar ülkede yeni bir madde ile karşılaştıklarında Yeni Psikoaktif Maddeler (uyuşturucu, uyarıcı, halüsinojen, v.b. maddeler) İçin Rapor Formunu doldurarak TUBİM'e göndermektedir. Maddeler ile ilgili EMCDDA, UNODC ve INCB ile irtibata geçilerek

madde ve maddenin türevleri hakkında bilgiler toplanmakta ve düzenlenen toplantılarda gerek uluslararası kuruluşlar gerekse kurumlarımızca tespit edilen **yeni psikoaktif maddelerin** ülkemiz için oluşturacağı riskler değerlendirilerek uygun görülenlerin **2313 sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun** kapsamına alınması süreci başlatılmaktadır.

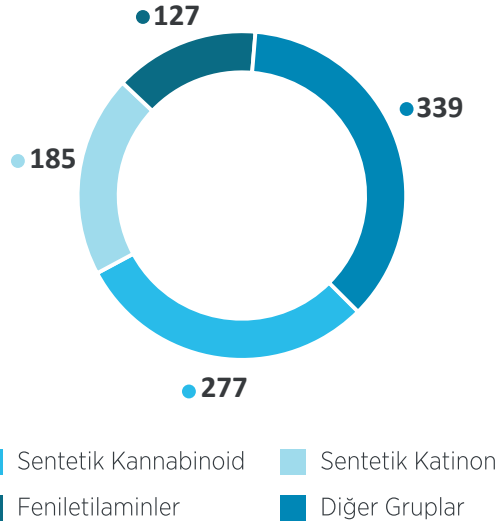
2015 yılında hayata geçirilen **Jenerik Sınıflandırma Sistemi** ile de yeni psikoaktif maddelerin birçoğunun daha ülkemizde görülmeden kanun kapsamına alınması sağlanmaktadır.

Bu yönde, Ağustos ve Aralık 2020'de gerçekleştirilen 25. ve 26. TUBİM Erken Uyarı Sistemi Ulusal Çalışma Grubu Toplantıları neticesinde; 2020 yılında 50 olmak üzere, 2008 yılından günümüze kadar toplam 928 yeni psikoaktif madde 2313 sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun kapsamına alınmıştır.

ERKEN UYARI SİSTEMİ

Resim 2.2 Erken Uyarı Sistemi

Grafik 2.31 Kanun Kapsamına Alınan Yeni Psikoaktif Maddeler (2008-2020).

2313 sayılı kanun kapsamına alınan maddelerin dağılımına bakıldığında; sentetik kannabinoidlerin (277), sentetik katinonların (185) ve feniletilamin grubu maddelerin (127) ön plana çıktığı görülmektedir (Grafik 2.31).

NPS'lerin mevcut küresel boyuttaki durumu ülkemizle kıyaslandığında "Bonzai" sokak adıyla bilinen sentetik kannabinoid yakalamaları ve kullanımının diğer NPS'lere göre öne çıktığı görülmektedir. 2019 yılında ülkemizdeki NPS olayları ve kriminal analiz raporları incelendiğinde en çok karşılaşılan NPS'lerin tamamı sentetik kannabinoid grubu olan; 5F-MDMB-PICA, 4F-MDMB-BINACA, 5CI-ADB (5CI-MDMB-PINACA), 5F-ADB (5F-MDMB-PINACA) ve MDMB-4en-PINACA isimli maddelerdir.

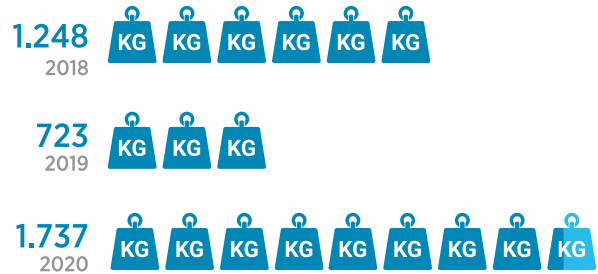
Sentetik Kannabinoidler (BONZAI) ve Yakalama İstatistikleri

Sentetik kannabinoidler, uyuşturucu ve hayal gösterici etkileri olan, tamamen sentetik narkotik

bir maddedir. 300'e yakın kimyasal çeşidi bilinmektedir. Ülkemize yasa dışı yollarla başta Çin'den getirilen ham maddenin çözülmesi oldukça kolaydır. Çoğaltılması için profesyonel laboratuvar gerekmemektedir. İçine haşere ve tarım ilacı gibi zehir katkıları eklenmektedir. Çoğu kullanıcı bu katkıların neden olduğu zehirlenme etkisini, narkotik madde etkisi sanmaktadır. Ada çayı, damiana çayı, yavşan otu, kekik, kalitesiz esrar, kına, hint kınası, kimyon gibi bitkisel ürünlere spreyleme yoluyla emdirildiği gibi, kağıt üzerine spreylenecek şekilde ele geçirilmiş örnekleri mevcuttur. Bitkisel ürünler ve bazen de esrar üzerine spreylenecek şekilde kullanıcılarda sentetik (kimyasal) olmadığı yönünde güçlü ve fakat yanlış bir kanaat oluşturmaktadır.

Bu özellikleri ile madde bağlantılı ölümlerde önemli bir oranı oluşturduğu gözlemlenmiştir. 2017 yılında 941 madde bağlantılı ölüm olayının %59,9'unda (564), 2018 yılında 657 madde bağlantılı ölüm olayının %45,8'inde (301), 2019 yılında 342 madde bağlantılı ölüm olayının %13,2'sinde (45) ve 2020 yılında ise 314 madde bağlantılı ölüm olayının %15,6'sında (49) sentetik kannabinoid mevcuttur.

Türkiye'de 2020 yılında 18.045 sentetik kannabinoid olayı gerçekleşmiştir. Bu olaylarda 26.324 şüpheli yakalanmış ve sokaklarda bonzai adıyla bilinen 1.737 kg sentetik kannabinoid ele geçirilmiştir.

Grafik 2.32 Yıllara Göre Sentetik Kannabinoidler Yakalama Miktarları (kg).

2020 yılında yakalama miktarlarında bir önceki yıla göre %140,2 oranında artış gerçekleşmiştir. 36,5 kg sentetik kannabinoid ise ham madde olarak yakalanmıştır (Grafik 2.32). 1 kg ham madde ile kullanıma yönelik en az 300 kg en fazla 1 ton ürün elde edilebilmektedir.

24.320
2018

12.241
2019

18.045
2020

Grafik 2.33 Yıllara Göre Sentetik Kannabinoidler Olay Sayıları.

2020 yılı olay sayısında bir önceki yıla göre %47,4 oranında artış gerçekleşmiştir (Grafik 2.33).

32.911
2018

17.631
2019

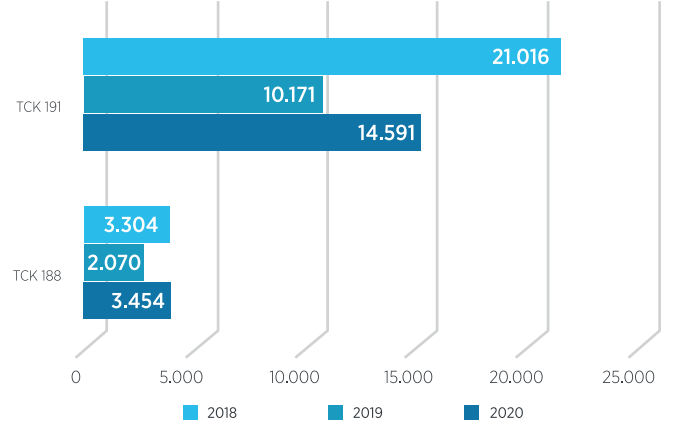

26.324
2020

Grafik 2.34 Yıllara Göre Sentetik Kannabinoidler Şüpheli Sayıları.

2020 yılında sentetik kannabinoidlerin şüpheli sayısında, bir önceki yıla göre %49,3 oranında artış gerçekleşmiştir (Grafik 2.34).

Grafik 2.35 Yıllara Göre Sentetik Kannabinoidler Olay Sayısının Suç Türlerine Göre Dağılımı.

Sentetik Kannabinoid olay sayılarının suç türlerine göre dağılımı incelendiğinde; 2018 yılında %86,3'ünün TCK 191, %13,6'sının TCK 188, 2019 yılında %83'ünün TCK 191, %16,9'unun TCK 188, 2020 yılında ise %80,8'inin TCK 191, %19,1'inin TCK 188 suçu olduğu görülmektedir.

2.1.8. Sentetik Eczacılar

Küreselleşme ile birlikte standart dışı, sahte veya onaylanmamış ilaçların üretimi ve tüketimi ciddi bir halk sağlığı problemi haline gelmektedir.

Modern ulaşım ağları, internet, düşük iş gücü ile özellikle Çin ve Hindistan'daki kimya ve ilaç endüstrisinde yaşanan gelişmelerin bir araya gelerek oluşturduğu kombinasyon bu alanda ciddi bir pazarın oluşumunu kolaylaştırmaktadır. Böyle bir pazar ve sunmuş olduğu potansiyel karlılık suç gruplarını da alana dahil etmektedir (EMCDDA & EUROPOL, 2019, s. 42).

Yasa dışı yollarla arz sürecine giren ilaçlar kullanıcılarına farklı yollarla ulaşabilmektedir.

Bu yollar arasında;

- Yasal reçeteli kullanıcılarca ilaçların para karşılığı satılması,
- Reçeteli ilaçların eczane veya depolardan çalınması,

- Sahte reçetelerle edinilmesi,
- Reçete talep edilmeyen çevrim içi sitelerden satın alınması,
- Yasa dışı piyasaya için özel üretim,
- Suç gruplarınca kendi laboratuvarları ve üretim hatları kullanılarak yapılan imalat ve yine bu gruplarca sahte ilaçların yurt dışından getirilerek yeniden paketleme ve dağıtımı,
- Ülke dışında üretilen sahte ilaçların ülke içine kaçakçılığı gösterilebilir (EMCDDA & EUROPOL, 2019, s. 42).

Yaşanan küresel gelişmelerle birlikte ülkemizde; sentetik ecza olarak tabir edilen ilaçların da amaç dışı kullanılarak suistimal edilmesinin arttığı söylenebilir. Son yıllarda yapılan yakalamalardaki artışlar, bu ilaçların suistimalinin hızlı bir şekilde yaygınlaştığını gösterir niteliktedir.

Özellikle son yıllarda güvenlik güçlerince sokak baskısının artırılması uyuşturucu arzına önemli bir darbe vurmuş, yasa dışı narkotiklerin ulaşılabilirliğini azaltmıştır. Sentetik ecza/ilaç ile ilgili sokaklarımızda görülen talep artış sebeplerinden birinin, uyuşturucu arzına vurulan darbe sonucu aradığı yasa dışı maddeye ulaşamayan kullanıcıların rağbeti olduğu değerlendirilmektedir.

Özellikle NPS ve sahte ilaçların ham madde olarak birbiri ile geçişirgen ilişkisi, ham madde ve ilaç yapımında ön plana çıkan Çin ve Hindistan gibi ülkelere ve belirli bir oranda da Avrupa'dan dünyaya yapılan NPS ve ilaç ham maddesi kaçakçılığının, bir şekilde sahte tabletlenmiş sentetik eczalara dönüştürülerek uyuşturucu tacirlerince dünyaya pazarlanmasının, ülkemizi de etkilediği değerlendirilmektedir. Söz konusu sahte ilaç yakalamalarına ilişkin küresel bir artış eğilimi mevcuttur.

Tablo 2.3 Yıllara Göre Sentetik Ecza/İlaç Yakalamaları (EGM, Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, 2021).

Yıl	Tablet Sayısı
2016	292.565
2017	539.602
2018	1.973.636
2019	2.032.378
2020	4.262.468

2020 yılında ülkemizde 4.262.468 tablet sentetik ecza ele geçirilmiştir. Bu yakalamalarda isim bilgisi olmayan 1.271.144 tablet sentetik ecza yakalaması bulunmaktadır. İsim bilgisi bulunan ilk üç sentetik ecza sırasıyla Geric (560.500 tablet), Regapen (438.107 tablet) ve Lyrica'dır (303.973 tablet).

Elektronik Renkli Reçete Sistemi

Ülkemizde Ulusal Uyuşturucuyla Mücadele Eylem Planı 2016-2018 kapsamında "Uyuşturucuya Ulaşılabilirliğin Önlenmesi" başlığında Elektronik Renkli Reçete Sistemi'nin kurulması hedefi doğrultusunda 17.03.2017 tarihinde elektronik renkli reçete sistemine geçilmiştir.

Söz konusu tarihten itibaren kırmızı ve yeşil reçeteli ilaçlar; **01.02.2018 tarihinden itibaren ise normal reçete ile verilmesi gereken izlemeye tabi tüm ilaçlar Elektronik Renkli Reçete Sistemi'ne alınmıştır.**

2019 yılı sonu itibariyle Elektronik Renkli Reçete Sistemi'nin hekimler tarafından kullanım oranı %96,2 iken, yaygınlaştırma çalışmaları sonucunda 2020 yılı itibariyle bu oran %97,25'e yükselmiştir.

Elektronik Renkli Reçete Sistemi ile ilaç bazlı, il bazlı, cinsiyete göre vb. parametrelerle istatistiki veriler de elde edilebilmektedir. Bu istatistiki

verilerle uyuşturucu ve psikotrop ilaçların gerek ulaşılabilirliği gerekse rasyonel kullanımlarına yönelik stratejiler belirlenmektedir.

Ayrıca daha önce basılı reçetelerden kaynaklanan sahte, kayıp ya da çalıntı reçete olayları ile hastaların

elinde ilaç bulunmasına rağmen tekrar reçete ettirerek rasyonel olmayan ilaç kullanımının önüne geçilmesi sağlandığı gibi uyuşturucu ve psikotrop ilaçları reçetelendirme bürokrasisi de azaltılarak, hastanın ilaca ulaşılabilirliği kolaylaştırılmıştır (Sağlık Bakanlığı, TİTCK 2021).

2.2. SUÇ GELİRLERİYLE MÜCADELE

Suç gelirlerinin aklanması tanımı; yasa dışı yollardan elde edilen her türlü gelirin değerini mümkün olduğunca koruyarak, yetkili kişilerin dikkatini çekmeyecek şekilde gizleyerek ve kanunlara uygun olması için bu gelirin kanuni gerekçe kazanmasını sağlayarak başka varlıklara dönüştürülmesidir.

Suçtan elde edilen her türlü gelir, Türk Ceza Kanununun 282. maddesinde “Suçtan kaynaklanan mal varlığı değerlerini aklama” suçu olarak tanımlanmıştır.

Türk Ceza Kanununun 282. maddesinin 1. fıkrası “*Alt sınırı altı ay veya daha fazla hapis cezasını gerektiren bir suçtan kaynaklanan mal varlığı değerlerini, yurt dışına çıkaran veya bunların gayrimeşru kaynağını gizlemek veya meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak amacıyla, çeşitli işlemlere tâbi tutan kişi, üç yıldan yedi yıla kadar hapis ve yirmibin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır*” şeklindedir.

Narkotik madde imal ve ticaretinde elde edilen kazancın yüksek olduğu bir suç ekonomisi mevcuttur. Mücadelede başarı, bu suçların hayat damarı olan gelirleri ortaya çıkararak sağlanabilir.

Suçlular arasındaki finansal akışların analiz edilmesi, organize suçlarla terör suçları arasındaki bağlantının tespitine ve bu sayede terörizmin finansmanıya mücadelede katkı sağlayacaktır.

Bu yönde, EGM Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı bünyesinde 2018 yılında Büro Amirliği seviyesinde kurulan suç gelirleriyle mücadele birimi 2019 yılında merkezde Şube Müdürlüğü, tüm illerimizde ise Büro Amirliği seviyesinde kuruluşunu tamamlamıştır.

İlgili birimlerde görevli personelin yetiştirilmesi amacıyla MASAK ve alanında uzman akademisyenlerle iş birliğinde 2019 yılından günümüze toplam 275 personele eğitim verilmiştir.

Düzenlenen hizmet içi eğitim programlarının yanı sıra yürütülen faaliyetlere ilişkin paydaş kurumlarla iş birliği çalışmaları da sürdürülmektedir.

Bu yönde, 22-26 Ocak 2020 tarihleri arasında Antalya İlinde EGM Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı merkez ve taşra birimlerinde çalışan görevliler ve Yargıtay’ın ilgili ceza daireleri üye ve başkanları, Cumhuriyet Başsavcıları ve MASAK uzmanlarının katılımlarıyla bir değerlendirme toplantısı gerçekleştirilmiştir. Düzenlenen değerlendirme toplantısı “Suç Gelirleriyle Mücadele” odaklı yapılmıştır.

Ayrıca, EGM Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı tarafından “Uyuşturucu Kaçakçılığında Kaynaklanan Suç Gelirleriyle Mücadele” konulu Avrupa Birliği Komisyonu Teknik Destek ve Bilgi Değişimi Mekanizması TAİEX-Çalıştay Projesi 2020 yılında hazırlanmış ve çalıştay başvurusu Avrupa

Komisyonu tarafından 2021 yılında gerçekleştirilmek üzere kabul edilmiştir.

Çalıştığınız FATF üyesi ülkelerin temsilcilerinin katılımıyla 2021 yılı içerisinde Ankara'da düzenlenmesi planlanmaktadır. Katılımcıların, FATF üyesi ülke temsilcilerinin narkotik madde ticaretinden elde edilen mal varlığı değerlerinin aklanmasının önlenmesi amacıyla görev yapan polis birimlerindeki personel içerisinde, yine bu alanda görevli akademisyenlerden ve mali uzmanlardan olması beklenmektedir.

AB üyesi ülkelerden Avusturya, Fransa, Hollanda, İtalya, Belçika ve İspanya ile FATF'a üye ABD, İngiltere ve Rusya'dan katılım sağlanacağı yönünde geri bildirim alınmıştır.

2020 yılında ülkemizde suçtan elde edilen gelirin aklanması kapsamında;

EGM narkotik birimleri tarafından yapılan soruşturmalar neticesinde⁹;

- 35.593.709 TL, 92.008 Dolar, 65.408 Avro, 120.001 Riyal, 30.250 Irak Dinarı, 403.680 Sterlin ve 2.460 Leva nakit paraya, 70.045.390 TL, 1.700 Dolar ve 450 Avro banka hesabındaki paraya, 378 gram altına,¹⁰
- 282 adet çeşitli marka ve modelde ulaşım aracına el konulmuştur.

JGK Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı Narkotik Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü tarafından 14 soruşturma kapsamında 34 şüpheliye işlem yapılmıştır. Bu soruşturmalar neticesinde; 1.147.665 TL nakit paraya el konulmuştur.

GMGM Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı tarafından yapılan soruşturmalar kapsamında 72 tır, 15 otomobil-minibüs ve 3 otobüse el konulmuştur.

Bataklık Operasyonu

Alanında yapılan soruşturmalar bakımından Cumhuriyet tarihinde ilk olma özelliği taşıyan ve uyuşturucu madde ticaretinden elde edilen suç gelirlerine yönelik müdahaleyi hedefleyen "Bataklık Operasyonu"nda şu ana kadar 81 şüpheli şahıs yakalanmıştır. Operasyon kapsamında suç gelirine kaynak olduğu tespit edilen; Belçika, Brezilya, Ekvator, Fransa, Hollanda, İtalya ve Peru'da yakalanan 18 ton civarında kokain, 30 ton üzerinde esrar, 5 ton üzerinde baz morfin, 180 kilogram eroin maddesi yakalamaları mevcuttur.

Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı koordinesinde sürdürülen "Bataklık Soruşturması"; EGM Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı ve Ankara Emniyet Müdürlüğü ile MASAK Başkanlığı, Gümrük, SGK, VDK Müfettişlerinin incelemeleri ve Almanya, Belçika, Brezilya, Fransa, Güney Afrika, Hollanda, İngiltere, İspanya, İtalya ve Sırbistan gibi ülkelerin koordinasyon ve iş birliğiyle devam etmektedir.

Soruşturma kapsamında; altın, döviz, turizm, inşaat, otomotiv ve gemicilik gibi alanlarda faaliyet gösteren 17 şirkete kayyum atanmıştır.

- Şüphelilerin banka hesaplarındaki 70 milyon TL'lik mevduata,
- 27 milyon TL değerinde döviz, Türk Lirası, altın, mücevher ve ziynet eşyasına,
- Yaklaşık 8 milyon 500 bin TL değerinde saat, kılıç gibi eşyalara,
- Yaklaşık 100 milyon TL değerinde 22 adet lüks araca,
- 116 adet gayrimenkul tapusuna¹¹,
- Değer tespit çalışmaları devam eden gayrimenkullerle birlikte yaklaşık 2 milyar TL değerindeki mal varlığına el konulmuştur. El konulacak mal varlığının artması beklenmektedir.

⁹ Bataklık Operasyonu'na ilişkin verileri içermektedir. Bataklık Operasyonu için sayfa 56'ya bakınız.

¹⁰ 31 Aralık 2020 tarihi itibarıyla toplam değeri 111.348.914 TL'dir.

¹¹ Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü ile şüphelilere ait yaklaşık 700 gayrimenkulün tespit çalışmaları devam etmektedir.

2.3. TRAFİKTE UYUŞTURUCU KULLANIMI İLE MÜCADELE

2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun (KTK) 48. maddesinde uyuşturucu/uyarıcı maddelerin etkisi altında araç sürme yasağına ilişkin yaptırımlar, Karayolları Trafik Yönetmeliği'nin 97. maddesinde ise trafik görevlilerince sürücülerin uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanıp kullanmadığının tespitine yönelik işlemlerin usul ve esasları düzenlenmiştir. Buna göre, trafik görevlilerince uyuşturucu veya uyarıcı madde kontrolü, durumundan şüphe edilen sürücüler üzerinde gerçekleştirilmektedir.

Kanunun uygulanmasına yönelik olarak EGM, toplumsal bir sorun olan uyuşturucu kullanımı ile mücadele edilmesi noktasında, 7/24 esasına göre sürekli sahada olan trafik görevlilerince bu sorunla mücadelede ve trafik güvenliğinin sağlanması amacıyla, 31.05.2017 tarihi itibarıyla uyuşturucu/uyarıcı madde test cihazı ve test kitleriyle uygulamalarına başlamıştır.

2017 yılında ilk etapta 10 il trafik birimine dağıtımı yapılan uyuşturucu test cihazı ve test kitleri, 2019 yılında 15, 2020 yılında ise 16 il trafik birimince¹² kullanılmaya başlanmıştır.

Bu denetimlerde;

- 2017 yılından 2019 yılı sonuna kadar 4.551 sürücü teste tabi tutulmuş, 537 sürücü yapılan ön testi sonucunun pozitif olması nedeniyle doğrulama testi için sağlık kuruluşuna sevk edilmiştir. Trafik ve diğer birimlerin tespitlerine istinaden sağlık kuruluşlarınca yapılan testler sonucunda 3.399 sürücüye

KTK 48/8 (uyuşturucu veya uyarıcı madde olarak araç kullanmak), 392 sürücüye KTK 48/9 (uyuşturucu denetimi amacıyla kollukça teknik cihaz kullanılmasını kabul etmemek) maddesinden,

- 2020 yılında ise 1.854 sürücü teste tabi tutulmuş, 379 sürücü yapılan ön testi sonucunun pozitif olması nedeniyle doğrulama testi için sağlık kuruluşuna sevk edilmiştir. Trafik ve diğer birimlerin tespitlerine istinaden sağlık kuruluşlarınca yapılan testler sonucunda 1.561 sürücüye KTK 48/8 206 sürücüye KTK 48/9 maddesinden işlem yapılmıştır.

Ayrıca, EGM Trafik Başkanlığı tarafından, trafik birimlerinde çalışan eğitimli personel ihtiyacının karşılanması amacıyla aşağıdaki tabloda belirtilen sayıda personele Uyuşturucu Test Kiti Kullanıcı Eğitimi verilmiştir.

Tablo 2.4 Uyuşturucu Test Kiti Kullanıcı Eğitici Sayıları Dağılımı (EGM-Trafik Daire Başkanlığı, 2021).

Uyuşturucu Test Kiti Kullanıcı Eğitimi	2016	2017	2018	2019	2020
Eğitici eğitimi	40	*	*	55	*
Akıllı sınıflar üzerinden verilen eğitimler	1.008	1.721	1.737	2.013	1.980
Yerinde (Yüz yüze) verilen eğitimler	*	*	*	270	357
TOPLAM	1.048	1.721	1.737	2.338	2.337

¹² Adana, Ankara, Antalya, Bursa, Diyarbakır, Erzurum, Hatay, İstanbul, İzmir, Malatya, Trabzon, Konya, Kayseri, Mersin, Şanlıurfa, Samsun

2.4. PROJELER

2.4.1. NARKOTİM Projesi

EGM Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı tarafından halihazırda yürütülen istihbari ve operasyonel çalışmalara ilave olarak, özellikle suçun oluşmasının önlenmesi ve uyuşturucunun sokak düzeyli ulaşılabilirliğinin engellenmesi amacıyla 2014 yılında uygulamaya konulan NARKOTİM isimli proje kapsamında 81 il narkotik birimlerinde Narkotimler oluşturulmuş ve projenin kurumsal hale gelmesi sağlanmıştır (EGM-Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, 2021).

Tablo 2.5 Yıllara Göre Narkotimler Tarafından Müdahale Edilen Olay ve Şüpheli Sayısı (EGM, Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, 2021).

Yıl	Olay Sayısı	Şüpheli Sayısı
2017	26.004	51.381
2018	37.092	66.535
2019	45.662	80.358
2020	50.563	86.207

2.4.2. Alan Denetimi Projesi

Narkotik suçlarla mücadele politikalarından en önemlisi hiç şüphesiz sokak satıcıları ile etkin mücadeledir. Suçun yaşam alanı olan sokaklarda yeterince önleyici tedbir almadan sokak satıcılarıyla mücadelede başarı sağlanamaz. Bu projede önemli olan, önleyici tedbir ile operasyonel çalışmalar arasındaki bütünlüğü sağlamak ve farklı polis

birimlerinin narkotik suçlarla yapılan mücadeleye katkısını sağlamaktır. Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı tarafından yürütülen proje ile;

- Suçun önleyici boyutunu esas alan ve sokak satıcılarıyla madde bağımlılarına yönelik caydırıcı çalışmaları da ifade etmesi, mahalinde yapılacak tespitler doğrultusunda uyuşturucu sorununun en seri şekilde lokal düzeyde çözülmesi ve çözüm metotlarının üretilmesi,
- Suçun odağı haline gelen ve polisiye tedbirlerin uygulanmasının zor olduğu bölgelerin giriş-çıkışlarında alınacak tedbirlerle arz ve talep unsurlarının baskılanması ve polisin tüm birimleriyle sokaktaki varlığını hissettirmesi amaçlanmaktadır.

Bu amaçla 2018 yılında 18 büyükşehirde uygulanan Alan Denetimi Projesi, 2019 yılında Kahramanmaraş ve Kırıkkale illerinin de projeye dahil edilmesiyle halihazırda 20 ilde uygulanmaktadır. Proje kapsamında yapılan faaliyetler aşağıdaki tabloda sunulmuştur (EGM-Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, 2021).

Tablo 2.6 Alan Denetimi Projesi, 2020 (EGM, Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, 2021).

İl Sayısı	20
İlçe Sayısı	790
Uygulama Yapılan Mahalle Sayısı	2.967
Uygulama Yapılan Nokta (Cadde-Sokak) Sayısı	12.155
Görevlendirilen Personel Sayısı	54.506
Trafik Denetlemesi Yapılan Araç Sayısı	476.831
Trafik İdari Para Cezası Uygulanan Araç Sayısı	478.078
Trafikten Men Edilen Araç Sayısı	4.707
Kesilen Trafik Ceza Miktarı (TL)	32.668.331
Olay Sayısı	10.132
Şüpheli Sayısı	15.046
TCK Md.191 Kapsamında Yakalanan Şüpheli Sayısı	8.269
TCK Md.188 Kapsamında Yakalanan Şüpheli Sayısı	892
Tutuklu Sayısı	309
Esrar (gr)	101.040
Eroin (gr)	4.513
Afyon sakızı (gr)	47
Kokain (gr)	1.299
Metamfetamin (gr)	10.996
Ecstasy (adet)	7.692
Captagon (adet)	1.560
Sentetik kannabinoid (gr)	40.115
Sentetik Ecza (adet)	37.009
Diğer uyuşturucular	4.438

2.4.3. NARKONET Projesi

Günümüzde teknolojinin gelişimine bağlı olarak internet aracılığıyla suç işleme potansiyelinin giderek yaygınlaştığı, sosyal medya hesapları üzerinden kimi zaman uyuşturucu maddelerin kullanımı kolaylaştıracak şekilde tarifler verildiği, uyuşturucu madde fotoğraflarının özendirecek

şekilde yayıldığı ve bu hesaplar üzerinden yasa dışı maddeleri övücü nitelikte şarkı, şiir gibi eserlerin paylaşımının aleni bir şekilde yapıldığı ve üçüncü kişilere yönelik kullanımının özendirildiği tespit edilmiştir.

Emiyet Genel Müdürlüğü Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı koordinesinde; Siber Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığının ortaklığı ile 28.11.2017 günü 27 ilimizde, 114 ekip ve 511 personelimizin katılımı ile eş zamanlı gerçekleştirilen, “Şehit Arda CAN” adı verilen ve ülkemizde internet üzerinden işlenen uyuşturucu suçlarının önüne geçilmesi adına **bir ilk olma özelliğine sahip olan operasyonda** 81 şüpheli şahıs hakkında yasal işlem yapılmıştır.

Aynı şekilde internet üzerinden söz konusu suç işlediği tespit edilen;

- 8 şüpheliye yönelik 4 ilde, 01.10.2018 tarihinde 15 ekip 37 personelin katılımıyla eşzamanlı “NARKONET-2 OPERASYONU”,
- “Şehit Altuğ VERDİ OPERASYONU” kapsamında, 88 şüpheliye yönelik 26 ilde, 13.12.2018 tarihinde 168 ekip ve 429 personelin katılımıyla eş zamanlı “NARKONET-3 OPERASYONU”,
- 75 şüpheliye yönelik 29 ilde, 27.05.2019 tarihinde 100 ekip ve 290 personelin katılımıyla eş zamanlı “NARKONET-4 OPERASYONU” gerçekleştirilmiştir.
- 07.01.2020 tarihinde ise 49 ilimizde eş zamanlı olarak gerçekleştirilen “NARKONET-5 OPERASYONU” ile internet üzerinden söz konusu suç işlediği tespit edilen 283 şüpheli hakkında gerekli yasal işlemler yapılmıştır (EGM-Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, 2021).

2.4.4. Uyuşturucu ile Mücadele Uygulaması (UYUMA) Projesi

Uyuşturucuya karşı verilen mücadelenin etkinleştirilmesi; teknolojik imkanlar aracılığıyla vatandaşlarımızın duyarlılığının ve toplumsal gözetimin artırılmasına, toplumsal sorumluluk bilincine uygun şekilde kalıcı ve güçlü bir ortamın oluşturulmasına bağlıdır.

Bu yönde; uyuşturucu suçlarının önüne geçmek, suçu tüm delilleri ile ortaya çıkarmak, suçluları adalete teslim etmek, vatandaşların elektronik ortamda seri bir şekilde bildirimde bulunmasını sağlamak amacıyla, tamamen yerli bir yazılım geliştirilmesi düşünülmüştür.

EGM Bilgi Teknolojileri Daire Başkanlığı tarafından 24.09.2018 tarihinde hayata geçirilen UYUMA projesi sayesinde, bildirim yapan kişinin konum bilgisinin alınması ile 112 Acil Çağrı Birimleri koordinesinde en yakın kolluk birimine aktarılması sağlanarak, olaylara daha hızlı müdahale edilmektedir. Bildirim yapan kişilerin kimlikleri kesinlikle **gizli** tutulmaktadır.

UYUMA Uygulaması, Google Play ve App Store mağazalarından kısa sürede indirilmektedir. Kolayca kayıt işlemi yapıldıktan sonra kullanıcılara "SMS Doğrulama Kodu" gönderilmekte, doğrulama kodu uygulamaya girilerek kayıt işlemi tamamlanmakta ve uygulama bildirimine hazır hale gelmektedir.

Projenin toplumda yaygınlaştırılması büyük önem taşımaktadır. UYUMA'nın tanıtımına ilişkin çalışmalar Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığınca yürütülen projeler çerçevesinde de sürdürülmektedir. İllerde uygulanan NARKOREHBER faaliyetlerinde vatandaşlara uygulamanın teknik yönleri görsel materyaller desteğinde anlatılmaktadır.

2.4.5. Açık Kapı Projesi

İçişleri Bakanlığınca kamu hizmetlerine kolay erişimin sağlanması, vatandaş başvurularının hiçbir boşluğa mahal vermeden hızlı bir şekilde sonuçlandırılması, kamu hizmetlerinin sunumunda memnuniyetin artırılması maksadıyla 15.12.2017 tarihinde Açık Kapı Projesi hayata geçirilmiştir. 81 il valiliğinde ve 221 ilçe kaymakamlığında hizmet verilmektedir.

Açık Kapı Bürolarına yüz yüze, www.acikkapi.gov.tr web sitesi ile iOS ve Android telefonlardan indirilen Açık Kapı Mobil uygulaması üzerinden başvuru yapılabilmektedir. Başvurular; elektronik sisteme kaydedilmekte, ilgili birimlere yönlendirilmekte, 7 gün içerisinde talep sonuçlandırılmaktadır.

Açık Kapı Bürolarına uyuşturucu konusunda başvuru yapılabilmektedir. Uyuşturucu kapsamındaki vatandaş başvuruları haftalık olarak raporlanarak mülki idare amirine sunulmaktadır. Başvuru içeriğine göre; Emniyet ve Jandarma İl/ İlçe Müdürlüklerine, İl/İlçe Sağlık Müdürlüklerine, Halk Sağlığı Hizmetleri Başkanlığına, AMATEM ve ÇAMATEM'e yönlendirilmektedir. Uyuşturucu ile Mücadele İl Koordinasyon Kurulu toplantılarında gündeme getirilmektedir.

Uyuşturucu madde bağımlılığı kapsamında;

15.12.2017 – 31.12.2020 tarih aralığında; Açık Kapı Bürolarına **4.977** başvuru yapılmış olup, bu başvuruların **4.963**'ü sonuçlandırılmıştır.

- **Emniyet ve Güvenlik Hizmetleri kategorisi, Uyuşturucu Madde Kullanımı ve Satışı alt kategorisinde: 15.12.2017 – 31.12.2020** tarih aralığında; Açık Kapı Bürolarına **797** başvuru yapılmış **795** başvuru sonuçlandırılmıştır.
- **Sağlık kategorisi, Alkol ve Madde**

Bağımlılığı Tedavisi alt kategorisinde:
15.12.2017 – 31.12.2020 tarih aralığında;
Açık Kapı Bürolarına **2.547** başvuru
yapılmış, **2.538** başvuru sonuçlandırılmıştır.

Açık Kapı yazılım sistemi günün koşulları ve hissedilen ihtiyaçlar temelinde eklenecek yeni modüllerle zenginleştirilebilmektedir. Bu kapsamda il bazında uyuşturucu ile mücadele çalışmaları çerçevesinde yapılan işlemlere ilişkin veriler de Açık Kapı Raporlama Sistemine girilerek analiz edilebilir hale getirilmiştir.

Kolluk Birimlerinden alınan ve Açık Kapı Sistemine günlük olarak kaydedilen veriler;

15.12.2017 – 31.12.2020 tarihleri arasında; Emniyet, Jandarma ve Sahil Güvenlikten gelen bilgilere göre işlem yapılan kişi sayısı;

- **Emniyet:** 242.326 T.C. Vatandaşı, 5.882 yabancı uyruklu olmak üzere 248.208,
- **Jandarma:** 28.468 T.C. Vatandaşı, 376 yabancı uyruklu olmak üzere 28.844,
- **Sahil Güvenlik:** 118 T.C. Vatandaşı, 10 yabancı uyruklu olmak üzere 128, toplamda 270.912 T.C. Vatandaşı ve 6.268 yabancı uyruklu olmak üzere 277.180 kayıt sayısı bulunmaktadır.

Ayrıca, uyuşturucu ile mücadele kapsamında Açık Kapı Bürolarında görev yapan 129 personele 2018 yılında, 336 personele 2019 yılında, 125 personele 2020 yılında eğitim verilmiştir.

2.4.6. Atık Sulardan Uyuşturucu ve Diğer Psikoaktif Maddelerin İzlenmesi Projesi

Kanalizasyon epidemiyolojisi, yasa dışı uyuşturucu kullanımındaki bölgesel ve zamansal farklılıklar hakkında gerçek zamanlı veri izleme potansiyeline sahip, hızla gelişmekte olan bir disiplindir.

2018-2023 Uyuşturucu ile Mücadele Eylem Planında (UMEP) “Atık Sularda Uyuşturucu Madde Miktarının Tespit Edilmesinin Sağlanmasına” yönelik çalışmanın ilgili paydaşlarla yaygınlaştırılması amaçlanmaktadır.

Bu kapsamda, 15.02.2018 tarihli Bağımlılıkla Mücadele Yüksek Kurulu Kararı uyarınca atık su analiz çalışmasının Türkiye Yeşilay Cemiyeti sorumluluğunda olmak üzere Adli Tıp Kurumu, İçişleri Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı iş birliğinde yapılmasına karar verilmiştir.

Proje 18 İl 49 atık su artıma tesisinde uygulanmakta iken 2020 yılında 44 yeni ilde ve 64 yeni atık su artıma tesisinde de uygulanabileceği tespit edilmiş ve toplamda 62 il 113 tesiste proje uygulamaya geçmiştir.

Atık Su Analiz çalışmasında 4 dönem halinde numuneler toplanmaktadır.

2020 yılında 62 ilde 113 atık su arıtma tesisinde toplanan numunelerin 2. ve 3. döneme ait analiz sonuçları raporu tamamlanmış olup, 4. dönem analizleri ilgili üniversitelerde değerlendirilmektedir.¹³

2020 yılında 2019 yılından farklı olarak 2. dönem (yaz) ve 4. dönem (kış) olmak üzere 2 dönem sentetik maddelerin analizleri de ayrıca gerçekleştirilmiştir.

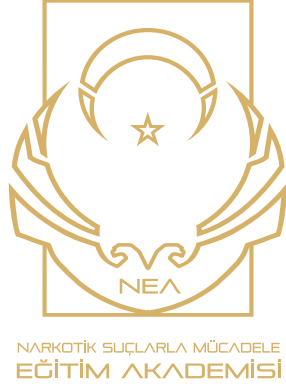
Her ne kadar proje kapsamında çalışmanın yapıldığı illerdeki kullanıcı sayısı, kullanıcı profili ve kişi bazlı kullanım miktarına ilişkin belirleme yapılamasa da arzla mücadele alanına yeni bir gösterge eklenmiştir.

¹³ Pandemi sebebiyle 1. dönem numune toplama işlemi gerçekleştirilememiştir.

2.5. EĞİTİM

2.5.1. Narkotik Suçlarla Mücadele Eğitim Akademisi (NEA)

EGM Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı bünyesinde yeni bir vizyon ve eğitim anlayışı sağlamak amacıyla 3 Mayıs 2018 tarihli Bakanlık Makam Onayı ile Narkotik Suçlarla Mücadele Eğitim Akademisi Şube Müdürlüğü (NEA) kurulmuştur. Uyuşturucu mücadelesine yönelik tüm eğitimler NEA'da yapılmaktadır.

NEA sadece EGM narkotik birim personelinin değil, aynı zamanda bu alanda mücadele veren diğer ulusal kanun uygulayıcı birim personelinin eğitimlerine de katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

NEA ulusal eğitim programlarının yanında bölgesel düzeyde, Balkan Ülkeleri, Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (EİT), Karadeniz Ekonomik İşbirliği (KEİ) üye ülkeleri ile uluslararası boyutta Avrupa Polis Koleji (CEPOL: European Police College), İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT) ve Asya'da İşbirliği ve Güven Artırıcı Önlemler Konferansı (AİGK/CICA) üye ülkeleriyle, ayrıca 106 ülke ile karşılıklı güvenlik işbirliği anlaşmaları çerçevesinde eğitim faaliyetlerini yürütmektedir.

NEA'da; gerek teknik ve teorik, gerek uygulamalı, gerekse operasyonel alanda ulusal düzeyde 22,

uluslararası düzeyde ise 9 farklı branşta eğitim faaliyeti düzenlenmektedir.

2020 yılında NEA'da düzenlenen toplam 66 ulusal eğitim programından toplam 4.003 personel faydalanmıştır.

2020 NEA eğitim takvimi çerçevesinde 37 uluslararası etkinliğin düzenlenmesi planlanmıştır. Ancak yaşanan pandemi nedeniyle bu etkinliklerden 14'ü gerçekleştirilmiştir. Bu programlardan 68 yabancı kanun uygulayıcı personel faydalanmıştır.

2019 yılında NEA bünyesinde Uzaktan Eğitim-Yeşil Perde Sınıfı Projesi hayata geçirilmiştir. Proje kapsamında ulusal ve uluslararası eğitimlere ait 19 ders ile ilgili video içerikleri oluşturulmuş ve üretilen video tanıtımları ile personelin eğitimler hakkında ön bilgi edinmeleri sağlanmıştır. Ayrıca Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı kapalı ağı olarak oluşturulan Narkonet bünyesindeki Narkotube ve önleme bilgilendirme faaliyetleri kapsamında diğer sosyal medya mecralarına içerikler de üretilmektedir.

2020 yılında özellikle pandemi sürecinde yüz yüze eğitimde yaşanan engeller sebebiyle uzaktan eğitim metodları daha aktif bir şekilde kullanılmaya başlanmış, Yeşil Perde Sınıfı kullanılarak başta "Narkotik Suçlarla Mücadele Temel Eğitimi" olmak üzere pek çok alan için hazırlanan eğitim videoları kullanıma sunulmuştur.

2.5.2. Narkotik Madde Arama Köpeği Eğitimleri

EGM Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı Köpek Eğitim Merkezi tarafından 2020 yılı içerisinde 2 “**Narkotik Madde Arama Köpeği ve İdarecisi Temel Eğitim Programı**” gerçekleştirilmiştir. Bu eğitimlerden 22 personel faydalanmış ve 22 Narkotik Madde Arama Köpeği göreve çıkarılmıştır.

Ticaret Bakanlığı Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü tarafından 2020 yılında 3 eğitimde 24 personele “**Narkotik Dedektör Köpek İdarecisi ve Narkotik Dedektör Köpeği Temel Kursu**” verilmiş ve söz konusu personel ile görev köpekleri taşra idarelerinde görevlendirilmiştir.

Jandarma Genel Komutanlığı JAKEM (Jandarma Köpek Eğitim Merkezi) tarafından 2020 yılı içerisinde ise 2 eğitimde 32 personele “**Uyuşturucu**

Madde Arama Köpeği Kullanıcı/Eğitici Kursu” verilmiş ve 32 Narkotik Madde Arama Köpeği göreve çıkarılmıştır.

Tablo 2.7 2019 ve 2020 Yıllarında Narkotik Madde Arama Köpeği Temel Eğitim Sayıları

Kurum	Düzenlenen Eğitimin Adı	2019	2020
EGM	Narkotik Madde Arama Köpeği ve İdarecisi Temel Eğitim Programı	5	2
	Eğitimlerden Faydalanan Personel Sayısı	49	22
	Eğitimler Sonunda Yetiştirilen Narkotik Madde Arama Köpeği Sayısı	49	22
MGGM	Narkotik Dedektör Köpeği Temel Eğitim Kursu	3	3
	Eğitimlerden Faydalanan Personel Sayısı	26	24
	Eğitimler Sonunda Yetiştirilen Narkotik Madde Arama Köpeği Sayısı	26	24
JGK	Uyuşturucu Madde Arama Köpeği Kullanıcı/ Eğitici Kursu	2	2
	Eğitimlerden Faydalanan Personel Sayısı	44	32
	Eğitimler Sonunda Yetiştirilen Narkotik Madde Arama Köpeği Sayısı	44	32

B

BÖLÜM

ÖNLEME/**EĞİTİM**

Ülkemizde uyuşturucu ile mücadele, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası 58. maddesinde yer alan “**Devlet, gençleri alkol düşkünlüğünden, uyuşturucu maddelerden, suçluluk, kumar ve benzeri kötü alışkanlıklardan ve cehaletten korumak için gerekli tedbirleri alır.**” hükmüne dayanarak yapılmaktadır.

Uyuşturucular; sakinleştirici, hayal gösterici ve uyarıcı etkileri olan, kişide kullanıma bağlı olarak ve zamanla daha fazla kullanma isteği uyandıran, fiziksel ve psikolojik bağımlılık geliştiren, alınmadığında ise yoksunluk belirtilerine neden olan maddelerdir. Uyuşturucu bağımlılığı ise yasal veya yasa dışı bir maddenin tüm olumsuzluklarına rağmen kullanılmaya devam edilmesidir.

Uyuşturucu kullanımına bağlı ortaya çıkan zararlar, sadece kullanıcı ile sınırlı sağlık sorunlarından ibaret değildir. Sağlığa verdiği zararların yanı sıra çoğu zaman kişinin ailesine, içinde bulunduğu çevreye ve toplumun tamamına yansıyan hukuki, sosyal, ekonomik sorunları da beraberinde getirmektedir. Ayrıca, uyuşturucu sorunu genç nesilleri tehdit eden ve toplumun geleceğine de zarar veren ciddi

bir güvenlik problemidir. Tüm bu riskler göz önünde bulundurulduğunda uyuşturucu ile mücadele çalışmalarının temelini önleme/egitim çalışmaları oluşturmaktadır. Çünkü uyuşturucu mücadelesinin diğer ayakları olan “arzla mücadele” ve “tedavi/rehabilitasyon” oldukça pahalı ve maliyeti yüksek alanlardır.

Önleme/egitim çalışmalarıyla toplumun tüm kesimlerinin bilinçlendirilmesi ve korunması amaçlanır. Bunun da maliyeti oldukça düşüktür.

2018-2023 Uyuşturucu ile Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı kapsamında, uyuşturucu kullanımının önlenmesine yönelik eğitim ve bilgilendirme çalışmalarının öncelikli sorumlusu **Milli Eğitim Bakanlığı** olarak belirlenmiştir. Bununla birlikte multidisipliner bir yaklaşımla eş güdümlü içerisinde yürütülen önleme çalışmalarında; *Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı, İşçileri Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, Türkiye Radyo Televizyon Kurumu ve Türkiye Yeşilay Cemiyeti'nin* faaliyetleri bulunmaktadır.

3.1. AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI / ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI

3.1.1. Sosyal Hizmet Merkezi (SHM)

30.12.2019 tarihinde gerçekleştirilen BMYK'de, sosyal uyum konusunda Bakanlığın yer almamasına yönelik revize talebi kabul edilmiştir. Eylem planında Bakanlık sorumluluğundaki sosyal uyuma ilişkin faaliyetler kaldırılarak, yerine sosyal hizmet merkezlerinde meslek personelinin bağımlı kişi ve ailesine sosyal hizmet sunumuna ilişkin kapasite gelişimine dair hizmet içi eğitime yönelik faaliyet eklenmiştir.

Bağımlı ve ailesinin sosyal hizmet kapsamındaki sosyal destek ihtiyacına ilişkin alanların tamamı Sosyal Hizmet Merkezleri (SHM) uhdesindedir. SHM'lere bağımlılık problemi ile başvuran veya SHM'lerce tespit edilen kişiler gönüllü olmaları halinde Sağlık Bakanlığı ve Yeşilay'a bağlı merkezlere yönlendirilmektedir.

3.1.2. Aile Eğitim Programı (AEP)

Aile Eğitim Programı (AEP) kapsamında madde kullanım riski olan bireylere ve ailelerin; madde kullanım süreçleri, madde kullanım riskini arttıracak etkenler, risk grubunda bulunanlara uygun müdahale, kaymanın öncü sinyalleri, baş etme yöntemleri, kaymayı önleme teknikleri ve kötüye kullanılan maddeler hakkında bilgilennemelerine, ayrıca ergen sahibi ailelerin ergenlik dönemi ve bu dönemdeki değişimler, ergenlikte riskli davranışlar,

sorun alanları ve yapılması gerekenler hakkında bilinçlenmelerine, beraberinde uygun ebeveyn tutumlarını ve müdahale yöntemlerini uygulayacak yetkinliği kazanmalarına katkı sağlanmaktadır.

AEP, çağdaş bir bireyin kazanması gereken temel yetkinlikleri içermektedir. Bu sebeple her bir modülü her bir bireyin alması önerilir. Dolayısıyla programda yer alan modüllerin büyük bölümünde hedef kitle bütün aile üyeleri, dolayısıyla bütün toplumdur. Ancak belirli bir yöredeki belirli gruplar için ihtiyaca özel eğitim paketleri eğiticiler tarafından oluşturulacaktır.

AEP kapsamında Aralık 2014 - Aralık 2020 döneminde 4.754 eğitim yapılmış, bu eğitimlerde 307.545 kişiye ulaşılmıştır. Aynı zamanda 977 aktif eğitici mevcuttur.

2020 yılında ise AEP kapsamında 470 eğitim ile 22.862 kişiye ulaşılmıştır. 2 eğitici eğitimi ile de 215 eğitici yetiştirilmiştir (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2021).

3.1.3. Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitimleri (TBM)

2017 yılında başlayan Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitimleri (TBM) ile hedef grupların uyuşturucu maddelerin neler olduğuna, bu maddelerin zararlarına, bu maddeleri kullandıklarında nerelerde tedavi olabileceklerine ve bu maddeleri kullanmış kişilerle nasıl iletişim kuracaklarına ilişkin

bilgi düzeylerinin artırılması amaçlanmaktadır. TBM kapsamında ilgili modüller (Lise, Ebeveyn, Yetişkin) çerçevesinde tüm vatandaşlarımıza eğitim verilmekte olup öncelikle;

- Kurum bakımındaki 15 yaş üstü çocuklara,
- Kurumlarda ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarında çalışan tüm personele,
- Kamu kurumu personeline,
- Bakanlıktan hizmet alan ailelere ve diğer vatandaşlarımıza verilmektedir.

TBM kapsamında 145 formatör yetiştirilmiş, mevcut durumda aktif olarak 79 “formatör” ve 890 “uygulayıcı” bulunmaktadır.

TBM 2020 yılı çalışmalarında 562 eğitim faaliyetinde 41.850 kişiye ulaşılmıştır (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2021).

3.1.4. Mesleki Eğitim Kursları (İŞKUR)

Mesleki eğitim kursları, istihdamın korunması, artırılması, geliştirilmesi ve işsizliğin azaltılması hedefleri çerçevesinde, İŞKUR’a kayıtlı herhangi bir mesleği olmayan, bir mesleği olmakla birlikte mesleğinde iş bulamayan veya mesleğinde yeterli olmayan işsizlerin niteliklerini geliştirerek istihdam edilebilirliklerini artırmak amacıyla düzenlenmektedir.

Mesleki eğitim kurslarının temel hedefi; işsizlerin mesleki niteliklerinin geliştirilmesine, işsizliğin azaltılmasına ve özel politika gerektiren grupların iş gücü piyasasına kazandırılmasına yardımcı olmaktır. 17-18-19 Ocak 2020 tarihlerinde İzmir’de gerçekleştirilen TBM Uygulayıcı Eğitimi ile 200 iş ve meslek danışmanına eğitim verilmiştir.

01.01.2020 – 31.12.2020 tarihleri arasında yapılan kurs ve programlar neticesinde 157 kişi işe yerleştirilmiştir (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı).

3.2. GENÇLİK VE SPOR BAKANLIĞI

Bakanlığa bağlı gençlik merkezlerinden, kamplardan ve yurtlardan yararlanan gençlerin bağımlılıklara dair farkındalıklarını geliştirerek bağımlılıklara karşı korunmalarını sağlamak amacıyla yapılan faaliyetler kapsamında 2020 yılında;

- Gençlik Merkezlerinde 227,
- Sporcu Eğitim Merkezi ve Türkiye Olimpik Hazırlık Merkezlerinde 19,
- Yurtlarda 270 olmak üzere toplam 516 farkındalık eğitimi gerçekleştirilmiştir.

2020 yılında Bağımlılıklarla Mücadele Farkındalık Eğitimlerine;

- Gençlik Merkezlerinde 9.755,
- Yurtlarda 9.386,
- Sporcu Eğitim Merkezi ve Türkiye Olimpik Hazırlık Merkezlerinde 437 sporcu olmak üzere; toplam 19.578 genç katılmıştır.

Bakanlığa bağlı Gençlik Merkezlerinde gerçekleştirilen sosyal, kültürel ve sanatsal faaliyetler haftanın 7 günü kesintisiz devam etmektedir. 350 Gençlik Merkezinde yürütülen, bağımlılığa karşı önleyici ve koruyucu faaliyetler olarak değerlendirilebilecek sosyal, sanatsal, sportif, kültürel ve gönüllülük faaliyetlerine gençlerin katılımları ile bağımlılıklara karşı korunmalarını sağlamak amacıyla 2020 yılında 237.611 faaliyetle 2.329.173 gence ulaşılmıştır.¹⁴

Bakanlığa bağlı tesislerden yararlanan gençlerin

bağımlılık konusunda yaşayabileceği sorunların çözümü konusunda gençlik merkezlerinde, yurtlarda, il ve ilçe müdürlüklerimizde görevli sosyal çalışmacı, psikolog, gençlik lideri, kamp lideri, yurt yönetim memuru, yurt yönetim personeli vb. kadrolar da gençlerle doğrudan temasta olup onlara yardımcı olabilecek personelin geliştirilmesi amacıyla eğitici eğitimi verilmektedir. Bu kapsamda 2019 yılında 775, 2020 yılında 968 personele eğitimcilerin eğitimi verilmiş, 2015 yılından bu yana ise toplamda 7.850 personele eğitici eğitimi verilmiştir.

Bakanlığa bağlı taşra teşkilatında görev yapan personelin bağımlılıklara dair farkındalıklarının artırılması amacıyla 2020 yılı içerisinde;

- Gençlik ve Spor Bakanlığı ve bağlı kuruluşların merkez ve taşra teşkilatındaki sözleşmeli ve kadrolu, hizmet alımı yolu ile görev yapan 2.211 antrenör ile 833 sportif eğitim uzmanına,
- Gençlik ve Spor Bakanlığı ve bağlı kuruluşların merkez ve taşra teşkilatında görev yapan Gençlik Hizmetleri ve Spor İlçe Müdürü, Şube Müdürü, Gençlik Merkezi Müdürü, Tesis Amiri, Güvenlik ve Temizlik Görevlileri, Teknikerlerden oluşan 11.868 personele,
- Kredi ve Yurtlar Genel Müdürlüğünde çalışan Yurt Müdürleri, Yurt Müdür Yardımcıları, Yurt Eğitim Sorumluları ve Yurt Yönetim Memurlarından oluşan 3.497 personele eğitimler verilmiş, toplamda 18.409 personele ulaşılmıştır (Gençlik ve Spor Bakanlığı, 2021).

14 Verilerde mükerrer kayıtlar mevcuttur.

3.3. İÇİŞLERİ BAKANLIĞI

3.3.1. “En İyi Narkotik Polisi Anne Projesi”

EGM Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı bünyesinde yürütülmekte olan NARKOLOG Projesi kapsamında 2019 yılında “Hayatının herhangi bir döneminde madde kullandığını” beyan eden 15.328 kişiyle yapılan anket çalışmasında, örneklemin %89,6’sının, 2020 yılında ise 23.526 kişiden %91,1’inin annesinin ‘Ev Hanımı’ olduğu görülmüştür. 2019 yılında kendi evinde uyuşturucu kullanan kişilerin %85,6’sı, 2020 yılında ise %83,6’sı aileleriyle birlikte yaşamaktadır. Kadınlar arasında uyuşturucu kullanım yaygınlığı erkekler ile karşılaştırıldığında çok daha düşük oranlara ulaşılmaktadır.

Mevcut bulgular ve annelerin feraseti ile evlatlarına olan sonsuz sevgisi madde kullanımı ile mücadelede annelere yönelik farkındalık ve bilinçlendirme faaliyetlerine ağırlık verilmesini ve özel bir önem atfedilmesini göstermiştir. Bu sebeple, İçişleri Bakanımız Sayın Süleyman SOYLU’nun talimatları doğrultusunda 23.10.2020 tarihinde “En İyi Narkotik Polisi; Anne Projesi” başlatılmıştır. Projenin hedef kitlesi, anneler ve anne adayı yetişkinleri kapsamaktadır.

Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığınca, TUBİM Bilim Kurulu ve İç Güvenlik Stratejileri Dairesi Başkanlığının katkıları alınarak “En İyi Narkotik Polisi; Anne” eğitim modülü hazırlanmış ve İl Narkotik Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüklerine

gönderilmiştir. Eğitim faaliyetleri, yoğun olarak il merkezlerinde ve gerek görülen dış ilçelerimizde yapılmaktadır. Söz konusu eğitimlere ilişkin sunum, Emniyet Müdürlüğü Narkotik Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü TUBİM Büro Amirliğinde görev yapan uzman personelce gerçekleştirilmektedir.

Eğitim verilecek annelerin belirlenmesi, eğitim yapılacak fiziki ortamın hazırlanması, gerekli lojistik desteğin (bütçe, araç, ekipman, tanıtıcı materyallerin hazırlanması, ulaşım, ağırlama vb.) sağlanması, Valilik ve Kaymakamlıklarımızca takip edilmektedir.

Bilinçlendirme ve farkındalık eğitimine katılacak anneler; belediyeler, muhtarlar, halk eğitim merkezleri, STK’lar, din görevlileri ve okul aile birlikleriyle koordine kurularak belirlenmektedir. Vatandaşlarımızın kendiliğinden başvurarak eğitim talebinde bulunması da mümkündür. Eğitim faaliyetinin yapılacağı mekanın tespitinde tüm kamu kurumları, belediyeler ve üniversitelerden destek alınmaktadır.

Eğitim çalışmalarının olduğu günlerde, özellikle eğitimin yapılacağı fiziki mekan çevresinde farklı sosyal faaliyetler de yapılarak mümkün olan en geniş kitleye ulaşılması sağlanmaktadır.

Proje kapsamında İl Valilikleri, İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü tarafından illerinde bulunan ve alanda çalışma yapan STK’larla ilgili bilgi desteği verilmesi ve koordinasyon kurulması sağlanmaktadır. Yapılan çalışmaların yazılı/görsel basında yer alması ve sosyal medya

hesaplarından duyurulması da kampanyanın etkinliğini ve eğitim talebini artırmaktadır.

Bu itibarla proje faaliyetleri kapsamında 2020 yılında anne ve anne adayı yetişkinlere yönelik 648 etkinlik gerçekleştirilerek toplam 20.103 kişiye ulaşılmıştır (EGM-Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, 2021).

Resim 3.1 En İyi Narkotik Polisi Anne Logosu

3.3.2. NARKOREHBER Yetişkin Eğitim Modülü

2017 yılında İçişleri Bakanlığı'na bağlı birimlerin birlikte hareket etmeleri ve mücadeledeki önceliklerin belirlenerek yol haritasının oluşturulması amacıyla, bu birimlerinin görüş ve önerileri doğrultusunda EGM Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı koordinesinde “İçişleri Bakanlığı Uyuşturucu ile Mücadele Uygulama Politikası” hazırlanmış ve 2017/02 sayılı Bakanlık Genelgesi ile yürürlüğe girmiştir.

İçişleri Bakanlığı Uyuşturucu ile Mücadele Uygulama Politikası Belgesi çerçevesinde “Yerel Yönetimlerin

Uyuşturucu ile Mücadelede Etkin Kullanımının Sağlanması” faaliyeti kapsamında; zabıta teşkilatı, temizlik görevlileri, özel güvenlik teşkilatı gibi gruplara narkotik birimlerince eğitim verilmesi amacıyla EGM Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı tarafından “**NARKOREHBER EĞİTİM MODÜLÜ**” hazırlanmıştır.

Projenin uygulamasında yer alacak EGM Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı merkez ve il birimlerinde görevli 184 personele 24 – 25 Ekim 2017 tarihlerinde NARKOREHBER eğitimi verilmiştir. Ayrıca NARKOREHBER'lere 24-28 Şubat 2020 tarihleri arasında güncelleme eğitimi verilmiştir.

25 yaş ve üzerindeki tüm yetişkinlerin farkındalığının artırılmasını amaçlayan NARKOREHBER modülü çerçevesinde;

- Madde bağımlılığı, kullanımı ve etkileri,
- Narkotik maddelerin sınıflandırılması,
- Narkotik madde çeşitleri,
- Sokak satıcıları kimlerdir,
- Ticaret ve tüketimde kullanılan jargon, uyuşturucu satılan yerler ile kullanılan mekanlar ve sentetik eczalar,
- Uyuşturucu suçlarında yasal durum,
- UYUMA Projesi,
- Madde Bağımlılığı ile Mücadele Çözüm Merkezleri konularına yer verilmektedir.

NARKOREHBER modülü 01.11.2017 tarihinden itibaren tüm ülkemizde başarı ile uygulanmakta, ulusal ve uluslararası çevrelerce, özellikle 25 yaş ve üzeri yetişkin grupların farkındalığının artırılmasına dönük içeriği ile örnek bir proje olarak gösterilmektedir.

Tablo 3.1 2020 Yılında Verilen NARKOREHBER Eğitim Sayıları Dağılımı (EGM - Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, 2021).

Hedef Grup	Faaliyet Sayısı	Ulaşılan Kişi Sayısı
Askeri Personel	7	606
Belediye Temizlikçisi	24	3.226
Belediye Zabıta	37	1.961
Emniyet	555	32.284
Esnaf	1	75
Kamu Görevlisi	371	23.474
Karma Gruplar	9	506
Üniversite Öğrencisi ve Öğretmen	1	800
Lise Öğretmenleri	236	15.143
Özel Güvenlik	164	15.685
Servis Şoförü	11	1.595
Sivil Toplum Kuruluşları	26	675
Vatandaş	383	20.847
Veli	149	7.020
Toplam	1.974	123.897

NARKOREHBER faaliyetleri kapsamında 2020 yılında 1.974 etkinlik gerçekleştirilerek toplam 123.897 yetişkine ulaşılmıştır (EGM-Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, 2021).

3.3.3. NARKO-NOKTA Projesi

EGM Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı tarafından Şanlıurfa ilindeki uygulama model alınarak;

- Vatandaşlarımızın uyuşturucu ile mücadelede duyarlılıklarını arttırarak satıcı ve kullanıcıların belirlenmesi ve suç işlenen yerlerin tespiti sağlamak,
- Uyuşturucu ile mücadele çalışmalarının

emniyet birimlerince nasıl yapıldığını anlatmak,

- Uyuşturucu maddeler hakkında aileleri bilgilendirmek amaçları ile 01.06.2017 tarihinden itibaren uygulanmaya başlamıştır.

NARKO-NOKTA Projesi çerçevesinde, 2020 yılı içerisinde 129.461 kişiye ulaşılmış ve 77.737 materyal dağıtılarak bilgilendirme yapılmıştır (EGM-Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, 2021).

3.3.4. NARKO-TIR (Hedef Olma Hedefsiz Kalma) Projesi

Kalkınma Bakanlığı ve İstanbul Kalkınma Ajansı'nın desteğiyle hayata geçirilen proje kapsamında hazırlanan ve alanında dünyada bir ilk olma özelliği taşıyan **NARKOTİK EĞİTİM TIRI** ile 2015 yılında İstanbul ilinde faaliyetlere başlanmıştır.

Ayrıca, İstanbul Emniyet Müdürlüğü'ne ek olarak, Konya İl Emniyet Müdürlüğü'ne de ikinci NARKOTIR'ın dizayn ve yapımı tamamlanarak 31.12.2020 tarihinde faaliyetlere başlanmıştır.

Resim 3.2 İstanbul Narkotir

NARKOTIR'larda 54 farklı konuda hazırlanan özel animasyonlarla 9. sınıf ve üstü katılımcılara madde kullanımı ve zararları konusunda farkındalık kazandırılmaktadır.

Resim 3.3 Konya Narkotik

2015-2020 döneminde NARKOTİR'larca 349.016 kişiye ulaşılmıştır (EGM-Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, 2021).

3.3.5. NARKOYARIŞMA / Uyuşturucu Madde Kullanımını Önleme Öykü Yarışması

Uyuşturucu madde bağımlılığının sağlığa, insan ilişkilerine ve topluma verdiği olumsuz etkileri ortaya koymak, özellikle lise ve üniversite gençliği arasında uyuşturucu madde kullanımını önlemek

ve uyuşturucunun zararlarına dikkat çekmek amacıyla 2017 yılından günümüze EGM Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı tarafından NARKOYARIŞMA'lar düzenlenmektedir.

Bu kapsamda, 23.12.2019 - 30.04.2020 tarihleri arasında üniversite gençliği arasında "Uyuşturucu Madde Kullanımını Önleme Öykü" Yarışması" düzenlenmiştir.

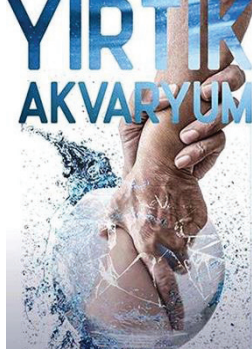
Yarışma duyuruları Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı www.narkotik.pol.tr internet adresinde, sosyal medya hesaplarında ve Polis Radyosunda yayınlanmıştır. Ayrıca, il merkezi ve ilçelerde bulunan üniversite yerleşkeleri, fakülteler, meslek yüksekokulları, toplu taşıma araçları ve öğrencilerin zaman geçirdiği kafe, kütüphane vb. alanlarla billboardlarda toplam 9.000 adet afişle yarışmanın duyurulmasına destek sağlanmıştır.

Üniversite öğrencilerine yönelik düzenlenen Öykü Yarışmasına ülkemizde bulunan toplam 204 Üniversitenin 156'sından 1.078 katılımcı tarafından 1.078 adet eser ile katılım sağlanmıştır.

TUBİM Bilim Kurulunda görev alan akademisyenlerimiz tarafından yapılan değerlendirmeler sonucunda 2'si mansiyon olmak üzere toplam 5 eser dereceye girmeye hak kazanmıştır. Bu yönde ilk üçe giren eserler sırasıyla İnönü Üniversitesi öğrencisi Nagihan KORKUTATA'nın kaleme aldığı "YIRTIK AKVARYUM", "Aydın Üniversitesi" öğrencisi Beytullah PEKER'in kaleme aldığı "ÜÇGENLER" ve "Alparslan Üniversitesi" öğrencisi Eda ÇİÇEK'in kaleme aldığı "YALNIZ +1" isimli öyküler olmuştur. Mansiyon ödüllerine ise; Onsekiz Mart Üniversitesi öğrencisi Emre ACAR'ın kaleme aldığı "ŞEYTAN BAZEN SURETTEDİR" ve Bahçeşehir Üniversitesi öğrencisi Ceren AKÇAM'ın kaleme aldığı "KEŞKE" isimli öyküler uygun görülmüştür.

Dereceyegireneserlerindeyer aldığı “YIRTIK AKVARYUM” adlı kitabın basımı yapılmış ve tüm yurttta uyuşturucu ile mücadele eden kurumlara dağıtılmıştır. Kitaba Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı'nın www.narkotik.pol.tr adresi ve sosyal medya hesaplarından ulaşılabilmektedir (EGM-Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, 2021).

3.3.6. Metruk Binalar

2016-2018 ve 2018-2023 Uyuşturucu ile Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı, 2019-2021 Organize Suçlarla Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı, 2018-2019 İçişleri Bakanlığı Çalışma Planı, Faaliyet ve Projeleri ile 2019 Performans Gösterge ve Hedeflerinin içerisinde metruk binaların yıkılması, yıkılması zaman alan metruk binaların ise girişlerinin fiziki önlemler alınarak engellenmesine özellikle yer verilmektedir.

Kamu düzeni ve güvenliğinin muhafazası, kent estetiğinin sağlanması, çevre kirliliğinin önlenmesi, uyuşturucu/uyarıcı madde temini ve kullanımını başta olmak üzere suç ve suçlu ile mücadeledeki etkinliğin devam ettirilmesi vb. amaçlarla ülke genelinde bulunan metruk binaların tespit edilmesi, iyileştirilmesi/rehabilite edilmesi, yıkılması ve/veya metruk binaların kullanımını engelleyecek fiziki tedbirlerin alınması ve güvenlik önlemlerinin artırılması amacıyla Valiliklerimiz talimatlandırılmıştır.

Metruk yapıların tespiti, yıkılması, rehabilite edilmesi ve güvenlik tedbiri alınmasında büyük bir özveri, kararlılık ve koordinasyon içerisinde süreci takip eden, ayrıca işlem yapan Valilerimiz

ile Kaymakamlarımız başta olmak üzere güvenlik birimlerimizin, yerel yönetimlerimizin ve ilgili kurum ve kuruluşlarımızın sürece desteği, başarıya ulaşmada en önemli etkenlerden biri olmuştur.

Bu kapsamda; illerde bir Vali Yardımcısı başkanlığında metruk binaların tespiti ve yıkılmasında kurumlar arası koordinasyonu sağlamak amacıyla komisyonlar kurulmuştur.

Söz konusu komisyonlarca tespit edilen veya komisyona bildirilen metruk binalara girişini engelleyecek fiziki önlemler derhal alınmakta, bu binaların uyuşturucu kullanım alanları olması önlenmekte, binaların yıkılmasına ilişkin süreç başlatılmaktadır.

İl/ilçelerdeki metruk binaların tespit edilerek yıkım/rehabilite işlemlerinin yapılmasına aynı kararlılıkla devam edilmektedir.

Mayıs 2018 tarihinden itibaren 2020 yılı sonuna kadar 95.918 metruk bina tespit edilmiş, metruk bina tespit işlemlerine devam edilmektedir. Tespit edilen metruk binalardan %64,88'i (62.234) yıkılmış, %15,49'u (14.861) rehabilite edilmiş/güvenlik tedbiri alınmış ve toplam %80,37'sine (77.095) işlem yapılmıştır. Geriye kalan % 19,62'sinin (18.823) ise yıkılma işlemleri devam etmektedir (İçişleri Bakanlığı, İller İdaresi Genel Müdürlüğü, 2021).

3.4. MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI

Okul çevrelerindeki güvenlik önlemlerini artırmak amacıyla okulların güvenlik kamerası ihtiyaçları tespit edilmekte olup, okul çevrelerine kurulacak olan güvenlik kamera sistemlerinin Kent Güvenlik Yönetim Sistemine (KGYS) entegre edilmesi için İçişleri Bakanlığı ile iş birliği yapılmaktadır. Bu çalışma kapsamında 1.000 okulda güvenlik kamerası sistemi kurulmuştur.

Eğitim kurumlarında yardımcı hizmetler sağlayan temizlik personeli, güvenlik görevlisi, kantin görevlisi, okul servisi şoför ve diğer personelin işe başlamadan önce gerekli güvenlik araştırmaları yapılmaktadır. 80 bin temizlik görevlisi ve 20 bin güvenlik görevlisinin ve okul kantinlerinde çalışan tüm personelin güvenlik araştırmaları yapılmıştır.

Okullarda sunulan rehberlik hizmetlerinin sistematik, izlenebilir, değerlendirilebilir ve politika belirlemeye dönük veriler elde etmek amacıyla “e-Rehberlik Sistemi” oluşturulmuş ve kullanıma açılmıştır. Bağımlılıkla mücadele kapsamında rehber öğretmen/psikolojik danışmanlar tarafından yürütülen çalışmalara ait veriler de e-rehberlik sistemine işlenmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığınca, “Türk Milli Eğitiminin Genel ve Özel Amaçları” doğrultusunda öğrencilerin kişisel gelişimlerini sağlamaları ile bağımlılık gibi zararlı alışkanlıkları önlemeye yönelik koruyucu ve önleyici çalışmalar kapsamında

öğrencilerin milli, manevi, ahlaki, insani ve kültürel değerleri kazanmasına yönelik bilimsel, sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif etkinlikler ile toplum hizmeti çalışmalarını kayıt altına almak için e-Okul Yönetim Bilgi Sistemi içerisinde Sosyal Etkinlik Modülü oluşturulmuştur.

Sınıf rehberlik programları güncellenerek bağımlılıkla mücadele kapsamında geliştirilen içerikler yeni programa entegre edilmiştir.

Ortaöğretim kurumlarında uygulanmakta olan sağlık bilgisi ve trafik kültürü dersi öğretim programının, sağlığa zararlı alışkanlıklar ve madde kullanımı konusunda; “Tütün ürünleri, alkol ve madde kullanımının sonuçlarını değerlendirir”, “Tütün ürünleri, alkol ve madde bağımlılıklarından korunmak için kararlı ve tutarlı iletişim becerilerine sahip olması gerektiğini fark eder” kazanımlarına yer verilmiştir. Beden Eğitimi ve Spor Dersi öğretim programında ise “Beden ve ruh sağlığını olumsuz etkileyen alışkanlık ve bağımlılıklardan uzak durması”, “Madde bağımlılığı ve zararlı alışkanlıkların sporcular üzerindeki olumsuz etkilerini açıklaması” kazanımlarına yer verilmiştir (MEB, 2021).

3.5. MİLLİ EĞİTİM

BAKANLIĞI ve YEŞİLAY

3.5.1. Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitimleri (TBM)

Türkiye’de okullarda önleme çalışmaları Milli Eğitim Bakanlığı ile Türkiye Yeşilay Cemiyeti arasında 2013’te imzalanan ve 2014’te yürürlüğe giren “Türkiye Bağımlılıkla Mücadele (TBM) Eğitim Programı” ekseninde verilmektedir.

TBM, ülkenin sosyolojik yapısı, ihtiyaçları ve mevcut eğitim sistemi göz önüne alınarak tasarlanmıştır. Tüm Türkiye’de Milli Eğitim sistemiyle bütünleşmiş bir model olarak okul rehber öğretmenleri tarafından başarı ile yaygınlaştırılmaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı ile Türkiye Yeşilay Cemiyeti arasında Haziran 2017’de imzalanan protokolle birlikte Bakanlık bünyesindeki tüm rehber öğretmenlerin TBM uygulayıcı eğitimi olarak 20 milyon öğrenciye ulaşması amaçlanmaktadır.

TBM Programı, hem ulaşılan kişi sayısı hem de içeriklerin kapsamı bakımından dünyanın en büyük önleme programı olarak kabul edilmekte; Dünya Sağlık Örgütü, UNODC ve EMCDDA gibi uluslararası kuruluşlar tarafından beğeni ile karşılanmakta ve birçok platformda “İyi Uygulama Örneği” olarak sunulmaktadır. TBM Programı Uyuşturucuyla Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planlarında da yer alan akredite bir eğitim programıdır.

TBM ülke genelinde yaygınlaştırılmadan önce 2014 yılı başında İstanbul’da bir pilot uygulama yapılmıştır. Pilot uygulama kapsamında 41 TBM

Formatörü yetiştirilmiş, bu formatörler tarafından da 832 TBM Uygulayıcısı yetiştirilmiştir. Pilot çalışmaya 39 ilçe’deki 515 liseden yaklaşık 60 bin lise öğrencisi katılmıştır. Pilot uygulamaya katılan rehber öğretmenler ile konu alan uzmanlarının katılımıyla gerçekleştirilen çalıştay sonucu elde edilen bilgiler ışığında eğitim materyallerine ve uygulama sürecine ilişkin görülen eksiklikler değerlendirilerek programda ve yaygınlaştırma yönteminde gerekli düzenlemeler gerçekleştirilmiştir.

TBM Eğitim Programının sağlıklı yaşam, tütün, alkol, madde ve teknoloji bağımlılığı alanlarında pedagojik yaklaşımla ve yaş grupları özelinde hazırlanmış eğitim modülleri ile bugüne dek ülke çapında Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde toplam 812 formatör ve 33.120 uygulayıcı rehber öğretmen aracılığıyla her yıl 10 milyondan fazla öğrenci ve 2 milyondan fazla veliye ulaşılmaktadır.

Ayrıca Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı’nda görevli 144 formatör tarafından uygulayıcı eğitimleri ve farkındalık eğitimleri gerçekleştirilmektedir. 2020 yılında 6.946 kişiye farkındalık eğitimleri ile ulaşılmıştır.

Yeşilay, Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitim Programı içeriklerinin Milli Eğitim Bakanlığı’nın EBA sistemine entegrasyonu için 2019 yılı içerisinde görüşmeler yapılarak yıl sonu itibarıyla entegrasyonu sağlanarak ülke çapında öğretmenlerin kullanımına açılmıştır. Ayrıca pandeminin başlaması sonrasında devam eden uzaktan eğitim sürecinde öğretmen ve öğrencilerin

Yeşilay'ın bağımlılıklara karşı farkındalık kazandıran ve sağlıklı yaşama yönlendiren içeriklerinden daha etkin şekilde yararlanabilmesi amacıyla tüm içerikler Milli Eğitim Bakanlığı'nın EBA Kütüphanesindeki "Sağlık ve Spor" başlığı altında oluşturulan "Bağımlılıkla Mücadele" bölümünde öğretmenlerin ve öğrencilerin hizmetine sunulmuştur.

Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitim Programı kapsamında geliştirilen tüm materyaller için düzenli aralıklarla güncelleme çalışmaları gerçekleştirilmektedir. Güncelleme çalışmalarında, Milli Eğitim Bakanlığı kanadından alınan görüşler, sahadan gelen raporlar, iletisim@tbm.org.tr adresinden alınan yorumlar, rehber öğretmenlerle yapılan çalıştayların raporları, danışmanlardan alınan değerlendirmeler ve TBM Etkililik Analizi Değerlendirme Araştırmalarından elde edilen sonuçlar dikkate alınmaktadır. Bu kapsamda 2019 yılı içerisinde TBM afişleri infografik versiyonları hazırlanarak içerik ve görsel olarak afişler güncellenmiş, tbm.org.tr internet sitesinden tüm vatandaşların kullanımına açılarak yıl boyunca talep eden tüm kurum ve kuruluşlara ücretsiz olarak gönderimi sağlanmıştır.

Ayrıca broşürler gözden geçirilerek güncellemeler yapılmıştır. Eğitim kitapçıkları, sunumlar ve yardımcı dokümanlar gibi eğitim materyallerinin güncellenmesi ise 2020 yılında kapsamlı bir şekilde başlatılan TBM Güncelleme Projesi kapsamında ele alınmış olup birinci aşamada eğitimci ve yararlanıcı kitaplarından oluşan eğitim içerikleri 2020 yıl sonu itibarıyla tamamlanmıştır. İkinci aşama olan eğitimlerde kullanılması planlanan etkinlikler, kutu oyunları, sunum, afiş, broşür, şarkı, eğitim videoları vb. gibi ürünlerin ve eğitim materyallerinin hazırlanması süreci ise devam etmektedir. 2021 yılı içerisinde tüm güncellemelerin tamamlanarak

TBM eğitim setlerinin güncel versiyonlarının dijital platformlarda kullanıma sunulması ve eğitimler aracılığıyla hedef kitlelerle buluşturulması hedeflenmektedir.

TBM; bilimsel olarak hazırlanması, aynı standartta anlatılması ve ulaşılabilirliğin kolay olması bakımından, ülkemizde uygulanan önleme çalışmaları adına önemli bir adımdır. Bu kapsamda 2018-2019 eğitim ve öğretim yılı sonu itibarıyla ulaşılan öğrenci sayısı 9.728.981, veli sayısı 2.514.398, öğretmen sayısı ise 783.245'tir. 2019-2020 eğitim-öğretim yılında ise ulaşılan öğrenci sayısı 3.443.611, veli sayısı 1.031.324, öğretmen sayısı ise 55.858'dir.

TBM uygulayıcısı olan rehber öğretmenlerin sayısı 33.389 kişiye ulaşmıştır (MEB & YEŞİLAY, 2021).

2020 yılında kamu kurum ve kuruluşları ile STK'lara yönelik olarak TBM uygulayıcı eğitimleri de düzenlenmiş olup iş birlikleri kapsamında programlara devam edilmektedir. Bu çerçevede Diyanet İşleri Başkanlığı'nda çalışan din görevlilerine ve Türkiye İş Kurumu'nda (İŞKUR) çalışan meslek danışmanlarına uygulayıcı eğitimi; Türkiye Gençlik Vakfı'na (TÜGVA) mensup öğrencilere ise akran uygulayıcı eğitimi yapılmıştır. Eğitimler sonunda 384 kişi uygulayıcı unvanı elde etmiştir. Uygulayıcı eğitimleri sonunda yapılan ölçme-değerlendirmeye göre eğitime katılmış olmaktan duyulan memnuniyet oranı %92 olarak ölçülmüştür.

Kamu kurum ve kuruluşları ile STK'lara yönelik farkındalık eğitimleri kapsamında ise; Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı İl Milli Eğitim Müdürlükleri ve Rehberlik Araştırma Merkezleri, Türkiye İş Kurumu, Mülteci Destek Derneği, Ahbap Derneği, Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu, İstanbul

Ticaret Borsası gibi kurumlardan gelen talepler doğrultusunda, farkındalık eğitimleri organize edilmiş ve kurum profesyonellerine dönük eğitimler gerçekleştirilmiştir. Yeşilay Eğitim Yönetimi Müdürlüğü tarafından Türkiye'nin muhtelif bölgelerinden gelen eğitim talepleri organize edilmeye devam edilmektedir.

Ayrıca TBM Yetişkin Eğitim Programı kapsamında; proje çağrısına çıkmış olup 32 Yeşilay şubesi 2020 yılı için programa başvuruda bulunmuştur. Pandeminin de etkisiyle eğitimler çevrim içi platformlara taşınmış ve 15 şube eğitimlerini tamamlayarak Yeşilay Veri Yönetim Sistemine (VYS) veri girişleri yapılmıştır. 2020 sonu itibarıyla şubeler aracılığıyla yürütülen farkındalık eğitimlerinde toplam 9.089 yetişkine ulaşılmıştır.

2020 yılında; pandemi dönemi öncesi özel sektör firmalarına yönelik olarak yürütülen farkındalık eğitimleri, pandeminin başlamasıyla birlikte çevrim içi olarak uzaktan da olsa düzenli olarak devam etmiştir. Özel şirketlere yapılan eğitimler neticesinde toplam 287 kişiye ulaşılmıştır.

Söz konusu farkındalık eğitimleri ve uygulayıcı eğitimlerine ek olarak Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitim Programı'nın örnek bir eğitim modeli olarak uluslararası alanda yaygınlaştırılması çalışmaları da hız kesmeden devam etmektedir. Bu kapsamda, ilk olarak 2019 yılında Uluslararası Yeşilay Federasyonu'na üye 10 Ülke Yeşilay'ından gelen gönüllülerden oluşan 44 katılımcıya TBM Uygulayıcı Eğitimi verilmiştir. 2020 yılında da uluslararası eğitim programlarına devam edilmiş olup 25 farklı ülkeden Ülke Yeşilay'ı temsilci ve gönüllülerine yönelik olarak TBM Uygulayıcı Eğitimi verilmiştir. Çevrimiçi platformda, Zoom uygulaması üzerinden düzenlenen 4 günlük eğitimde tütün, madde, teknoloji, alkol bağımlılığı

modülleri ile yetişkin öğretim teknikleri, çevrimiçi eğitim planlaması ve öğretmenlik becerileri konusunda oturumlar gerçekleştirilmiş olup program sonunda 47 katılımcı TBM uygulayıcısı olarak sertifikalandırılmıştır.

Yeşilay, TBM'nin sahip olduğu eğitim seferberliği ruhu ile ülke genelinde bağımlılıklara karşı tek yürek olup tek sesle mücadele etmeyi ve ilgili tüm kurum ve kuruluşların takdirini kazanmayı başarmıştır. TBM, Milli Eğitim Bakanlığı müfredatı içerisine alınmış, Uyuşturucuyla Mücadele Üst Kurulu tarafından akredite edilmiş Türkiye'nin bağımlılık alanında geliştirilmiş ilk ve tek önleme programıdır (YEŞİLAY, 2021).¹⁵

3.5.2. Okulda Bağımlılığa Müdahale (OBM) Programı

Sigara, alkol veya uyuşturucu ile yeni tanışmış veya deneme aşamasında olan öğrencilere yönelik hazırlanmış olan Okulda Bağımlılığa Müdahale Programı (OBM), zararlı maddelerden vazgeçirmeye yönelik olarak geliştirilmiş okul temelli önleyici müdahaleler bütünüdür.

OBM Programı ile pek çok zararlı davranışın bağımlılığa dönüşmeden okul temelli önlenmesi ve öğrencilerin eğitim sistemi dışına itilmeden kazanılması amaçlanmaktadır. Ortaokul ve lise öğrencilerine yönelik olarak hazırlanmış bir programdır.

OBM'nin Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü ile iş birliğinde ülke genelinde sistematik bir şekilde yaygınlaştırılabilmesi için 2018 yılında bir protokol imzalanmış ve protokol sonrası ülke genelinde yaygınlaştırma çalışmaları başlamıştır.

¹⁵ TBM eğitim modüllerine ulaşmak için: www.tbm.org.tr adresi ziyaret edilebilir.

Bu çerçevede; eğitim içerikleri ve tanıtım materyalleri hazırlanmış olup 11-14 Şubat ve 25-28 Şubat 2019 tarihlerinde İzmir’de 81 ilden gelen rehber öğretmenlerin katılımı ile OBM Uygulayıcı Eğitimleri düzenlenmiş olup 232 rehber öğretmen OBM Uygulayıcısı olarak yetiştirilmiştir.

Bu kapsamda, 2019 yılında OBM uygulayıcısı rehber öğretmenlere sigara, alkol ve madde konusunda başvuran 612’si erkek, 219’u kız olmak üzere toplam 831 öğrencinin görüşmelere devam oranları ile bağımlılık yapıcı maddeyi bırakma oranları arasındaki ilişki açısından yapılan görüşmeler detaylı olarak ele alınmıştır. Elde edilen verilere göre öğrenciler arasında yüksek risk tespit edilenlerle yapılan görüşmeler sonucunda bırakma oranı; sigarada %17,6, alkolde %40, uyuşturucu maddede %70 olarak gerçekleşmiştir.

Sigara konusunda başvuran öğrencilerin %17,6’sı tamamen sigara kullanımını bırakmıştır. Henüz sigarayı bırakmamış öğrencilerde ise sigara kullanımının 2 kat azaldığı ifade edilmiştir. Alkol kullandığını söyleyen öğrencilerin %40’ı üçüncü görüşmeye geldiklerinde alkol kullanımını bıraktığını belirtmiştir. Alkol kullanımını tamamen sonlandırmayan öğrencilerin ise alkol kullanımını 2,5 kat azalttığı ifade edilmiştir. Uyuşturucu madde kullandığını söyleyen öğrencilerin %70’i, ikinci görüşmede madde kullanımını tamamen bıraktıklarını belirtmiştir. Bırakmayanların da madde kullanım sıklığının, ilk görüşmeye göre %74 azaldığı belirtilmiştir. Öğrencilerin aile ilişkileri ve ruhsal durumları değerlendirildiğinde, 10 görüşme sonunda öğrencilerin aile ilişkilerinin 4 kat, ruhsal durumlarının ise 2 kat daha iyi yönde gelişim gösterdiği saptanmıştır.

Sahada elde edilen sonuçları değerlendirmek ve ortaya çıkan vakaları detaylı olarak görüşmek

amacıyla 4-6 Kasım 2019 tarihlerinde MEB ve Yeşilay yöneticileri ile uygulayıcıların ve program yürütücülerinin katıldığı “OBM Değerlendirme Toplantısı” gerçekleştirilmiştir. Toplantı kapsamında gerçekleştirilen atölyelerde sahadaki vakalar ve iyi uygulama örnekleri Yeşilay süpervizörleri eşliğinde değerlendirilmiş ve tartışılmıştır. Bu zamana kadar yapılan görüşmelerin analiz edildiği bu programda ayrıca sigara, alkol ve maddeye ek olarak internet ve akıllı telefon bağımlılığı modülü de OBM programına entegre edilmiştir.

Elde edilen bu veriler ve OBM uygulayıcılarından alınan olumlu geri bildirimlere istinaden, OBM programının ülke çapında daha hızlı yaygınlaştırılması için uygulayıcı eğitim programlarına 2020 yılında da devam edilmiştir.

2020 yılı içerisinde 3-6 Şubat ve 10-13 Şubat tarihlerinde 2 grup halinde düzenlenen OBM Uygulayıcı Eğitimleri ile 266 rehber öğretmen daha OBM uygulayıcısı olarak yetiştirilmiş, 81 ildeki OBM uygulayıcılarının sayısı toplamda 465 kişiye ulaşmıştır. Ayrıca aynı dönemde gerçekleştirilen eğitimler ile uygulayıcılar arasından 33 formatör (eğitici eğitimci) yetiştirilmiş olup bu formatörlerin kendi illerinde eğitim yaparak uygulayıcı yetiştirmeleri planlanmaktadır.

14.01.2021 tarihi itibarıyla sisteme kayıtlı 2.181 öğrenci bulunurken bugüne kadar öğrencilerle yapılan toplam görüşme sayısı 4.731’e ulaşmıştır. Ayrıca öğrencilerle ilgili riskler değerlendirilerek belirlenen müdahale planı çerçevesinde, ailelerle toplamda 711 görüşme gerçekleştirilmiştir. Bugüne kadar yürütülen çalışmalarda, sigara, alkol ve maddeyi bırakan öğrencilerin sayısı 262 olarak kayıtlara geçmiş olup kullandığı bağımlılık yapıcı maddeleri henüz bırakmamış olan öğrencilerle müdahale görüşmeleri devam etmekte ve gerekli

görülmesi halinde öğrenciler, en yakın sağlık kuruluşu ya da Yeşilay Danışmanlık Merkezi'ne (YEDAM) sevk edilmektedir.

OBM Uygulayıcı Eğitimleri ve düzenlenen değerlendirme toplantıları sonucunda elde edilen bilgiler ve alınan geri bildirimlere istinaden 2020 yılı içerisinde OBM eğitim içerikleri ve materyalleri güncellenmiştir. Güncel eğitim ve uygulama materyallerinin 2021 yılı içerisinde OBM soft dijital platformunda kullanıma açılması ve ayrıca güncel eğitim setleri olaraktüm uygulayıcılara gönderilmesi planlanmaktadır. Ayrıca uygulayıcıların vaka yönetimindeki yetkinliklerini desteklemek ve geliştirmek amacıyla, OBM yazılım sistemi üzerinde iyileştirmeler yapılmış ve uygulayıcılara yönelik 24 adet eğitici video seti kullanıma sunulmuştur (MEB & YEŞİLAY, 2021).

3.5.3. Sağlıklı Nesil Sağlıklı Gelecek Projesi

Milli Eğitim Bakanlığı ile Türkiye Yeşilay Cemiyeti arasında 2017 yılında imzalanan protokol kapsamında; **“Sağlıklı Nesil Sağlıklı Gelecek Projesi”** başlatılmıştır. Protokol kapsamında ülke genelinde ilkokul, ortaokul ve lise öğrencilerinin katıldığı bağımlılık konulu “Sağlıklı Nesil Sağlıklı Gelecek Yarışması” düzenlenmektedir.

2020 yılında edebi ve görsel kategoride onuncusu gerçekleştirilen “Sağlıklı Nesil Sağlıklı Gelecek” yarışması ile çocuk ve gençlerin zararlı alışkanlıklara karşı bilinçli bir şekilde yetişmelerine destek vermek; sigara, alkol, uyuşturucu, kumar ve teknoloji bağımlılığının olumsuz ve yıkıcı etkilerini kavramalarını sağlayıp daha güvenli ve daha sağlıklı bir hayat sürmelerine katkıda bulunarak yeni neslin bağımlılıkla ilgili bilinç düzeylerini arttırmak amaçlanmıştır.

Yarışmaya eser katılımının sağlanması, projenin okullarda duyurulması ve geniş bir hedef kitleye ulaşabilmek için bir afiş çalışması gerçekleştirilmiştir. Tasarımı ve basımı gerçekleştirilen 67.000 adet afiş il Millî Eğitim Müdürlüklerine dağıtılmıştır.

Tablo 3.2 Eğitim-Öğretim Yıllarına Göre Sağlıklı Nesil Sağlıklı Gelecek Yarışmasına Yapılan Başvuru Sayıları

	2018-2019 Eğitim Öğretim Yılı	2019-2020 Eğitim Öğretim Yılı
Gönderilen Edebi Eser Sayısı	76.904	183.267
Gönderilen Görsel Eser Sayısı	108.859	355.366
Gönderilen Eser Sayısı	185.763	538.633

Yıllara göre yarışmaya katılan öğrenci sayısında ciddi bir artış gözlenmektedir. 2018 yılında 33.851, 2019 yılında 185.763 ve 2020 yılında da 538.633 öğrenci yarışmaya katılım sağlamıştır.

2020 yılında 81 ilden toplam 538.633 öğrenci, 183.267 edebi ve 355.366 görsel eserle başvuruda bulunmuştur.

Ülke genelinde ilkokullardan 79, ortaokullardan 80, liselerden 80, kişi edebi kategoride il birincisi seçilmiş, yine ilkokullardan 80 ortaokullardan 80, liselerden 81 kişi görsel kategoriden il birincisi seçilmiş ve toplamda 480 eser sistem üzerinden Yeşilay Genel Merkezine gönderilmiştir.

Yeşilay Genel Merkezine gelen eserler 15.10.2020 tarihinde Yeşilay ve MEB yetkililerinden oluşan bir alt komisyonca ön değerlendirmeden geçmiş ve 16.10.2020 tarihinde toplanan komisyonca edebi ve görsel kategoride ilkokul, ortaokul ve lise düzeyinde Türkiye birinci, ikinci ve üçüncülerinin seçimi gerçekleştirilmiştir.

Yıllara göre değişen ödöl sisteminde 2020 yılında, edebi ve görsel kategoride ilkököl, ortaokul ve lise düzeyinde dereceye giren il birincilerine 500 TL para ödölü verilmiştir. Ayrıca dereceye giren her öğrenci madalya ve teşekkür belgesi ile de ödüllendirilmektedir.

İstanbul'da Yeşilay Genel Merkezinde gerçekleştirilen büyük ödöl töreni pandemi nedeniyle 01.12.2020 tarihinde çevrimiçi olarak gerçekleştirilmiştir.

Sağlıklı Nesil Sağlıklı Gelecek Yarışması kapsamında 2020 yılında edebi ve görsel kategoride ilkököl, ortaokul ve lise düzeyinde il birincilerine 500 TL olmak üzere toplam 480 il birincisine 240.000 TL ödöl verilmiştir.

01.12.2020'de düzenlenen Büyük ödöl töreninde ise edebi ve görsel kategoride ilkököl, ortaokul ve lise düzeyinde Türkiye birincilerine 5.000 TL, ikincilerine 3.000 TL, üçüncülerine ise 1.500 TL olmak üzere toplam 18 öğrenciye 57.000 TL para ödölü verilmiştir (MEB & YEŞİLAY, 2021).

3.5.4. YEŞİLAY Yaşam Becerileri Eğitim Programı (YYBE)

TBM'nin bilgi, bilinç ve farkındalık oluşturan eğitim içeriklerinin yanı sıra çocuklarda ve gençlerde zararlı alışkanlıklara karşı "*hayır deme becerisi*" geliştiren, bilgilendirmenin yanı sıra davranış değişikliği kazandıran bir eğitim programına ihtiyaç duyulmuştur. Türkiye Yeşilay Cemiyeti bu ihtiyaca cevap verebilmek adına birincil önleme kapsamında bir eğitim programı geliştirmiştir. 2018 yılında çalışmalarına başlanan "**Yeşilay Yaşam Becerileri Eğitim Programı (YYBE)**"; öğrencilerin bağımlılık

riskinden uzak bir yaşam sürmesini, olumlu davranış değişiklikleri ve alışkanlıklar kazanmasını ve kendini riskli ortam ve durumlardan korumasını sağlayacak etkinliklerden oluşan, okul temelli, koruyucu ve güçlendirici bir eğitim programıdır. YYBE, kişileri alkol, madde ve sigara bağımlılığından koruyacak çeşitli becerilerin kazandırılmasını amaçlamaktadır.

Program; sağlıklı yaşam, sağlıklı birey, sağlıklı toplum perspektifiyle öğrencinin çok yönlü gelişimini sağlamayı hedeflemektedir. Programın diğer önleme programlarından en önemli farkı sadece riskli öğrenciyi değil, sağlıklı öğrenciyi de odağına alıp risklere karşı güçlendirmeye çalışmasıdır. Programın hedef kitlesi sigara, alkol ya da diğer maddeleri denememiş veya denemiş ancak kullanıcı olmayan 7. sınıf öğrencileridir.

YYBE'nin eğitim öğretim yaklaşımı, yaparak ve yaşayarak öğrenmeye ve problem çözmeye dayanmaktadır. Stresle başa çıkma, olumsuz duyguları önleme, kendini yönetme, etkili iletişim, empati kurma, eleştirel düşünme, karar verme, müzakere/reddetme becerileri gibi toplam 25 temel beceri 15 hafta boyunca öğrencilere kazandırılmaya çalışılmakta, öğrencilerin bir araya gelerek birbirlerinin bakış açılarından ve yaşantılarından öğrenebilecekleri zengin bir ortamın oluşturulması hedeflenmektedir. Eğitsel oyunlar ve drama etkinlikleri ile desteklenen programda hedef yaş grubunun gerçek hayatta karşılaşılabileceği problem alanları kurgulanmaktadır.

Yukarıda belirtilen kazanımları içeren YYBE ile ilgili içerikler oluşturularak 2019-2020 eğitim-öğretim yılında İstanbul Bahçelievler'de 4 okulda 147 öğrencinin katılımıyla 15 haftalık pilot uygulama olarak gerçekleştirilmiştir.

Saha çalışmasının sonuçlarına istinaden eğitim programı kapsamındaki içerikler ve etkinlikler gözden geçirilerek revize edilmiştir. Şubat 2020’de tamamlanan pilot uygulama sonucunda temelde yaşam becerileri olmak üzere öğrencilerin sigara, alkol ve uyuşturucu maddeleri reddetme becerilerini, madde bağımlılığından korunmada öz yeterliliklerini ve bağımlılık yapan maddelere karşı tutumlarını geliştirmedeki etkisini test etmek amacıyla etkililik analizi gerçekleştirilmiştir. Yapılan nicel çalışma sonucu, YYBE’nin yaşam becerilerini geliştirmede ve öğrencilerin sigarayı reddetme becerilerini geliştirmede etkili olduğu görülmüştür. Ülkemizdeki çocukların ve gençlerin madde

kullanma riskine karşı güçlenmelerine, olumlu ve uyumlu davranışlar geliştirmelerine katkı sağlanması amacıyla geliştirilen projenin 2021 yılında imza altına alınacak olan kapsamlı iş birliği protokolü ile yaygınlaştırılması hedeflenmektedir. Bu amaçla ilk etapta 81 ilden yaklaşık 200 formatör (eğitici eğitmeni) yetiştirilmesi, bu formatörler tarafından okullarda uygulamaların başlatılması, devam eden süreçte uygulayıcı eğitimleri düzenlenerek 81 ildeki okullarda YYBE’nin yedinci sınıf öğrencilerine yönelik olarak yaygın şekilde uygulanmaya başlanması hedeflenmektedir (MEB & YEŞİLAY, 2021).

3.6. SAĞLIK BAKANLIĞI

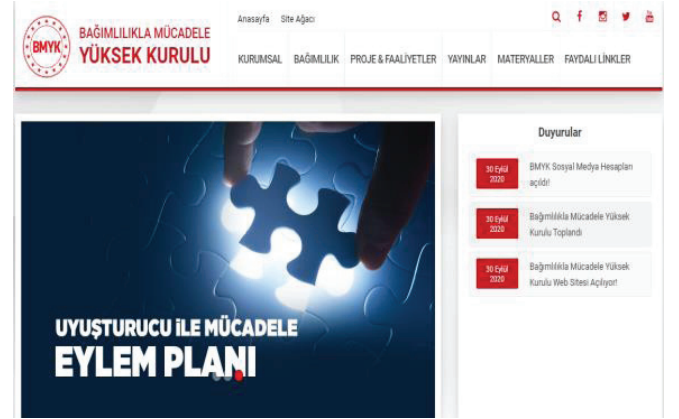
Uyuşturucu ile Mücadelede İletişim Çalışmaları BMYK WEB SİTESİ

Ülkemizde bağımlılık alanında yapılan çalışmalar Cumhurbaşkanlığı Yardımcılığı bünyesinde Bağımlılıkla Mücadele Yüksek Kurulu (BMYK) tarafından gerçekleştirilmektedir.

Bu alanda yapılan tüm çalışmaların tek çatı altında toplanması, kamuya duyurulması ve tanıtımlarının yapılması amacıyla bmyk.gov.tr adlı web sitesi hayata geçirilmiştir.

Web sitesinde tütün, uyuşturucu, alkol ve davranışsal bağımlılık türleriyle ilgili arızın önlenmesi, tedavi-rehabilitasyon, eğitim ve

bilinçlendirme, iletişim başlıklarını kapsayan proje ve faaliyetlerle ilgili bilgilendirici içerik, yayınlar ve basılı görsel materyaller yer almaktadır.

Resim 3.4 BMYK Web Sitesi

BMYK SOSYAL MEDYA HESAPLARI

Son yıllarda tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de sosyal medya mecralarının kullanımı ve etki alanı hızla artmaktadır. Bağımlılık ile mücadele çerçevesinde “Başarabilirsin” isimli sosyal medya hesapları (Twitter, Facebook, Instagram) açılmıştır.

Bu hesaplardan tütün, uyuşturucu, alkol ve davranışsal bağımlılıklar ile ilgili bilgilendiren, farkındalık sağlayan ve tedavi kanallarını tanıtmaya yönelik paylaşımlar yapılmaktadır. Hesapların etki analizleri haftalık ve aylık raporlarla takip edilmektedir.

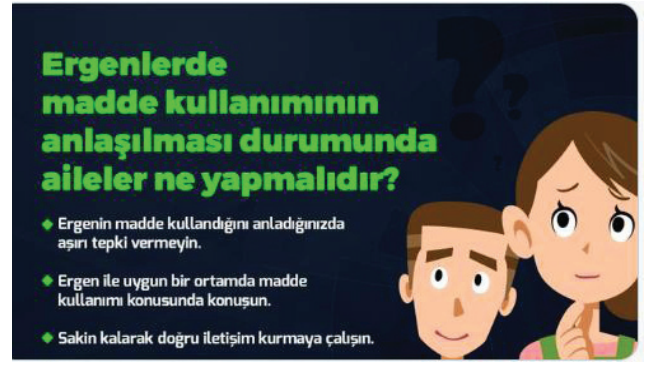
Başarabilirsin sosyal medya hesabında uyuşturucu bağımlılığı ile ilgili yapılan paylaşımlara ait görsellerden bazıları aşağıda yer almaktadır:

Resim 3.5 Başarabilirsin Sosyal Medya Hesabı

Resim 3.6 Başarabilirsin Sosyal Medya Hesabı

Resim 3.7 Başarabilirsin Sosyal Medya Hesabı

2019 yılında bağımlılık ile mücadele sürecinde yapılacak iletişim çalışmalarında dil birliğinin oluşturulması amacıyla yöntem, içerik, kavram, dil, üslup, anlatım yapısı ve stratejilerini içeren Bağımlılık ile Mücadele Stratejik İletişim Belgesi hazırlanmıştır. Bu kapsamda çalışmaların bütüncül ve senkronize bir şekilde yürütülmesi amacıyla tüm merkez ve taşra teşkilatında bağımlılık alanında çalışan paydaşlara 10 modülden oluşan “Bağımlılık ile Mücadele Stratejik İletişim Belgesi Uzaktan Eğitim İçeriği” hazırlanmaktadır (Sağlık Bakanlığı, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, 2021).

Resim 3.8 Bağımlılık ile Mücadele Stratejik İletişim Belgesi Uzaktan Eğitim İçerikleri

Resim 3.9 Bağımlılık ile Mücadele Stratejik İletişim Belgesi Uzaktan Eğitim İçerikleri

3.7. DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI

Toplumun din konusunda aydınlatmakla görevli olan Diyanet İşleri Başkanlığı, insanımızın din hizmeti alanındaki talep ve ihtiyaçlarını karşılamayı, toplumsal huzura, birlik ve beraberliğe katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Gelişime ve yeniliğe açık, toplumsal sorunlara duyarlı bir din hizmeti anlayışıyla hizmet sunan Diyanet İşleri Başkanlığı toplumumuzu, özellikle de gençlerimizi ahlaki olumsuzluklardan ve zararlı alışkanlıklardan koruma gayretiyle hareket etmektedir.

Diyanet İşleri Başkanlığı bağımlı ve bağımlı yakınlarını kapsayan çalışmalarını, Bağımlılıkla Mücadele Yüksek Kurulu kararları doğrultusunda hazırlanmış olan 2018-2023 Uyuşturucu ile Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı kapsamında yürütmektedir.

Bu bağlamda ilgili kurum ve kuruluşlarla iş birliği esasına dayalı olarak yürütülen bağımlılıkla mücadeleye yönelik hizmetleri büyük öneme sahiptir. İş birliği kapsamında Diyanet İşleri Başkanlığı ile Sağlık Bakanlığı, Adalet Bakanlığı ve Türkiye Yeşilay Cemiyeti arasında protokoller imzalanmıştır.

Diyanet İşleri Başkanlığı bağımlılıkla mücadele çalışmalarında; bilinçlendirme, farkındalık gibi önleme faaliyetleri ile tedavi esnasında ve sosyal uyum aşamasında manevi danışmanlık ve rehberlik hizmeti gerçekleştirmektedir. Bu hizmetler 81 il müftülüğü ile ihtiyaç duyulan ilçe müftülükleri bünyesinde bağımlılıkla mücadele hizmetleri

kapsamında görevlendirilen ve alanla ilgili kapsamlı eğitim alan bir kadın bir erkek koordinatörün rehberliğinde yürütülmektedir. 2020 yılında 81 il ve 483 ilçede toplam 1.128 koordinatör görev yapmıştır.

Koordinatörler 2020 yılında önleyici faaliyet kapsamında;

- Bağımlılıkla mücadele alanında görev yapan il koordinatörlerinden 145 personele 24-27 Şubat 2020 tarihlerinde hizmet içi eğitim semineri düzenlenmiştir.
- Din görevlilerine yönelik mahallinde 192 eğitim gerçekleştirilmiş, programlara 20.224 din görevlisi katılmıştır.
- Dinleyicilerin bağımlılıkla ilgili farkındalığının artırılması ve daha fazla bilinçlendirilmeleri amacıyla camilerde irad edilen hutbe ve verilen vaazlarda yıl genelinde çeşitli vesilelerle periyodik olarak zararlı alışkanlıklar konusu ele alınmaktadır. 2020 yılında ülkemiz genelinde 2.149 vaazda konu işlenmiş olup bu vaazları tahmini 4 milyonu aşkın kişi dinlemiştir. Hutbelerde ise tahmini yaklaşık 25 milyon vatandaşa ulaşılmıştır.
- Müftülüklerin planlaması dahilinde koordinatörler ya da alanında uzman konuşmacıların katılımıyla Kur'an kurslarında, camilerde vb. mekanlarda konferans, seminer, panel vb. 456 program gerçekleştirilmiş ve programlara yaklaşık 63.956 kişi katılmıştır.

- Ceza infaz kurumları ve denetimli serbestlik müdürlüklerinde koordinatörler tarafından bağımlılığa yönelik bilgilendirici mahiyette etkinlikler düzenlenerek bağımlılık tedavilerine manevi destek verilmektedir. Bu kapsamda 293 etkinlikte yaklaşık 11.135 kişiye ulaşılmıştır.
- Kredi Yurtlar Kurumunda kalan ve bağımlılık döngüsü içinde hedef ve riskli olan gençlerimizin manevi rehberler vasıtasıyla konuya dair bilinç ve farkındalık düzeyleri artırılması yönünde etkinlikler düzenlenmiş ve ağırlıklı çevrim içi olmak üzere 104 program gerçekleştirilmiş ve yaklaşık 3.585 öğrenciye ulaşılmıştır.
- Alkol ve Madde Bağımlılığı Tedavi Merkezleri (AMATEM), Çocuk-Ergen Madde Bağımlılığı Tedavi Merkezleri (ÇEMATEM) ve Yeşilay Danışma Merkezlerinde yapılmakta olan danışma ve tedavi süreçlerine görevlilerimiz tarafından manevi danışmanlık ve rehberlik hizmeti sağlanmış ve tedavi merkezlerinde

172 program yapılmış ve yaklaşık 4.270 kişiye ulaşılmıştır.

Diyanet İşleri Başkanlığı'nın önleme/egitim faaliyetlerine dair 2020 yılı sayısal verileri aşağıdaki tabloda sunulmuştur (Diyanet İşleri Başkanlığı, 2021).

Tablo 3.3 Diyanet İşleri Başkanlığı Tarafından 2020 Yılı Faliyet ve Katılan Kişi Dağılımı

Faaliyet Türü	Faaliyet Sayısı	Katılımcı Sayısı
Vaaz	2.149	4.184.451
Konferans, Seminer, Panel vb.	456	63.956
Cezaevi ve DS Dersleri	293	11.135
KYK'larda Düzenlenen Programlar	104	3.585
AMATEM'lerde Düzenlenen Programlar	172	4.270
Din Görevlilerine Yönelik Eğitimler	192	20.224

3.8. RADYO VE TELEVİZYON ÜST KURULU (RTÜK)

2020 yılında yayın hizmetlerinde uyuşturucu madde kullanımını özendiren yayınların önlenmesine yönelik denetim faaliyetlerine devam edilmiştir. Bu çerçevede 6112 sayılı Kanunun 8. maddesinin birinci fıkrasının (h) bendinde yer alan "Alkol, tütün

ürünleri ve uyuşturucu gibi bağımlılık yapıcı madde kullanımı ile kumar oynamayı özendirici nitelikte olamaz." ilkesinin ihlali nedeniyle 6 kez idari para cezası müeyyidesi ve 5 kez de program durdurma müeyyidesi uygulanmıştır (RTÜK, 2021).

3.9. TÜRKİYE RADYO VE TELEVİZYON KURUMU (TRT)

1983 tarih ve 2954 sayılı Türkiye Radyo Televizyon Kanununun Temel İlkeler ve Yayın Esasları ile ilgili kısımda “**Toplumun beden ve ruh sağlığına zarar verecek hususlara yer vermemek**” hükmü bulunmaktadır. Bu hükme uygun olarak TRT, kamu yayıncılığının gereği olarak aşağıda sayılan, Genel Yayın Planında da yer alan hususlara uygun bir şekilde yayıncılık faaliyetlerini sürdürmektedir.

TRT radyo ve televizyon kanallarında yayınlanan belgesel, drama, eğitim, kültür, sağlık ve haber türünde 2020 yılındaki yayınlarda;

- Bağımlılıkla Mücadele Yüksek kurulu toplantıları,
- Dünya Sigarasız Günü,
- Uluslararası Uyuşturucu Kullanımı ve Kaçakçılığı ile Mücadele Günü,
- Gebelerde sigaranın zararları,
- Madde bağımlılığı,
- Nargile/alkol/tütün ve tütün ürünleri kullanımının zararları,
- Çocukları madde ve tütün bağımlılığından korumanın yolları,
- Gençlerin ve çocukların etkilendikleri çevresel faktörler,
- Madde bağımlılığında tedavi yöntemleri,
- Uyuşturucu madde bağımlılığı nedir ve bu bağımlılıkla nasıl mücadele edilmelidir,
- Uyuşturucu madde bağımlılarının aileleri ve mücadelede uzman kişilere ne gibi görevler düşmektedir,

- Bağımlılık ve dinimizin bağımlılık konusuna yaklaşımı,
- Bağımlılık ve medyaya düşen görevler,
- Sağlığa zararlı maddelerle mücadele,
- Her yönüyle uyuşturucu madde bağımlılığı,
- Gençlerde madde bağımlılığı, denetimli serbestlik hizmeti,
- Yasa dışı ve bağımlılık yapıcı maddeler ile mücadele,
- Madde bağımlılığından kurtulma yöntemleri,
- ALO 191 Uyuşturucu ile Mücadele ve Destek hattı,
- Bağımlılık oluşturan maddelerden uzak durmanın yolları,
- İçişleri Bakanlığı'nın “En İyi Narkotik Polisi; Anne Projesi” kapsamında, uyuşturucuyla mücadelede annelere yönelik farkındalık ve bilinçlendirme çalışmaları,
- Uyuşturucuyla mücadele konusunda yapılan çalışmalar,
- Anne ve babalar çocuğunun madde kullandığından kuşkulıysa ne yapmalı vb. konularına yer verilmiştir.

Ayrıca 2020 yılında alkol, tütün mamulleri ve madde bağımlılığı karşıtı 5 farklı kamu spotu ile toplumda farkındalık sağlanmaya çalışılmıştır (TRT Genel Müdürlüğü, 2021).

3.10. YEŞİLAY

3.10.1. Kamp Faaliyetleri

Yeşilay kamp faaliyetleri amacı; kamp faaliyetleri gerçekleştirilen kurum ve kuruluşlarla işbirliklerinin geliştirilmesi, kamp faaliyetleri aracılığıyla çocuk ve gençlerin Yeşilay ve bağımlılıkla mücadele alanında farkındalıklarının artırılmasıdır.

2020 yılı içerisinde planlanan 4 adet gençlik kampı 2 adet kulüp başkanları için deneyim paylaşım kampı planlanmıştır. Gençlik kampları uygulamaları bahar, yaz ve güz dönemini kapsadığı için pandemi nedeni ile bu uygulamalar iptal edilmiştir. Deneyim paylaşım kampının 1. uygulaması 6-9 Şubat 2020 tarihleri arasında İstanbul Kartal'da düzenlenmiş, 145 kişi katılım sağlamıştır. 2. uygulama 14.11.2020 tarihinde çevrim içi 4 oturum halinde düzenlenmiş 74 kişi programa katılım sağlamıştır.

3.10.2. Benim Kulübüm Yeşilay Projesi

Yeşilay tarafından geliştirilen okul temelli önleyici projelerin en önemlilerinden biri "Benim Kulübüm Yeşilay"dır. Bu projenin temel amacı okullardaki Yeşilay Kulüplerini etkin ve işler hale getirmek ve öğrencilerdeki Yeşilay ve Yeşilaycılık algısını yükseltmektir. Bununla birlikte proje Yeşilay bünyesindeki genç gönüllüleri mobilize etmek ve öğrencileri doğru rol modellerle tanıştırmak gibi faydaları beraberinde getirmektedir.

Bu doğrultuda, "Benim Kulübüm Yeşilay" projesi ile okulların uzaktan eğitime geçtiği 2020 Mart ayına kadar 150 okulda proje uygulanmıştır. 2021

yılında kalan uygulamaların çevrim içi olarak gerçekleştirilmesi planlanmaktadır.

3.10.3. Yeşilay Elçileri Projesi

Yeşilay, bağımlılıklarla mücadelede toplumun tüm kesimleriyle el ele verdiği Sağlık Elçisi Projesini hayata geçirmiştir. Projenin ismi 2018 yılında "Yeşilay Elçileri" olarak değiştirilmiştir. Proje, bağımlılıkla mücadelede toplumun yerel dinamiklerini, mahalle esnaflarını hareket geçirerek toplumun mücadele bilincinin artırılmasını ve bu yolla bağımlılıkları önlemeyi hedeflemektedir.

Proje 2020 uygulaması için Yeşilay şubelerine proje başvuru duyurusu yapılmıştır. Türkiye çapında 36 şube projeyi uygulamak için başvurusunu tamamlamıştır. Proje için gerekli proje ödemeleri ve promosyon ürünleri şubelere ulaştırılmış ancak pandemi tedbirleri kapsamında esnaf ziyaretleri içeren saha uygulamaları gerçekleştirilemediği için proje süreci tamamlanamamıştır. 2021 yılı planlamaları kapsamında 2020 yılında başvuru yapan 36 şube ile 2021 yılında yeni başvuru yapacak şubelerimiz projeyi uygulayacaktır (Yeşilay, 2021).

3.10.4. Akran Eğitimi Projesi

Yeşilay'ın stratejik hedefleri doğrultusunda, Yeşilay kulüplerinde gönüllü olarak faaliyet gösteren öğrencilere, TBM akran eğitimi konusunda eğitimcilerin eğitimi verilmiştir. Bunlarda Yeşilay'ın en önemli hedef grubu olan gençlere ve özellikle üniversite öğrencilerine ulaşmak amaçlanmaktadır.

2020 yılı içerisinde planlanan 2 adet TBM Akran Eğitimi Yetiştirme programı ile 370 kişinin uygulayıcı olarak yetiştirilmesi planlanmış ancak COVID-19 Pandemi nedeni ile bu uygulamalar iptal edilmiştir. 2019 ve öncesi yıllarda akran eğitimi uygulayıcı olan 103 kişiye bağımlılık, sunum teknikleri çevrim içi imkanlar dahilinde eğitimin nasıl gerçekleştirileceği eğitimi verilmiştir. 103 kişi içerisinde 55 kişiye özel olarak madde bağımlılığı tazeleme eğitimi verilmiştir. Bu çalışmaların sonucunda tütün, alkol, madde, teknoloji bağımlılığı alanlarında 30 çevrim içi eğitim düzenlenmiş, toplamda 1.448 kişiye ulaşılmıştır (Yeşilay, 2021).

3.10.5. Yeşil Sahne Projesi

Yeşil Sahne projesi tüm Türkiye’de uygulanacak rol model olabilecek ünlü kişilerin ya da alanında uzman akademisyenlerin gençler ile buluşarak, deneyimlerini, gözlemlerini, çalışmalarını aktaracağı ve Yeşilay tarafından belirlenen temalarda söyleşiler/seminerler düzenlediği bir platformdur.

Projenin amacı Yeşil Sahne projesinin ülke genelinde yaygınlaştırılmasını sağlayarak diğer

illerdeki gençleri rol model niteliği taşıyan kişilerle buluşturmak ve bu çerçevede şubelerin organizasyon yeteneklerini artırarak hedef kitleye Yeşilay farkındalığını kazandırmaktır.

2020 Ocak ayı içerisinde yapılan başvuru ilanına 25 Yeşilay şubesi olumlu cevap vermiş Yeşil Sahne söyleşilerinin il ve ilçelerinde uygulanmasını talep etmişlerdir. Uygulamalar Mart ayı içerisinde başlayacak şekilde planlanmış ancak pandemi nedeni ile bu uygulamalar iptal edilmiştir.

Söyleşiler instagram “gencyesilayci” hesabından 4 adet canlı yayın programı ile düzenlenmiştir. Canlı yayınlarla toplamda 1.714 kişiye ulaşılmıştır. Genç Yeşilay gönüllülerine çevrim içi imkanlar dahilinde Yeşilay ve bağımlılık alanında bilgi vermek ve motivasyonlarını arttırmak amacı ile 33 adet Kahoot bilgi yarışması düzenlenerek 3.685 kişiye ulaşılmıştır.

2020 faaliyet planında yer alan “Gençlik Konserleri” faaliyetini pandemi nedeniyle çevrim içi olarak “Evden Eve Konserler” şeklinde gerçekleştirilmiştir (Yeşilay, 2021).

4

BÖLÜM

TEDAVİ, REHABİLİTASYON
VE SOSYAL UYUM

4.1. TEDAVİ

Türkiye’de uyuşturucu madde bağımlılığı tedavisine ilişkin çalışmalar Sağlık Bakanlığı tarafından “2018-2023 Uyuşturucu ile Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı”na uyumlu olarak diğer kurum ve kuruluşlarla iş birliği içinde yürütülmektedir (Sağlık Bakanlığı, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, 2021).

4.1.1. Uyuşturucu Tedavisinin Organizasyonu ve Sağlanması

Türkiye’de uyuşturucu bağımlılığı tedavisi gerçekleştiren kurumlar;

- Sağlık Bakanlığı’na bağlı devlet hastaneleri,
- Üniversitelere bağlı tıp fakültesi psikiyatri klinikleri,
- Sağlık Bakanlığı hastaneleri ile irtibatlı üniversite hastaneleri ve bazı özel hastanelerdir.

Türkiye’de uyuşturucu madde bağımlılığı tedavisi ayaktan ve yatarak tedavi olarak sunulmakta olup, 2020 yılı sonu itibarıyla 133 uyuşturucu madde bağımlılığı tedavi merkezi bulunmaktadır. 55 merkezde hem ayaktan hem yatarak, 78 merkezde ise sadece ayaktan tedavi hizmeti yürütülmektedir. 2020 yılı sonu itibarıyla tedavi merkezlerinin toplam yatak kapasitesi 1.279’dur. 81 ilimizin 78’inde¹⁶ en az bir bağımlılık tedavi merkezi bulunmaktadır (Grafik 4.1).

Ayakta tedavi merkezleri yaygınlaştırılırken yataklı tedavi merkezlerinin de sayısı ve kapasitesinin artırılmasına yönelik çalışmalar sürdürülmektedir.

2018 63 İLDE
113 MERKEZ

2019 72 İLDE
124 MERKEZ

2020 78 İLDE
133 MERKEZ

Grafik 4.1 Madde Bağımlılığı Tedavi Merkezleri ve Bulunduğu İllerin Yıllara Göre Dağılımı (Sağlık Bakanlığı, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, 2021).

4.1.2. Ayaktan Tedavi Ağı

Dünya genelinde uyuşturucu bağımlılığının tedavisinin ayaktan sürdürüldüğü programlar giderek yaygınlaşmaktadır. Ancak ülkemizde özellikle hasta yakınları arasında, bağımlılık tedavisinin sadece yatarak sürdürülebileceği yönünde güçlü bir kanı vardır. Halbuki hekimin düzenleyeceği tedavi planı doğrultusunda hastanın kendi hayatını ve çevresini düzenleyerek ayaktan bağımlılık tedavisini sürdürmesi mümkündür.

Tedavi merkezlerine bağımlılık tedavisi için başvuran hasta, hekim tarafından değerlendirilir. Yapılan değerlendirmede kullanılan uyuşturucu, kullanım şekli, hastanın tedaviye uyumu, aile ilişkileri ve sosyal yaşamı gibi tedaviyi etkileyecek faktörler göz önünde bulundurularak hastanın ayaktan ya da yatarak tedavisi konusunda karar verilir.

Ayaktan tedavisi başlatılan hastalara ilaç tedavisi düzenlenir, bireysel ve grup terapilerine katılmaları sağlanır, kontrol randevuları planlanır. Hem yatarak

¹⁶ Ağrı, Gümüşhane ve Muş illerinde tedavi merkezi bulunmamaktadır.

hem de ayakta tedavileri yapılan hastaların aileleriyle de görüşmeler yapılır.

2015 Acil Eylem Planı'nın yayımlanmasından önce ülke genelinde 3 ayakta tedavi merkezi bulunurken tedavi sitemine erişimi kolaylaştırmak için ayakta tedavi merkezleri hızla açılmaya başlanmıştır. 2020 sonu itibarıyla ülke genelinde 78 ayakta tedavi merkezi hizmet sunmaktadır.

Tanı kodlarına göre alkol ve nikotin kullanım bozuklukları çıkartıldığında, 2020 yılında sadece tedavi merkezlerine yapılan toplam ayakta tedavi başvuru sayısı 211.991'dir.¹⁷ Bunların 74.315'i denetimli serbestlik kapsamında yönlendirilenlerdir.

Grafik 4.2 Ayaktan Tedavi Gören Kişilerin Yıllara Göre Dağılımı (Sağlık Bakanlığı, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, 2021).

4.1.3. Yatarak Tedavi Ağı

Tedavi merkezlerine bağımlılık tedavisi için başvuran hastanın hekim tarafından yapılan değerlendirmesinde yatarak tedavisine karar verilen hastaların tedavisi detoksifikasyon denilen arındırma ile başlamakta ve psikososyal müdahalelerle sürdürülmektedir. Yatarak tedavi süreci genellikle 14-21 gün sürmektedir.

Ayrıca tedavi merkezlerinde sürdürülen tıbbi tedavinin bir parçası olarak bireysel ve grup

terapileri yapılmakta ve halk eğitim merkezlerinden gelen eğitmenlerin rehberliğinde iş uğraş aktiviteleri (seramik, mozaik, takı tasarımı, resim, spor, kitap okuma vb.) düzenlenmektedir.

Ayaktan tedavi merkezleri yaygınlaştırılırken yataklı tedavi merkezlerinin de sayı ve kapasitesinin artırılmasına yönelik çalışmalar sürdürülmektedir. 2015 Acil Eylem Planı'nın yayımlanmasından önce ülke genelinde 33 yataklı tedavi merkezinde 712 yatak kapasitesi ile hizmet sunulurken, 2020 itibarıyla merkez sayısı 55'e, yatak kapasitesi ise 1.279'a yükseltilmiştir. 2020 sonu itibarıyla ülkemizde 30 ilde yataklı tedavi merkezi bulunmaktadır. Tedavi merkezi sayısının tüm sağlık bölgelerini kapsayacak şekilde artırılması için çalışmalar sürdürülmekte ve yeni yataklı tedavi merkezinin açılması yatırım planına alınmıştır.

Türkiye'de bulunan 133 tedavi merkezinin 55'inde yatarak tedavi hizmeti gerçekleştirilmektedir. 2020 yılında yataklı tedavi merkezlerine yapılan başvuru sayısı 12.269'dur.¹⁸ Bu sayıdan mükerrer vakalar çıkarıldığında elde edilen toplam tekil kişi sayısı 9.824'tür.¹⁹

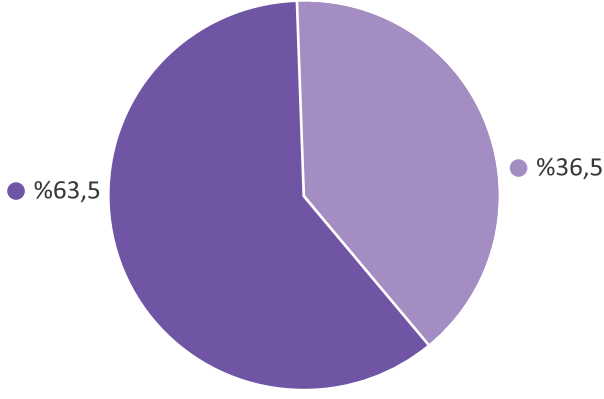

Grafik 4.3 Yatarak Tedavi Gören Tekil Kişilerin Yıllara Göre Dağılımı (Sağlık Bakanlığı, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, 2021).

¹⁸ Verilerde mükerrer kayıtlar mevcuttur

¹⁹ Bu bölümdeki analizler 9.824 tekil hastanın başvurusunda doldurulan 8.417 form üzerinden yapılmıştır.

¹⁷ Verilerde mükerrer kayıtlar mevcuttur.

■ Önceden Tedavi Görmüş ■ İlk Kez Tedavi Gören

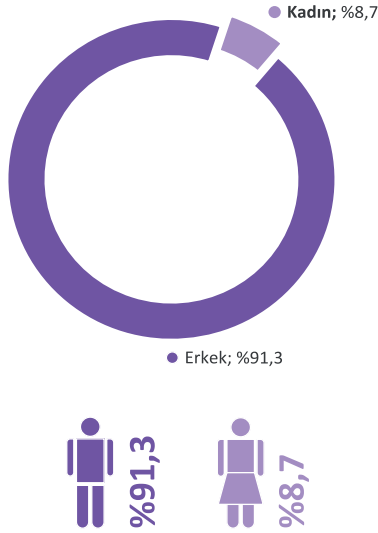
Grafik 4.4 2020 Yılında Tedavi Merkezlerine Başvuran Hastaların Dağılımı -%- (Sağlık Bakanlığı, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, 2021).

2020 yılında tedaviye başvuranların %36,5'i ilk kez tedavi gördüğünü, %63,5'i ise daha önce tedavi gördüğünü belirtmiştir (Grafik 4.4).

Tablo 4.1 2020 Yılında Tedavi Merkezlerinde Tedavi Gören Hastaların Madde Türlerine Göre Dağılımı²⁰ (Sağlık Bakanlığı, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, 2021).

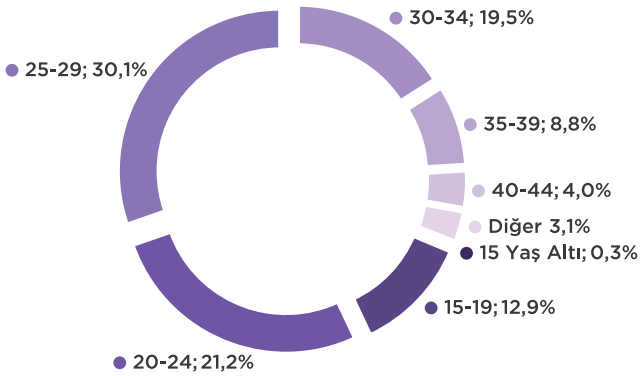
ICD Kodları	Ayaktan Başvuru Sayısı (ICD F10-F19 Arası)	Yatan Hasta Sayısı (ICD F10-F19 Arası)
F11 (Opioid Bağımlılığı)	111.790	7.238
F19 (Birden Fazla İlaç ve Diğer Psikoaktif Madde Bağımlılığı)	47.402	3.266
F12 (Kannabinoit Bağımlılığı)	41.519	771
F15 (Kafein ve Diğer Stimulanlar Bağımlılığı)	6.905	451
F14 (Kokain Bağımlılığı)	2.126	229
F18 (İnhalan (Uçucu ve Çözücü) Bağımlılığı)	789	157
F13 (Sedatif ve Hipnotik Madde Bağımlılığı)	887	80
F16 (Halüsinojenler Bağımlılığı)	573	77
Toplam	211.991	12.269

²⁰ Denetimli Serbestlik verileri dahildir.

Grafik 4.5 Tedavi Gören Kişilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı -%- (Sağlık Bakanlığı, Halk Sağlığı Müdürlüğü, 2021).

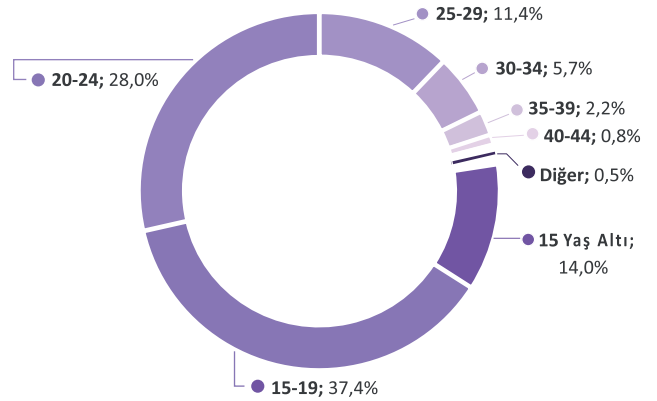
2020 yılında yatarak tedavi görenlerin cinsiyete göre dağılımları incelendiğinde, %91,3'ünün erkek, %8,7'sinin kadın olduğu anlaşılmaktadır (Grafik 4.5).

Grafik 4.6 Tedavi Gören Kişilerin Yaşlarına Göre Dağılımı -%- (Sağlık Bakanlığı, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, 2021).

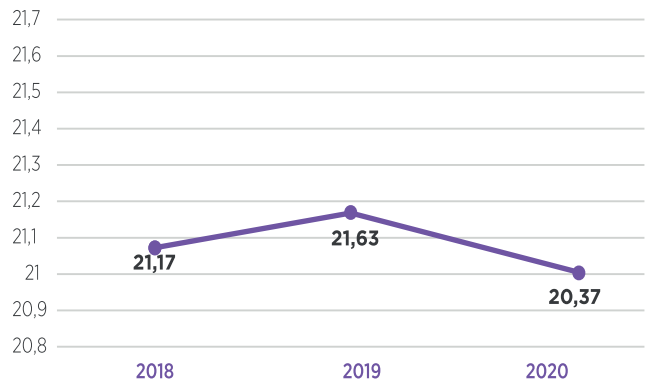
Tedaviye başvuran hastaların yaş ortalaması 27,8 olarak ölçülmüştür. Tedavi olanların yaş grubuna göre dağılımı incelendiğinde, tedaviye başvuran hastaların 20-29 yaş grubu arasında yoğunlaştığı

görülmektedir. 20-29 yaş grubundaki hastaların toplam hastalara oranı %51,3'tür (Grafik 4.6).

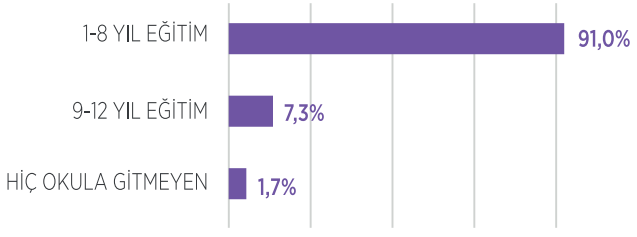
Grafik 4.7 Tedavi Gören Kişilerin İlk Kullanım Yaşlarına Göre Dağılımı -%- (Sağlık Bakanlığı, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, 2021).

2020 yılında yatarak tedavi gören hastalar maddeyi ilk kullanım yaşı bakımından incelendiğinde, 15-24 yaş arasında kullanımın yoğunlaştığı görülmüştür. 15-24 yaş grubundaki hastaların toplam hastalara oranı %65,4'tür (Grafik 4.7).

Grafik 4.8 Tedavi Gören Kişilerin İlk Kullanım Yaş Ortalamalarına Göre Dağılımı -%- (Sağlık Bakanlığı, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, 2021).

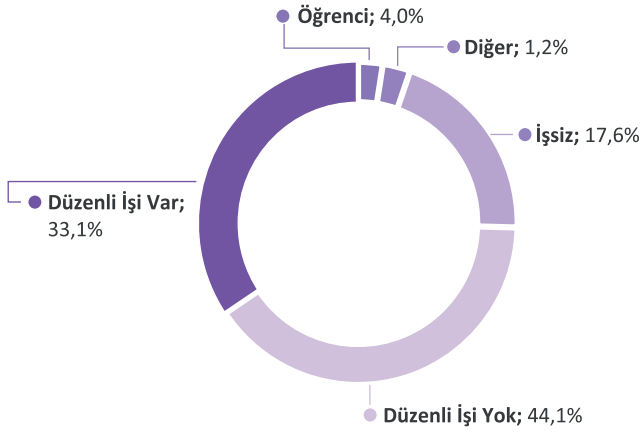
2020 yılında yatarak tedavi gören hastaların maddeyi ilk kullanım yaşı ortalamasının 20,37 olduğu görülmüştür (Grafik 4.8).

Grafik 4.9 Tedavi Gören Kişilerin Eğitim Durumlarının Dağılımı -%- (Sağlık Bakanlığı, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, 2021).

2020 yılında tedavi gören hastaların eğitim durumları incelendiğinde;

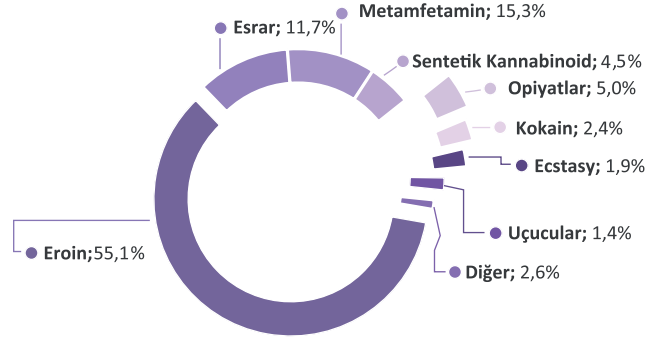
- %1,7'sinin hiç okula gitmediği,
- %91'inin 1-8 yıl eğitim aldığı,
- %7,3'ünün 9-12 yıl eğitim aldığı görülmüştür (Grafik 4.9).

Grafik 4.10 Tedavi Gören Kişilerin Çalışma Durumlarının Dağılımı -%- (Sağlık Bakanlığı, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, 2021).

2020 yılında tedavi gören kişilerin iş durumlarına göre incelendiğinde;

- %17,6'sının işsiz olduğu,
- %44,1'inin düzenli bir işinin olmadığı,
- %33,1'inin düzenli bir işi olduğu,
- %4'ünün öğrenci olduğu görülmüştür (Grafik 4.10).

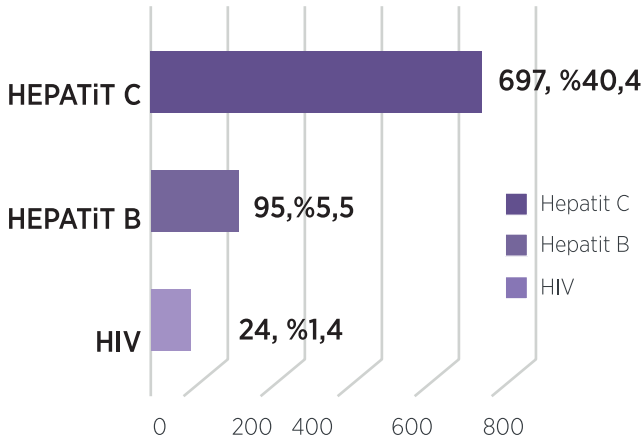

Grafik 4.11 Tedavi Gören Kişilerin Tedavi Oldukları Madde Türlerine Göre Dağılımı -%- (Sağlık Bakanlığı, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, 2021).

2020 yılında tedavi gören hastaların tedavi gördükleri madde türlerine göre dağılımları incelendiğinde;

- %55,1'inin eroinden,
- %15,3'ünün metamfetaminden,
- %11,7'sinin esrardan,
- %5'inin diğer opiyatlardan,
- %4,5'inin sentetik kannabinoidden,
- %2,4'ünün kokainden,
- %1,9'unun ecstasyden,
- %1,4'ünün uçucu maddeden,
- %2,6'sının ise diğer maddelerden tedavi olduğu görülmüştür (Grafik 4.11).

2020 yılında bağımlılık tedavi merkezlerinde yatarak tedavi gören ve analizi yapılan hastalar üzerinden yapılan analizlerde damar yoluyla uyuşturucu madde kullanan hastalara HIV ve viral hepatitler için tarama testi uygulanmıştır.

Grafik 4.12 Tedavi Gören Kişilerden Damar Yoluyla Uyuşturucu Kullananlara Uygulanan Tarama Testi Sonuçlarının Dağılımı (Sağlık Bakanlığı, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, 2021).

Damar içi madde kullanan 1.726 kişinin yapılan tarama testi sonuçları incelendiğinde;

- Hepatit B için test edilen 1.726 kişiden 95’inde (%5,5) pozitif sonuç,
- Hepatit C için test edilen 1.726 kişiden 697’sinde (%40,4) pozitif sonuç,
- HIV için test edilen 1.726 kişiden 24’ünde (%1,4) pozitif sonuç tespit edilmiştir (Grafik 4.12).

4.1.4. Yeni Gelişmeler

Eylem planı kapsamında yatarak tedavi hizmetlerinin etkinliğinin artırılması ve yaygınlaştırılması hususunda 2020 yılı içerisinde 2 adet yataklı tedavi merkezi açılmıştır. Bu merkezlerin 1’i Çocuk-Ergen Arındırma Merkezi, diğeri ise Kadın Arındırma Merkezidir. Böylelikle psikiyatri klinikleri dışında, 55 yataklı tedavi merkezinde 1.279 yatak kapasitesi ile hizmet sunulmaktadır.

Ankara’da Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane Eğitim ve Araştırma Hastanesi bünyesinde çocuk-ergen arındırma hizmeti için ayrılan alan ile inşaatı

tamamlanan Ankara ÇEMATEM binası COVID-19 pandemisi kapsamında pandemi hastalarına ayrılmış olup pandemi bitiminde arındırma merkezi olarak hizmet sunmaya başlanacaktır.

Mahkemelerce hakkında zorunlu tedavi kararı alınan bağımlı kişilerin tedavisi için zorunlu tedavi kararlarının uygulanacağı özelleşmiş tedavi merkezleri açılması ya da mevcut tedavi merkezlerinde buna yönelik fiziksel düzenlemelerin yapılması kapsamında, 2018 yılında Adana Dr. Ekrem Tok Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi bünyesinde hizmet veren AMATEM’in 14 yatağı kapalı AMATEM olarak hizmete açılmıştır.

Aynı şekilde Samsun Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi bünyesinde 20 yatak, zorunlu tedavi kararlarının uygulanacağı şekilde ayrılmıştır.

2020 yılında ise Elazığ ve Tekirdağ illerinde de kapalı servis olarak hizmet veren yataklı tedavi merkezi (AMATEM) açılmıştır. Böylelikle kapalı tedavi merkezi olan il sayısı 4’e çıkarılmıştır.

Bağımlı kadınların tedaviye erişimleri ve katılmalarındaki zorlukları, sosyal ve fiziksel sorunları gidermek amacıyla kadın odaklı tedavi programları oluşturulmuştur. Bu kapsamda Adana ilinde Adana Dr. Ekrem Tok Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi bünyesinde kadınlara özgü yataklı arındırma merkezi açılmıştır.

Ülkemizde ilk örnek olan kadın arındırma, kız çocuk arındırma, anne-bebek ünitesi ve rehabilitasyon merkezleri işleyişlerinin yapılandırılması, bu merkezlerde görev yapan 30 personelin bilgi düzeylerinin artırılması amacıyla İstanbul ilinde “Cinsiyete Duyarlı Tedavi Modelinin Geliştirilmesi Eğitimi” yapılmıştır.

2020 yılında Mersin Toros Devlet Hastanesine bağlı kadınlara özgü yataklı arındırma merkezi açılmıştır. Mersin’de kadın ve çocuk-ergen hastaların hizmet alacağı 50 yataklı arındırma merkezi açılması için Sağlık Bakanlığı tarafından ön izinler verilmiştir. İstanbul’da kadın, gebe, bebekli

ve çocuklu kadınların hizmet alacağı yataklı “Anne-Bebek Ünitesi” çalışmaları devam etmektedir. Bu merkezler, ülkemizde kadına özgü tedavi modelinin geliştirilmesi çalışmalarının ilk örneklerinden olacaktır.

4.2. REHABİLİTASYON VE SOSYAL UYUM

Rehabilitasyon, maddenin vücuttan arındırma sonrası ayaktan ve/veya yatarak, farmakolojik ve/veya psikososyal tedavileri içeren, maddeden uzak kalmaya devam etmenin yanı sıra kişinin işlevselliğini yeniden kazanmasını hedefleyen ve sosyal uyumu da içine alan bir süreçtir.

Uyuşturucu maddeleri denemiş veya uyuşturucu bağımlısı olan kişilere danışmanlık/televi desteği sağlanmasına ve tedavi görmüş kişilerin de rehabilitasyon, eğitim, iş, barınma, sosyal ilişkiler ve çevre aracılığıyla sosyal işlevselliğinin, refah düzeyinin ve mevcut iyilik halinin artırılmasına yönelik uygulanan sosyal uyum programları, hedef kitlenin topluma yeniden kazandırılmasını amaçlamaktadır.

4.2.1. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

Çocuk Destek Merkezleri

Çocuk Destek Merkezleri; suça sürüklenmesi, suç mağduru olması veya sokakta sosyal tehlikelerle karşı karşıya kalması sebebiyle haklarında bakım

tedbiri veya korunma kararı verilen çocuklardan psikososyal desteğe ihtiyaç duyduğu tespit edilenlerin, bu ihtiyaçları giderilinceye kadar geçici süre ile bakım ve korunmalarının sağlandığı, bu süre içerisinde aile, yakın çevre ve toplum ilişkilerinin düzenlenmesine yönelik çalışmaların yürütüldüğü, çocukların mağduriyet, suça sürüklenme, yaş ve cinsiyet durumuna göre ayrı ayrı yapılandırılan veya ihtisaslaştırılan yatılı sosyal hizmet kuruluşlarıdır.

Bu merkezlerin temel amacı; çocukların temel gereksinimlerini karşılamak, fiziksel, duygusal, psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarını belirleyerek gerekli müdahaleleri gerçekleştirmek, aile ve yakın çevrelerine dönmelerini veya diğer sosyal hizmet modellerine hazır hale gelmelerini sağlamak üzere hizmet vermektir.

Çeşitli nedenlerle ailesinin yanında desteklenemeyen ve hakkında 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu kapsamında bakım tedbir kararı alınan çocuklardan, madde bağımlısı olanlar hakkında sağlık tedbir kararı alınır ve bu kapsamda tedavilerinin Sağlık Bakanlığınca yapılması sağlanır.

Sağlık Bakanlığınca madde kullanımına ilişkin tıbbi tedavisi ve tıbbi rehabilitasyonu tamamlanan çocukların ihtiyaçları, bireysel özellikleri ve yaşam deneyimleri dikkate alınarak ayrıntılı mesleki değerlendirme yapılır ve çocuğun durumuna uygun sosyal hizmet modeli belirlenir. Bu çocuklardan psikososyal desteğe ihtiyaç duyduğu değerlendirilenlerin bu alanda ihtisaslaştırılmış Çocuk Destek Merkezlerine kabulü sağlanır.

Merkezler; çocukların mağduriyet, yaş ve cinsiyet özelliklerine göre ihtisaslaştırılmıştır. 13 Çocuk Destek Merkezi, Sağlık Bakanlığınca madde kullanım tıbbi tedavisi ve tıbbi rehabilitasyonu tamamlanan çocuklara psikososyal destek hizmeti sunmak üzere en fazla 40 kapasiteli olarak hizmet vermektedir. Madde bağımlılığı alanında hizmet vermekte olan Çocuk Destek Merkezlerinin ÇEMATEM ve AMATEM bulunan şehirlerde kurulmasına özen gösterilmektedir.

Çocuk Destek Merkezleri hizmet binaları kampüs içerisinde villa tipi evlerden oluşmaktadır. Merkezlerde; yaşam üniteleri, çocukların iş ve uğraşı yapabileceği alanlar, açık ve kapalı spor alanları, hobi bahçeleri, hayvan barınakları, eğitim atölyeleri, terapi odaları ve görüşme odaları gibi alanlar oluşturulmuştur. 2020 yılı sonu itibari ile madde bağımlılığı kapsamında hizmet veren Çocuk Destek Merkezlerinde toplam kapasite 403 olup, fiilen hizmet verilen çocuk sayısı ise 216'dır.

Çocuk Destek Merkezlerinden hizmet alan çocuklara ve ailelerine yönelik, psikososyal destek ve müdahaleyi içeren Anka Çocuk Destek Programı geliştirilmiştir. Merkezlerde uygulanan Anka Çocuk Destek Programı ile çocukların bireysel farklılıkları ve ihtiyaçları dikkate alınarak kişilik gelişimlerinin sağlanması, travmalarının ortadan kaldırılması,

suça sürüklenme, sokakta yaşama ve madde bağımlılığı ile ilgili davranış değişikliği oluşturarak olumlu tutum ve davranış geliştirmeleri amaçlanır.

Anka Çocuk Destek Programı çok yönlü yaklaşım ve müdahaleyi amaçlayan Bireysel İhtiyaç ve Risk Değerlendirme Formu (BİRDEF), Grup Çalışmaları, Bireysel Danışmanlık, Aile Çalışmaları, Destekleyici Ortam Bileşenleri, Destekleyici Personel İçin Yaklaşım İlkeleri, Krize Müdahalede Kurumsal Yaklaşım bileşenlerinden oluşmaktadır.

Program içeriğinde; kişilik gelişiminin sağlanması, madde bağımlılığı ile ilgili davranış değişikliğinin oluşturulması ve kurallı yaşam becerisinin kazandırılması vb. konularda modüller bulunmakta olup bu modüller çocuklara uygulanmaktadır. Ayrıca program kapsamında Çocuk Destek Merkezlerinde görevli tüm personele "Temel Personel Eğitimi" verilmektedir.

Çocuk Destek Merkezlerinde korunma ve bakım altında bulunan çocuklar için Milli Eğitim Bakanlığı ile iş birliği yapılarak eğitim sürecine katılmaları sağlanmaktadır.

Örgün eğitim dışında kalan çocukların ise İŞKUR ile iş birliği yapılarak mesleki eğitime yönlendirilmeleri sağlanmaktadır.

Çocuk Destek Merkezlerinden hizmet alan çocukların sosyal uyumunu güçlendirecek çeşitli sosyal, kültürel ve sportif etkinlikler/atölye çalışmaları yapılmakta, birçok spor dalında lisanslı çocuklarımız bulunmaktadır. Gençlik ve Spor Bakanlığı ile imzalanan protokol kapsamında sportif faaliyetlere özendirici çalışmalar devam etmektedir.

Diyanet İşleri Başkanlığı ile Bakanlığımız arasında imzalanan iş birliği protokolü kapsamında

merkezlerde Değerler Eğitimi Programı yürütülmektedir. Protokol gereği, İl Müftülüklerince Çocuk Destek Merkezlerinde görevlendirilen Din Görevlileri tarafından yürütülen “Etkinliklerle Değerler Eğitimi” programı kapsamında çocukların dini, manevi ve ahlaki gelişimlerine katkıda bulunmak amacıyla eğitimler verilmektedir.

Uyuşturucu madde kullanımının zararlı etkileri vb. konularda hedef grupları bilgilendirmek, bilinçlendirmek ve hedef grupta yer alan bireyleri ihtiyaç duydukları sosyal hizmet modeline yönlendirmek amacıyla 2017 yılında 18 yaş altı çocuklara ve ailelerine yönelik başlatılan projeye;

- Sokakta çalıştırılan/dilendirilen çocukların tespit edilerek uygun sosyal hizmet ve yardımlardan yararlandırılması amacıyla illerde ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının (Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü, İl Emniyet Müdürlüğü, Yerel Yönetim, İl Milli Eğitim Müdürlüğü vb.) personelinin birlikte görev aldığı Mobil ekipler oluşturulmaya başlanmıştır. Mevcut durumda 2020 yılında 81 ilde 134 mobil ekip ve 411 personel ile hizmet verilmektedir.
- Sokakta çalıştırılan/dilendirilen çocuklara ve ailelerine uyuşturucu ile mücadele kapsamında rehberlik hizmetlerinin verilmesi kapsamında 2020 yılı sonuna kadar 37.418 aile ve çocuğa, 2020 yılında ise 8.674 aile ve çocuğa rehberlik hizmeti verilmiştir.
- Sokakta çalıştırılan ve dilendirilen çocuklar ile ailelerinin tespit edilmesi ve tespit sonrası uygun hizmet modellerine yönlendirilmesi kapsamında; 2020 yılında rehberlik hizmeti verilip uygun hizmet modeline yönlendirilen çocuk sayısı 1.461'dir.

- Koruma ve bakım altında olmayan çocuklara yönelik hizmetler SHM'ler aracılığı ile yürütülmektedir. SHM'lerde madde bağımlılığı kapsamında çocuklara hizmet veren personele çocukla iletişim, çocukla çalışma yürütme vb. konularda eğitim verilmektedir. Bu kapsamda 2020 yılında 178 personele eğitim verilmiştir.

Eylem planında yer alan Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü hizmetlerinden faydalandırılan, ortaöğretim yaş grubunda olup eğitim ve istihdam sisteminde yer almayan çocukları uyuşturucu bağımlılığından korumak ve eğitim/istihdama yönlendirmek amacıyla rehberlik ve danışmanlık yapılması faaliyetleri 30.12.2019 tarihli BMYK toplantısında alınan karar ile Eylem Planından çıkarılmış ancak 07.05.2020 tarihli BMK toplantısında faaliyet kapsamında yeniden çalışma yürütülmesi kararlaştırılmıştır. Bu doğrultuda 81 Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüklerinden çocuklarda madde kullanımının önlenmesine yönelik olarak çalışmalar planlanması istenmiştir. Bu kapsamda Çocuk Destek Merkezlerinde, Çocuk Evlerinde, Çocuk Evleri Sitesinde ve Çocuk İlk Kabul Merkezlerinde kalan çocuklara, Sosyal Ekonomik Destek Hizmeti ile ailesi yanında desteklenen çocuklara yönelik olarak bilgilendirme rehberlik danışmanlık, örgün eğitime yönlendirme, mesleki eğitime yönlendirme, istihdama yönlendirilme, spor kurslarına, kamplara, sosyal ve kültürel faaliyetlere yönlendirme, günlük program yapma, etkili iletişim, krize müdahale, sorunlarla baş etme gibi konularda beceri kazanma çalışmaları, psikososyal destek gibi çalışmalar düzenlenmiştir. Çalışmalar İl Müdürlükleri koordinasyonunda devam etmektedir.

Madde bağımlılığına yönelik hizmet sunan mevcut 13 tane Çocuk Destek Merkezlerinin (ÇODEM) değerlendirilmesi ile ihtisas alanlarının, kapasite durumlarının ve fiziki yapılarının değerlendirilerek, atölye çalışmalarının yapılabileceği, çok amaçlı odaların oluşturulması sağlanmıştır.

2020 yılında madde bağımlılığı kapsamında ÇODEM'lerden hizmet alan korunma ve bakım altında bulunan çocuklardan 566'sının (%65) psikososyal destek eğitim süreci tamamlanmıştır (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2021).

4.2.2. Sağlık Bakanlığı Bağımlı Hastalar İçin Rehabilitasyon Modeli (BAHAR) Kapsamında Yürütülen Çalışmalar

Bağımlılık tedavisi sonrası bireylerin tedavi kurumları ile irtibatta kalmalarını sağlayarak tekrar uyuşturucu madde kullanmadan sosyal hayata uyumlarını kolaylaştırmak amacıyla Bağımlı Hastalar İçin Rehabilitasyon Modeli (BAHAR) oluşturulmuş ve bu kapsamda ilk merkez, 02.01.2018 tarihinde Erenköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi bünyesinde ayakta hizmet vermek üzere açılmıştır.

Yine bu model kapsamında Erenköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi bünyesinde 15-25 yaş grubu hastalara hizmet veren 46 yatak kapasitesine sahip Tuzla BAHAR Rehabilitasyon Merkezi ve Üsküdar BAHAR Rehabilitasyon Merkezi hizmete açılmıştır.

Kayseri Devlet Hastanesi ayakta rehabilitasyon merkezi Kasım 2020 itibarıyla açılarak hizmet sunmaya başlamıştır.

Birinci Basamak Sağlık Hizmetlerinde Çalışanlara Yönelik Eğitimler

Sağlık sistemiyle ilk temas noktası olan aile hekimlerinin uyuşturucu ile mücadele çalışmalarında aktif görev alması sağlanarak mücadele süreci güçlendirilmiştir. Uyuşturucu ile mücadele çalışmaları kapsamında birinci basamakta sunulan hizmetlerin etkinliğinin artırılması, aile hekimlerinin uyuşturucu kullanımı ya da bağımlılığı olan bireyler ve yakınlarına gerekli müdahaleleri yapabilecek donanıma sahip olmalarını sağlamak amacıyla ilk olarak 2015 yılında oluşturulan ve 2018 yılında güncellenen "Bağımlılıkla Mücadele Eğitim Programı" hazırlanmıştır.

Bu eğitim programı çerçevesinde, akademisyenler ve alanında çalışan uzmanlardan oluşan eğitimciler tarafından 81 ilin eğitimcilerine eğitim verilmiştir. 2018 yılında 25.039 aile hekimine ve 8.478 aile sağlığı personeline, 2019 yılında ise 20.204 aile hekimine ve 17.197 aile sağlığı personeline bağımlılık eğitimi verilerek, sorumlu olduğu nüfusta uyuşturucu kullanan birey ya da ailesine erken tanı ve danışmanlık hizmeti sunması ve yüksek bağımlı olmayan hastaların ayaktan tedavilerini desteklemesi sağlanmaktadır. 2020 yılında ise pandemi nedeniyle meslek elemanlarına yönelik verilen eğitimler gerçekleştirilememiştir.

Eğitimlerin standardizasyonunun sağlanması amacıyla, standart eğitim setleri ve bağımlılık ile mücadele rehberi hazırlanmış ve bu dokümanların dağıtımı yapılmaktadır.

Birinci basamak sağlık hizmetlerinde bağımlılıkla mücadele çalışmalarını güçlendirmek için aile sağlığı merkezlerinin yanı sıra sağlıklı hayat merkezlerinde

de bağımlı hasta ve yakınlarına yönelik yüz yüze danışmanlık ve destek hizmetleri sunulmaktadır.

81 ilde aktif olarak çalışan tüm sağlıklı hayat merkezlerindeki, psikolog, sosyal hizmet uzmanı ve çocuk gelişimcilerden oluşan 332 meslek elemanına Bağımlılıkla Mücadele Eğitimi verilmiştir. Ankara'da yapılan eğitimler 23-24 Eylül 2019, 25-26 Eylül 2019, 14-15 Kasım 2019, 2-3 Aralık 2019 ve 5-6 Aralık 2019 tarihlerinde 5 dönem olarak yapılmıştır. 2020 yılında ise pandemi nedeniyle meslek elemanlarına yönelik verilen eğitimler gerçekleştirilememiştir.

Kendisi ya da yakını için aile hekimlikleri ve sağlıklı hayat merkezlerindeki Psikososyal Destek Birimlerine uyuşturucu bağımlılığı konusunda danışmanlık ve destek almak için başvuran bireylerin değerlendirmesi yapılmakta, danışmanlık hizmeti sunulmakta, bağımlı bireylerin tedavi sistemi içine girmesini sağlamaya yönelik çalışmalar yürütülmektedir. Görüşmeler düzenli aralıklarla sürdürülmekte ve tedavi sürecinin başlaması sağlanmaktadır. Ayrıca Sağlıklı Hayat Merkezinde, bağımlılık tedavisi gören bireylerin izlem ve takibi de yapılmaktadır.

Ailede bağımlı bir bireyin bulunması aileyi de derinden etkilemekte ve aile dinamiklerini bozmaktadır. Bu merkezlerde bağımlılık süreci, bağımlı bireye yaklaşım ve bireyi tedavi sistemine yönlendirmek için yapılabilecekler konusunda aileye destek ve danışmanlık sunulmaktadır.

Sağlıklı Hayat Merkezlerindeki psikososyal destek birimlerine kendisi ya da ailesi için başvuran bireylerin izleminin ülke genelinde aynı standartta yapılmasını sağlamak, bu verilerin takibini yapmak amacıyla Sağlıklı Hayat Merkezleri Uyuşturucu ile Mücadele Yazılımı hazırlanmış ve 2020 yılında ülke genelinde yazılım uygulamaya açılmıştır. Bu kapsamda ALO 191 ile Sağlıklı Hayat Merkezlerinde (SHM) kullanılan yazılım

sisteminin entegre edilmesiyle ALO 191 üzerinden SHM'lerden randevu alınabilmektedir. Böylece SHM'lere başvuran hastaların ve ailelerin takibi Danışma Hattı tarafından yapılmaktadır. Ayrıca tedavi etkinliğinin artırılması amacıyla Alkol ve Madde Bağımlılığı Tedavi Merkezi ile Çocuk-Ergen Madde Bağımlılığı Tedavi Merkezlerine başvuran hastalardan onam alınarak ALO 191 hattı üzerinden kişiler aranmakta ve tedavi süreçleri yakından takip edilmektedir. Kişinin onayı dahilinde geri dönüş aramaları belli periyotlarla devam etmektedir (Sağlık Bakanlığı, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, 2021).

Psikiyatri Klinikleri ve Madde Bağımlılığı Tedavi Merkezlerinde Çalışan Sağlık Personellerine Yönelik Hizmet İçi Eğitimler

Ruh sağlığı ve hastalıkları uzman hekimlerine yönelik düzenlenen "Madde Bağımlılığı Hekim Eğitimi"nin içeriği güncellenmiştir. Hazırlanan yeni sesli ve görüntülü eğitim modülü, Sağlık Bakanlığı Uzaktan Sağlık Eğitim Sistemi'ne (USES) aktarılmıştır. Ülke genelinde Sağlık Bakanlığı'na bağlı sağlık tesislerinde görev yapan 4974 ruh sağlığı ve hastalıkları uzmanı hekim eğitim modülünü tamamlamıştır.

Tedavi merkezlerinde görev yapan personelin bağımlılık konusunda bilgi düzeylerinin artırılması ve uygulama birliğinin sağlanması amacıyla hizmet içi eğitimler vermeye devam edilmiştir. Bu kapsamda; Bağımlılık Arındırma Merkezlerinde görev yapan 55 yardımcı sağlık personeline eğitim verilmiştir. Ancak pandemi sebebiyle eğitimlerin devamı sağlanamamıştır.

Ülke genelinde hizmet veren danışmanlık, tedavi, rehabilitasyon merkezlerinin etkinliğinin ve verimliliğinin artırılması çalışmaları kapsamında her merkezde aynı standartta hizmet sunulmasının sağlanması amacıyla Asgari İşleyiş Standartları (ASİS) Rehberi hazırlanmıştır. Rehberin yayımlanması için çalışmalar devam etmektedir.

Acil Sağlık Hizmetlerinde Görev Yapan Sağlık Personelinin Hizmet İçi Eğitimleri

2018-2023 Uyuşturucu ile Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı kapsamında, bağımlı hastalara yönelik acil durumlarda müdahalede bulunan hastane acil çalışanları ve 112’lerde görevli hastane öncesi acil sağlık personeline yönelik “Madde Kullanım Bozukluğunda Acil Yaklaşım” eğitimleri verilmektedir.

Bağımlı hastalara yönelik acil durumlarda müdahalede bulunan hastane acil çalışanları ve hastane öncesi 112 acil sağlık hizmetlerinde görevli personele yönelik eğitimler, 2020 yılında da sürdürülmüştür.

Bu kapsamda;

“Madde Kullanım Bozukluğunda Acil Yaklaşım Rehberi”nin tıbbi boyut, adli boyut ve bağımlılık, sosyal boyut olmak üzere 3 bölümde çalışılması amacıyla “Acil Servislerde Madde Bağımlılığına Yaklaşım Çalıştayı” yapılmıştır. Ayrıca bu çalıştaylarda acile başvuran hastalarla ilgili adli ve etik süreçler üzerinde çalışılarak rehberin hazırlık çalışmaları başlatılmıştır.

Hastane öncesi acil sağlık hizmetleri çalışanlarına, madde kullanım bozukluğunda acil yaklaşım eğitimi kapsamında İl Sağlık Müdürlüklerince 2020 yılı içerisinde 4.209 personele ulaşılmıştır. Tüm personelin eğitiminin tamamlanması için illerde hizmet içi eğitimler devam etmektedir.

“Madde Kullanım Bozukluğunda Acil Yaklaşım Rehberi” hastane öncesi acil sağlık hizmetleri çalışanları için 81 il genelinde tüm personele ASOS (Acil Sağlık Otomasyon Sistemi) üzerinden ulaştırılmıştır. Ambulanslarda madde kullanım bozukluğu olan hastalara acil müdahalede kullanılması adına 81 ildeki tüm ambulanslarda Nalokson bulundurulması için il sağlık müdürlüklerine talimat verilmiştir (Sağlık Bakanlığı, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, 2021).

Uyuşturucu ile Mücadele Danışma ve Destek Hattı (ALO 191)

ALO 191 Uyuşturucu ile Mücadele Danışma ve Destek Hattı, 8 Temmuz 2015 tarihinde hizmete açılmıştır. 7 gün 24 saat esasına göre hizmet veren danışma hattında (Temmuz 2015 – Aralık 2020) 287.301 çağrı karşılanmıştır.

ALO 191 Uyuşturucu ile Mücadele Danışma ve Destek Hattı, uyuşturucu ile ilgili danışma ve destek hizmetlerinin doğrudan verildiği, arayan kişinin ihtiyaçları doğrultusunda yönlendirmelerin yapıldığı 7/24 esasına göre canlı hizmet veren bir

çözüm merkezidir. Danışma hattı, özel eğitimden geçen çoğunluğu psikolog ve sosyologlardan oluşan 109 personel ile hizmet sunmaktadır. Danışma hattında kendisi ya da yakını için arayan kişilerin isim, T.C. kimlik numarası gibi hiçbir bilgisi alınmadan hizmet sunulmaktadır. Ancak hastane randevusu alınacak kişiler için kabul etmesi halinde bu bilgilerin alınması gerekmektedir.

Uyuşturucu kullandığını beyan eden kişilere bağımlılık risk değerlendirmesi yapılmakta, düşük ve yüksek riskli bireyler belirlenmektedir. Düşük riskli bireyler motivasyonel görüşme yapılarak aile hekimlerine veya psikiyatri servislerine, öğrenciler ise okulundaki rehberlik servislerine yönlendirilmektedir. Yüksek riskli bireyler ise kullandığı uyuşturucu madde hakkında bilgi verilip tedavi için motivasyonel görüşme yapılarak psikiyatri servisine veya AMATEM'e yönlendirilmektedir.

Uyuşturucu kullandığını beyan eden kişinin talep etmesi halinde, kendisi için en uygun tedavi merkezinden randevusu da alınmaktadır. Ayrıca tedavisi süren kişi kabul etmesi halinde; 1 hafta, 15 gün, 1 ay, 3 ay, 6 ay ve 1 yılın sonunda olmak üzere yılda en az 6 defa aranarak tedavi süreci takip edilmekte ve tedavi birimleri ile irtibatta kalması sağlanmaktadır.

Grafik 4.13 Yıllara Göre ALO 191 Uyuşturucu ile Mücadele Danışma ve Destek Hattından Alınan Hizmet Sayısı (Sağlık Bakanlığı, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, 2021).

Danışma hattında sunulan hizmetten memnuniyeti değerlendirmek amacıyla görüşme sonunda ankete katılmayı kabul eden kişilere sesli yanıt sistemi (Interactive Voice Response- IVR anketleri) kullanılarak anket yapılmaktadır. Bu kapsamda 2020 yılında yapılan danışan memnuniyeti anketine göre ALO 191 Uyuşturucu ile Mücadele Danışma ve Destek Hattından hizmet alanların %97'sinin danışma hattından aldıkları hizmetten memnun kaldıkları tespit edilmiştir.

2020 yılında da ALO 191 Uyuşturucu ile Mücadele Danışma ve Destek Hattı personeline yönelik hizmet içi eğitimlere devam edilmiştir. 2020 yılında "Madde Etkisi Altında İntihar Girişimi Olan Vakaların Yönetimi" ve "18 Yaş Altı ve 18 Yaş Üstü İçin İhmal-İstismar Konularında Danışma Hattının Sınırları ve Sorumluluk" konularında, danışma hattı personeline küçük gruplar oluşturularak hizmet içi eğitimler verilmiştir.

Danışma Hattının bilinirliğinin artırılması ve markalaşmasının sağlanması amacıyla hazırlanan tanıtım filminin medyada yayınlanması sağlanmıştır.

Uyuşturucu kullanımının zararları, tedavi ve danışmanlık hizmetleri konusunda başta gençler olmak üzere toplumun bilgilendirilmesi amacıyla internet ve sosyal medya aracılığıyla da çalışmalar yürütülmektedir. Bu amaçla oluşturulan alo191.saglik.gov.tr internet sitesi 2016 yılında hizmete açılmıştır. İnternet sitesi 2020 yılında 161.649 kez ziyaret edilmiştir (Sağlık Bakanlığı, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, 2021).

Tablo 4.2 2020 Yılı içerisinde ALO 191 Uyuşturucu ile Mücadele Danışma ve Destek Hattından Alınan Hizmet Sayısı ve Konu Başlıkları

Konu Başlıkları	Arama Sayısı
Tedavi Talebi	26.945
Destek Talep Etme (İletişim Motivasyonel Görüşme ve Aşırma, Aile/Bağımlı Tarafından)	6.917
Alkol Bağımlılığı Hakkında Bilgi Alma	7.517
Geri Dönüş Aramaları Hakkında Bilgi Verilmesi	3.170
Zorunlu Tedavi Hakkında Bilgi Talebi	3.024
18 Yaş Altı Madde Kullanımıyla İlgili Şüphe Duyulması, Konuya İlişkin Bilgi Alma ve Tedavi Talebi	1.233
Sağlık ile İlgili Acil Durumun Yönlendirilmesi	1.457
Sosyal Güvence/SGK/Maddi Durum Yetersizliği Hakkında Bilgi Talebi	813
İhbar Madde Kaçakçılığı Satışı veya Kullanımı Hakkında Bilgi Alma ve Yönlendirme	413
Denetimli Serbestlik Hakkında Bilgi Talebi	399
Şikayet	225
Madde Bağımlılığı Tedavisi Sonrası Talep (iş vs)	120
Maddeler Hakkında Bilgi Alma	200
Eğitim Talebi (Uyuşturucu Kullanımını Önlemeye Yönelik Okul, Kurum Eğitimleri vb.)	36
Şiddet Durumu	105
Teşekkür	64
Araç Kullanımı (Uyuşturucu Etkisinde Araç Kullanımına İlişkin Yasal Süreçler)	22
Toplam	52.660

4.2.3. Yeşilay

Yeşilay Danışmanlık Merkezi (YEDAM)

Ayaktan psikososyal tedavi hizmetine örnek olarak, Türkiye'nin birçok ilinde yaygınlaşmakta olan Yeşilay Danışmanlık Merkezleri (YEDAM) mevcuttur. Türkiye Yeşilay Cemiyeti'nin bir projesi olarak kurulan YEDAM, bağımlılara, bağımlı ailelerine ve bağımlılık riski taşıyanlara psikososyal hizmet sunmaktadır. Bağımlılıktan kurtulma ve tekrarı önleme üzerine yapılandırılmış bir sistemi olan YEDAM, 2020 sonu itibariyle 53 ilimizde ve ayrıca KKTC'de olmak üzere toplam 61 merkezde faaliyetini sürdürmektedir.

YEDAM'da, öncelik alkol ve madde bağımlıları olmakla birlikte 2019 yılı itibariyle internet ve tütün

bağımlılığı, 2020 yılı itibariyle kumar bağımlılığı ile mücadele hizmeti de verilmeye başlanmıştır (Yeşilay, 2021).

YEDAM Atölye

YEDAM; Alkol ve madde bağımlılığı tedavisinde belli bir aşamaya gelmiş veya tedavisi tamamlanmış bireylere bütüncül bir sosyal hizmet desteği vererek yaşamın tüm alanlarında etkin duruma gelmelerini amaçlamaktadır.

Gastronomi, spor, grafik tasarım ve oyuncak alanında atölye faaliyetleri gerçekleştirilen YEDAM Atölye'den yüz yüze psikososyal tedavi süreci devam eden veya tedavi aşamasında YEDAM Atölye'ye yönlendirilmiş 16 yaş ve üzeri bireyler, aileleri ve birinci dereceden yakınları faydalanabilmektedir.

Madde bağımlılığı rehabilitasyonu için müfredatın ana kalemleri meslekle terapi, psikoterapi, aile etkileşimi, değerler eğitimi, hobi ve spor olarak belirlenirken, uzman isimler tarafından günlük olarak hazırlanan çalışma programları ile hem beceri geliştirme eğitimleri sağlanmakta hem de bireyin toplulukla ilişkisini ve topluluğa bağlılığı güçlendirilmektedir. Türkiye çapında tüm YEDAM'larda 70 farklı atölye çalışması mevcuttur. YEDAM'larda sosyal uyumu artırmak için 860 etkinlik düzenlenmiştir.

Tablo 4.3 YEDAM Merkezlerine Yapılan Başvuru Sayıları Dağılımı, 2020

	Sayı
İlk başvuru	8.400
Psikoterapi sayısı	5.844
Takip danışan sayısı	2.110
Sosyal hizmet görüşme sayısı	14.097
İŞKUR görüşme sayısı	92
İşe yerleştirme sayısı	14
Atölyelere katılan danışan sayısı	354
Ev ziyareti sayısı	28
Mobil ekip ev ziyareti sayısı	28

Yeşilay Türkiye Rehabilitasyon Modeli Çalışması

Yeşilay, rehabilitasyonu teröpatik topluluk yaklaşımını, bağımlıların bir arada yaşarken sosyal uyum becerilerini geliştirerek rehabilite olmalarını, tedavide iyileştirici gücün topluluğun kendisi olduğuna ve ahilik felsefesini temel alan, Türk Kültürü' ne uygun olarak tasarlanmış, özgün ve bilimsel bir Rehabilitasyon Modeli yapılandırmıştır.

Rehabilitasyon merkezinde tedavi gören bireyler, günlük bir program doğrultusunda, grup ve birebir terapiler ile tedavilerini tamamlarken, belirli atölyelerde (marangozluk, mutfak, tamir vb.) ustalardan meslek öğrenecekler, günlük işlerini de (çamaşır, temizlik vb.) kendileri yapacaklardır. Bu sayede kendi ayaklarının üzerinde durabilen, öz saygılarını ve öz güvenlerini kazanmış, topluma uyumlu ve faydalı kişiler olabileceklerdir. Rehabilitasyon yapısı birey, aile ve toplum temelli olarak tasarlanmıştır. Model bu üç yapının bir biri ile uyumlu ve bütünleşmiş olarak kurgulandığı bir temel üzerine inşa edilmiştir. Ahilik felsefesini de temel alan Türk Kültürü'ne uygun olarak tasarlanmış özgün bir modeldir.

Model tasarlanırken 13 yurt içi kurum incelemesi, 7 kapsamlı çalıştay, 23 yurt dışı paydaşla bire bir görüşme, 25 yurt dışı kurum incelemesi, 5 ülkeye saha ziyareti yapılmıştır. Yurt içi ve yurt dışında gerçekleşen pek çok görüşme ve çalıştay sonrası bilimsel temelli bir model oluşturulmuştur.

Rehabilitasyon merkezleri ile ilgili yönetmeliğin 2019 yılı Mart ayında çıkmasının ardından mimari planda gerekli revizyonlar yapılarak, TOKİ ile iş birliği protokolü imzalanmış ve 2 adet rehabilitasyon merkezinin yapım işine başlanmıştır. 2021 yılında ise Bursa ve Diyarbakır illerinde rehabilitasyon merkezlerinin açılması için çalışmalar yürütülmekte ve her iki merkezin de inşaat süreci devam etmektedir (Yeşilay, 2021).

5

BÖLÜM

MADDE BAĞLANTILI
ÖLÜMLER

Doğrudan madde bağlantılı ölüm (MBÖ) verileri Adalet Bakanlığı Adli Tıp Kurumu (ATK) Başkanlığı tarafından analiz süreçleri tamamlanan otopsi kayıtlarından toplanarak raporlanmaktadır. ATK Türkiye'nin tamamında örgütlü olup, otopsi kayıtlarını arşivlemektedir.

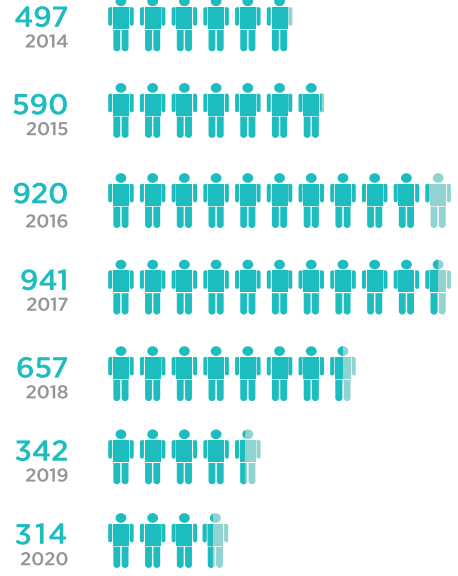
Doğrudan MBÖ'ler illegal maddelerin (afyon ve türevleri, kokain, esrar, amfetamin ve türevleri, halüsinojenler ve yeni nesil sentetik maddeler) bir ya da bir kaçının, bazılarında alkol ve/veya psikoaktif ilaçlarla birlikte alınmasından kaynaklanarak gerçekleşen ölümler veya aynı nedenle gelişen koma durumu sonrası hastanede gerçekleşen ölümler dikkate alınarak hazırlanmıştır.

Tüm doğrudan madde bağlantılı ölümler kolluk soruşturma kayıtları, olay yeri incelemesi ve otopsi bulgularıyla birlikte değerlendirilmektedir.

İstanbul Adli Tıp Kurumu Başkanlığı tarafından 2020 yılına ait Madde Bağlantılı Ölüm sayıları Haziran 2021 tarihinde tamamlanarak EGM Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığına iletilmiştir. Gelen sonuçlara göre, 2020 yılında 314 doğrudan narkotik madde bağlantılı ölüm meydana gelmiştir.

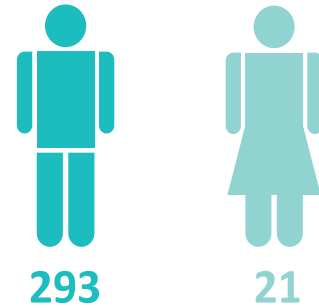
2020 yılında;

- Ölenlerin Türkiye dahil 11 farklı ülke uyuşunda olduğu görülmektedir.
- Ölenlerin 293'ü (%93,3) T.C. vatandaşıdır.

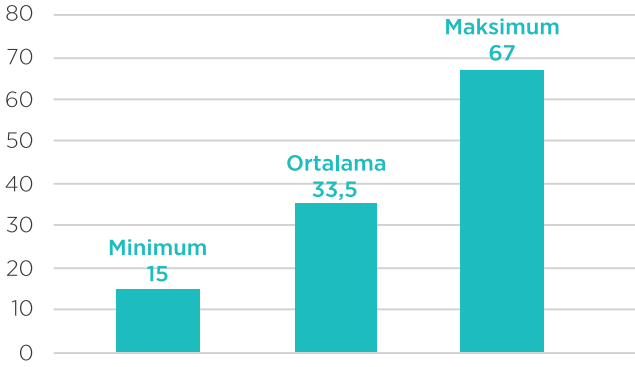
Grafik 5.1 Yıllara Göre Madde Bağlantılı Ölümlerin Dağılımı (Adalet Bakanlığı Adli Tıp Kurumu Başkanlığı, 2021).

2013 yılında 232 olan doğrudan MBÖ; 2014 yılında %114 artışla 497, 2015 yılında %19 artışla 590, 2016 yılında %56 artışla 920, 2017 yılında %2,3'lük artışla 941 olmuştur. 2018 yılında ise madde bağlantılı ölümler düşüşe geçmiş ve %30,2'lik oranla 657'ye, 2019 yılında ise %47,9'luk oranla 342 sayısına gerilemiştir. 2020 yılında da düşüş eğilimi devam etmiş ve madde bağlantılı ölümler %8,2'lik azalmayla 314 olmuştur. Böylelikle ölümlerin pik yaptığı 2017 yılından bu yana %66,6'lık bir düşüş kaydedilmiştir.

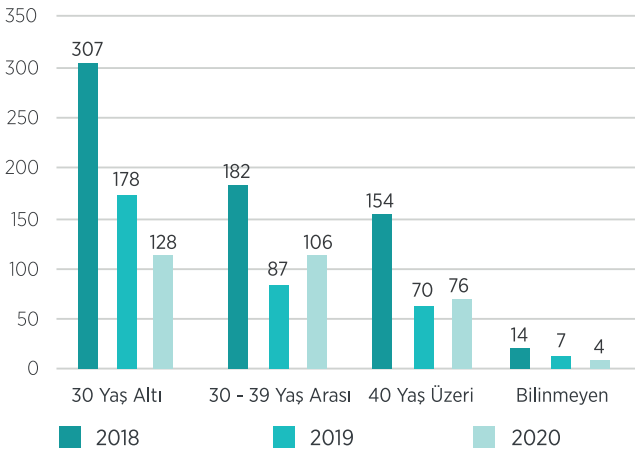
Grafik 5.2 2020 Yılı Madde Bağlantılı Ölümlerin Cinsiyete Göre Dağılımı (Adalet Bakanlığı, Adli Tıp Kurumu Başkanlığı, 2021).

Madde bağlantılı ölümlerin cinsiyet dağılımları incelendiğinde; 2018 yılında ölenlerin %96,8'i (636) erkek, %3,2'si (21) kadın, 2019 yılında ölenlerin %97,4'ü (333) erkek, %2,6'sı (9) kadındır. 2020 yılında ise ölenlerin %93,3'ü (293) erkek, %6,7'si (21) kadındır.

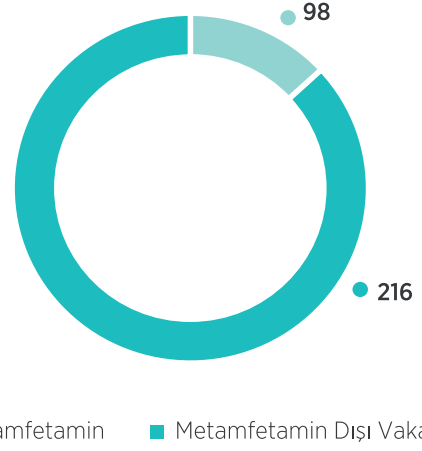
Grafik 5.3 2020 Yılı Madde Bağlantılı Ölüm Vakalarının Yaş İstatistikleri (Adalet Bakanlığı, Adli Tıp Kurumu Başkanlığı, 2021).

2020 yılında doğrudan madde bağlantılı ölümlerin en yaşlısının 67 yaşında olduğu ve bu ölümün çoklu madde kullanımına bağlı gerçekleştiği görülmüştür. Ölümlerin yaş ortalaması 33,5'tir (2019 yılında 30,9). 30 yaş altı ölümler %40,7, 30-39 yaş arası ölümler %33,8, 40 yaş üzeri ölümler ise %24,2 oranındadır.

Grafik 5.4 Yıllara Göre Madde Bağlantılı Ölümün Yaş Gruplarına Göre Dağılımı (Adalet Bakanlığı, Adli Tıp Kurumu Başkanlığı, 2021).

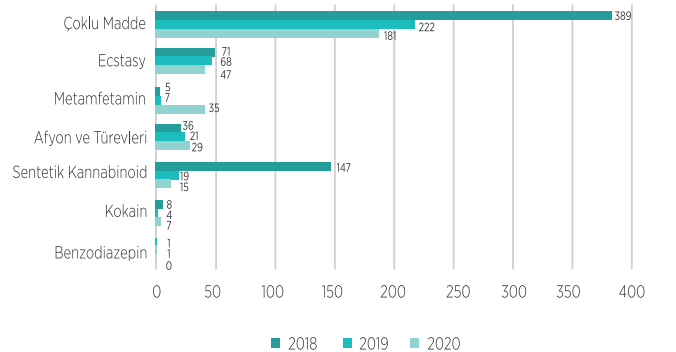
Ölümlerin 5'i 15-64 yaş aralığının dışındadır. Dolayısıyla 2022 Avrupa Uyuşturucu Raporuna yansiyacak Türkiye MBÖ sayısı 309 olacaktır.

Grafik 5.5 2020 Yılı Madde Bağlantılı Ölümün Metamfetamin Sayısı Dağılımı (Adalet Bakanlığı, Adli Tıp Kurumu Başkanlığı, 2021).

2018 yılında 657 madde bağlantılı ölüm olayının %6,2'sinde (41), 2019 yılında 342 madde bağlantılı ölüm olayının %14,3'ünde (49), 2020 yılında ise 314 madde bağlantılı ölüm olayının %31,2'sinde (98) metamfetamin mevcuttur.

2018 yılında kanında metamfetamin tespit edilen 41 ölümün 5'inde (%12,2), 2019 yılında 49 ölümün 7'sinde (%14,3), 2020 yılında ise 98 ölümün 35'inde (%35,7) ölümler tek başına bu maddeden kaynaklanmıştır.

Grafik 5.6 Yıllara Göre Madde Bağlantılı Ölümün Çoklu ve Tekil Maddelere Göre Dağılımı (Adalet Bakanlığı, Adli Tıp Kurumu Başkanlığı, 2021).

2018 yılında meydana gelen 657 ölümün 389'u (%59,2), 2019 yılında meydana gelen 342 ölümün 222'si (%64,9) çoklu (=karışık) madde kullanımına²¹ bağlı iken, 2020 yılında meydana gelen 314 ölümün ise 181'i (%57,6) çoklu madde kullanımından gerçekleşmiştir.

Uyuşturucu bağlantılı ölüm vakalarının çoğunluğunda ölüm nedeni çoklu madde kullanımından kaynaklanmaktadır. Karışık madde kullanımı ölüm riskini daha da arttırmaktadır.

2020 yılında 314 madde bağlantılı ölüm olayının %36,9'unda (116) eroine, %31,2'sinde (98) metamfetamine, %29,6'sında (93) ise ecstasye rastlanmıştır.

²¹ Çoklu madde kullanımı aynı anda farklı uyuşturucu/uyarıcı maddelerin bir arada veya bir narkotik maddenin alkolle birlikte kullanılmasını ifade etmektedir.

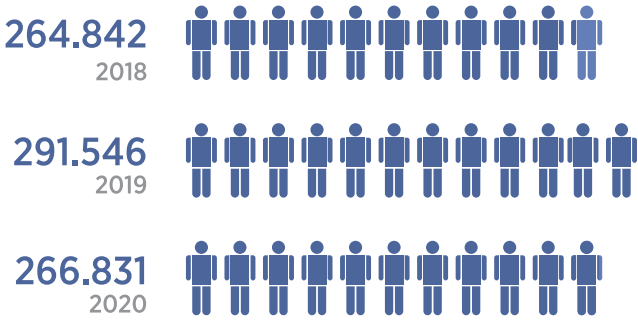
BÖLÜM

CEZA, İNFAZ VE **DENETİMLİ**
SERBESTLİK

İnsanlığın varoluşundan bugüne kadar, suç ve cezaların bölgesel hatta yerel düzeyde farklılık gösterdiği bilinmekle birlikte; her suçun bir cezası olduğu gerçeği tarihin hiçbir döneminde değişmemiştir.

6.1. CEZA İNFAZ KURUMLARI

Adalet Bakanlığı verilerine göre Türkiye genelinde 2020 yılı itibarıyla 366 ceza infaz kurumu bulunmaktadır. Bu kurumlarda bulunan toplam hükümlü ve tutuklu sayısı 266.831'dir.

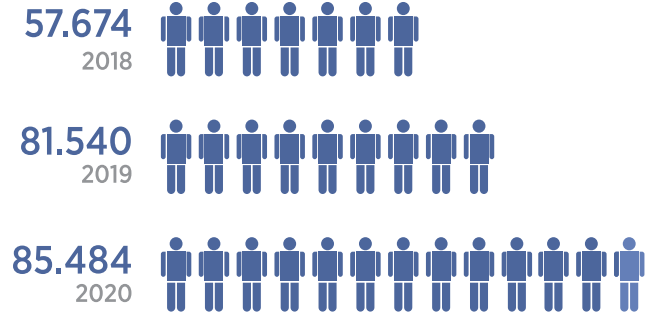
Grafik 6.1 Ceza İnfaz Kurumlarında Bulunanların Sayısının Yıllara Göre Dağılımı (Adalet Bakanlığı, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü, 2021).

İstatistiki verilere göre, ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlü ve tutuklu sayılarında düşüş olduğu gözlenmektedir. Ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlü ve tutuklu sayısında bir önceki yıla göre %8,5 oranında düşüş gerçekleşmiştir.

Ceza infaz kurumlarında 2020 yılı itibarıyla uyuşturucu madde bağlantılı suçlardan dolayı 85.484 hükümlü ve tutuklu bulunmaktadır.

2019 yılında Türkiye'de uyuşturucu madde bağlantılı suçlardan dolayı ceza infaz kurumlarında

bulunan hükümlü ve tutuklular oranı %27,97 iken 2020 yılında bu oran %32'ye yükselmiştir (Adalet Bakanlığı, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü, 2021).

Grafik 6.2 Uyuşturucu Madde Bağlantılı Suçlardan Ceza İnfaz Kurumlarında Bulunanların Sayısının Yıllara Göre Dağılımı (Adalet Bakanlığı, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü, 2021).

6.1.1. Uyuşturucu ile Mücadelede Ceza İnfaz Kurumlarında Yürütülen İyileştirme Çalışmaları

Ceza infaz kurumuna gelen her hükümlü ve tutukluya bireyselleştirilmiş İyileştirme Sistemi (BİSİS) kapsamında 3 aşamalı Araştırma Değerlendirme Formu (ARDEF) uygulanmaktadır.

Tutuklu ve hükümlü, kuruma geldiği anda kurum kabul memuru tarafından "kuruma kabul formu" doldurulmaktadır. Bu kısa form ile acil ihtiyaçları ve riskleri belirlenmektedir. İkinci aşamada ise en geç 3 gün içerisinde psikososyal servis biriminde görevli infaz ve koruma memuru tarafından "psikososyal İnfaz Koruma Formu" doldurulmakta, son aşamada ise psikososyal servis uzmanları tarafından "psikososyal tarama ve değerlendirme formu" doldurulmaktadır. Doldurulan ARDEF ile belirlenen risk-ihtiyaç-uygunluk raporu doğrultusunda kişiye ilişkin ortaya çıkan sağlık, eğitsel, ruhsal, sosyal, kültürel, ailevi, ekonomik

ve hukuki ihtiyaçlar ile oda yerleştirmesine ilişkin gerekli çalışmalar “bireyselleştirilmiş iyileştirme sistemi” anlayışı doğrultusunda risk ve öncelik sırasına göre başlatılmaktadır.

Tutuklu ve hükümlüye uygulanan ARDEF formu, kurum aile hekiminin yönlendirmesi veya kişinin dilekçe ile psikosozal servisine başvurusu sonucu; geçmişte madde kullanım öyküsü tespit edilen hükümlü ve tutuklular; Kurum psikosozal servisi uzmanları tarafından “Sigara, Alkol ve Madde Bağımlılığı (SAMBA)” programı bireysel ve/veya grup çalışması programına alınmaktadır. Uygulama sürecinde psikosozal servis uzmanları tarafından ileri tetkik ve tedavi sürecine ihtiyaç duyulduğu gözlemlenen tutuklu ve hükümlü, kurum hekimine yönlendirilmektedir. Bu süreçte hasta, ayaktan veya bir sağlık kuruluşunda yatarak tedaviye alınabilmekte, tedavi sonrası kuruma geri dönüşünde ise devam etmesi gereken psikoöğitimi ile diğer birimlerin sürece katkısı (uğraşı terapisi, bireysel veya toplu spor etkinlikleri ve diğer sosyal-kültürel etkinlikler) ilgili servislerin iş birliğinde planlanarak rehabilitasyon çalışmaları yürütülmektedir.

Tablo 6.1 Hükümlü/Tutuklu ve Personele Yönelik Yapılan İyileştirme Çalışmaları Dağılımı

YETİŞKİN HÜKÜMLÜ TUTUKLU İYİLEŞTİRME İSTATİSTİKLERİ (2020)	
Hükümlü ve Tutuklularla Yapılan Bireysel Görüşme Sayısı	315.322
Hükümlü ve Tutuklu Aileleriyle Yapılan Görüşme Sayısı	35.219
Hükümlü ve Tutuklulara Yönelik Açılan Sigara, Alkol ve Madde Bağımlılığı (SAMBA) Grup Çalışma Sayısı	124
Hükümlü ve Tutuklulara Yönelik Açılan Sigara, Alkol ve Madde Bağımlılığı (SAMBA) Grup Çalışmasına Katılım Sayısı	1.213
Hükümlü ve Tutuklulara Yönelik Açılan Diğer Grup Çalışma Sayısı	516
Hükümlü ve Tutukluların Diğer Grup Çalışmasına Katılım Sayısı	2.775
Hükümlü ve Tutuklulara Yönelik Gerçekleştirilen Seminer Sayısı	894
Hükümlü ve Tutuklulara Yönelik Gerçekleştirilen Seminere Katılım Sayısı	20.194
Personele Yönelik Gerçekleştirilen Seminerlere Katılım Sayısı	5.316
Personele Yönelik Gerçekleştirilen Bireysel Görüşme Sayısı	13.203

6.2. DENETİMLİ SERBESTLİK

Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanan kişiler hakkında Mahkeme ve Cumhuriyet Savcılıklarınca verilen tedavi ve denetimli serbestlik tedbiri kararları kapsamında, yükümlüler gerekli tedavilerinin yapılması amacıyla ilgili sağlık kuruluşuna sevk edilerek tedavileri bu kurumlara yerine getirilmektedir.

Denetimli serbestlik müdürlüklerine 2020 yılında Türk Ceza Kanunu'nun 191. maddesi kapsamında 81.851 karar gelmiştir.

6.2.1. Uyuşturucu ile Mücadelede Denetimli Serbestlik Müdürlüklerinde Yürütülen İyileştirme Çalışmaları

Denetimli serbestlik kapsamında, yükümlülerin tedavi sonrası denetim ve takipleri bağlı buldukları müdürlükler tarafından yerine getirilmektedir. Uyuşturucu sorunu ile mücadele faaliyetleri kapsamında, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanan ya da kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alan, kabul eden veya bulunduran kişinin uyuşturucu kullanmasına neden olan veya kullanma isteğine yol açan etkenlerin değerlendirilerek, kişinin maddeye olan ihtiyacını kontrol etmesi, yaşam standardını arttırması, belirlenen ihtiyaçları doğrultusunda kendisine ve topluma yararlı bir birey olabilmesi amacıyla rehberlik çalışmaları kapsamında bireysel görüşmeler yapılmaktadır. Ayrıca; denetimli serbestlik müdürlüklerinde görev yapan psikolog,

sosyal çalışmacı, sosyolog ve öğretmen ünvanlı meslek elemanları ile dış kurumlardan davet edilen uzmanlar tarafından eğitim ve iyileştirme çalışmaları kapsamında uygulamaların yanı sıra yükümlülerin boş zamanlarının yapılandırılmasına yönelik çalışmalar da gerçekleştirilmektedir.

Denetimli serbestlik müdürlüklerinde yürütülen iyileştirme faaliyetleri şunlardır:

Bireysel Görüşme Uygulamaları

- Değerlendirme Görüşmeleri
- Bireysel Müdahale Görüşmeleri (Uzun Süreli Bireysel Görüşme)
- Denetimli Serbestlik Uygulamalarında Öfke Kontrolü Programı
- Etkin İletişim Becerileri (Çocuklara Yönelik)
- Öfke Yönetimi Becerileri (Çocuklara Yönelik)
- Bilinçli Farkındalık (Çocuklara Yönelik)
- Görüşme ve İlişki Geliştirme Becerileri (Çocuklara Yönelik)

Grup Çalışmaları

Yetişkinler için;

- Sigara, Alkol ve Madde Bağımlılığı Farkındalık Programı - SAMBA
- Hayat için Değişim Programı - HAYDE
- Öfke Yönetimi Müdahale Programı
- Bağımlılıkla Mücadelede Aile Eğitimi (BAMAP)
- Değişim Saati Programı
- Değerler Eğitimi
- Manevi Rehberlik Programı (Diyanet İşleri Başkanlığı iş birliği ile)

Çocuk ve Gençler için;

- Çocuklar için Temel Yaklaşım Müdahale Programı – ÇMP 1

- Denetim Altındaki Çocuklar için Alkol ve Madde Müdahale Programı – ÇMP 2
- Çocuklar için Genel Suçlu Davranışı Müdahale Programı – ÇMP 3
- Çocuklar için Saldırganlığı Önleme Müdahale Programı – ÇMP 4
- Adım Adım Değişim Programı
- Gençler için Sigara, Alkol ve Madde Bağımlılığı Farkındalık Programı - Genç SAMBA

Denetimli serbestlik görev alanında bulunan kararlardan, iyileştirme çalışmaları yapılması zorunlu olanlar kapsamında (TCK 191 kararları dahil), 2020 yılında 246.435 yükümlüye yönelik bireysel görüşme, grup çalışması, seminer vb. iyileştirme çalışmaları ve müdahale programları uygulanmıştır.

Ayrıca, diğer iyileştirme çalışmaları kapsamında, yükümlülerin toplumla bütünleşmelerini desteklemek, olumlu sosyal davranışlarını, ilgi alanlarını ve becerilerini geliştirmek amacıyla ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda eğitsel, sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif etkinliklere yönlendirilmeleri de sağlanabilmektedir. Boş zamanların yapılandırılmasına yönelik bu çalışmalar; diğer kurumların ve sivil toplum kuruluşlarının programlarına yönlendirme şeklinde yürütülebileceği gibi müdürlük içinde de uygulanabilmektedir.

6.2.2. Hizmet İçi Eğitimler

2020 yılından pandemi nedeniyle alınan önlemler kapsamında personelimizin hizmet içi eğitimlerinin uzaktan eğitim yöntemiyle yapılması kararı alınmıştır. Mart ayından önce yüz yüze, mart ayından sonra uzaktan eğitim yöntemiyle denetimli serbestlik personeline yönelik olarak, 2020 yılında, 765 personele yönelik Sigara Alkol ve Madde Bağımlılığı Müdahale Programlarını da içeren hizmet içi eğitim verilmiştir.

Tablo 6.2 Eğitim Verilen Personel Sayısı

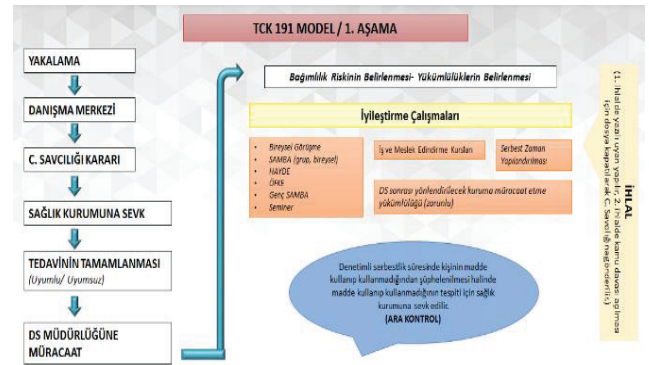
EĞİTİMİN ADI	Personel Sayısı
Genç SAMBA Programı Uygulayıcı Eğitimi	144
Sigara, Alkol ve Madde Bağımlılığı Müdahale Programı (Grup) Eğitici Eğitimi	22
Sigara, Alkol ve Madde Bağımlılığı Müdahale Programı (Grup) Eğitici Eğitimi (ÇİK personeline)	17
Sigara, Alkol ve Madde Bağımlılığı Müdahale Programı (Grup) Uygulayıcı Eğitimi	278
Sigara, Alkol ve Madde Bağımlılığı Müdahale Programı (Bireysel - Okuma) Eğitici Eğitimi	22
Sigara, Alkol ve Madde Bağımlılığı Müdahale Programı (Bireysel - Okuma) Uygulayıcı Eğitimi	278
Sigara, Alkol ve Madde Bağımlılığı Müdahale Programı (Bireysel - Grup) Eğitici Eğitimi	22
Sigara, Alkol ve Madde Bağımlılığı Müdahale Programı (Bireysel - Grup) Uygulayıcı Eğitimi	278
Sigara, Alkol ve Madde Bağımlılığı Müdahale Programı (Seminer) Eğitici Eğitimi	22
Sigara, Alkol ve Madde Bağımlılığı Müdahale Programı (Seminer) Uygulayıcı Eğitimi	278
Bağımlılıkla Mücadelede Aile Eğitimi Programı Uygulayıcı Eğitimi	40

6.2.3. 5 Yıllık Denetimli Serbestlik Süresi Boyunca Adalet Bakanlığı Tarafından Ara Kontrollerin Yapılacağı Yeni Model

03.07.2019 tarihinde gerçekleştirilen Bağımlılık ile Mücadele Yüksek Kurulu (BMYK) toplantısında alınan, "5 yıllık denetimli serbestlik süresi boyunca Adalet Bakanlığı tarafından ara kontrollerin yapılacağı yeni bir model hayata geçirilecektir." kararı kapsamında model oluşturulmuştur.

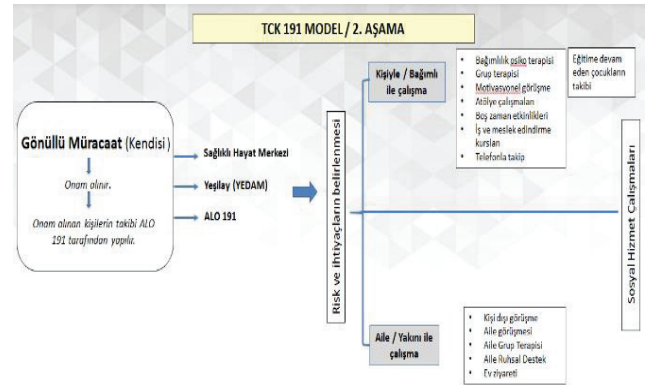
2 aşamadan oluşan modelin;

Birinci aşaması, 5237 sayılı TCK'nın 191. maddesi kapsamında verilen tedavi denetimli serbestlik ya da sadece denetimli serbestlik kararları, kişinin kolluk kuvveti tarafından yakalandığı andan itibaren denetimli serbestlik sürecinin tamamlanarak dosyanın Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesi sürecine kadar olan zamanı kapsamaktadır.

Resim 6.1 TCK 191 Model 1

İkinci aşaması, denetimli serbestlik sürecinin tamamlanmasından kamu davasının açılmasının ertelenmesi süresi tamamlanana kadarki zamanı kapsamaktadır.

Resim 6.2 TCK 191 Model 2

30.12.2019 tarihinde gerçekleştirilen Bağımlılık ile Mücadele Yüksek Kurulu (BMYK) toplantısında alınan kararlardan biri de modelin pilot olarak uygulanmasına başlanılmasıdır.

2020 yılının başında pilot uygulama öncesi hazırlık çalışmalarına başlanılmıştır. Hazırlıklarının tamamlanmasının ardından pilot uygulamaya başlanması istenilmiş ise de pandemi nedeniyle alınan tedbirlerden dolayı 01.09.2020 tarihinde pilot uygulamaya Ankara ilinde başlanmıştır.

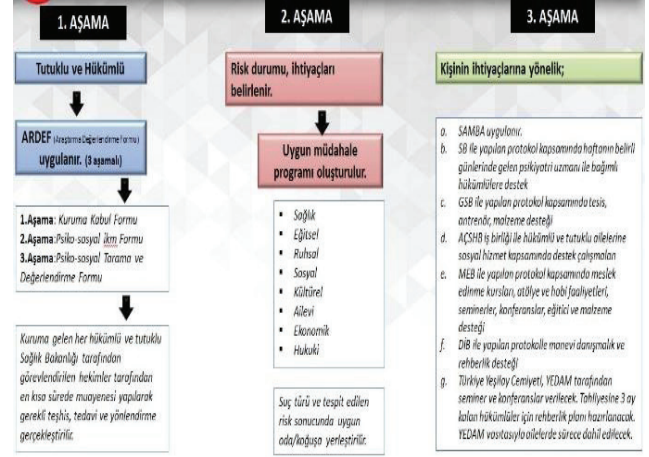
2020 yılı Eylül, Ekim ve Kasım aylarında, madde kullanma ve bulundurma suçundan açılan soruşturmalar kapsamında Ankara ve Ankara Batı Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yükümlülerin Sağlıklı Hayat Merkezlerine yönlendirildiği, yükümlülerin tedaviye ihtiyaç duyup duymadıklarına ilişkin sağlık kurumlarından değerlendirme raporunun istendiği, Ankara ve Ankara Batı Denetimli Serbestlik Müdürlükleri tarafından yükümlülerin risk ve ihtiyaç değerlendirmesinin yapıldığı (ARDEF 191), yükümlülerin YEDAM faaliyetlerinin tanıtıldığı seminerlere dahil edildiği toplam 500 denetimli serbestlik yükümlüsünün verilerini içeren “Pilot Uygulama 1. Değerlendirme Raporu” hazırlanmıştır.

6.2.4. Bütüncül Modelin Ceza İnfaz Kurumlarında Uygulanması

03.07.2019 tarihinde gerçekleştirilen Bağımlılık ile Mücadele Yüksek Kurulu (BMYK) toplantısında alınan, “Cezaevi süreçlerindeki tedavi ve sosyal hayata adaptasyonu sağlayacak rehabilite edici çalışmalar yeniden gözden geçirilerek ilgili kurumların iş birliği ile ülkemizde uygulanmaya başlayan bütüncül modelin cezaevlerinde de uygulanmasına başlanacaktır.” kararı kapsamında çalışmalara başlanmıştır.

30.12.2019 tarihinde gerçekleştirilen Bağımlılık ile Mücadele Yüksek Kurulu (BMYK) toplantısında alınan kararlardan biri de modelin pilot olarak uygulanmasına başlanmasıdır.

01.09.2020 tarihinde pilot uygulamaya Ankara, İstanbul ve İzmir Ceza İnfaz Kurumları Kampüslerinde uyuşturucu ile ilgili suçlardan hükümlü-tutuklu bulunan ceza infaz kurumlarında başlanmıştır.

Resim 6.3 Cezaevi Süreçlerindeki Tedavi ve Sosyal Hayata Adaptasyonu Sağlayacak Rehabilite Edici Model

6.2.5. Bağımsızlık Köyü

İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı Denetimli Serbestlik Müdürlüğü, İstanbul Valiliği, Eyüpsultan Belediyesi ve Eyüpsultan Kültür, Sanat, Spor, Eğitim ve Dayanışma Derneği iş birliği ile İstanbul Kalkınma Ajansı 2018 Yılı Çocuklar ve Gençler Mali Destek Programı kapsamında “Bağımsızlık Köyü”nde Değişim Seninle Mümkün” projesi hayata geçirilmiştir.

Projenin Kalkınma Ajansı tarafından belirlenen bütçesi 1.250.845 TL'dir.

Proje ile haklarında denetimli serbestlik kararına hükmedilmiş iyileştirme çalışmaları kapsamında ihtiyacı tespit edilen ya da hakkında doğrudan mahkemelerce rehberlik çalışmalarına katılma yükümlülüğüne hükmedilmiş özellikle 14-29 yaş arasındaki tüm çocuk ve genç yükümlülerin uygun

eğitim ve iyileştirme çalışmalarına katılımlarına, yine haklarında mahkemelerce kamuya yararlı bir işte ücretsiz çalışma yükümlülüğüne hükmedilen yükümlülerin cezalarının infazı kapsamında çalışmalarına imkân sağlanacaktır.

Bu amaç doğrultusunda, proje ile Eyüpsultan Belediyesi sınırları içerisinde; 14 bin 970 metre karelik bir alanda “Bağımsızlık Köyü” adı verilen merkezin kurulum çalışmalarına başlanılmıştır. Bağımsızlık Köyünde; 3 grup çalışma odası, 1 bireysel görüşme odası, 1 toplantı salonu, 1 idari oda, 1 mutfaktan oluşan 1 prefabrik bina, 4 bungalov ev, terapi bahçesi, tarım alanı bulunmaktadır. Merkez İstanbul Denetimli Serbestlik Müdürlüğüne 3 yıl süre ile tahsis edilmiştir. Merkezin kurumsal bir yapı ile çalışmalarını yürütebilmesi için merkezde; proje yöneticisi 1 denetimli serbestlik uzmanı, teknik destek amacıyla 2 infaz ve koruma memuru ve 2 denetim bürosu personeli tam zamanlı olarak görevlendirilmiştir. 3 yılın sonunda projeden beklenen faydanın elde edilmesi durumunda tahsis amacına uygun şekilde kullanımına devam edilecektir.

Türkiye’de tarımla terapi yönteminin resmi kurumlarda kullanılacağı ilk proje olması yönüyle de dikkat çekmekte olan Bağımsızlık Köyü’nde;

- ✓ Haklarında madde bağımlılığının tedavisi yönünde karar verilen yükümlülerin rehabilitasyonları amacıyla; yaratıcı drama, müzik, beden dili, çiçek aranjmanı, yemek yapımı, park, bahçe bakımı, organik tarım ve meyve sebze fidesi üretimi vb. konulu eğitim ve atölye çalışmalarının yapılması,
- ✓ Haklarında kamuya yararlı bir işte ücretsiz çalışma kararına hükmedilmiş yükümlülerin, çalışma cezalarını hem merkezin bakımı hem de üretim çalışmalarına katılmalarıyla tamamlanması amaçlanmaktadır.

İstanbul’a 20 km uzaklıkta bulunan merkezin güvenliği, yükümlülerin merkeze ulaşmaları ve üretimi yapılacak tarım ürünlerinin ihtiyaç sahiplerine ulaştırılmasının Eyüpsultan Belediyesince sağlanacağı merkezde eğitimlere katılan yükümlülere sertifika verilmesi ile de meslek edinmelerine katkı sağlanması amaçlanmaktadır.

6.2.6. Türk Denetimli Serbestlik Hizmetlerinde Çocuklar İçin Etkin Bir Risk Değerlendirme Sisteminin Geliştirilmesi Projesi (Denetimli Serbestlik Gençlik Programı-DENGE)

Avrupa Birliği’nin mali desteği, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti’nin ve UNICEF’in eş finansmanı ile UNICEF’in teknik desteği sağlanarak Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından “Türkiye’de Denetimli Serbestlik Hizmetlerinde Çocuklar İçin Etkin Bir Risk Değerlendirme Sisteminin Geliştirilmesi Projesi” 2015-2018 yılları arasında yürütülmüştür. Proje kapsamında daha etkili, önleyici ve rehabilite edici bir müdahale sistemi oluşturularak Türkiye’deki çocuk adaleti sisteminin verimliliğinin ve etkililiğinin artırılması ve denetimli serbestlik hizmetlerinden faydalanan çocukların topluma yeniden kazandırılması amacıyla Denetimli Serbestlik Gençlik Programı-DENGE oluşturulmuştur.

DENGE Programının 3 öncelikli hedefi;

- Çocuklar/gençler için etkin bir risk ve ihtiyaç değerlendirme sisteminin geliştirilmesi; böylelikle çocuğun/gencin ihtiyacının tespit edilmesi,

- Korunma ihtiyacı tespit edilen çocukların/gençlerin uygun koruyucu ve destekleyici hizmetlere yönlendirilmesi,
- Çocukların/gençlerin Denetimli Serbestlik sistemi içerisinde gerekli müdahale ve güçlendirici programlara dahil edilmesi şeklinde özetlenebilir.

DENGE Programı 25 pilot denetimli serbestlik müdürlüğünde uygulanmakta olup; bu müdürlüklerde, sadece çocukların denetim ve takibinden sorumlu denetimli serbestlik uzmanları ve denetimli serbestlik memurları görevlendirilmiştir.

Ülke genelinde çocukların denetimli serbestlik hizmet binalarına yetişkinlerden ayrı kapılardan alınması, çocuklara ilişkin yapılacak iyileştirme çalışmaları, meslek edindirme kursları, atölye çalışmaları ve boş zaman yapılandırmasına ilişkin yapılacak tüm faaliyetlerin yetişkin yükümlülerden ayrılması için çalışmalar gerçekleştirilmektedir.

BÖLÜM

NARKOTERÖR

7.1. TERÖRİZMİN FİNANSMANI BAKIMINDAN UYUŞTURUCU KAÇAKÇILIĞI

Yasa dışı uyuşturucu ticareti her türlü suç örgütü için önemli bir finans kaynağıdır. Küresel düzeyde farklı coğrafi alan ve piyasalarda gizlilik içerisinde yürütülen bu faaliyetin finansal boyutuna ilişkin tahminler yapmak oldukça zordur.

Ancak 2017 yılında yayınlanan Uluslararası Suç ve Gelişen Dünya Raporuna göre 2014 yılında esrar, kokain, opiyatlar ve amfetamin tipi başlıca uyuşturucuların küresel perakende piyasasının 426 ile 652 milyar ABD Doları olduğu tahmin edilmektedir (GFI, 2017, s. 3).

Söz konusu rapora göre bu piyasada;

- Esrar 183 ile 287 milyar ABD Doları,
- Kokain 94 ile 143 milyar ABD Doları,
- Opiyatlar 75 ile 132 milyar ABD Doları,
- ATS'ler ise 74 ile 90 milyar ABD Doları değerleri arasında bir dilime sahiptir.

Yine 2019 Avrupa Uyuşturucu Pazarları Raporuna göre, 2017 yılı verilerine dayalı olarak yapılan tahminlerde Avrupa perakende uyuşturucu piyasasının minimum değeri 30 milyar Avro'dur (EMCDDA & EUROPOL, 2019, s. 28).

Bu piyasanın;

- %39'unu esrar,

- %31'ini kokain,
- %25'ini eroin,
- %5'ini amfetamin tipi uyuşturucular (Amfetamin, metamfetamin ve MDMA/ Ecstasy) oluşturmaktadır.

Söz konusu tahminler 2014-2017 yılları arasındaki dönemi kapsamakta, bugün küresel bir tehdit haline gelen yeni psikoaktif maddelerin (Sentetik kannabinoidler, sentetik katinonlar vb.) piyasa değerlerini içermemektedir.

Yeni psikoaktif maddelerin yer almadığı geçmişe dönük bir değerlendirme mevcut uyuşturucu piyasasının değerine ilişkin nicel bir sonuca ulaşılmasını mümkün kılmasa da bugünün rakamlarının oldukça yüksek bir noktada olabileceğine ilişkin ciddi bir fikir verebilmektedir.

Böyle yüksek bir pazar doğal olarak organize suç gruplarının da başlıca ilgi odağıdır. Örneğin; 2017 AB Ağır ve Organize Suç Tehdit Analizi Raporuna göre Avrupa'da 5000 organize suç grubu bulunmaktadır. Bu grupların üçte biri doğrudan uyuşturucu ticareti ile ilgilidir (EUROPOL, 2017, s. 14).

Bu durum günümüzde de ciddiyetini sürdürmektedir. 2021 AB Ağır ve Organize Suç

Tehdit Analizi Raporuna göre suç şebekelerinin %38'i uyuşturucu ticareti ile ilişkilidir (EUROPOL, 2021, s. 14).

Organize suç örgütlerinin uyuşturucu kaçakçılığındaki rollerini karmaşık bir ilişki bütünü içerisinde ele almak gerekir. Üretim, kaçakçılık ve satış aşamalarından oluşan uyuşturucu kaçakçılığı sürecinde bu gruplar, her bir aşamada farklı roller üstlenebilirken, aşamaların tamamında da yer alabilmektedir. Diğer bir ifadeyle sadece üretim aşamasında uzmanlaşmış bir organize suç örgütü ile karşılaşılabilir gibi birden fazla aşamada uzmanlaşmış olanlarla da karşılaşılabilir. Bu suç grupları ulusal ve uluslararası alanda iş birliği içerisinde hareket edebilirken kimi durumlarda aralarında rekabet ve çatışmalar gözlenebilir.

Sahip olduğu küresel hacim uyuşturucu piyasasını sadece organize suç grupları için değil aynı zamanda terör örgütleri için de çok çekici kılmaktadır.

Terör örgütleri de tıpkı organize suç grupları gibi uyuşturucu kaçakçılığı içerisinde yer almaktadır. Bu süreçte terör örgütlerinin birbirleriyle olan ilişkilerinin yanında organize suç grupları ile stratejik ortaklıklar kurarak hareket ettiği durumlara da rastlanır. Örneğin; istikrarsız bir bölgede uyuşturucu sevkiyatı yapmak isteyen bir organize suç grubu o yerde kontrolü olan bir terör örgütünden silah, mühimmat, sahte belge vb. sağlama karşılığında destek alabilir.

Uluslararası bir eğilim olarak terörizm ve uyuşturucu kaçakçılığı arasındaki ilişki;

- İstihbarat raporları,
- Soruşturma dosyaları ve bu dosyalar

çerçevesinde yer alan şüpheli, tanık, müşteri ifadeleri ile ele geçirilen maddeler,

- Örgüte ait sığınaklarda ele geçirilen uyuşturucu ve dokümanlar,
- Çeşitli resmi makamlardan elde edilen tamamlayıcı belgeler,
- Akademik çalışmalar,
- Açık kaynak taramaları aracılığıyla ortaya konmaktadır.

Bu kaynaklardan yola çıkılarak terör örgütlerinin bizzat kendilerince organize edilen uyuşturucunun üretimi, sevkiyatı, dağıtım faaliyetleri ile diğer suç örgütlerinin faaliyetlerinde oynanan arabuluculuk, kollama/himaye vb. roller ortaya konmakta, fakat suç gelirleriyle mücadele kapsamında onların bu alandan doğrudan elde ettikleri gelirleri ortaya koyan çalışmalara neredeyse rastlanılmamaktadır.

Her ne kadar daha sağlam bir delillendirme modeli olsa da, suç gelirlerinin tespiti ve müsadere süreci oldukça karmaşık ve zordur.

Uyuşturucudan elde edilen gelirin tespiti, terör örgütleri ile ilişkilendirilmesi ve müsadere edilmesi birçok alandan uzmanın bir arada çalışmasını gerektiren, ulusal boyutun yanında uluslararası iş birliğini de zorunlu kılan bir süreçtir.

Sürecin ne denli meşakkatli olduğunu ortaya koyan bir örnek olarak konuya ilişkin Europol tahminleri gösterilebilir. Europol'a göre 2017 yılında Avrupa Birliği birimlerince uyuşturucu ticareti dahil tüm suçlardan elde edilen gelirin %1'i kadar küçük bir bölümü müsadere edilmiştir (EMCDDA & EUROPOL, 2019, s. 50).

Hiç şüphesiz, tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde faaliyet gösteren PKK/KCK/PYD, DHKP/C, TKP/ML ve FETÖ/PDY terör örgütlerinin de uyuşturucu kaçakçılığı ile yakın ilişkisi söz konusudur.

Bu raporla belirtilen örgütlerin uyuşturucu kaçakçılığının tüm aşamaları ile olan ilişkisi, uluslararası bir yaklaşımla, istihbarat raporları, kolluk güçleri tarafından yürütülen soruşturmalar, akademik çalışmalar ve açık kaynak taramaları aracılığıyla ortaya konacaktır.

Uyuşturucu ile mücadelenin her boyutunda örnek bir mücadele ortaya koyan ülkemizde suç gelirleriyle mücadele alanında da önemli açılımlar yapılmıştır.

Bu yönde, EGM Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı bünyesinde 2018 yılında Suç Gelirleriyle Mücadele Birimi oluşturulmuştur. Söz konusu birimin 2019 yılında merkezde Şube Müdürlüğü, tüm illerimizde ise Büro Amirliği seviyesinde kurulumu tamamlanmıştır.

Birim personelinin uyuşturucu veya uyarıcı madde ticaretinden elde edilen suç gelirlerinin farklı aklama metotlarına tabi tutularak kaynağının gizlenmeye çalışılması sonucunda ortaya çıkan Suçtan Kaynaklanan Mal Varlığı Değerlerini Aklama (TCK-282) suçu ile etkin mücadele edebilmesi amacıyla MASAK uzmanlarının da desteği ile eğitim faaliyetlerine devam edilmektedir.

Henüz 2019 yılında kurulmasına rağmen bu birimimizce Cumhuriyet tarihinde ilk kez uyuşturucudan elde edilen gelirlerin müsaderesine yönelik olarak 2020 yılında gerçekleştirilen

uluslararası nitelikli “Bataklik Operasyonu”; suçlular arasındaki finansal akışların analiz edilmesi, organize suçlarla terör suçları arasındaki bağlantının tespiti ve dolayısıyla terörizmin finansmanı ile mücadeledeki ulusal kapasitenin gelecekte daha da güçlü bir noktaya taşınacağına önemli bir göstergesidir.

Halihazırda ülkemiz aleyhine faaliyet gösteren terör örgütlerinin uyuşturucu kaçakçılığı ile olan açık ilişkilerinin ileriki dönemde düzenlenecek benzer operasyonlarla perçinleşeceği değerlendirilmektedir.

Ülkemizi tehdit eden terör örgütlerinin uyuşturucu kaçakçılığı faaliyetlerinin uluslararası paydaşlara anlatılması önemli bir önceliktir.

Bu yönde; başta Birleşmiş Milletler (UNODC, Uyuşturucu Maddeler Komisyonu), Avrupa Birliği (Europol, EMCDDA), Avrupa Konseyi (Pompidou Grubu), Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) ve CARICC (Merkezi Asya Ülkeleri Bilgiye Koordinasyon Merkezi) gibi uluslararası örgütlerin faaliyetlerine katılım sağlanmakta, bu ortamlarda terör örgütleri ve uyuşturucu kaçakçılığı ilişkisine vurgu yapılmaktadır.

Aynı zamanda bu kuruluşlarca periyodik olarak hazırlanan raporlara katkı amacıyla gönderilen sorular ve formlarda konuya ilişkin hususlar belirtilmektedir.

7.2. PKK/KCK/PYD TERÖR ÖRGÜTÜNÜN UYUŞTURUCU FAALİYETLERİNE AYRINTILI BAKIŞ

Eylemlerini gerçekleştirmek ve gelir elde etmek için uyuşturucu madde imal ve ticareti yapmayı kolay ve kazançlı bir yol olarak gören PKK/KCK/PYD terör örgütü, uyuşturucu madde ticaretinin her alanında organize bir biçimde faaliyet göstermektedir. İlk önceleri uyuşturucu organizasyonlarından, faaliyetlerine göz yumma ve sözde güvenliklerini sağlama karşılığı komisyon alan PKK/KCK/PYD terör örgütü, uyuşturucu madde ticaretinin sağladığı kazancın büyüklüğünü anlayınca bizzat bu işin içinde yer almayı tercih eder olmuştur.

Ülkemizde uyuşturucu madde kaçakçılığını önlemeye yönelik olarak yapılan çalışmalar ve gerçekleştirilen yakalamalar, PKK/KCK/PYD terör örgütünün uyuşturucu ile yakından ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Yine terörle mücadele birimleri tarafından PKK/KCK/PYD terör örgütü hedeflenerek yapılan birçok operasyonda önemli miktarda uyuşturucu madde ele geçirildiği görülmektedir. Bu durum terör örgütünün uyuşturucu madde ticareti ile ne denli iç içe olduğunu açıkça göstermektedir.

PKK/KCK/PYD terör örgütünün teşkilatlanması göz önüne alındığında; yurtdışı teşkilatının, Ortadoğu'dan Batı Avrupa ülkelerine kadar uzandığı görülmektedir. Bu geniş alan, Dünyanın en önemli uyuşturucu madde ticareti güzergahlarından birisi olan "Balkan Rotası"nın tamamını kapsamaktadır. Yoğun uyuşturucu madde akımının geçtiği bu

rota üzerinde teşkilatlanması bulunan PKK/KCK/PYD terör örgütü, ürettiği veya kaynağından temin ettiği uyuşturucu maddeleri bu güzergah üzerinden kolaylıkla nakledebilmektedir.

Eroin Avrupa ülkelerine ulaştığında fiyatının katbekat artmasının yanı sıra, saflık oranı oldukça düşmektedir. PKK/KCK/PYD terör örgütü, uyuşturucu maddelerin üretimi ve nakliyesinin yanı sıra Avrupa pazarında sokak satıcılığını da organize ederek eroinin perakende satışındaki fiyat avantajından yararlanmaktadır. Çünkü sokaklarda gram bazından pazarlanan eroinin fiyatı yükselmekte ve bunun yanı sıra saflık oranları %10'lara kadar düşürüldüğü göz önüne alındığında, çok yüksek boyutlarda maddi kazanç ortaya çıkmaktadır. Bu fiyat farklılığı kolay ve bol kazanç elde etmek isteyen PKK/KCK/PYD terör örgütü için cazip bir unsur olarak kabul edilmekte ve uyuşturucu madde ticareti faaliyetlerini körüklemektedir.

PKK'nın en önemli gelir kaynaklarından bir tanesinin uyuşturucu ticareti olduğuna ilişkin uluslararası kaynaklarda öne çıkan tespitler bulunmaktadır.

7.2.1. Uluslararası Alandaki Tespit ve Raporlar: PKK

Der Spiegel Dergisi Aralık 1995 tarihli sayısında, bölücü PKK/KCK/PYD terör örgütünün Almanya'da 8-12 yaş arasındaki çocuklara sokaklarda uyuşturucu sattırarak bu paraları örgüte aktardıkları haberi yer almıştır.

Paris Kriminoloji Enstitüsünün 1996 yılında hazırladığı “Talim Eylam Özgürlük Kaplanları ve Kürdistan İşçi Partisi” adlı raporda, terör örgütü PKK/KCK/PYD’nin Avrupa genelinde uyuşturucu nakli ve kaçakçılığını organize ettiği, örgütün sözde üst düzey yöneticilerinin terör örgütü PKK/KCK/PYD’nin uyuşturucu kaçakçılığı faaliyetlerine ilişkin Avrupa basınındaki gündemi değiştirmek üzere şiddetli yıldırma taktiklerini uygulamaktan hiç çekinmedikleri belirtilmektedir.

Aynı enstitünün Terörizm ve Politik Şiddet başlıklı raporunda (farklı ülkelerin polis raporlarını kaynak göstermek suretiyle) “Avrupa’da uyuşturucu bağlantılı suçlardan yakalanan Türk vatandaşlarının çoğunluğunun PKK/KCK/PYD militanı olduğu veya bu örgütle sıkı bağı bulunduğu” ifade edilmektedir.

ABD Adalet ve Dışişleri Bakanlıklarının 1995 ve 1996 yıllarında yayınladıkları rapordaki, PKK/KCK/PYD’nin terör eylemlerini finanse etmek amacıyla eroin üretimi ve kaçakçılığı yaptığı belgelenmektedir.

Yine ABD Dışişleri Bakanlığının 1998 raporunda, uyuşturucu ticaretinden PKK/KCK/PYD’nin sadece pay almadığı, söz konusu uyuşturucunun Avrupa’ya taşınmasında ve pazarlanmasında da doğrudan rol aldığı vurgulanmaktadır.

Birleşmiş Milletler Uyuşturucu Kontrol Programı çerçevesinde, 1998 yılında Beyrut’ta toplanan Orta ve Yakın Doğu’da Yasa dışı Uyuşturucu Ticareti ve Bağlantılı Sorunlar Alt Komisyonu’nun nihai raporunda, **“PKK/KCK/PYD, narko-terör örgütlerine örnek olarak gösterilmiş, anılan örgüt ile diğer sınır aşırı suç grupları arasında uyuşturucu trafiğinde açık bağlantılar olduğu”** belirtilmiştir.

1998 yılı raporlarında İtalyan mali polisine göre; PKK uluslararası uyuşturucu ticaretine doğrudan dahildir ve yasa dışı gelir elde etmektedir.

13.03.2002 tarihinde ABD Dışişleri Bakanlığı tarafından Senatonun Alt Komisyonuna sunulmak üzere hazırlanan dosyanın Avrupa bölümünün alt kısmında, etnik Kürt Örgütü PKK’nın uyuşturucu trafiğinde yer aldığı, hücrel olarak eroin trafiğini desteklediği belirtilmiştir.

İki terör uzmanı Yvon Dandurand ve Vivienne Chin tarafından Nisan 2004’te Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi (UNODC) ile Kanada Dışişleri Bakanlığı’na sunulan “Terörizm ile Diğer Suç Türleri Arasındaki Bağlantılar” raporunda şu ifadeler yer verilmiştir: “Yapılan araştırmalara göre, PKK/KCK/ PYD ve Kürt grupları arasındaki iş birliği Sicilya mafya aileleri arasındaki iş birliğine benziyor. PKK uyuşturucu ticaretinin, üretimden piyasaya satışına kadar her aşamasında yer alan çok katmanlı bir organizasyon gibi çalışıyor. İlk aşama genellikle Pakistan’dan gelen baz morfinden üretim yapıldığı laboratuvar aşaması, son aşama ise örgüt tarafından görevlendirilen satıcılarla Avrupa sokaklarında satışının yapıldığı pazarlama aşaması”.

NATO’nun 2007 tarihli Takviyeli Ekonomik Komite toplantısındaki raporunda; “Yasa dışı narkotik endüstrisinin PKK/KCK/PYD’nin en karlı Kriminal faaliyeti olduğu, Pakistan’daki uyuşturucunun ham üretiminden, Irak’ta damıtılmasına, sokaklarda pazarlanmasından PKK/KCK/PYD tarafından sürülmemiş uyuşturucunun Avrupa’da vergilendirilmesine kadar, örgütün narkotik ticaretinin her safhasında yer aldığı” ifade edilmiştir.

20.07.2008 tarihinde DEA'nın Operasyonel Birim Şefi Micheal Braun tarafından yapılan açıklamalarda yasa dışı örgüt olan PKK'nın diğer uluslararası suçlar gibi uyuşturucu trafiği suçunun da içinde olduğu belirtilmiştir.

ABD Hazine Bakanlığı bünyesindeki Yabancı Varlıkların Kontrolü Ofisi tarafından "Yabancı Narkotik Çeteleri Belirleme Yasası" çerçevesinde "Özel Olarak Belirlenmiş Uyuşturucu Kaçakçısı" ilanı yapılmaktadır. Bu kapsamda; 14.10.2009 tarihinde Murat KARAYILAN, Ali Rıza ALTUN ve Zübeyir AYDAR, 20.04.2011 tarihinde Cemil BAYIK, Duran KALKAN, Remzi KARTAL, Sabri OK ve Adem UZUN, 01.02.2012 tarihinde Zeyneddin GELERİ, Ömer GELERİ, Çerkez AKBULUT (Cernit Murat) ve Ömer BOZTEPE bu ofis tarafından "Özel Olarak Belirlenmiş Uyuşturucu Kaçakçısı" olarak ilan edilmiştir.

ABD Hazine Bakanlığı'nın yapmış olduğu 2009 yılındaki açıklamadan sonra Benjamin Freedman ve Matthew Levitt tarafından kaleme alınan yazıda, PKK'nın kısaca tarihinden, farklı isimlerle kirlili geçmişinden kurtulma mücadelesinden, İran PJAK'ının PKK kontrolü altında olmasından bahsedilirken, PKK/Kongra-Gel uyuşturucu trafiği başlığı altında aşağıdaki tespitlerde bulunulmuştur.

PKK'nın işlenmemiş morfini İran, Afganistan, Pakistan üçgeninden getirerek Türkiye toprakları üzerindeki laboratuvarlarında eroine dönüştürerek Avrupa'ya satışa sunduğu, PKK'nın Güney Kıbrıs lideri ve 2 örgüt üyesinin tespitiyle birlikte şüpheli bir aracın incelenmesi sonucu 10 kg eroin, uzun namlulu silah ve örgütsel dokümanlar bulunduğu daha sonrasında örgüt liderinin örgütsel dokümanlar, çok sayıda suç unsurları ve 225.000 dolar örgüt parası ile Yunanistan'a kaçtığından bahsedilmiştir.

Aynı yazının devamında ise PKK'nın uyuşturucu bağlantısının yeni olmadığı, Interpol raporlarına göre 1992 ve 1994 arasında Avrupa uyuşturucu pazarının yüzde 60 ile 70 arasında PKK kontrolünde olduğu, 2005 yılında ise Avrupa pazarına gelen uyuşturucunun yüzde 80'inde PKK kontrolü bulunduğu vurgulanmıştır.

Europol tarafından 2011 yılında yayımlanan Avrupa Terörizm ve Trendleri Başlıklı raporda;

"PKK/KCK/PYD ve LTTE (Sri Lanka'da ayrılıkçı bir terör örgütü) gibi ayrılıkçı terör örgütleri, finansman sağlamak amacıyla uyuşturucu ve insan kaçakçılığı suçlarıyla uğraşmaktadır. Kürt diasporasının yerleştiği birçok Avrupa Birliği ülkesi PKK/KCK/PYD terör örgütünün organize suç faaliyetleri (özellikle uyuşturucu kaçakçılığından) ve finansmanına karşı mücadele etmektedir." ifadeleri yer almaktadır.

Aynı raporda; PKK/KCK/PYD terör örgütünün üyelerinden "bağış" ve "üyelik ücreti" adı altında para topladığı, ancak bunun gerçekte haraç ve yasa dışı vergi toplama olduğu, organize haraç kampanyalarına ek olarak, PKK/KCK/PYD terör örgütünün kara para aklama, yasa dışı uyuşturucu ticareti ve insan kaçakçılığı ile Avrupa Birliği içerisinde ve dışında yasa dışı göç suçlarına aktif olarak karıştığını gösteren bulguların mevcut olduğu, Mart 2010'da Belçika, Fransa, Hollanda ve Türkiye'de PKK/KCK/PYD terör örgütüne karşı eş zamanlı ve ortak bir operasyon düzenlendiği, PKK/KCK/PYD hakkında İtalya, Romanya ve Slovakya'da da soruşturmalar yürütüldüğü, PKK/KCK/PYD terör örgütünün faaliyetlerine karşı yürütülen bu soruşturmaların örgüte eleman kazandırma, finansman, lojistik destek, propaganda ve eğitim kamplarına yönelik olarak düzenlendiği bilgileri yer almıştır.

BM 2012 Dünya Uyuşturucu Raporuna göre; “Balkan rotasının bazı bölgelerinde, organize suçların işlendiği yerler ile terörizm faaliyetlerinin yaşandığı yerler örtüşmektedir. Bu duruma örnek olarak İnan’dan ve bazı duyumlara göre Irak’tan Türkiye’ye gelen uyuşturucu sevkiyatlarını PKK/KCK/PYD’nin vergilendirdiği bildirilmiştir. PKK/KCK/PYD’nin ayrıca Avrupa’daki Kürt eroin kaçakçılarında vergi topladığı bildirilmektedir. NATO istihbarat analistlerine göre PKK/KCK/PYD sadece eroin kaşakçılığından 50 milyon dolardan 100 milyon dolara kadar gelir elde etmektedir. PKK/KCK/PYD’nin bu ticarete dahil olması, 2008’de bazı yelerinin Avrupa’da eroin kaşakçılığı suçundan tutuklanmasıyla daha da gözler önüne serilmiştir”.

EUROPOL tarafından ıkarılan 2013 Terörizm Durumu ve Trend Raporu’na göre; Türk soruşturma raporları PKK/KCK/PYD’nin, terörist faaliyetlerini finanse etmek amacıyla uyuşturucu kaşakçılığına dahil olduğunu göstermektedir. PKK/KCK/PYD Türkiye sınırını geçen uyuşturucu kaşakılarından aldığı vergiler aracılığıyla para toplamaktadır. Ayrıca PKK/KCK/PYD, uyuşturucuların Türkiye üzerinden nakliyatı, AB’ye ulaştırılması ve AB’de dağıtımı ve satışının her aşamasında kârlardan pay almaktadır. Buna karşılığ olarak kaşakılara genellikle PKK’dan koruma ve anlaşmazlıklar için arabuluculuk teklif edilmektedir.

İki nl Amerikalı terör uzmanı tarafından kaleme alınan ve Amerikan ve Türk terör uzmanlarının görüşlerine de yer verildiği “THE PKK” adlı kitapta PKK’nın narkotikten elde ettiği yıllık gelirin 500 milyon Avro ile 2,5 milyar Dolar arasında değiştiği vurgulanmıştır. Aynı kitapta eski bir Alman Başsavcısının ifadesinden yola çıkararak, Avrupa’da yakalanan uyuşturucunun %80’inde PKK/KCK/PYD

bağlantısı olduğu ve bu paranın çoğunluğu ile silah alındığından söz edilmektedir.

**THE PKK” adlı kitapta
PKK’nın narkotikten elde
ettiği yıllık gelirin 500
milyon Avro ile 2,5 milyar
dolar arasında değiştiği
vurgulanmıştır.**

Kara Paranın Aklanmasının nlenmesine İlişkin Mali Eylem Görev Gücü (FATF) tarafından Ekim 2015’de yayımlanan raporun 18. sayfasında PKK’nın tıpkı Taliban gibi yasa dışı uyuşturucu trafiğinden gelir elde ettiği, uyuşturucunun Türkiye zerinden Avrupa pazarına ulaştırılmasında vergi aldığı belirtilmiştir.

Uluslararası Narkotik Kontrol Strateji Raporu (INCSR) 2016 sayısında ise Afganistan’dan Türkiye’ye uzanan uyuşturucu trafiğinde pek çok Kürt ve İnanlının yakalandığı, Bunların PKK/KCK/PYD’ye destek verdikleri 2015 yılında da pek çok Türk Őhrinde ve Avrupa’da, uyuşturucu kaşakısı olan bu örgüt üyelerine operasyonlar düzenlendiği belirtilmiştir.

Amerika Birleşik Devletleri Dışışleri Bakanlığı sitesinde yer alan metinlerde PKK/KCK/PYD’nin Afganistan’dan Türkiye’ye eroin trafiğini yönlendirdiği ve bunların genellikle Kürt ve İnanlılar olduğu ve destekçilerinin Moldova ve Romanya’da uyuşturucu trafiği bağlamında yasa kapsamına alındıkları belirtilmiştir.

DEA (ABD Uyuşturucu ile Mücadele Dairesi) istihbarat raporuna göre; PKK'nın uyuşturucudan gelir elde etme yöntemi; eroin üretimi, uyuşturucu tacirlerinin sınır ötesi topraklarından geçen mallarından vergi alması ve Avrupa'da eroin piyasalarının önemli bir bölümünü kontrol etmesidir.

DEA'nın yöneticisi Asa Hutchinson, PKK'nın Türkiye'nin Güneydoğu bölgesinde uyuşturucu sevkiyatının vergilendirmesi ve uyuşturucu kaçakçılarının korunmasında yer aldığını not etmiştir.

DEA raporlarında; "Terörist örgüt PKK/KCK/PYD, Türk hükümetine karşı terör hareketini desteklemek için eroin üretimi ve kaçakçılığını kullanmaktadır." denilmektedir.

Almanya Başsavcılığı, Avrupa'da yakalanan uyuşturucunun %80'inin PKK ile bağlantısı olduğunu öne sürmüştür.

Son yıllarda Interpol; Almanya, İtalya, Hollanda ve İspanya'da yer alan çeşitli Kürt grupların uyuşturucu ticaretini takip etmiş ve bu grupların PKK ile ilişkileri olduğunu düşünmektedir. PKK, Türkiye ve Kuzey Irak'ta uyuşturucu laboratuvarlarını işleten grup olarak bilinmektedir. PKK faaliyetlerini desteklemek için hücreleri tarafından yapılan uyuşturucu imal ve ticaretinin yanı sıra, Batı Avrupa'daki Kürt uyuşturucu tacirlerinden de vergi almaktadır.

La Haye'de konuşlu Uluslararası Terörizm ile Mücadele Merkezinin (ICCT) 2017 tarihli Organize Suç ve Terörizm Arasındaki Bağlantıyı ve Bunun AB Programlamasına Etkilerini İnceleme Raporunda (ICCT, 2017, s. 3); "Türkiye'de terörizm ve organize suç örgütü arasında bir çizgide faaliyet gösteren ve PKK (Kürdistan İşçi Partisi) olarak bilinen

örgütün insan kaçakçılığı, uyuşturucu kaçakçılığı, sigara kaçakçılığı gibi yasa dışı faaliyetlere karıştığı bilinmekle birlikte gasp ve kara para aklama gibi faaliyetler örgütün faaliyetlerini yürütmek için kullandığı kar elde etme kaynaklarıdır. Terör örgütü olarak tanımlanmasına rağmen, PKK faaliyetleri suç gruplarının faaliyetleri ile paralellik göstermektedir. Otuz yılı aşkın bir süredir PKK faaliyetlerini devlet sponsorluğu, suç faaliyetleri ve yasal girişimler de dahil olmak üzere çeşitli yollarla finanse etmiştir. Asya, Avrupa ve Afrika arasında yer alan, geniş bir kıyı şeridine sahip Türkiye'nin stratejik coğrafi konumu, örgütün kaçakçılık faaliyetlerine katılma yeteneğini artırmıştır. Ekiminden sokak satıcılığına ve rota boyunca vergilendirmesine/komisyon almaya kadar tüm aşamalarında müdahil olduğu başta eroin olmak üzere örgütün en önemli gelir kaynaklarından birinin uyuşturucu kaçakçılığı olduğu görülmektedir. Uyuşturucular ve kaçak göçmenler Avrupa'ya ulaştığında, göçmenler PKK tarafından Avrupa diasporasındaki kaçakçı ağları içinde uyuşturucuları dağıtmak için işbirlikçi olarak kullanılmakta ve geleneksel suç örgütlerinin faaliyetleri ile benzer olarak para aklamaktadır." tespitlerine vurgu yapılmaktadır.

2018 Uluslararası Narkotik Kontrol Kurulu Raporunda; "Irak'ın yasa dışı uyuşturucu ekimi (haşhaş ve kenevir) ve eroin imalatı dahil olmak üzere uyuşturucu imalatı kapsamında giderek önem kazandığına dair işaretler mevcuttur. Tramadol istismarı ve kaçakçılığı Orta Doğu'da birçok ülke tarafından gözlemlenmeye devam etmiş ve bölgede bulunan terör örgütlerinin de tramadol kaçakçılığına dahil olduğuna dair bazı göstergeler mevcuttur." (INCB, 2018, s. 86) denmiştir.

2019 EMCDDA & ICSR Uyuşturucu ve Terörizm, Avrupa'daki Örtüşmeler Raporunda (EMCDDA

& ICSR, 2019, s. 46); “İngiltere Metropolitan Polisi tarafından hazırlanan istihbarat raporuna değinilerek; Londra merkezli bir Kürt bir çetesi olan Tottenham Boys grubunun PKK terör örgütüne para sağlamak için Kürt işletmelerden nasıl haraç aldıklarını ve şiddet kullandıkları vurgulanmıştır. Rapor, çetenin sokakta A ve B sınıfı uyuşturucu satmak için diğer çetelerden eleman çalıştırdığını ve “Kuzey Londra’da bir dizi ölümcül ve ölümcül olmayan silahlı saldırı” gerçekleştirdiğini belirtmektedir. Buna karşılık, bu gelirler organize suç örgütünün suç faaliyetinin parçası olarak aklanmıştır”.

2019 Avrupa Uyuşturucu Pazarları Raporunda PKK; Ortadoğu’da ağırlıklı Türkiye’nin Güneydoğusu, Kuzey Suriye ve Kuzey Irak’ta faaliyet gösteren paramilitarist bir grup olarak gösterilmiş ve PKK’nın Avrupa’daki organize suç ve birkaç uyuşturucu ticareti faaliyetinin raporlandığına vurgu yapılmıştır (INCB, 2018, s. 86).

2019 Avrupa Uyuşturucu Pazarları Raporunun aksine;

- 2016 yılında yayınlanan bir önceki Avrupa Uyuşturucu Pazarları Raporunda PKK konusunda herhangi bir tespite yer verilmemesi,
- Diğer kimi uluslararası raporlarda PKK ile ilgili kurulan cümlelerin başında hep “Türk soruşturma birimlerinin verdiği bilgiye göre” ibaresi eklenirken 2019 Avrupa Uyuşturucu Pazarları Raporunda ilk defa böyle bir vurgu yerine Europol ve uluslararası kaynakların referans gösterilmesi anlamlıdır.

2021 AB Ağır ve Organize Suç Tehdit Analizi Raporunda; “AB’deki eroin kaçakçılığı ve ticaretinin birlik üyesi ve dışından çok farklı suç örgütleri tarafından yapıldığı, bunları uluslara göre suç şebekeleri halinde tasniflendirmenin zor olduğu vurgulanarak yakalanan şüphelilerden kürt etnik kökenlilerin sıklıkla Türkiye, Irak ve İran vatandaşlığına sahip oldukları örneğine yer verilmiştir (EUROPOL, 2021, s. 51).

7.2.2. PKK/KCK/PYD’nin Uyuşturucu Kaçakçılığındaki Rolü

Uyuşturucu ile mücadele eden birimlerimiz tarafından yapılan operasyonlar neticesinde gerçekleştirilen tespitler, yapılan analizleri destekler nitelikte olup, PKK/KCK/PYD’nin sadece uyuşturucu madde ticaretini yapan şahıslardan gelir elde etmekle kalmadığı, uyuşturucu madde ticaretinin tüm aşamalarında rol oynadığı ortaya konulmuştur. PKK/KCK/PYD terör örgütünün;

- Uyuşturucu ticaretini bizzat koordine ettiği,
- Ülkemiz sınırları üzerinden uyuşturucu madde nakliyesi yapan ve illegal giriş yapmaya çalışan, tüm şahıs ve organizasyonlardan vergi adı altında haraç aldığı,
- Avrupa’da uyuşturucu dağıtımında etkin olduğu,
- PKK’ya haber vermeden uyuşturucu madde ticareti yapan şahıs veya organize gruplara ait uyuşturucu maddelere örgüt tarafından el konulduğu,
- Uyuşturucu imalatı yapan organizasyonlara yer temini ve koruma sağladığı,

- Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgemizdeki yasa dışı kenevir ekiminde aktif rol oynadığı,
- PKK'nın uyuşturucu ticareti ile ilgili operasyonlarını örgüt içerisinde özel hücrelerin yürüttüğü ve diğer teröristlerin bu konuda bilgilendirilmediği tespit edilmiştir.

Uyuşturucu madde imal ve ticareti ile profesyonel düzeyde uğraşan PKK/KCK/PYD terör örgütü;

- Uyuşturucu ekimi,
- Uyuşturucunun imalatı ve nakliyesi,
- Uyuşturucunun dağıtımı ve sokak satışları,
- Uyuşturucu üreticisi ve kaçakçılarından komisyon alma safhalarında aktif olarak rol almaktadır. Bu safhalar bizzat kendi örgüt elemanları tarafından organize edilmekte ve yönetilmektedir.

1980-2020 yılları arasında Emniyet Genel Müdürlüğü ve bağlı birimler tarafından PKK/KCK/PYD terör örgütüne karşı gerçekleştirilen 464 operasyonda 1.497 şüpheli gözaltına alınmış ve bu operasyonlarda 96.178 kg esrar, 5.450 kg eroin, 71,2 kg afyon, 4.315 kg bazmorfin, 9,4 kg kokain, 137.851 adet ecstasy, 72 adet captagon, 28.348 litre asetik anhidrit ve 121.524.618 kök kenevir bitkisi ele geçirilmiştir. Aynı yıllarda Jandarma Genel Komutanlığı birimlerince terör örgütü PKK'nın yasa dışı uyuşturucu ekiminden gelir elde etmesine karşı yürütülen 193 operasyonda 975 şüpheli yakalanmış, 244.835 kg esrar ve 222.945.928 kök kenevir bitkisi ele geçirilmiştir.

Tablo 7.1. PKK/KCK/PYD Terör Örgütünün Uyuşturucu Kaçakçılığı Bağlantılı Olaylarına Ait Yakalamalar

PKK/KCK/PYD (1980-2020)	
Olay/Operasyon Sayısı	657
Şüpheli Sayısı	2.472
Esrar/ Kg	341.013
Eroin/ Kg	5.450
Afyon/ Kg	71,2
Bazmorfin/ Kg	4.315
Kokain/ Kg	9,4
Ecstasy/ Adet	137.851
Captagon	72
Asetik Anhidrit/ Lt	28.348
Kenevir Bitkisi/ Kök	344.470.546

Resim 7.1 Narkoterör Kenevir Bitkisi Operasyonu
Örgüt, yasa dışı kenevir ekimini bu alanın en kazançlı yöntemi olarak görmektedir. Bilhassa Doğu ve Güneydoğu Anadolu kırsalında kenevirden elde ettiği esrar ticaretinden büyük gelir elde eden örgüt, bu süreci bizzat organize etmenin yanı sıra köylülere ve bölge insanına kenevir ektirmekte veya kenevir ekimine teşvik etmekte, üretilen esrardan komisyon almaktadır.

Resim 7.2 Diyarbakır Narkoterör Yakalamaları

“

PKK yasa dışı kenevir ekimini en kazançlı yöntem olarak görmektedir.

Örgütün bu alanda yılda 500 milyon dolar gelir sağladığı değerlendirilmektedir.

”

2020 yılı sonuna kadar gerçekleştirilen önemli operasyonlardan bazıları ise;

- 2014 yılında Diyarbakır'ın Lice ilçesinde, PKK/KCK/PYD terör örgütü tarafından kenevir ekim ve üretimi yapılan bölgede gerçekleştirilen operasyonda 4.700 kg toz esrar ile 1 adet uzun namlulu silah ele geçirilmiştir. Operasyon esnasında, uyuşturucuyu korumaya çalışan teröristler ile yaşanan çatışmada bir güvenlik görevlisi yaralanmıştır.

Yaşanan çatışmanın ardından teröristler, arazi ve hava koşullarının olumsuzluğundan istifade ederek kaçmışlardır.

- 22 Haziran-3 Temmuz 2016 tarihleri arasında Diyarbakır'ın Lice ilçesinde PKK/KCK/PYD terör örgütünün Lice-Hazro-Kocaköy kırsalında yürüttüğü uyuşturucu faaliyetlerini sonlandırmak üzere güvenlik güçlerimiz tarafından icra edilen Bayrak-14 Şehit Jandarma Teğmen Abdülislam ÖZATAK Operasyonu neticesinde 6'sı ölü olmak üzere 14 terörist ele geçirilmiştir. Bu operasyonda 3 askerimiz ise şehit olmuştur. Operasyon kapsamında;
 - ✓ 67,9 milyon kök kenevir bitkisi,
 - ✓ 17,4 ton esrar maddesi,
 - ✓ 19 adet uzun namlulu silah,
 - ✓ 6 adet tabanca,
 - ✓ Bombalı eylemlerde kullanılmak amacıyla çalınan veya gasp edilen 3'ü kamuya ait olmak üzere 22 araç,
 - ✓ 43 adet el yapımı patlayıcı ele geçirilmiştir.
- 17-18 Ekim 2016'da Diyarbakır'ın Lice ilçesinde, PKK/KCK/PYD terör örgütü tarafından ekim ve üretim yapılan bölgedeki aramada; Operasyon kapsamında;
 - ✓ 2,2 ton esrar maddesi,
 - ✓ 10.000 kök kenevir bitkisi,
 - ✓ 8 adet ruhsatsız tabanca,
 - ✓ 50 adet fişek ve çok sayıda örgütsel doküman ele geçirilmiş, 5 örgüt üyesi tutuklanmıştır.

- 19.03.2017 tarihinde Diyarbakır'ın Lice İlçesi kırsalında, PKK/KCK/PYD terör örgütü mensupları tarafından yasa dışı kenevir ekimi yapılarak, esrar imalatı yapıldığının tespit edilmesi üzerine başlatılan narkoterör operasyonunda; terör örgütü mensupları tarafından güvenlik görevlilerine ateş açılması üzerine başlayan silahlı çatışmada **(8) PKK terör örgütü mensubu** etkisiz hale getirilmiştir. Çevrede yapılan aramalarda;
 - ✓ 4 ton esrar,
 - ✓ 5 adet sığınak,
 - ✓ 4 adet muhtelif el bombası,
 - ✓ 9 adet piyade tüfeği,
 - ✓ 1 adet tabanca,
 - ✓ 1250 adet çeşitli çapta fişek,
 - ✓ Çok sayıda örgütsel doküman ve yaşam malzemesi ele geçirilmiştir.
- 05-20 Mart 2017 tarihleri arasında Diyarbakır'ın Licesi kırsalında, PKK/KCK/PYD terör örgütü mensupları tarafından yasa dışı kenevir ekimi yapılarak, esrar imalatının yapıldığının tespit edilmesi üzerine Diyarbakır İl Jandarma Komutanlığınca başlatılan narkoterör operasyonunda; terör örgütü mensupları tarafından güvenlik görevlilerine ateş açılması üzerine başlayan silahlı çatışmada **(19)'u ölü, (1)'i sağ olmak üzere toplam (20) terör örgütü mensubu** etkisiz hale getirilmiştir. Çevrede yapılan aramalarda;
 - ✓ 5,5 ton esrar,
 - ✓ 1 adet sığınak,
 - ✓ 2 adet muhtelif el bombası,
 - ✓ 20 adet piyade tüfeği,
- 04-08 Nisan 2018'de Diyarbakır'ın Lice ilçesinde, PKK/KCK/PYD terör örgütü tarafından yasa dışı ekim ve uyuşturucu üretimi yapılan bölgede yapılan narkoterör operasyonu kapsamında;
 - ✓ 1,7 ton esrar,
 - ✓ 2 adet sığınak,
 - ✓ 1 adet muhtelif el bombası,
 - ✓ 3 adet piyade tüfeği,
 - ✓ 813 adet çeşitli çapta fişek,
 - ✓ Çok sayıda örgütsel doküman, yaşam malzemesi ile birlikte **(2)** örgüt mensubu ölü olarak ele geçirilmiştir.
- 23-26 Nisan 2019 tarihleri arasında Diyarbakır'ın Lice İlçesi kırsalında, PKK/KCK/PYD terör örgütü mensupları tarafından yasa dışı kenevir ekimi yapılarak, esrar imalatı yapıldığının tespit edilmesi üzerine Diyarbakır İl Jandarma Komutanlığınca başlatılan narkoterör operasyonunda; terör örgütü mensupları tarafından güvenlik görevlilerine ateş açılması üzerine başlayan silahlı çatışmada **(5) PKK terör örgütü mensubu** etkisiz hale getirilmiştir. Çevrede yapılan aramalarda;
 - ✓ 100 kg esrar,
 - ✓ 21 adet sığınak,
 - ✓ 6 adet muhtelif el bombası,
 - ✓ 6 adet piyade tüfeği,
 - ✓ 1 adet tabanca,
 - ✓ 458 adet çeşitli çapta fişek,

- ✓ 4 adet el yapımı patlayıcı,
- ✓ Çok sayıda örgütsel doküman ve yaşam malzemesi ele geçirilmiştir.
- 25.09.2019'da Diyarbakır'ın Lice ilçesinde, PKK/KCK/PYD terör örgütü tarafından yasa dışı ekim ve uyuşturucu üretimi yapılan bölgede yapılan narkoterör operasyonu kapsamında;
 - ✓ 194 kg esrar,
 - ✓ 20 kg skunk,
 - ✓ 1.700 kök kenevir,
 - ✓ 1 adet sığınak,
 - ✓ 4 adet muhtelif el bombası,
 - ✓ 3 adet piyade tüfeği,
 - ✓ 303 adet çeşitli çapta fişek,
 - ✓ 2 adet el yapımı patlayıcı,
 - ✓ Çok sayıda örgütsel doküman, yaşam malzemesi ile birlikte **(3)** örgüt mensubu ölü olarak ele geçirilmiştir.
- 2019 yılı içerisinde özellikle kırsal alanda olmak üzere Diyarbakır ilinde PKK/KCK/PYD terör örgütü tarafından ekim ve üretim yapılan bölgelerde terör örgütünün bu kapsamda finansman elde etmesinin önüne geçmek için güvenlik güçlerince yapılan operasyonlarda;
 - ✓ Yaklaşık 32 ton esrar,
 - ✓ 33.330.731 kök hint keneviri,
 - ✓ 39 adet sığınak,
 - ✓ 10 el bombası,
 - ✓ 12 adet piyade tüfeği,
 - ✓ 6 adet tabanca,
 - ✓ 2.691 adet fişek, 20 el yapımı patlayıcı madde yakalanmıştır.

- ✓ Operasyonlar sırasında güvenlik güçleri ve terör örgütü üyeleri arasında çıkan silahlı çatışmalar neticesinde 8 örgüt üyesi ölü olarak ele geçirilmiştir.
- 29.04.2020'de Bingöl'ün Genç ilçesinde, PKK/KCK/PYD terör örgütü tarafından ekim ve üretimi yapılan bölgede yapılan Narkoterör Operasyonu kapsamında;
 - ✓ 102 kg esrar maddesi,
 - ✓ 210.000 kök kenevir bitkisi,
 - ✓ 1 adet sığınak,
 - ✓ 9 adet el yapımı patlayıcı,
 - ✓ 1 adet telsiz,
 - ✓ Çok sayıda örgütsel doküman, el yapımı patlayıcı düzenekleri ve yaşam malzemesi ele geçirilmiştir.

Resim 7.3 Narkoterör Operasyonu Yakalamaları

- 2020 yılı içerisinde özellikle kırsal alanda olmak üzere Diyarbakır ve Bingöl İllerinde PKK/KCK/PYD terör örgütü tarafından ekim ve üretim yapılan bölgelerde terör örgütünün bu kapsamda finansman elde etmesinin önüne geçmek için güvenlik güçlerince yapılan operasyonlarda;

- ✓ 41 ton esrar,
- ✓ 108.444.695 kök kenevir,
- ✓ 897 kg skunk,
- ✓ 450.000 kök skunk bitkisi,
- ✓ 20 adet sığınak,
- ✓ 9 adet el bombası,
- ✓ 11 adet piyade tüfeği,
- ✓ 8 adet tabanca,
- ✓ 1.386 adet fişek,
- ✓ 15 el yapımı patlayıcı madde yakalanmıştır.
- ✓ Operasyonlar sırasında güvenlik güçleri ve terör örgütü üyeleri arasında çıkan silahlı çatışmalar neticesinde (1) örgüt üyesi ölü, (1) örgüt üyesi sağ olarak ele geçirilmiştir.
- 22.05.2020 tarihinde Diyarbakır'ın Lice İlçesi kırsalında, PKK/KCK/PYD terör örgütü mensupları tarafından yasa dışı kenevir ekimi yapılarak, esrar imalatının yapıldığının tespit edilmesi üzerine Diyarbakır İl Jandarma Komutanlığınca başlatılan narkoterör operasyonunda; terör örgütü mensupları tarafından güvenlik görevlilerine ateş açılması üzerine başlayan silahlı çatışmada **(1)'i ölü, (1)'i sağ olmak üzere toplam (2) PKK terör örgütü mensubu** etkisiz hale getirilmiştir. Sığınak ve çevresinde yapılan aramalarda;
 - ✓ 496.980 kök kenevir bitkisi,
 - ✓ 2 adet sığınak,
 - ✓ 2 adet el bombası,
 - ✓ 2 adet piyade tüfeği,
 - ✓ 1 adet tabanca,
 - ✓ Çok sayıda örgütsel doküman ve yaşam malzemesi ele geçirilmiştir.
- 06.09.2020 tarihinde Adana İl Emniyet Müdürlüğü Narkotik Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü tarafından hakkında yasa dışı uyuşturucu ticareti suçundan soruşturma yürütülen bir şahsın ikametinde yapılan aramada;
 - ✓ 374 adet Ecstasy,
 - ✓ 72 adet Captagon,
 - ✓ 1 adet hassas terazi,
 - ✓ Siyah bant ile sarılı vaziyette üzerinde ateşleme fitili bulunan 2 adet el yapımı patlayıcı olduğu değerlendirilen düzenek ve 1 adet ateşleme fitili ele geçirilmiştir.
- 2020 Kasım ayı sonunda Diyarbakır-Lice ilçesi kırsalında güvenlik güçlerimiz tarafından PKK/KCK/PYD terör örgütünün yasa dışı uyuşturucu üretimi ve ticaretini ortaya çıkarmak adına yürütülen operasyonlar kapsamında tespit edilen sığınakta;
 - ✓ 448 kg esrar,
 - ✓ 2 adet piyade tüfeği, 3 adet şarjör, 40 adet fişek,
 - ✓ 14 tüp ile yaşam malzemeleri ele geçirilmiştir.

PKK/KCK/PYD terör örgütünün uyuşturucunun her boyutunda elde ettiği finansal kaynakların çökertilmesi amacıyla güvenlik güçlerimizce 2021 yılında da kararlı bir mücadele sürdürülmektedir.

Diyarbakır kırsal alanında kenevir ekimi ve bu alanların sözde korunması karşılığında terör örgütü PKK/KCK/PYD'ye finans sağlayan kişilere yönelik operasyonlar başlatılmıştır. Ele geçirilen örgütsel dokümanlarda da tespit edilen suç faaliyetlerinin sonlandırılması

amacıyla düzenlenen operasyonlarda Diyarbakır İl Jandarma Komutanlığınca çok sayıda şüpheli tarafından terör örgütüne 5.391.000 TL finans sağlandığı tespit edilmiş ve şüphelilerin örgütle ilgili organik bağı ortaya çıkarılmıştır.

Bu kapsamda;

- 26 Mayıs 2021 tarihinde 45 şüpheliye yönelik olarak icra edilen operasyonda; 33 şüpheli tutuklanmış, 1 şüpheli adli kontrol kararıyla, 2 şüpheli ise ifadesinin alınmasına müteakip serbest bırakılmış, 9 şüpheli hakkında ise yakalama kararı çıkarılmıştır. Operasyon sonucunda şüphelilerin ev ve eklentilerinde yapılan aramalarda; 1 kg toz esrar, 2 adet ruhsatsız tabanca ve 85 adet piyade tüfeği fişeği ele geçirilmiştir.
- 22 Haziran 2021 tarihinde 105 şüpheliye yönelik olarak 135 farklı adreste (Diyarbakır İl Merkezi, Lice, Kocaköy ve Hazro İlçeleri, İstanbul, Ankara, Adana, Aydın) icra edilen operasyonda; 73 şüpheli gözaltına alınmış, 32 şüphelinin yakalama çalışmaları devam etmektedir. Şüphelilerin ev ve eklentilerinde yapılan aramalarda;
 - ✓ 23.000 kök kenevir bitkisi,
 - ✓ 150 gr kubar esrar,
 - ✓ 1 adet kaleşnikof piyade tüfeği, bu tüfeğe ait 1 adet şarjör ve 97 adet kaleşnikof piyade tüfeği fişeği,
 - ✓ 6 adet ruhsatsız av tüfeği ve 38 adet fişeği,
 - ✓ 1 adet ruhsatsız tabanca ve şarjörü, 56 adet 9 mm tabanca fişeği,
 - ✓ 2 adet hassas terazi ele geçirilmiştir.

7.2.3. Terör Örgütünün Uyuşturucu İmalat ve Ticaretindeki Rolü

Terör örgütü PKK/KCK/PYD bir dönem Lübnan'ın Bekaa Vadisinde bulunan kamp bölgelerinde (Baelbek ve Hermen) kenevir ve haşhaş ekimi yaparak kurduğu laboratuvarlarda uyuşturucu imal etmekteydi. Şimdilerde ise Kuzey Irak kamplarında ve ülkemiz sınırına yakın sınır köylerinde uyuşturucu imal ederek nihai pazara sunduğu bilinmektedir. Bilhassa Afgan afyonunu işleyerek elde ettiği eroinin Avrupa pazarında arzına büyük önem vermektedir.

Başta Şemdin SAKIK olmak üzere, yakalanan birçok PKK/KCK/PYD terör örgütü üyesi ve militanı tarafından PKK/KCK/PYD terör örgütünün başlangıçta Bekaa Vadisinde devamında ise Kuzey Irak bölgesinde uyuşturucu imal ettiği ve Avrupa'da pazarladığı ifade edilmektedir. SAKIK ifadesinin bir bölümünde özetle, ÖCALAN'ın kendisine "örgütü ayakta tutmak kolay değil, uyuşturucu geliri olmazsa bu kadar insanı nasıl doyuracağız" dediğini itiraf etmiştir.

Güvenlik güçlerimiz tarafından örgütün 1980 yılından günümüze 6 ayrı uyuşturucu imalathanesi ele geçirilmiş, çok sayıda imal malzemesi ve uyuşturucuya el konulmuştur.

- 2002 yılında Hakkari'nin Yüksekova ilçesine bağlı Sarıtaş mezrasında uyuşturucu imal edilen bir ikamette yapılan aramada 52 kg 360 gr eroin maddesi ile birlikte çok sayıda imal malzemesi ele geçirilmiştir. Sanıkların PKK/KCK/PYD terör örgütü adına faaliyet gösterdiği tespit edilmiştir.

- 2015 yılında Diyarbakır'da sokakta satmak üzere temin edilen uyuşturucuyu nakleden araca yönelik gerçekleştirilen operasyonda; 1 kg 700 gr eroin maddesi ile birlikte 2 adet tabanca ele geçirilmiştir. Operasyon esnasında yaşanan çatışmada, PKK/ KCK/PYD terör örgütü üyesi bir şahıs ölü olarak ele geçirilmiş, 2'si yaralı olmak üzere 5 örgüt elemanı ise yakalanmıştır. Bir güvenlik görevlimiz ise ağır yaralanmıştır.
- 2015 yılında başlayan ve 2016 yılında da devam eden barikat/çukur eylemleri kapsamında Diyarbakır'da PKK/KCK/PYD terör örgütü üyelerince kurulan barikatların kaldırılması, yollara tuzaklanan el yapımı patlayıcıların etkisiz hale getirilmesi ve vatandaşlarımızın can ve mal emniyetinin sağlanması amacıyla güvenlik güçlerince gerçekleştirilen müşterek operasyonlarda, bu eylemleri gerçekleştiren 34 ayrı örgüt üyesinin aynı zamanda uyuşturucu ticareti faaliyetinde bulunduğu tespit edilmiştir. Bu operasyonlarda; 50 kg esrar, 3 gr eroin, 2 gr kokain, 5.784 adet ecstasy hap ele geçirilmiştir.
- 2018 yılında Diyarbakır ilinde sokak satıcılarına yönelik yapılan operasyonlar neticesinde 32 kg esrar maddesi yakalanmıştır. Yakalanan uyuşturucu maddenin yanı sıra terör örgütünü simgeleyen bez parçaları da ele geçirilmiştir.
- 2018 yılında Adana'da Sokak satıcılarına yönelik gerçekleştirilen operasyonda 1,56 gr esrar maddesi ele geçirilmiştir. Operasyon kapsamında yakalanan uyuşturucu madde satıcısının parmak izi kontrolünde daha önce yakalanan el yapımı patlayıcıda parmak izi olduğu tespit edilmiştir.

Resim 7.4 Narkoterör Operasyonu Yakalamaları

- 2018 yılında Batman'da sokak satıcılarına yönelik gerçekleştirilen operasyonda; 125 gr esrar, 51 adet ecstasy ele geçirilmiştir. Operasyon kapsamında yakalanan uyuşturucu madde satıcısı hakkında daha önce PKK/KCK/PYD terör örgütüne üye olmak suçundan adli işlem yapıldığı tespit edilmiştir.

Resim 7.5 Narkoterör Operasyonu Yakalamaları

- 7 Ağustos 2018 tarihinde İran sınırına yakın Hakkari'nin Yüksekova ilçesine bağlı mezraların bulunduğu dağlık alanda, PKK/KCK/PYD terör örgütü elemanları tarafından yasa dışı uyuşturucu imalatının organize edildiği bilgisi alınması üzerine başlatılan arama ve

tarama faaliyetleri esnasında; terör örgütü tarafından kullanılabilmesi değerlendirilen bir sığınak tespit edilmiştir. Sığınakta bulunan terör örgütü üyeleri tarafından güvenlik görevlilerine ateş açılması üzerine başlayan silahlı çatışmada sığınakta bulunan iki terör örgütü mensubu ölü olarak ele geçirilmiştir. Sığınak ve yakınlarında yapılan aramalarda;

- ✓ 1 adet roket atar,
- ✓ 1 adet piyade tüfeği,
- ✓ 2 adet tabanca, bu silahlara ait çok miktarda mühimmat,
- ✓ 2 adet telsiz ve yaşam malzemeleri,
- ✓ Toprağa gömülmüş 51 adet bidon içinde toplam 1.180 litre asetik anhidrit,
- ✓ 1 adet press makinası, elek, tepsi, ocak malzemeleri, tüp (uyuşturucu madde imalatı için) ve örgütsel doküman ele geçirilmiştir.

7.2.4. Terör Örgütü PKK/KCK/PYD'nin Uyuşturucu Üretici ve Kaçakçılarında Komisyon ve Haraç Alması

Örgütün haraç toplama faaliyetinin başında, ülkemiz doğu sınırından uyuşturucu tacirleri tarafından getirilen uyuşturucudan kilogram başına belirlenen fiyatlarda vergi adı altında haraç alması ve uyuşturucu madde ticareti yapan şahıslardan tehdit, şantaj ve rehin alma yoluyla para alması gelmektedir.

Güvenlik güçlerimizin gerçekleştirdiği birçok operasyon ve istihbarat raporları, örgütün bilhassa uyuşturucunun Kuzey Irak sınırlarından geçişi ve Avrupa'daki uyuşturucu faaliyetleri üzerinden komisyon aldığını göstermektedir.

Nitekim Europol'ün 2013 Terörizm Durumu ve Trend Raporu'nda yer alan ifade şu şekildedir; "Türk soruşturma raporları PKK/KCK/PYD'nin, terörist faaliyetlerini finanse etmek amacıyla uyuşturucu kaçakçılığına dahil olduğunu göstermektedir. PKK/KCK/PYD Türk sınırını geçen uyuşturucu kaçakçılarından aldığı vergiler aracılığıyla para toplamaktadır. Ayrıca PKK/KCK/PYD'nin, uyuşturucuların Türkiye üzerinden nakliyatı, AB'ne ulaştırılması ve AB'de dağıtımını ve satışının her aşamasında kârlardan pay almaktadır. Buna karşılık olarak kaçakçılara genellikle PKK'dan koruma ve anlaşmazlıklar için arabuluculuk teklif edilmektedir".

7.2.5. PKK Terör Örgütünün Dünya'daki Narkoterör Faaliyetleri

PKK/KCK/PYD terör örgütü uyuşturucu faaliyetlerine tacir ve üreticilerden komisyon alarak başlamış olsa da son zamanlarda uyuşturucunun Avrupa sokak piyasasını kontrol etmeye kadar ilerlemiştir. PKK/KCK/PYD Avrupa'da uyuşturucu dağıtımını bizzat organize etmekte ve yönetmektedir. Uyuşturucu fiyatlarındaki yüksek kâr oranları örgütün sokak dağıtımına yönelmesinin en önemli nedenidir. Bu durum birçok uluslararası raporda da yer almıştır.

1970'li yıllardan itibaren Kürt diasporası Avrupa'da geniş bir alana yayılmıştır. Örgüt, Türkiye ve Avrupa'nın genelinde üslenme fırsatı bulmuş olsa da terör eylemlerini Türkiye'nin doğu ve güneydoğu bölgelerinde yürütmüştür. PKK/KCK/PYD'nin geniş alanlara yayılımı örgütün terör kampanyasının yanı sıra diğer kriminal faaliyetlerine de avantaj sağlamaktadır. Örgüt

üyeleri arasında hiyerarşik bir yapının bulunması, iletişim ağı ve kurye sisteminin verimli bir şekilde işlemesi, uyuşturucu organizasyonlarının korku ve tedirginlikten dolayı örgütle rekabetten çekinmesi, PKK/KCK/PYD'ye uyuşturucu dağıtımında uygun bir atmosfer sağlamaktadır.

Güney Amerika'daki uyuşturucu kartellerinin dağıtımında uyguladığı yöntemleri, PKK/KCK/PYD terör örgütü Avrupa ülkelerinde rahatlıkla uygulamaktadır. Güney Amerika'daki kartellerin kullandıkları paravan şirketleri ile maaşlı dağıtım elemanlarının yerine, PKK/KCK/PYD terör örgütü siyasi amaçlı dernekleri ve deşifre olmamış militanlarını kullanmaktadır.

07.09.1999 tarihinde Almanya'da Hamburg ve Hannover'de gerçekleştirilen yaklaşık 700 polisin katıldığı operasyonların sonrasında Hannover Emniyet Müdürü Hans Dieter KLOSA Almanya'nın yüksek tirajlı ciddi dergileri arasında yer alan FOCUS dergisine verdiği demeçte; "PKK'nın organize suç şebekeleri ile ilişkisi olduğu uzun zamandan beri tahmin ediliyordu. Ancak geçen hafta çökertilen bir uyuşturucu şebekesiyle bu durum ilk kez ortaya çıktı. Şebekenin faaliyetlerinden haberi olan PKK'nın elde edilen paranın önemli bir bölümünü aldığını belirledik. Hannover ve Hamburg'ta örgütlenen ve tüm Almanya'ya eroin dağıtan şebekenin, dokuz aydan beri PKK'ya haftada 1 Milyon Mark aktardığı vurgulandı. Tamamı Bingöl doğumlu vatandaşlardan oluşan çetenin uyuşturucu kaçakçılığından yılda 250 Milyon Mark gelir elde ettiği ve bu geliri kendilerine ait çok sayıdaki işyerinde akladıkları anlaşıldı. Şebekenin eroin ticaretinden elde edilen paraların bir bölümü ile de Hannover'in Hinden semtinde konut ve arsa aldığı ortaya çıktı" şeklinde açıklamalarda bulunmuştur.

Alman SAT-1 televizyonunda 06.01.1993 tarihinde yayınlanan "24 Saat" isimli programda uyuşturucu madde ticareti yapan PKK/KCK/PYD terör örgütü sempatizanı Kürt kökenli bir şahısla yapılan görüşmede; "Polisin gerçekleştirdiği mutar aramalar sırasında, eroin bağımlısı bir Alman ile Kürt asıllı satıcının tutuklandığı, satıcının üzerinden **Kürt sığınmacıların** kaldığı bir lojmana ait anahtarlar çıktığı, bu lojmanda daha önceden de uyuşturucu yakalandığı belirtilerek, bu sefer yapılan aramada; odaların PKK/KCK/PYD terör örgütü ve Abdullah ÖCALAN'ın afişleriyle dolu olduğu belirtilerek, PKK'nın mücadelesini eroin ticaretinden finanse ettiği, küçük yaşlardaki çocukları bile uyuşturucu işine sokmaktan çekinmedikleri, çünkü 14 yaşına kadar çocuklar için cezai yaptırımın bulunmadığı" ifade edilmiştir.

PKK/KCK/PYD terör örgütünün başta Avrupa ülkeleri olmak üzere dünyanın birçok ülkesinde aktif olarak uyuşturucu ticareti yaptığını gösteren birçok örnek mevcuttur. Uluslararası raporlarda gösterildiği üzere uyuşturucu ile adı yan yana rahatlıkla anılabilecek olan PKK/KCK/PYD'ye yönelik olarak; 1987-2008 yılları arasında Avusturya, Bulgaristan, Danimarka, Fransa, Hollanda, İngiltere, İsveç, İsviçre, İtalya, Kanada, Moldova, Norveç, Portekiz, Polonya, Slovenya, Venezuela, Yunanistan ve dağılmadan önce Yugoslavya ülkelerinde gerçekleştirilen operasyonlarda toplam 38 olayda terör örgütüne üye 109 şahıs ile birlikte,

- ✓ 871 kg eroin,
- ✓ 3,5 kg kokain,
- ✓ 10.000 adet amfetamin tablet ele geçirilmiştir.

02.09.2017 tarihinde Belçika haber ajansı Belga'nın yaptığı "PKK uyuşturucu sevkiyatını Belçika'dan yapıyor" başlıklı makaleye göre, Avusturya ve

Belçika'da düzenlenen operasyonlarla PKK'nın Avrupada'daki uyuşturucu ağlarından birinin çökertildiği belirtilmiştir. Ayrıca makalede merkezi Flaman Bölgesi'ndeki Hasselt kenti olan şebekenin, uyuşturucuları Avrupa'ya Belçika'nın Anvers ve Hollanda'nın Rotterdam limanlarından soktuğu ve limanlardan alınan uyuşturucuları Hasselt'teki bir evde 5'er kiloluk paketlere bölerek arabaların gizli bölmelerine yerleştiren şebeke üyelerinin, bunları Almanya, Belçika, Fransa, Hollanda ve İsviçre dahil Avrupa'nın yarısında piyasaya soktuğu söylenmiştir. Soruşturma kapsamında yapılan ve tarihi açıklanmayan bir baskında Hasselt'teki evde;

- ✓ 30 kg kokain,
- ✓ 12 kg eroin,
- ✓ Çok sayıda sentetik uyuşturucu hap, silah ve
- ✓ 800 bin Euro para ele geçirilmiştir.

Ayrıca Avusturya'da 4 kişi toplam 21,5 yıl hapse mahkum edilirken, kaçan beşinci kişi hakkında yakalama kararı çıkarılmıştır. Belçika'da ise aralarında ismi açıklanmayan şebekenin lideri dahil 10 kişi gözaltına alınmıştır.

Flamanca yayın yapan Het Belang van Limburg gazetesinin haberinde ise şebekenin sadece eroinden yılda milyonlarca Avro elde ettiği ve bunu terör örgütü PKK'ya aktardığının öngörüldüğü belirtilmiştir.

7.2.6. PKK/KCK/PYD Terör Örgütünün Suriye'deki Uyuşturucu Faaliyetleri

Suriye Görev Gücü kapsamında görevlendirilen personel, terörden arındırılan bölgeleri uyuşturucudan temizlemeye devam etmektedir.

17.07.2018'de Suriye/Azez görev gücünde görevli personel tarafından, danışmanlık görevi kapsamında yürütülen planlı operasyon ile Menbiç istikametinden Azez bölgesine uyuşturucu madde

taşıdığı tespit edilen araca operasyon düzenlenmiş ve araçta yapılan aramada gizlenmiş vaziyette 41 kilo 540 gram Captagon hap ele geçirilmiştir.

7.3. DİĞER TERÖR ÖRGÜTLERİ

Türkiye aleyhinde faaliyet gösteren DHKP/C, TKP/ML ve FETÖ/PDY terör örgütlerinin de uyuşturucu madde kaçakçılığı yaptığı, uluslararası raporların yanı sıra Türkiye'de gerçekleştirilen suçüstü operasyonlarından, uyuşturucu madde operasyonlarında yakalanan şahıs ifadelerinden, terör örgütleri ile bağlantılı suç kayıtlarından, örgüt ve hücre evlerinde ele geçirilen uyuşturucu maddelerden ve dokümanlardaki uyuşturucu alışveriş kayıtlarından anlaşılmaktadır.

Tablo 7.2. DHKP/C, TİKKO vb. Kapsamında Yapılan Yakalamalar

DHKP/C, TİKKO, VB. (1980-2020)	
Olay/Operasyon Sayısı	8
Şüpheli Sayısı	33
Esrar/ Kg	38,5
Eroin/ Kg	38,6
Kokain/ Kg	690

Tablo 7.3. FETÖ/PDY Terör Örgütünün Uyuşturucu Kaçakçılığı Bağlantılı Olaylarına Ait Yakalamalar

FETÖ (1980-2020)	
Olay/Operasyon Sayısı	18
Şüpheli Sayısı	31
Kokain/ Kg	252
Captagon/ Adet	800.000
Ecstasy/ Adet	33
Metamfetamin/ Kg	0,05
Eroin/ Kg	0,26
Sentetik Kannabinoid/ Kg	641,2
Esrar/ Kg	0,64
Kenevir Bitkisi/ Kök	252
Lyrice/ Adet	96
Sentetik Ecza/ Adet	21
Skunk/ Kg	3

7.4. SONUÇ

Sahip olduğu devasa küresel hacim nedeniyle uyuşturucu piyasası sadece organize suç gruplarının değil aynı zamanda terör örgütlerinin de ilgi odağıdır.

Bu alanda organize suç grupları arasında kurulan iş birliği örnekleri terör örgütleri arasında, hatta organize suç grupları ile terör örgütleri arasında da görülebilmektedir.

Bu tür örgütler arasında silah temini, uyuşturucunun sevkiyatı ve dağıtımı yoluyla terörist faaliyetlerin finansmanı, mali piyasalara sızma gibi birçok alanda kurulan ortaklıklarla hareket edilebilmektedir.

Bugün terör örgütlerinin hem kendi başlarına, hem de diğer terör ve organize suç grupları ile iş birliği halinde uyuşturucu ticareti ile yakın bir ilişki içinde oldukları görülmektedir.

Globalleşme ile terörizm ve yasa dışı uyuşturucu kaçakçılığı arasındaki bağ kaygı verici bir noktaya gelmiştir.

Her bireyin bir dünya kadar değerli olduğu bir ortamda, uyuşturucu bataklığına kaptırılacak tek bir insanın bile büyük bir kayıp olacağı değerlendirildiğinde; demokrasinin ve toplumsal hayatın zaafalarını kullanan bu tür örgütlere imkân tanınmamalıdır. Zira kimsenin sözde özgürlük adına yaptığı terör, madde bağımlılığı ile yitip giden bir gençlik demek değildir. Tüm insanlığı tehdit eden uyuşturucu ile mücadele hem toplumsal sağlık ve huzurun devamlılığı için hem de güven içinde yaşayacak nesiller için büyük önem taşımaktadır.

Dünya ülkeleri için büyük bir tehdit unsuru olan terörizm, gelişen teknolojik imkânlarla birlikte varlığını giderek can yakıcı bir şekilde hissettirmektedir.

Terörizm olgusuyla mücadele aynı zamanda bu fiilleri işlenebilir kılan mali kaynakların kurutulmasıyla mümkündür. Birçok suç türü terör eylemlerine gelir sağlamak için kullanılırken, Uyuşturucu imal ve ticareti suçları da bu gelir kalemleri arasında büyük bir yer tutmaktadır.

KAYNAKÇA

- Adalet Bakanlığı, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü, 2021.
- Aile Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2021.
- Dışişleri Bakanlığı, www.mfa.gov.tr/turkiye_nin-uyusturucu-ile-mucadelesi_.tr.mfa, 2021.
- Diyanet İşleri Başkanlığı, 2021.
- European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction & European Union's Law Enforcement Agency. (2019). EU Drug Markets Report. Erişim adresi https://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/12078/20192630_TD0319332ENN_PDF.pdf
- European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction & European Union's Law Enforcement Agency. (2019a). Methamphetamine in Europe. Erişim adresi https://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/12132/20195788_TD0119853ENN.pdf
- European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction & International Centre for the Study of Radicalisation. (2019). Drugs and Terrorism: The Overlaps in Europe. Erişim adresi <https://icsr.info/wp-content/uploads/2019/11/ICSR-Report-Drugs-and-Terrorism-The-Overlaps-in-Europe.pdf>
- European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction. (2018). Captagon: understanding today's illicit market. Erişim adresi https://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/9783/20184976_TDAU18002ENN_PDF.PDF
- European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction. (2019). European Drug Report. Erişim adresi https://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/11364/20191724_TDAT19001ENN_PDF.pdf
- European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction. (2021). European Drug Report. Erişim adresi www.emcdda.europa.eu
- European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction. (2021a). Methamphetamine developments in South Asia: the situation in Iran and the implications for the EU and its neighbours. Erişim adresi https://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/13703/EU4MD_Methamphetamine-situation-in-Iran_final.pdf
- European Union's Law Enforcement Agency. (2017). EU Serious and Organised Crime Threat Assessment. Erişim adresi file:///C:/Users/NARKO/Downloads/report_socta2017_1.pdf
- European Union's Law Enforcement Agency. (2021). EU Serious and Organised Crime Threat Assessment. Erişim adresi <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/european-union-serious-and-organised-crime-threat-assessment>

- Global Financial Integrity. (2017). Transnational Crime and the Developing World. Erişim adresi https://securereservercdn.net/45.40.149.159/34n.8bd.myftpupload.com/wp-content/uploads/2017/03/Transnational_Crime-final.pdf
- International Centre for Counter Terrorism. (2017). Examining the Nexus between Organised Crime and Terrorism and its Implications for EU Programming Erişim Adresi <https://icct.nl/publication/examining-the-nexus-between-organised-crime-and-terrorism-and-its-implications-for-eu-programming/>
- International Narcotics Control Board. (2018). Report. Erişim adresi https://www.incb.org/documents/Publications/AnnualReports/AR2018/Annual_Report/Annual_Report_2018_E_.pdf
- International Narcotics Control Board. (2020). Precursors. Erişim adresi https://www.incb.org/incb/en/precursors/technical_reports/2020.html
- International Narcotics Control Board. (2020a). Report. Erişim adresi https://www.incb.org/documents/Publications/AnnualReports/AR2020/Annual_Report/E_INCB_2020_1_eng.pdf
- İçişleri Bakanlığı, EGM, 2021.
- İçişleri Bakanlığı, İllere İdaresi Genel Müdürlüğü, 2021.
- İçişleri Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı, 2021.
- İçişleri Bakanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı, 2021.
- MEB & YEŞİLAY, 2021.
- RTÜK, 2021.
- Sağlık Bakanlığı, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, 2021.
- Sağlık Bakanlığı, Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu, 2021.
- Tarım ve Orman Bakanlığı, Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü, 2021.
- Tarım ve Orman Bakanlığı, Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğü, 2021.
- Ticaret Bakanlığı, Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü, 2021.
- TRT Genel Müdürlüğü, 2021.
- United Nations Office on Drugs and Crime. (2019). Opiate Trafficking. Erişim adresi https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/AOTP/UNODC_AOTP_VOL3_BALKANS_2020_web.pdf
- United Nations Office on Drugs and Crime. (2019a). 2019 World Drug Report, Booklet 4: Stimulants. Erişim adresi https://wdr.unodc.org/wdr2019/prelaunch/WDR19_Booklet_4_STIMULANTS.pdf
- United Nations Office on Drugs and Crime. (2020). 2020 World Drug Report, Booklet 3: Drug Supply. Erişim adresi https://wdr.unodc.org/wdr2020/field/WDR20_Booklet_3.pdf

- United Nations Office on Drugs and Crime. (2020a). Afghanistan Opium Survey 2020. Erişim adresi https://www.unodc.org/documents/crop-monitoring/Afghanistan/20210503_Executive_summary_Opium_Survey_2020_SMALL.pdf
- United Nations Office on Drugs and Crime. (2020b). 2020 World Drug Report, Booklet 6: Other Drug Policy Issues. Erişim adresi https://wdr.unodc.org/wdr2020/field/WDR20_BOOKLET_6.pdf
- United Nations Office on Drugs and Crime. (2020c). 2020 World Drug Report, Booklet 1: Executive Summary. Erişim adresi <https://wdr.unodc.org/wdr2020/en/exsum.html>
- United Nations Office on Drugs and Crime. (2020d). Global Synthetic Drugs Assessment 2020. Erişim adresi <https://www.unodc.org/unodc/en/scientists/2020-global-synthetic-drugs-assessment-main.html>
- United Nations Office on Drugs and Crime. (2021). 2021 World Drug Report, Booklet 3: Drug Market Trends: Cannabis, Opioids. Erişim adresi https://www.unodc.org/res/wdr2021/field/WDR21_Booklet_3.pdf
- United Nations Office on Drugs and Crime. (2021a). 2021 World Drug Report, Booklet 4: Drug Market Trends: Cocaine, Amphetamine-Type Stimulants. Erişim adresi https://www.unodc.org/res/wdr2021/field/WDR21_Booklet_4.pdf
- Yeşilay, 2021.

www.narkotik.pol.tr

@narkotikdb@egm.gov.tr

/narkotiksmdb

/narkotiksmdb

/narkotiksmdb